

Onsdagen den 6 december

Kl. 09.00–20.02

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 15 november justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Ali Esbati* (V) av sagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 8 januari 2024.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Andre vice talmannen meddelade att *Margareta Cederfelt* (M) av sagt sig uppdraget som ledamot i den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Jonathan Svensson* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Paula Holmqvist* (S) under tiden för hennes ledighet den 11–24 december.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält *Jonathan Svensson* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under *Paula Holmqvists* ledighet och att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Arin Karapet* som ledamot i den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 11–24 december* till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Jonathan Svensson (S)

Andre vice talmannen förklarade vald till

ledamot i den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)
Arin Karapet (M)

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2023/24:210

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:210 Inverkan på kulturlivet av budgetnedskärningar på folkbildningen
av Lawen Redar (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 20 december 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 5 december 2023

Utbildningsdepartementet

Mats Persson

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utbildningsutskottet: RiR 2023:20 Informationssäkerhet vid universitet och högskolor – hanteringen av skyddsvärda forskningsdata

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2023/24:40 till trafikutskottet

Skrivelser

2023/24:45 och 47 till justitieutskottet

2023/24:48 till socialutskottet

2023/24:49 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Justitiekommitténs betänkande
2023/24:JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2023/24:SfU2 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom
2023/24:SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

§ 9 Kommissionens arbetsprogram 2024

*Kommissionens
arbetsprogram 2024*

Utrikesutskottets utlåtande 2023/24:UU5
Kommissionens arbetsprogram 2024 (COM(2023) 638)
föredrogs.

Anf. 1 LINNÉA WICKMAN (S):

Fru talman! I EU-kommissionens arbetsprogram för 2024 redogör EU-kommissionen för sina politiska prioriteringar för året och de initiativ till ny lagstiftning och andra åtgärder som man planerar att lägga fram. Just det arbetsprogram som vi debatterar i dag avser en särskilt kort period med tanke på det EU-val som äger rum om bara sex månader, och nuvarande EU-kommission har ett mandat fram till och med oktober. Antalet nya initiativ är därmed mindre än ett normalår, och fokus läggs framför allt på att förhandla klart sådant som har lagts fram tidigare och ännu inte har gått i mål i lagstiftningsprocessen.

Jag tänkte i mitt anförande framför allt fokusera på hur Socialdemokraterna ser på de områden som berörs i utrikesutskottets utlåtande över arbetsprogrammet.

”Nå resultat i dag, stå redo i morgon” är, fru talman, rubriken på 2024 års arbetsprogram. Det är en ganska bra sammanfattning av både ambitionerna och EU-samarbetets utmaningar. Att vara robust och stå redo för utmaningar både här och nu och för morgondagens EU har väl sällan varit så angeläget. I en orolig omvärld med geopolitiska spänningar, en värld som präglas av multipla utmaningar och sammanlänkade kriser, en världsomspännande pandemi, en akut klimatkris, krig på vår kontinent där Rysslands oprovocerade, olagliga och orättfärdiga krig i Ukraina alltjämt pågår, är det tydligt att EU:s motståndskraft och förmåga att hålla samman är av avgörande betydelse på alla de områden där vi tillsammans är starkare som union än som enskilda länder.

EU-samarbetet har prövats hårt under de senaste åren. Det starka stödet till Ukraina för att de ska vinna freden och det historiskt stora antalet sanktionspaket mot Ryssland som kommit på plats visar också på betydelsen

av ett EU som står upp för mänskliga rättigheter och internationell rätt i en värld där den regelbaserade världsordningen utmanas på många håll av krafter som i stället vill att den starkes rätt ska få råda.

Fru talman! Ukrainas sak är vår, och medan det ukrainska folket kämpar sig igenom ännu en krigsvinter måste vi som en stark europeisk röst vara uthålliga och tydliga i vårt stöd till Ukraina – politiskt, militärt, humanitärt och rättsligt – så länge som det krävs. Detta kommer bara att bli än mer angeläget vid ett utdraget krig som Putin hoppas ska trötta ut den europeiska solidariteten och skapa större ytor för splittring än vad vi hittills sett. Att inte låta detta bli ett växande problem är en kärnfråga för EU. Samtidigt måste arbetet fortsätta med ett särskilt fokus på att hindra kringgående av de sanktioner som kommit på plats i ett stort antal sanktionspaket.

Samtidigt som kriget pågår genomför Ukraina också ett imponerande reformarbete och arbetar med att återuppbygga landet. En viktig fråga kopplat till både återuppbyggnad och ansvarsutkrävande är hur frysta och immobiliserade ryska tillgångar kan kanaliseras tillbaka till Ukraina. Den svenska arbetsgruppen har gjort ett betydelsefullt arbete, men nu är det avgörande att EU-kommissionen skyndar på sitt arbete för att komma framåt enligt det uppdrag som man har fått och att man inte stannar vid att enbart fokusera på avkastningen från tillgångarna utan också hittar en rättslig väg framåt som accepteras brett för att använda de faktiska tillgångarna. Vi vet att det kommer att behövas när Ukraina ska återuppbyggas.

Fru talman! Ett unisont stöd till Ukraina kommer att utgöra ett centralt område som kommer att prägla EU-arbetet och ställningstaganden under en lång tid framöver. Att förbereda unionen internt och externt för att fungera fullt ut med fler medlemsländer kommer att vara ett annat av dessa områden. Det är välkommet att Ukraina och Moldavien nu har rekommenderats att inleda medlemskapsförhandlingar. Att utvidga EU med fler medlemsländer i unionen är bland de starkaste och viktigaste verktygen vi gemensamt har för att driva på för stärkt säkerhet, demokrati och rättsstatens principer i en tid när det säkerhetspolitiska läget inte har varit lika illa sedan andra världskrigets dagar.

Socialdemokraterna menar att vi måste slå vakt om den meritbaserade processen som vägen till medlemskap kräver, inte låsa fast processen i hur snabb den måste vara utan snarare fokusera på att den ska vara korrekt och stödja kandidatländer att ta de nödvändiga stegen i form av de reformer som krävs – inte minst ekonomiskt och på rättsstatens områden.

Kandidatländer måste kunna lita på att om de grundligt genomför allt det som krävs, då ska de också slutligen välkomnas som medlemmar i unionen. Då kommer det också an på befintliga medlemmar och unionen som sådan att kraftigt markera och agera när befintliga medlemsländer undergräver de värderingar som EU vilar på och går bakåt när det gäller demokrati och rättsstatens principer. Vi ska ställa lika hårda krav på de länder som vill bli medlemmar i EU som på de länder som redan är medlemmar att dela och värna unionens grundläggande värden. Det blir en otroligt viktig fråga att säkerställa EU:s verktyg på området också med fler medlemsländer.

Fru talman! På många sätt är diskussionen om vilka interna förändringar och anpassningar som krävs av EU vid en större union i sin linda.

Det kommer att bli väldigt intressant att ta del av EU-kommissionens analys av vilka anpassningar man initialt anser behövs av EU:s politik och institutioner, som finns med som ett initiativ i arbetsprogrammet för 2024. För att EU ska vara kraftfullt i sin gemensamma utrikespolitik anser vi socialdemokrater att det inom ramen för utrikes- och säkerhetspolitiken gällande mänskliga rättigheter och sanktioner ska vara möjligt för rådet att fatta beslut med kvalificerad majoritet i stället för att kräva enhällighet. Det är ett bra steg framåt för att öka möjligheterna att effektivt fatta beslut, men det är mycket viktigt att påpeka att denna förändring inte ska eller behöver ske i en ny översyn av EU:s fördrag.

Likväl innebär också utvidgningen en ekonomisk påverkan. Det är positivt utifrån att vi får en större inre europeisk marknad och kan främja ekonomisk utveckling och ökat välstånd för många människor. Men också där måste vi stå fast vid en budgetrestriktiv linje där omfördelning av budgetmedel förordas framför att tillföra mer medel liksom att inte öppna för att ge EU beskattningsrätt.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram den del av arbetsprogrammet som berör området Ett starkare Europa i världen.

I arbetsprogrammet pekas arbetet för att stärka strategiska och gynnsamma partnerskap med afrikanska länder ut som ett av de initiativ som EU-kommissionen kommer att arbeta vidare med inom ramen för det nya arbetsprogrammet. Global Gateway är en bärande del av detta och kommer att bli än viktigare för att bidra till stora investeringar för hållbar utveckling som utgår från respekt för mänskliga rättigheter, lokalsamhällets behov och att uppnå de globala målen i Agenda 2030-arbetet.

Det är otroligt viktigt att växla upp det här arbetet, och det är välkommet att det nämns i arbetsprogrammet eftersom det är ett arbete som vi vet behöver fortsätta växlas upp och kopplas samman med utvecklingen för demokrati och mänskliga rättigheter i en värld där det är tydligt att vi är beroende av varandra och där vår vardag på så många sätt påverkas av vad som sker i vår omvärld. EU har ett arbete att göra för att växla upp på den afrikanska kontinenten och i andra delar av världen.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag till utlåtande.
(Applåder)

Anf. 2 RASMUS GIERTZ (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande nummer 5 om kommissionens arbetsprogram för 2024.

Med hänvisning till det pågående samarbetet mellan oss i Sverigedemokraterna och regeringspartierna har intentionen i vår politik i stora delar vunnit gehör i utskottets ställningstaganden. Men då vi till skillnad från utskottet motsätter oss förändringar av kravet på enhällighet i rådet inom vissa delar av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har vi i detta avseende en motivreservation. Jag vill därför börja med att yrka bifall till motivreservation 1 från Sverigedemokraterna.

Fru talman! I dag är det 650 dagar sedan Ryssland genomförde sin folkrättsvidriga invasion av Ukraina. Ryska federationen fortsätter att ständigt bryta mot FN-stadgans principer genom sina aggressionshandlingar mot Ukrainas suveränitet, oberoende och territoriella integritet och genom att flagrant och grovt kränka internationell humanitär rätt. De ryska styrkorna har utfört urskillningslösa attacker mot bostadsområden och

civil infrastruktur, dödat tusentals civila och utfört terrordåd i hela landet mot olika delar av civil infrastruktur såsom sjukhus, skolor, bostadsområden, järnvägsstationer, vatten- och elnät med mera. Ryssland misstänks för krigsbrott som massakrer på civila, summariska avrättningar, tortyr, våldtäkter och kidnappningar samtidigt som internationella humanitära organisationer såsom Internationella Rödakorskommittén nekats tillträde.

Dessa brott återspeglar en grotesk likgiltighet för folkrätten och krigets lagar, som begränsar utövandet av militär makt. Det ryska oprovocerade, olagliga och orättfärdiga kriget med dess bestialiska dåd måste fördömas i de allra starkaste ordalag, vilket utskottet tydligt gör i sitt ställningstagande.

Fru talman! Det är av högsta prioritet att EU fortsätter att tillhandahålla vittgående och långsiktigt förutsägbart stöd till Ukraina på flera områden – militärt, politiskt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt stöd. EU bör som en central del av detta erbjuda långsiktiga och trovärdiga åtaganden inom säkerhetsområdet för att stärka Ukrainas försvarsförmåga och dess kapacitet att avskräcka potentiell aggression och destabiliserande aktiviteter.

Stödet till Ukraina kräver en parallell och ihållande ansträngning för att utöva påtryckningar på Ryssland men även på Belarus och Iran, vilka på olika sätt stöder Rysslands anfallskrig. Viktiga delar av denna strategi innefattar utveckling och effektivt genomförande av sanktioner samt att aktivt motverka alla försök att kringgå dessa sanktioner. Det nyligen presenterade förslaget till ett tolfte sanktionspaket som bland annat inkluderar sådana åtgärder är välkommet.

Samtidigt är det avgörande att göra framsteg när det gäller användningen av frysta och immobiliserade ryska tillgångar för att finansiera Ukrainas återhämtning och återuppbyggnad.

Fru talman! Sverigedemokraterna har historiskt sett intagit en försiktig och kritisk inställning till EU:s utvidgningspolitik av oro för konsekvenserna av en snabb och omfattande expansion.

En utvidgning av EU ses ofta som ett steg mot en överstatlig enhet där medlemsländer riskerar att förlora kontroll över sina egna beslut och politiska prioriteringar. En utvidgning bör ske med hänsyn till varje lands individuella behov och förmåga att integreras i unionen för att undvika att suveräniteten offras på bekostnad av en övergripande europeisk enhet.

Det finns även ekonomiska och sociala utmaningar som kan uppstå vid snabba utvidgningar. Problem med arbetslöshet, ekonomisk ojämlikhet och sociala konflikter kan uppstå om utvidgningen inte genomförs på ett genomtänkt sätt. De ekonomiska och sociala konsekvenserna för både befintliga och nya medlemsländer behöver noggrant övervägas innan utvidgningsbeslut fattas.

En mer gradvis och kontrollerad utvidgningsprocess skulle möjliggöra bättre anpassning och integration av kulturella och sociala skillnader i unionen.

Det finns även säkerhetsaspekter och migrationsfrågor kopplade till utvidgningen. En snabb utvidgning kan medföra ökad osäkerhet och migrationsströmmar, vilket kan påverka både befintliga medlemsländer och de länder som önskar ansluta sig.

Det är därför bra att utskottet understryker att utvidgningen enbart är möjlig om anslutningsprocessen uppfattas som legitim och åtnjuter brett

stöd i medlemsstaterna. Anslutningsprocessen ska vara meritbaserad för att säkerställa detta.

Fru talman! Mot bakgrund av omvärldsläget ser vi liksom utskottet värdet av EU:s enighet och samordning inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, särskilt när det gäller sanktioner mot Ryssland och stödet till Ukraina.

Samtidigt motsätter vi oss till skillnad från utskottet förändringar av kravet på enhällighet i rådet inom vissa delar av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, därav vår motivreservation i betänkandet.

En beslutsregel som tillåter kvalificerad majoritet skulle visserligen kunna underlätta för rådet att finna förhandlingslösningar. Men det faktum att ett beslut inte har stöd av alla medlemsstater kan samtidigt undergräva beslutets legitimitet och skapa problem i genomförandet även om unionen i huvudsak visat sig förmögen att agera enat i stödet till Ukraina.

Vi anser därför att meningarna om att ändra reglerna för rådets beslutsfattande bör strykas från utskottets ställningstagande.

Anf. 3 JOHN E WEINERHALL (M):

Fru talman! När vi i dag debatterar utrikesutskottets utlåtande om Europeiska kommissionens arbetsprogram för 2024 har Rysslands olagliga och fullskaliga invasion av Ukraina pågått i inte mindre än 650 dagar. Det har varit 650 dagar av förödelse, elände och nöd. Rapporter tyder på drygt 1 miljon döda. Det är framför allt militära förluster, men också många civila har fått sätta livet till. Miljontals människor är på flykt, och hela städer har lagts i ruiner. Inför ännu en krigsvinter kommer situationen nu att bli väldigt svår för många, med brist på elektricitet, uppvärmning och mat. Därför är det så viktigt att vi finns för Ukraina och står upp för dem i Sverige och i hela Europa.

Herr talman! Trots de svåra umbäranden som det ukrainska folket nu upplever har landet tagit stora steg mot den europeiska integrationen, vilket är imponerande. Målet är tydligt: Det finns en politisk vilja och en folklig förankring för att bli den fullvärdiga del av den europeiska gemenskapen som ett medlemskap i EU innebär. Även om man har en bit kvar på resan har man gjort stora framsteg när det gäller reformer för att närma sig ett medlemskap – och detta samtidigt som ett fullskaligt krig rasar. Det förtjänar all respekt.

Det var glädjande, herr talman, att kommissionen för en månad sedan rekommenderade rådet att inleda medlemskapsförhandlingar med Ukraina och Moldavien. Det var en viktig signal om att dessa två länder hör hemma i Europa, och nu måste vi se till att så också sker. I den processen är det viktigt att EU och Sverige är stödjande och att vi hjälper länderna med anpassningen. Även om ett medlemskap i EU ska vara just meritbaserat och inget land ska ges möjlighet att ta genvägar in i unionen är det viktigt att vi inte lägger krokben och försvårar processen mer än nödvändigt. Det är något som utskottet betonar i sitt ställningstagande.

Det är även viktigt att EU gör anpassningar för att kunna välkomna Ukraina, Moldavien och de andra kandidatländerna som medlemsländer. Ett ukrainskt medlemskap är inte bara viktigt för deras, vår och hela kontinentens säkerhet utan stärker också unionen på fler sätt. EU kommer inte minst att bli en gigantisk livsmedelsproducent. Detta ställer krav på utformningen av den inre marknaden, och det tål att diskuteras hur den behö-

ver utformas i framtiden samt vilka budgetära följder en stor utvidgning får.

Herr talman! Utskottet välkomnar också att man föreslår ytterligare sanktioner mot Ryssland och de aviserade ansträngningarna för att motverka försök att kringgå sanktionerna. Sanktionsverktyget är viktigt för att fortsätta hålla pressen på Ryssland uppe och för att utarma den ryska krigs ekonomin.

Vi framhåller också vikten av att komma framåt med frågan om de frysta ryska tillgångarna. Efter antagandet av arbetsprogrammet har Europeiska rådet gett i uppdrag till kommissionen och den höga representanten att påskynda arbetet och lägga fram förslag om hur man kan komma åt de frysta ryska tillgångarna och använda dem för att stödja uppbyggnaden av Ukraina. Här behöver man sätta mer fart.

Herr talman! Utskottet vidhåller också sin position när det handlar om att gå ifrån kravet på enhällighet i rådet när det gäller delar av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Exempelvis gäller det beslut om sanktioner. Där ser en majoritet av utskottet att det vore fördelaktigt om besluten kunde tas med kvalificerad majoritet. Detta kräver dock att alla medlemsstater har samma möjlighet till insyn och inflytande i kommissionens arbete, inte minst gällande beredningen av olika förslag. Därför bör kommissionen också i framtiden bestå av en ledamot från varje land. Det är även viktigt för kommissionens legitimitet.

Ibland vädras förslag om att göra en översyn av fördragen, herr talman, och jag tror att det vore olyckligt av flera anledningar. En debatt om fördragsförändringar skulle ta en väldig massa tid och energi i anspråk och dessutom riskera att splittra oss medlemsländer i en tid då unionen behöver behålla sitt fokus på de verkligt stora utmaningarna och hålla ihop.

För att hålla fokus på de stora utmaningar som vi gemensamt har i unionen när det gäller säkerhetsläget, klimatfrågan och konkurrenskraften vill utskottet betona att det finns anledning för EU att vara mer strikt i tillämpningen av principer om proportionalitet och subsidiaritet. Det vi bäst löser på europeisk nivå ska vi lösa tillsammans, men det vi kan ta hand om i medlemsländerna ska vi också ta beslut om själva. För detta finns det goda både principiella skäl, som att besluten ska tas så nära medborgarna som möjligt, och praktiska skäl, som att EU då kan fokusera på just det som EU gör bäst.

Det har nämnts tidigare, herr talman, och jag vill åter betona vikten av att alla parter har ett utvidgningsperspektiv när man tar fram ny EU-lagstiftning. Det är viktigt för att inte skapa nya och högre barriärer för de länder som står i begrepp att anslutas och därför gör just anpassningar till EU-rätten.

Avslutningsvis, herr talman, ska jag passa på att lyfta några frågor som var viktiga under det framgångsrika svenska ordförandeskapet och som utskottet också välkomnar i kommissionens arbetsprogram. Det gäller förstås inte minst konkurrenskraften i Europa. Det är centralt att vi förstärker och vårdar den fria inre marknaden, att vi får fler frihandelsavtal på plats och att unionen ser till att vi är världsledande på forskning och utveckling om vi inte ska bli omsprungna av andra. Därför välkomnar vi inte minst arbetet med regelförenklingar och minskade bördor på företagen, men här kan – som alltid, förstås – göras mer.

Sist men inte minst skulle jag vilja önska herr talmannen, ministern och mina kära ledamotskollegor en välsignad adventstid.
(Applåder)

Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi debatterar nu EU-kommissionens arbetsprogram i ett så kallat granskningsutlåtande. Det innebär att vi, liksom alla andra utskott, har läst och analyserat EU-kommissionens arbetsprogram och nu har en debatt om dess innehåll.

Själva debatten och det beslut som riksdagen fattar i dag kommer inte att ha någon som helst påverkan på själva innehållet i kommissionens arbetsprogram, utan det är ett sätt för riksdagen att skapa debatt om EU och EU-frågor. Utskottet föreslår därför att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna, det vill säga avslutar ärendet.

Herr talman! På EU-nivå finns det nu förslag om ökad överstatlighet genom förändring av beslutsformerna inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, som förkortas Gusp för att ingen ska förstå vad det är. I stället för att alla medlemsstater ska ha sin egen utrikespolitik och att man i EU samarbetar om det man är överens om har man under de senaste decennierna försökt hitta en gemensam utrikespolitik för EU. Resultatet har blivit en urvattnad och något tandlös EU-politik, särskilt där EU-länderna tycker olika i sak.

En utmaning som man har haft är att en enskild medlemsstat bland de 27 har kunnat stoppa gemensamma skrivningar och åsikter genom att vara emot. Detta har särskilt gällt Ungern, men även andra EU-länder har använt taktiken att vara motvalls för att få hela EU att ändra uppfattning i politiska frågor. Ett exempel är Cypern, som blockerade en trovärdig EU-politik mot Belarus genom att hänga upp sig på konflikten med Turkiet i östra Medelhavet. Även om man hade rätt i sak var det ett uselt agerande som enbart drabbade det belarusiska folket.

Hur vill man då komma åt detta problem från EU-kommissionens och den svenska regeringens sida? Jo, det vill man göra genom att flytta ännu mer makt till EU och Bryssel. Detta görs genom att man inför så kallad kvalificerad majoritet, det vill säga att det räcker med att två tredjedelar av alla länder tycker lika för att EU ska bestämma att det är uppfattningen för alla EU-länder.

Man kan såklart tycka att utrikespolitik inte är något som enskilda svenska medborgare eller för den delen Sveriges riksdag bör hålla på med, men systemet med kvalificerad majoritet kan alltså leda till att svensk utrikespolitik inte bestäms här och inte baseras på vad Utrikesdepartementet i Stockholm eller Sveriges riksdag anser.

All makt utgår från folket, och riksdagen är folkets främsta företrädare. Hur gör vi då om det är någon annan, som inte ens är vald av svenska folket, som bestämmer över svensk utrikespolitik? Vad gör vi i Sverige den dag då Visegradländerna – som utgörs av fler, och många gånger starkare, länder än Sverige och Sverige närliggande medlemsstater – beslutar om en utrikespolitik som inte stämmer med våra värderingar?

Det är dock inte bara i utrikespolitiken som Sverige kan tappa sin makt; även gällande förändringar i finans- och budgetfrågor är frågan om kvalificerad majoritet uppe till diskussion.

I Sverige har vi en lång tradition av att vara budgetrestriktiva, och vi är en del av den så kallade frugala fyran. Detta inte är så konstigt med tanke på att Sverige är en av EU:s största nettobetalare. Med en ny beslutsordning och en kvalificerad majoritet skulle dock svenska skattebetalare kunna tvingas betala ännu mer till ett svindyrt EU än de redan gör – för att andra länders regeringar har bestämt det. Det är inte det minsta rimligt, och det skadar Sveriges möjlighet att förhandla om mindre vidlyftiga budgetar.

Alla dessa frågor skulle man vilja ha svar på av förslagens anhängare. Men än så länge har svaren på frågorna varit tunnsådda.

Jag noterar också att regeringen är för kvalificerad majoritet i utrikespolitiken men emot kvalificerad majoritet när det kommer till finanspolitiken. Logiken där är inte helt solklar.

Herr talman! Jag vill också uppmärksamma att Vänsterpartiet i finansutskottet vid en överläggning med regeringen om Ukrainafaciliteten den 7 juli anmälde en avvikande ståndpunkt med innebörden att stödet till Ukraina genom faciliteten inte bör klassificeras som så kallat ODA-bistånd utan i stället som additionellt bistånd till Ukraina – detta då vi inte vill att priset för Sveriges stöd till Ukraina ska betalas av världens fattigaste.

Jag ska gå över till en annan fråga, som jag hoppas att ungdomarna på läktaren är lite intresserade av. Det handlar om något som varit hett och kontroversiellt i EU den senaste tiden, nämligen frågan om chat control. Ambitionen i förslaget är att motverka barnpornografibrott. Det är en lovvärd ambition. Men när vi kommer till vilka medel som EU vill använda handlar det om total massövervakning av all kommunikation i EU.

Men, herr talman, detta förslag måste väl ändå svenska politiker ha invänt emot? Nej, när förslaget om chat control var uppe i justitieutskottet var det bara Vänsterpartiet som röstade nej till EU-kommissionens förslag. Som tur är verkar dock Europaparlamentet denna gång ha varit mer på tårna än den svenska riksdagen. De har fått stopp på förslaget och håller på att omstöpa det och hitta en mer rimlig och framkomlig väg. Endast när brottsmisstanke föreligger kan digital övervakning vara aktuell.

Intressant i fallet med chat control är också den omfattande lobbyism som bedrivs av de företag som är intresserade att sälja övervakningsverktyget den dagen lagstiftningen har kommit på plats. Företagen kan genom lobbying påverka förslaget för att passa dem perfekt. Det är illavarslande och oroande för Europas medborgare.

Herr talman! I dessa tider kan man inte heller låta bli att kommentera situationen i Gaza. I går kväll deklarerade Josep Borrell, som är EU:s höga representant och något av EU:s utrikesminister, att EU nu vill se eldupphör i Gaza. EU behöver i ord och handling visa att man menar allvar med sin kritik av den israeliska ockupationen och bosättningspolitiken, och man måste uppmana Israel att avstå från alla handlingar som undergräver en tvåstatslösning.

EU borde kunna föra en mycket hårdare politik gentemot Israel än man gör i dag. Man borde kunna suspendera det nuvarande associeringsavtalet med Israel och sätta ytterligare press på Israel att engagera sig i fredsprocessen och upphöra med den apartheidliknande behandling av palestinier som sker genom tvångsförflyttningar, konfiskering av mark och utomrättsliga avrättningar.

EU borde ta initiativ till att införa till exempel sanktioner mot bosättningsrörelsen i Israel och sanktioner som omfattar ett vapenembargo. En varaktig fred mellan Israel och Palestina förutsätter att Israel avslutar den folkrättsvidriga ockupationen av palestinskt område och börjar respektera palestiniernas grundläggande mänskliga rättigheter.

Med detta vill jag yrka bifall till vår motivreservation nummer 2.

Anf. 5 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Aldrig mer ett storkrig i Europa! I dessa dagar är det värt att stanna upp en sekund och skänka en tanke till dem som var med och grundade EU. För det var ju just därför – för att bygga sammanhållning genom handel och samarbete och för att säkra freden och friheten i Europa. Och här står vi, med ett fullständigt och grymt krig i ett av våra närmaste grannländer och med ett Ryssland som hotar hela vår frihet och vår demokrati som vi känner den.

Det var just för tider som dessa som EU grundades. Nu är det upp till bevis när det gäller att visa våra förmödrar och förfäder att vi tar hand om det kloka arv som de har lämnat i våra händer.

Ukrainas väl och ve är avgörande. Det finns inga alternativ, och EU måste ta sitt ansvar – ett betydligt större ansvar än någonsin tidigare. Det är avgörande att förhandlingarna om ett ukrainskt medlemskap kommer vidare i snabb takt. Här måste Sverige ta sitt ansvar och göra allt. Vi måste använda alla medel vi har för att driva på EU att använda den kraft som faktiskt finns i EU.

Likaså ser vi Rysslands och även Kinas försök att sprida oro och tvivel. Ett exempel är det hårda tryck som Nordmakedonien och andra länder har utsatts för. Det handlar om desinformation och annat.

Men det handlar inte bara om Ukraina, Moldavien och de andra länderna som står på tur. Det handlar också om det östliga partnerskapet. Armenien är ett tydligt exempel som nu söker sig mot EU igen. Orkar vi svara på detta, eller kommer vi att lämna dem till att bli en buffertzona?

Till skillnad från förr bör vi inte längre förlita oss på att USA kommer att lösa allting. Vi vet inte hur det kommer att gå efter valet nästa höst och hur det faller ut. Vi vet inte om USA återigen förbehållslöst vill sätta in resurser för att rädda Europa ytterligare en gång, i synnerhet så länge det bara handlar om ett land. I stället måste EU lära sig att stå på egna ben och ta modiga beslut.

Kraften finns i EU, och då måste det också finnas kraft och mod i medlemsländerna. På Sveriges och regeringens axlar vilar därför ansvaret att vara en av dem som leder och driver på arbetet. Alla vi som sitter i Sveriges riksdag ska stötta och driva på regeringen att axla detta ansvar.

När det gäller migration och processen kring migrationspakten finns mycket att säga. De förslag som finns är långt ifrån perfekta men ack så viktiga, då den otidighet och osäkerhet som nu råder är katastrofal för de människor som befinner sig på flykt. Vi hoppas därför från Centerpartiets sida att trilogien går vägen.

Och hur ska vi egentligen göra – ska vi ändra i fördragen eller inte? Att starta en fördragsändring kommer att innebära att medlemskapsansökningarna blir fördröjda. I det läge som Europa befinner sig i måste EU klara att värna de värderingar och de krav som lägger grunden för samarbetet samtidigt som det behöver finnas en beredskap att välkomna nya medlemmar

inom en relativt snar framtid. Vi behöver använda alla de verktyg som står till buds redan i dag.

Slutligen vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 6 JACOB RISBERG (MP):

Herr talman! Vi är här i dag för att debattera utrikesutskottets utlåtande om kommissionens arbetsprogram för 2024. Det är alltid trevligt att debattera frågor där det finns en stor enighet mellan partierna i riksdagen men där man ändå kan skönja vissa nyansskillnader.

Mina kollegor från andra partier har lyft fram många av de viktiga aspekter som finns med i kommissionens arbetsprogram, exempelvis gällande utvidgningen, så jag ska inte upprepa allt det. Men lika viktigt att uppmärksamma är allt det som inte står i arbetsprogrammet – alla de frågor vi hade förväntat oss att kommissionen skulle prioritera och arbeta med under 2024 men som vi nu saknar och alla de utlovade lagförslag som skulle komma under mandatperioden men som nu är strukna.

Störst av dessa är förmodligen kemikalielagstiftningen Reach. EU skulle under mandatperioden göra en omfattande översyn av Reach. Det krävs nämligen kraftfullare regler samt utfasning av och förbud mot vissa kemikalier, och där har inte vår nuvarande regering gjort särskilt mycket för att trycka på. Vikten av ett förstärkt Reach blev extra tydlig i går när PFAS-domen i Kallinge kom.

Herr talman! Kommissionen hade utlovat ett större omtag kring djurvälfärd. Det skulle bli ett stort lagpaket med bearbetning av alla direktiv kopplade till djurvälfärd, men det har nu mynnat ut i ett löfte om att enbart se över lagstiftningen om djurtransporter.

På gång var även lagstiftning om ett multimodalt biljettsystem i EU, det vill säga ett gemensamt system där all kollektivtrafik skulle ingå. Det skulle göra det lättare för exempelvis tågresenärer att köpa biljett från en enda operatör även om det handlar om att åka både tåg och buss hela vägen från Arvidsjaur till Aten. Detta lyser nu med sin frånvaro i arbetsprogrammet, vilket kommer att fortsätta frustrera tåg- och bussresenärer vid planeringen av längre resor.

Herr talman! Utöver avsaknaden av dessa punkter och en hel del annat finns det andra saker att oroa sig för i vår. Kommissionen har utlovat nya klimatmål om minst 90 procents utsläppsminskning till 2040. Och kommissionens klimatpolitiska råd rekommenderar 90–95 procents utsläppsminskning till samma år. Bindande lagstiftning på området kommer att dröja, men kommissionen har nu en viktig uppgift i hur man kommunicerar frågan framöver. Till våren är det alltså upp till bevis när det gäller om kommissionen lever upp till sina egna löften.

När det kommer till frågor som dem om underlättande av vindkraftsutbyggnad och skogsövervakning, där lagförslagen redan har presenterats och är ganska svaga, är det av yttersta vikt att kommissionen nu jobbar för att skärpa förslagen och skapa enighet i frågorna under de stundande tri-logförhandlingarna.

Gemensamt i många av dessa frågor är hur bland annat Moderaterna och KD agerar i Europaparlamentet. Just dessa partier brukar vara noga med att lyfta fram att Sveriges del i klimatförändringarna är liten och att det är viktigare hur bland annat EU agerar. Men när väl frågorna hamnar på EU:s bord röstar ofta dessa partier, tillsammans med övriga partier i

EPP, tillsammans med ytterhögern i parlamentet och bromsar utvecklingen av en kraftfullare klimatlagstiftning. Hur Moderaterna och KD agerar och om deras partigrupper väljer att samarbeta med gröna, socialdemokrater och liberaler eller med ytterhögern är avgörande för Europas framtid. Kommissionen är en politisk organism. Vilka lagförslag de lägger fram handlar om de politiska majoriteterna både i rådet och i parlamentet. Det är alltså av yttersta vikt även hur våra representanter i Bryssel agerar när det gäller att få kommissionen att gå vidare med en del förslag.

Herr talman! Slutligen: En del av kommissionens arbetsprogram gäller finansieringen av den så kallade Ukrainafaciliteten. Det stödet är såklart mycket viktigt, och vi står enade i riksdagen kring dess vikt och stödet generellt till Ukraina. Däremot anser vi i Miljöpartiet att faciliteten inte bör klassificeras som bistånd i enlighet med den definition som används av biståndskommittén vid Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD-Dac. Därför yrkar jag bifall till reservation 3, som är en motivreservation.

Anf. 7 YUSUF AYDIN (KD):

Herr talman! I dag behandlar vi utrikesutskottets utlåtande där granskningen av kommissionens arbetsprogram för 2024 redovisas.

Som det står i arbetsprogrammets inledning befinner vi oss mycket riktigt nu i en annan värld än vi gjorde när kommissionen tillträdde för snart fem år sedan. Mycket har hänt på kort tid, och vi ser positivt på kommissionens omtag i fråga om prioriteringar. I en föränderlig värld är det nödvändigt att kunna vara flexibel och redo att ställa om. De senaste åren talar sitt tydliga språk – pandemi, krig i vårt omedelbara närområde, el- och drivmedelspriser som skenar, stigande inflation och räntor som höjs. Samtidigt möter vi stora klimatutmaningar.

EU bildades för att säkra freden och skapa stabilitet i en värld som hade genomgått krig och konflikter. Främjande av demokrati och mänskliga rättigheter fungerar som en fredsbevarande brobyggare mellan länder, och ekonomisk integration får vår gemensamma välfärd att växa och stärkas. Genom samarbete blir vi starkare och mer beständiga.

Herr talman! Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 var en obehaglig påminnelse om att vissa stater har en annan ambition, en antagonistisk agenda, en vilja att splittra, en vilja att sprida otrygghet och en vilja att sätta sina egna imperialistiska intressen framför individens okränkbara värde.

Putins Ryssland gör detta genom att attackera sina grannländer, genom attacker mot civila och genom spridandet av destabiliserande desinformation. Terrororganisationen Hamas agerar på liknande sätt, vilket vi fruktansvärt nog fått se efter deras attacker mot Israel den 7 oktober. Det är terrorattacker mot civila israeler.

Positioneringar inom stormaktspolitiken har återigen kommit upp till ytan, och det pågår nu en strid om världsordningen. Konflikterna belyser de djupa globala splittringar som finns. Det är en polariserad värld, och detta begränsas inte till statsgränser utan delar länder och samhällen.

Herr talman! EU är Sveriges och Europas viktigaste forum och verktyg i dessa frågor. EU representerar en regelbaserad världsmaktordning baserad på frihetliga värderingar och samarbete. EU som en enad utrikespolitisk front är avgörande, särskilt i dessa tider.

Vi kristdemokrater tror på ett lagom EU, inte när det gäller viljan eller kraften att bemöta kriser men i fråga om ambitionen kring vilka frågor unionen ska ägna sig åt. Det handlar om ett EU som inte inskränker medlemsländernas suveränitet i nationella frågor. Det finns varken tid eller rum för att inom det europeiska samarbetet lägga energi och resurser på problem som bäst löses på hemmaplan.

EU är vårt absolut viktigaste verktyg för att bevara freden. Historien, som just nu ser ut att upprepa sig med krig i omvärlden, visar hur viktig en stark och enad europeisk union är. Vi ser därför mycket positivt på kommissionens prioriteringar, särskilt när det gäller detta:

Kommissionen försäkrar att unionens solidaritet med Ukraina i motståndet mot Rysslands invasion är orubbad. Sanktionerna mot Ryssland och ett effektivt ansvarsutkrävande bör fortsatt vara EU:s främsta prioritet.

EU bör geostrategiskt utvidga sig och anta nya medlemsländer. Givetvis ska kandidatländer genomgå sedvanliga processer och uppfylla EU:s krav för medlemskap. EU:s utvidgning är ett viktigt verktyg för att stärka banden till närområdet och bidra till fred, stabilitet och välbefinnande.

EU behöver satsa på försvarsindustrin och öka produktionskapaciteten, särskilt när det gäller olika typer av ammunition.

De globala utvecklingsmålen i Agenda 2030 fortsätter att stå i centrum för all politik, och unionen ska fortsätta bygga partnerskap med andra länder och regioner, i synnerhet Afrika, för att hantera globala utmaningar och stärka det multilaterala och regelbaserade internationella samarbetet.

Herr talman! Vi lever i en annan värld i dag än vi gjorde när kommissionen tillträdde, och vi har blivit påmind om de komplexa och historiska återkommande spänningar som finns. Vi har också blivit påmind om vad vi kan åstadkomma när vi tillsammans jobbar mot gemensamma mål. Låt oss därför fortsätta att genom samarbete och handel verka för att bevara freden och friheten i Europa och i vår omvärld!

(Applåder)

Anf. 8 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Jag tycker att det är uppenbart att Sverige, världen och Europa behöver mer av EU. Man kan börja med Ukraina. Ukraina är kanske den absolut viktigaste uppgiften för EU och Sverige och hela vår utrikespolitik under de kommande åren. Det har också varit det under de senaste åren. Det handlar om att Ukraina ska vinna kriget och att Ryssland ska förlora kriget.

Båda sakerna är lika viktiga. Det handlar om att Ukraina tillsammans med EU behöver visa att den europeiska säkerhetsordningen gäller. Man kan inte traska in i ett land och ta över territorier. Men, herr talman, det handlar också om att detta krig inte är en konsekvens av Rysslands ledare Vladimir Putin utan snarare en konsekvens av idéer – idéer om revanschism och om ett Storryssland. De idéerna måste man vinna mot i detta krig. Ryssland måste förlora. Dessa idéer måste förlora.

Då krävs det mycket vapen och ammunition till Ukraina, och det krävs att EU axar upp det arbetet. Det krävs mer finansiellt och ekonomiskt stöd, och det krävs tuffare sanktioner. Det krävs också att de sanktioner som redan är på plats faktiskt följs och att vi stoppar olika former av kringgående. Det krävs också såklart, som flera har varit inne på här i debatten

tidigare, herr talman, att de immobiliserade och frysta ryska tillgångarna kan användas till återuppbyggnaden av Ukraina.

Vissa har invänt att detta är svårt juridiskt. Till dem vill jag säga, herr talman, att det argumentet är trams. Det är faktiskt politiker, till exempel vi i den här kammaren och de politiker som jobbar i Europaparlamentet, som beslutar om vad som är lagligt och inte. Det finns även historiska exempel på när man i efterhand har gjort liknande saker som detta skulle innebära.

Rysslands brott mot Europa, mot mänskligheten och mot Ukraina är så pass stora att det motiverar att vi helt enkelt stiftar lagar och använder våldsmonopolen som vi har i våra olika länder. Det motiverar att vi hänvisar till det exceptionella läge som gäller och tar de pengar som finns i Europa och använder dem för att återuppbygga Ukraina.

En andra viktig fråga som också kopplar mycket till Ukraina, men inte enbart, är såklart EU:s utvidgning. Det är oerhört viktigt att EU får fortsätta att utvidgas, både för oss som redan är medlemmar i EU, för freden på vår kontinent och för att legitimiteten i samarbetet ska upprätthållas.

För att Natos trovärdighet ska bestå måste Sverige släppas in i Nato när vi har uppfyllt alla krav för att gå med, och likadant måste vi tänka kring EU. Om ett land uppfyller alla krav och kriterier för att vara med i EU måste man få vara med i EU, för det handlar om EU:s legitimitet och trovärdighet.

Det finns några saker som brukar lyftas fram som argument mot Ukraina specifikt. Ett argument är jordbruket, alltså att Ukraina är ett stort jordbruksland och att detta skulle innebära svårigheter för bönder och jordbruksproducenter i det befintliga EU. Från Liberalernas sida anser vi dock att detta är en ganska enkel fråga. Liberalerna tycker inte att vi ska ha det som kallas CAP, alltså den europeiska jordbrukspolitiken. ”Scrap the CAP”, brukar vi säga, om talmannen ursäktar min engelska.

Men egentligen är det också så att alla människor som har en grundläggande förståelse för ekonomi förstår att det är positivt när marknaden utvidgas. Det är bra med konkurrens. Konkurrens leder till sänkta matpriser och bättre kvalitet för EU:s konsumenter. En större marknad leder till en mer välfungerande marknad. Det leder till att EU:s självförsörjningsgrad ökar. Naturligtvis kan de som i dag går på bidrag från EU eller som i dag inte har den här konkurrensen tycka att det är lite jobbigt, men i långa loppet är det alltid bra för alla som bor inom ett område när marknaden utvidgas och konkurrensen ökar. Det är alltså ett ganska tramsigt argument och ett av historien väl motargumenterat sådant att Ukrainas jordbruk skulle vara ett problem.

Herr talman! En tredje sak som är helt avgörande för framtiden är klimatfrågan. Klimatfrågan är intressant på så sätt att den är global. Utsläppen är globala, klimatförändringarna är globala, klimatkrisen är global och vi är mitt i den. Men klimatfrågan har också den karaktären att dess konsekvenser ofta är lokala och regionala. Torkor är lokala. Översvämningar liksom olika former av vattenhöjningar är lokala och regionala. Listan kan göras lång över lokala och regionala konsekvenser av klimatförändringarna.

Vill man komma åt dem och kunna hantera dem behöver man samarbeta mer med andra. Om torka slår ut jordbruksproduktionen i Sverige behöver vi mer handel. Vi behöver tätare kontakter, och vi behöver vara mer

öppna mot andra. Om vi ska motverka eldsvådor som bryter ut i Sverige kanske inte vi själva, herr talman, kan ha alla resurser som krävs, utan då behöver vi samarbeta mer med andra. Både för att stoppa klimatförändringarna och för att hantera dess konsekvenser kommer det alltså att behövas mer samarbete över våra gränser – mer EU och mer frihandel.

Ytterligare en sak är brottsligheten. Det är klart att vi kan satsa hur mycket pengar som helst på polisen, på rättsväsendet och på alla delar av rättskedjan här i Sverige. Vi kan göra otroligt mycket för att förstärka lagstiftning, skärpa straff och så vidare. Men detta spelar ju ingen roll om brottslingarna rör sig över gränsen, ut ur Sverige och till något annat land där vi inte får tag i dem. Det spelar ingen roll om man begär brottsligheten i flera länder samtidigt om vi inte kan se mönstret på grund av att vi inte samarbetar tillräckligt tätt.

Även detta, herr talman, är ett område där EU behöver fördjupa sitt samarbete, och vi från Liberalerna har länge drivit på för ett europeiskt FBI. Det handlar om att fördjupa samarbetet och göra det väldigt praktiskt, helt enkelt, för att kunna stävja den gränsöverskridande brottsligheten.

Herr talman! Jag vill också säga någonting om kvalificerad majoritet i olika frågor, något som har varit uppe i debatten tidigare. I dag blir EU:s utrikespolitik uppenbart haltande, eftersom det finns länder som har drabbats av inflytande antingen från Kina eller från Ryssland eller som har andra intressen i världen som gör att de motsätter sig viktiga ställningstaganden när det gäller den europeiska gemensamma utrikespolitiken. Vi vill från Liberalernas sida övergå till kvalificerad majoritet i stället för enhällighet för att vi inte ska kunna bli blockerade i de här viktiga frågorna, men vi vill göra det på fler politikområden. Det här är bara ett första steg. EU behöver gå mot kvalificerad majoritet mer generell.

Vänsterpartiet påstod att EU var svindyrt. De har också varit med i utskottets arbete, så därför tycker jag att det är relevant. Det jag vill säga till dem är att då kan man inte det här med grundläggande ekonomi. Bara för att något kostar mycket är det nämligen inte dyrt. EU kostar mycket pengar, men det är oerhört billigt för vad vi får.

Med detta, herr talman, önskar jag glad Chrismukkah till alla som firar något av detta!
(Applåder)

Anf. 9 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Herr talman! Tack för att jag fick möjligheten att komma hit i dag och debattera kommissionens arbetsprogram för 2024!

Programmet är, som flera har varit inne på, i många stycken tillbaka-blickande men kommer också med några nya förslag som kommissionen avser att genomföra under återstoden av lagstiftningsperioden. I mitt anförande tänkte jag också höja blicken och se lite bortom detta arbetsprogram och säga några ord om hur regeringen ser på nästa lagstiftningsperiod.

Herr talman! I juni nästa år är det val till Europaparlamentet. Sedan ska en ny kommission utses. Vid Europeiska rådets möte i juni ska den så kallade strategiska agendan beslutas om. EU:s ledare enas vart femte år om en ny strategisk agenda, och syftet med agendan är att peka ut EU:s politiska prioriteringar de närmaste fem åren. Ledarna har inför beslutet haft en första diskussion i Granada, och därefter har man haft diskussioner och samråd i mindre grupper. Detta arbete sker löpande.

För svensk del tog vi fram prioriteringar inför det svenska ordförandeskapet, och jag skulle säga att dessa prioriteringar i allra högsta grad är fortsatt aktuella. När jag läser utskottets utlåtande och lyssnar på anförandena här i kammaren kan jag också konstatera att det råder en stor samsyn. Det tycker jag bådar gott, även om det, som Jacob Risberg säger, finns en viss nyansskillnad kring de svenska prioriteringarna.

Det ligger i Sveriges intresse att den sittande och den kommande kommissionen fokuserar på hur EU förbereder sig inför nästa utvidgning, konkurrenskraftsfrågor, energi och grön omställning, hantering av migrationen, gränsöverskridande och organiserad brottslighet och terrorismbekämpning. Stödet till Ukraina är såklart centralt.

Stödet till Ukraina ekonomiskt, militärt, humanitärt och politiskt liksom fortsatta sanktioner mot Ryssland och att garantera ansvarsutkrävande bör även fortsättningsvis stå väldigt högt på EU:s agenda. Det är en av de stora formativa frågorna för vårt gemensamma politiska arbete. Ytterst är det här en fråga om att försvara demokratin.

För knappt en månad sedan presenterade kommissionen sitt utvidgningspaket, med rekommendationen att påbörja medlemskapsförhandlingar med Ukraina och Moldavien, något som regeringen välkomnar. Det är ett kvitto på de imponerande ansträngningar Ukraina har gjort trots pågående krig.

Samtidigt är det viktigt att EU är redo den dag kandidatländerna är redo att bli medlemmar. Därför välkomnar regeringen särskilt att kommissionen i sitt arbetsprogram aviserat att man redan nu inleder ett arbete med att göra konsekvensbedömningar av hur utvidgningen påverkar olika politikområden och EU:s funktionssätt. Frågan om utvidgningen kommer tveklöst att fortsatt vara högt prioriterad och sätta sin prägel på nästa kommissions arbete.

Men det finns också andra frågor som är viktiga, och för att nå största möjliga genomslag för svenska ståndpunkter är en prioritering nödvändig. Sverige behöver lägga extra kraft på att säkerställa att konkurrenskraftsfrågorna får en framträdande position i kommande agenda. Andra områden som bör tas upp är migration, gränsöverskridande brottslighet, genomförandet av klimatomställningen och respekten för rättsstatens principer. Så låt mig, herr talman, säga något kort om detta.

För det första, konkurrenskraften och den inre marknaden är svenska paradgrenar och frågor som Sverige framgångsrikt drev under vårt svenska ordförandeskap. Jag tror att det finns en förväntan hos likasinnade länder och kommissionen på att Sverige även fortsättningsvis ska bära ledartröjan i dessa frågor och förvalta den trovärdighet vi vann under ordförandeskapet.

Stärkt konkurrenskraft över tid förutsätter satsningar på forskning och innovation och ett idogt arbete med att minska krångel och onödiga administrativa bördor för företagen. Det är, tycker jag, glädjande att kommissionen lägger så stor vikt vid dessa frågor i sitt arbetsprogram, men detta måste vara i fokus även för nästa kommission.

Konkurrenskraft handlar om mer än att bara minska krånglet. En stärkt inre marknad och en aktiv politik för fri och regelbaserad handel med omvärlden är också centrala områden för att förbättra EU:s konkurrenskraft. Dessa frågor har dessutom blivit alltmer geopolitiska. För att stå starkt i

den globala konkurrensen behöver EU vara konkurrenskraftigt, tillväxtfrämjande, utåtriktat och innovativt.

Diskussionen om ekonomisk säkerhet och så kallad resiliens kommer nog att fortsätta, och här har Sverige en mycket viktig roll att spela. Vårt mål är såklart att öka motståndskraften och minska vår sårbarhet, men vi måste också bidra till de lämpliga avvägningar som behöver göras mellan ”öppen” och strategisk autonomi för att inte äventyra vår långsiktiga konkurrenskraft. Här tycker jag att Sveriges linje måste vara tydlig: Strategisk autonomi får inte bli en förevändning för protektionistiska krafter att flytta fram sina positioner.

För det andra är migrationen fortsatt en av EU:s största utmaningar. Drygt 200 000 migranter har tagit sig över Medelhavet bara i år. Det är 52 procent fler än motsvarande period förra året. Situationen i Europa är mycket pressad, inte bara i Medelhavsländerna utan också i exempelvis Österrike och Nederländerna, vilket understryker att detta är en gemensam europeisk utmaning.

Därför är en överenskommelse om EU:s migrationspakt av största vikt, för EU liksom för Sverige. Den strategiska agendan bör ta upp vikten av ett effektivt genomförande av den gemensamma lagstiftningen samt av att EU:s gemensamma och långsiktiga arbete drivs vidare. Detta inkluderar frågor om nya former för samarbete med ursprungs- och transitländer och stora mottagarländer och om hur EU kan effektivisera sitt återvändande-
arbete.

För det tredje, herr talman, är den gränsöverskridande brottsligheten systemhotande. Det gäller oavsett om vi pratar om den inre eller den yttre säkerheten i EU. Av de kriminella nätverken i EU är 70 procent verksamma i minst tre länder.

Under det svenska ordförandeskapet inrättades en högnivågrupp för effektiv tillgång till information för brottsbekämpning. Den kommer i höst att lägga fram rekommendationer om gemensamma insatser på EU-nivå. Regeringen kommer att driva på för verksamma rekommendationer och verka för att dessa och andra angelägna frågor fångas upp i den strategiska agendan.

Vidare är terrorhotet mot Sverige och svenska intressen utomlands på en hög nivå. Regeringen arbetar på bred front för att möta de hot som den våldsbejakande extremismen och terrorismen nu utgör mot vårt fria och öppna samhälle. Justitieministern och migrationsministern skickade därför för drygt en månad sedan en begäran till EU-kommissionen och det spanska ordförandeskapet med en uppmaning att stärka arbetet med personer som utgör säkerhetshot på EU-nivå, bland annat genom stärkt yttre gräns, ökat informationsutbyte och ett effektivt återvändande.

För det fjärde förblir den gröna omställningen för att möta klimatförändringarna central i EU-samarbetet. Kommissionens arbetsprogram handlar som sagt också mycket om att genomföra antagen lagstiftning, och detta gäller i stor utsträckning klimatpaketet för att nå 2030-målen.

För svensk del har vi konkurrens fördelar på området genom tillgång till fossilfri energi, och vi ligger långt fram i den gröna omställningen. Sverige värnar också rätten för varje land att välja sin energimix. Våra gemensamma regelverk ska inte stå i vägen för en ökad produktion av kärnkraft inom unionen. Regeringen kommer även att driva på för att undvika ytterligare detaljreglering på energiområdet.

Slutligen ger situationen vad gäller respekten för rättsstatens principer skäl till fortsatt oro i flera länder. Den strategiska agendan behöver ha ett tydligt fokus på hur EU ska agera, genom fortsatta dialoger och granskning av medlemsstaterna och deras arbete men också genom tydliga krav på respekt för rättsstatens principer för att få ta del av unionens fonder.

Herr talman! Det finns såklart många andra angelägna områden som EU måste arbeta vidare med, så de punkter jag nu har tagit upp är inte uttömmande. Men jag väljer att stanna här.

(Applåder)

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! EU-minister Roswall avslutade med att tala om rättsstatens principer. En sådan rättsstatsprincip är att staten inte ska övervaka sina medborgare, särskilt om de inte är anklagade eller misstänkta för någon typ av brott.

Chat control innebär dock att appar och sociala medieplattformar tvingas skanna alla sina användares meddelanden. I grunden handlar detta förslag om att bekämpa lagring och spridning av sexuellt övergreppsmaterial och stoppa försök till så kallad grooming, alltså när man försöker ta kontakt med barn. Det är väldigt bra att man från EU:s sida försöker uppnå denna ambition, för 37 procent av alla unga mellan 13 och 16 år i Sverige har någon gång fått en fråga om att ta lättklädda bilder och skicka iväg dem till någon.

Men chat control är tyvärr inte lösningen för att få fast fler förövare. I stället riskerar det att leda till massövervakning och till att det blir svårare att bedriva granskande journalistik.

Detta förslag har mött massiv kritik, inte bara från parlamentariker som jag själv eller ledamöter i Europaparlamentet. Även Tysklands justitieminister Marco Buschmann har sagt att det inte är i sin ordning att varje privat kommunikation på internet kommer att övervakas av staten utan anledning. Och Tyskland är inte den enda medlemsstaten, utan även Österrike och Estland har varit tydliga i sin kritik mot chat control. Detta är länder som Sverige normalt sett brukar stå väldigt nära.

Nu har det hållits en omröstning i Europaparlamentet. Man har omformat förslaget, och det förslag som Europaparlamentet har kommit med är, menar jag, betydligt bättre än kommissionens förslag. Jag undrar därför vilken den svenska regeringens position är. Är den att man stöder Europaparlamentets kompromissförslag, eller är man för EU-kommissionens massövervakningsförslag?

Anf. 11 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga en sak. Detta är ett förslag till en förordning för att förebygga och bekämpa sexuella övergrepp mot barn. Jag vill att det ska sjunka in, för det är detta det egentligen handlar om. Håkan Svenneling talar om massiv kritik. Jag vill påstå att det också finns en massiv efterfrågan hos polis, åklagare och brottsoffer – bara så att vi är överens om vad syftet är med detta förslag.

Att bekämpa sexuella övergrepp och annan allvarlig brottslighet på nätet är en väldigt prioriterad fråga för regeringen. Jag hoppas att det är det även för Sveriges riksdag och Håkan Svenneling. Samtidigt förstår jag och

alla andra att det alltid handlar om en balans mellan rättskipningens verktyg och den personliga integriteten. Det gäller att hitta denna balans.

Exakt var detta ligger just nu måste jag be att få avstå från att svara på. Jag vet att justitieministern var i EU-nämnden i fredags, men jag tror inte att denna fråga var på agendan för det som kallas RIF-rådet – apropå förkortningar; jag ber om ursäkt för den – den här veckan.

För mig handlar detta om att förebygga och bekämpa sexuella övergrepp mot barn och att hitta en balanserad reglering, och detta står regeringen givetvis bakom. Jag har dock inte de senaste uppgifterna från den överenskommelse som har träffats – om den har träffats.

Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är känd EU-logik att man försöker få igenom tunga och omfattande förslag genom att lägga dem i ett paket, kalla paketet något viktigt och ha med förslag som många gillar. Precis så är det i detta fall. Som EU-ministern säger är chat control bara en del i paketet, och det är därför denna del av paketet är väldigt uppmärksammas. Det finns dock andra delar i paketet som är väldigt bra. Det är den svenska EU-kommissionären Ylva Johansson, tidigare socialdemokratisk riksdagsledamot, som har drivit fram detta, och i grunden är det bra att man på europeisk nivå tar ansvar för dessa frågor eftersom det handlar om en internationell brottslighet som vi måste komma åt.

Jag har förstått att detta ändå var uppe för diskussion på RIF-rådet i måndags och tisdags men att man inte har landat i något beslut. Med tanke på hur mycket diskussion det har varit om förslaget kan man tänka sig att det åtminstone var lite korridorsnack. Jag hoppas att den svenska regeringen kan positionera sig i frågan, för jag tror att det är viktigt att vi i Sverige klarar av att jobba mot sexuella övergrepp, grooming och barnpornografibrott samtidigt som vi står upp för rättsstatens principer och förstår att inget blir bättre av att massövervaka varenda medborgare. Jag vill inte ha ett samhälle och en stat som ställer krav på att alla de appar och plattformar vi har i våra telefoner ska övervaka min och EU-ministerns privata kommunikation, oavsett om den är krypterad eller inte. Vi ska jobba mot barnpornografibrott, men vi ska också hitta vägar där inte alla pekas ut som förövare.

Anf. 13 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Jag hoppas också att vi kan hitta en balanserad reglering. Jag vänder mig dock fortsatt mot att det handlar om en massiv kontroll. Jag kan inte siffrorna, men jag vet att antalet sexuella övergrepp mot barn på nätet ökar massivt. Detta är något som jag och regeringen kommer att fortsätta att arbeta mot, och det hoppas jag att Sveriges riksdag också kommer att fortsätta att göra. Det handlar som sagt om att hitta en balans.

Anf. 14 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! Jag tackar statsrådet för att hon deltar i debatten; det är mycket uppskattat.

Det är en apokalyptisk situation. Så beskriver FN:s livsmedelsprogram situationen för de över 2 miljoner palestinier som just nu är fast på Gaza-remsan. Enligt FN måste det till ett omedelbart eldupphör för att man över huvud taget ska kunna förse Gazas civilbefolkning med nödhjälp. Som

nämndes tidigare i debatten har nu också den höga representanten Josep Borrell gått ut med att även EU ser att det krävs ett omedelbart eldupphör. I utrikesutskottets utlåtande över arbetsprogrammet nämns också fred i Mellanöstern som ett aktuellt och viktigt område. Detta kommer säkerligen också dominera dagordningen på utrikesområdet en bit in på 2024.

Min fråga till EU-ministern är kort och gott: Stöder också den svenska regeringen ett omedelbart eldupphör?

Anf. 15 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Låt mig först ge Linnéa Wickman en eloge för att hon tog upp Global Gateway i sitt anförande. Jag delar helt uppfattningen att det är ett viktigt flaggskepp för EU:s gemensamma biståndsarbete.

Jag delar också uppfattningen att kriget och konflikten på Gaza kommer att fortsätta att ha stor plats på EU:s agenda under lång tid framöver. Låt mig upprepa det regeringen tidigare har sagt om att vi givetvis fördömer Hamas agerande och ger Israel rätt att försvara sig i enlighet med internationell rätt.

Vi såg alla behovet av en paus, och det är beklagligt att den nu är över. Pausen var nödvändig för att få in humanitär hjälp, och jag är glad över att regeringen bidrog med 150 miljoner till detta. Men alla inser att vi behöver ytterligare pauser för att få in humanitärt stöd, och det är viktigt att vi försöker nå dithän.

Anf. 16 LINNÉA WICKMAN (S) replik:

Herr talman! När nu EU äntligen är tydligt och begär ett omedelbart eldupphör för att kunna förse den hårt prövade civilbefolkningen på Gaza med nödhjälp är det olyckligt att det i riksdagens kammare inte går att få ett tydligare besked från statsrådet. Vi är alla starkt påverkade av de nyheter vi får ta del av, och vi ser att den internationella rätten på många sätt utmanas i kriget mellan Hamas och Israel.

Statsrådet nämnde det humanitära biståndet. Nyligen bekräftade Sida att inte en enda krona av det svenska utvecklingsbiståndet har gått till Hamas, och en översyn på EU-nivå har kommit fram till samma sak. Kommer Sverige utifrån detta att omgående återuppta utvecklingsbiståndet? Det går ju till de krafter i Palestina som arbetar för demokrati, mänskliga rättigheter, flickors och kvinnors rättigheter, ja, allt det Hamas inte står för. Vi behöver arbeta för att stärka dessa krafter samtidigt som vi kräver ett omedelbart eldupphör.

Anf. 17 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik:

Herr talman! Regeringen har fått rapporten om översynen, och jag tycker att det är bra att EU, Sverige och många andra medlemsländer har gjort denna översyn. Rapporten är under beredning hos regeringen, så jag får återkomma.

Det är dock viktigt att påpeka att vi gör vad vi kan för att underlätta den humanitära situationen på Gaza. Jag hoppas att det blir fler pauser så att vi får in det stöd som behövs i denna allvarliga situation. Detta jobbar vi hårt med.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Internationell samverkan

Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 18 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Nu debatterar vi utrikesutskottets betänkande 1 som hanterar utgiftsområde 5 Internationell samverkan. Detta område handlar ytterst om att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

För att säkerställa Sveriges internationella intressen krävs en god närvaro i de internationella forum som bland annat nämns i detta betänkande. Oavsett vilka utmaningar vi står inför blir resultaten av olika länders vägval alltmer sammanflätade. När vi kombinerar våra förmågor och samverkar kan vi dels uppnå förbättrade resultat när det väl gäller, dels knyta närmare band och skapa bättre förståelse för varandra. Vi blir helt enkelt starkare genom en aktiv dialog, och med gemensamma ansträngningar kan vi också förbättra de resultat vi vill uppnå och bidra till effektivisering.

Arbetet med att främja och utveckla Sveriges internationella relationer är extra viktigt just nu, inte bara för att vi lever i en värld där gränser suddas ut och avstånd krymper utan för att vi ser en tydlig tillbakagång för fred, demokrati och frihet runt om i världen. Vi ser en tillbakagång för något av det mest fundamentala för att skapa goda samhällen.

Herr talman! Sverige behöver därför vara en stark röst i utrikespolitiken. I de tider vi lever i är det extra viktigt att vi är tydliga med våra principer, våra värden och de prioriteringar som vägleder politiken. Vi ser detta behov i Rysslands hänsynslösa krig i Ukraina, som innebär en ny och farligare verklighet för Europa och Sverige. Vi påminns om detta efter de palestinska terroristernas hänsynslösa och brutala angrepp mot Israel, och vi ser det i Azerbajdzjans orättfärdiga angrepp mot Nagorno Karabach och Armenien.

Skurkstater som Ryssland, Iran, Nordkorea, Belarus och så vidare samverkar alltmer, och Kina vässar sin aggressiva ton gentemot framstående demokratier som Taiwan. Därtill intensifieras diktaturernas närvaro i utvecklingsländer, som i många fall vänder sig dit där pengapåsen är som störst. Aldrig har behovet varit större av att den fria, demokratiska världen håller ihop. Detta är till stor del vad betänkandet handlar om.

Herr talman! Det är inte ofta man från denna talarstol lyfter de likheter som finns mellan olika partier. I synnerhet inte mellan partier som närmast alltid står på olika sidor i den inhemska debatten.

Faktum är dock att det ibland kan vara värt att belysa vilken samsyn som finns när det gäller alltifrån demokrati och mänskliga rättigheter till rättsstatens principer. Jag ser ofta när jag deltar i arbetet i olika internationella delegationer, vilket jag har förmånen att göra, hur vi från Sverige håller ihop. Detta är något som gläder mig. Det är något vi bör ta till vara när vi nu lever i oroliga tider, och jag tycker att vi ska intensifiera detta arbete.

Herr talman! I dag nöjer jag mig med att konstatera just detta, men jag ser fram emot att behandla sakpolitik som berör området för detta betänkande senare i vår.

Prot. 2023/24:43

6 december

*Internationell
samverkan*

Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis alltid bra när man kan vara överens om det grundläggande. Problemet är att Sverigedemokraterna under årtal, och kanske ännu mer nu på sistone, har drivit en retorik som är extremt splittrande på olika sätt, så jag vet inte om Sverigedemokraterna ska lära andra partier hur man bygger upp internationella relationer.

Vi har sett hur Sverigedemokraterna successivt har trappat upp hetsen mot muslimer. Ni har drivit på för koranbränningar. Nu senast på landsdagarna sa er partiledare att man borde riva en del moskéer och utrota muslimska uttryck ur stadsbilden, som halvmånar, kupoler och minareter.

Detta är naturligtvis ett uttryck för den retorik som Sverigedemokraterna har tagit till sig och har trappat upp under det senaste året, mer och mer aggressivt.

Detta är ingen lek. Det är inget spel vi håller på med, utan detta får konkreta effekter, både i Sverige och i omvärlden.

Hetsen mot muslimer som Sverigedemokraterna ägnar sig åt leder naturligtvis till ett ökat hot mot muslimer i Sverige. När ledande politiker hetsar mot minoriteter ökar så gott som alltid hatbrotten mot just minoriteter. Dessutom är denna typ av uttalanden hotdrivande mot Sverige. Vi har redan behövt höja vår terrorhotnivå från en trea till en fyra på en femgradig skala.

Min fråga till Markus Wiechel är: Kommer Sverigedemokraterna att fortsätta med denna hets och denna hatretorik mot islam och muslimer?

Anf. 20 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Om det är någonting som jag tycker att Morgan Johansson och Socialdemokraterna är duktiga på är det att syssla med desinformation och sprida sådant som helt enkelt inte är sant. En av de sakerna är det som Morgan Johansson säger nu: att vi skulle sprida hets mot olika grupper. Det stämmer ju inte.

När det kommer till de uttalanden som har gjorts till exempel under våra landsdagar handlar det om att vi vill ta itu med ett allvarligt problem i detta samhälle, nämligen ett växande islamistiskt hot, något som har vuxit under Socialdemokraternas tid vid makten.

Vi ser hur Socialdemokraterna snarare eldar på dessa strömningar när de sprider desinformation till exempel om att vi skulle vilja se koranbränningar i Sverige, vilket definitivt inte är fallet. Det vi har sagt är att yttrandefriheten i Sverige är fundamental.

Jag tycker att dessa talarstolar förtjänar en betydligt högre nivå än detta.

Anf. 21 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Men, herregud, förnekar Markus Wiechel att Richard Jomshof i våras sa att om det inte passar så kan vi bränna hundra koraner till? Förnekar Markus Wiechel att samme Richard Jomshof har sagt att islam är en vedervärdig religion?

När det gäller landsdagarna var det inte den våldsbejakande islamismen som Jimmie Åkesson gav sig på. Varför skulle han i så fall ha sagt att vi nu ska utrota, göra oss av med, alla symboler för islam ur stadsbilden, som kupoler, minareter och halvmånar? Det var ju inte våldsbejakande islamism som han angrep utan islam som sådan – en solklar kränkning av religionsfriheten. Det är alltså inte den våldsbejakande islamismen som ni kritiserar, utan religionen som sådan.

Det var precis denna typ av hets och hot mot minoriteter som personer som Hédi Fried och Emerich Roth, två av Förintelsens överlevare, kritiserade och som gjorde att de varnade för allt samarbete med Sverigedemokraterna. De kände igen denna typ av hatretorik från sin ungdom. Det var därför de varnade för Sverigedemokraterna.

Nej, det är inte den våldsbejakande islamismen som ni ger er på, utan det är muslimer och islam som sådan. När ett parti så flagrant tar upp detta unkna idéarv som vi nu ser komma upp igen, då måste partier svara emot detta, kritisera dem, dra fram detta i ljuset och peka på det. Det är då man måste orka stå upp för dessa grundläggande mänskliga rättigheter och stå bakom alla människor som lever i vårt land, oavsett vilken religion de har. Det gör dessvärre inte Sverigedemokraterna.

Anf. 22 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson har faktiskt sagt att man får tro på vilken religion man vill. Man får vara muslim i Sverige. Det är den synen vi har. Vi tror på religionsfrihet.

Det vi har vänt oss emot är islamismen, politisk islam. Morgan Johansson har rätt i att vi inte bara pratar om våldsbejakande islamism. Vi ser ett större hot än så. Det är inte bara de våldsbejakande islamisterna som är ett hot mot Sverige.

Sedan avslöjar Morgan Johansson hur Socialdemokraternas syn på yttrandefrihet är. Man får inte säga att islam är en vedervärdig religion, enligt Morgan Johansson. Det var precis vad han sa alldeles nyss. Jag tycker att det är en vedervärdig religion, men man får ha den religionen. Jag tycker att kommunism är en vedervärdig ideologi och att nazism är en vedervärdig ideologi och så vidare.

Men uppenbarligen får man inte kritisera en religion, enligt Morgan Johansson. Det tycker jag är beklagligt.

När det kommer till de islamiska symbolerna handlar det faktiskt om att bekämpa strömningar som i dag hotar vårt samhälle. Detta är något som jag tycker att Morgan Johansson och hans parti bör ta till sig, med tanke på de strömningar som finns inom Socialdemokraterna.

Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! På dagordningen i dag står utrikesutskottets betänkande om internationella relationer och internationell samverkan. Sällan har detta känts mer aktuellt än just nu med de krig och konflikter som pågår i världen, i Ukraina och Mellanöstern men också på många håll i Afrika.

Det känns som att internationell sammanhållning, solidaritet, kamp för mänskliga rättigheter och upprätthållande av folkrätten är viktigare än på mycket länge. Det är detta som har varit Sveriges profil i världen, och det är också delvis detta som betänkandet handlar om, det vill säga Sverige-bilden – vilken bild av Sverige som går ut i omvärlden.

I decennier har bilden av Sverige varit den av ett land som står upp för folkrätt, internationell solidaritet, mänskliga rättigheter och demokrati, ett land som har gått i frontlinjen när det gäller jämställdhet, jämlikhet, klimatomställning och generell välfärd.

Sverige har varit beundrat i världen. Det svenska passet har varit ett av världens starkaste och har gett tillträde till flest länder visumfritt. Och vi är nog ganska många som på resor har ombetts att berätta allt om det exotiska som människor bara har hört om ryktesvägen: fullt utbyggd barnomsorg, kostnadsfria universitet, i praktiken kostnadsfri rätt till sjukvård i världsklass, fem veckors betald semester, tretton månaders föräldraförsäkring, den svenska partsmodellen på arbetsmarknaden, arbetsrätten, allmän sjukförsäkring, förbud mot att slå barn, förbud mot att köpa sex, ett av världens mest demokratiska länder, en stark och grundlagsfäst yttrande- och tryckfrihet som borgar för ett fritt åsiktsutbyte, starka och fria medier, offentlighetsprincip och meddelarskydd, som bland annat lett till att Sverige är ett av världens minst korrupta länder, och så allemansrätten och strandskyddet, som gör att vi kan bada i så gott som alla sjöar och vattendrag, vistas var vi vill i skog och mark och plocka bär och svamp på ett sätt som man inte kan på många andra ställen i världen.

Allt detta har vi kunnat berätta om med stolthet, ofta inför ganska överraskade och imponerade utländska gäster. Det goda rykte som Sverige har haft i omvärlden har varenda svensk gynnats av, men inte bara varenda svensk utan också svenska företag, som har kunnat dra nytta av Sveriges goda namn när de har varit aktiva i länder världen över. Sverige har stått för något gott, för kvalitet och för redbarhet, och detta har varit en enorm tillgång för Sverige.

Men nu är det dessvärre en annan bild av Sverige som går ut. Högern har ägnat sig åt att baktala Sverige i omvärlden i alla år, och nu när man sitter på regeringsmakten passar man på att montera ned mycket av det som har gett oss vårt goda namn.

Nu leder Sverige inte längre klimatarbetet. Tvärtom är Sverige nu ett land där man aktivt ökar utsläppen. Nu leder Sverige inte längre arbetet med internationell solidaritet. Tvärtom skär Sverige nu ned på biståndet och överger enprocentsmålet. Nu står kvinnors och flickors rättigheter inte längre i centrum för utrikespolitiken. Tvärtom avvecklar Sverige nu den feministiska utrikespolitiken.

Och när FN:s generalförsamling röstade om en vapenvila i Gaza för att få in humanitär hjälp röstade Sverige inte för detta utan lade ned sin röst. 120 länder röstade för. Norge röstade för. Frankrike röstade för. Men Sverige lade ned sin röst, för det är så utrikespolitiken har blivit: ängslig och passiv.

Allt detta är illa nog, men värst av allt är det agerande som vi talade om alldeles nyss och som Sverigedemokraterna har stått för det senaste året. Det har inte bara solkat Sveriges rykte utan också varit rent hotdrivande mot svenska folket och svenska intressen.

Det började i januari i år med ytterligare en omgång koranbränningar. Då hade det gått en tid sedan dansken Rasmus Paludan brände Koranen senast, under valrörelsen 2022. Detta tyckte SD uppenbarligen inte räckte, så i början av året ringde en SD-kopplad person till Paludan och frågade om han kunde komma hit igen och den här gången bränna en koran utanför Turkiets ambassad. Det skulle väl vara kul att göra. Och så blev det. Den

SD-anknutna personen finansierade dessutom Paludans omkostnader för detta.

Det hela väckte naturligtvis mycket stor uppmärksamhet, och i den ve-
van skärpte Säpo sin formulering när det gällde hotbilden mot Sverige.
Tidigare hade Sverige betraktats som ett legitimt mål för islamistisk
terrorism, men det ändrade Säpo. Efter det betraktades Sverige som ett
prioriterat mål för islamistisk terrorism, det vill säga en klar skärpning av
hotbilden.

Då skulle man kanske tro att Sverigedemokraterna kunde lugna ned sig
lite och förstå att det här kanske inte var så bra. Men det blev precis tvärt-
om, för då for justitieutskottets ordförande Richard Jomshof ut och sa att
om det inte passar kunde man väl bränna hundra koraner till.

Då blev det ännu värre. Snart blev han dessutom bönhörd, för snart dök
det upp ytterligare ett par personer som gärna ägnade sig åt detta. Paludan
hade tröttnat, men nya dök upp. Deras motiv var oklara, men man kan
konstatera att agerandet spelade ryska intressen rakt i händerna. Det var en
solklar påverkansoperation, om ni frågar mig.

Då ökade upprördheten ännu mer internationellt, dock inte bland
svenska muslimer, som inte brydde sig särskilt mycket under året. Däre-
mot fick vi en internationell reaktion som ledde fram till de dramatiska
händelserna i Irak i somras, då den svenska ambassaden i Bagdad brändes
ned av en våldsammob. Det var ett rent mirakel att ingen svensk skada-
des i samband med det.

Då skulle man kanske kunna tro att Sverigedemokraterna hade tagit till
sig att det faktiskt var skadligt att bete sig på det sättet, men det gjorde de
inte. Tvärtom gick Richard Jomshof ut igen med nya hatiska uttalanden.
Den här gången kallade han profeten Muhammed för krigshetsare och
slavhandlare, uppenbarligen med en enda avsikt: att elda på konflikten och
hetsa folkgrupper mot varandra.

Då tvingades Säpo konstatera att läget hade blivit ännu allvarligare,
och man fick höja terrorhotnivån från en trea till en fyra på en femgradig
skala. Detta visade sedan vara en helt korrekt bedömning, för den 16 ok-
tober sköts tre svenskar på öppen gata i Bryssel av en enda anledning: att
de gick med svenska landslagströjor. Två av dem avled, och den tredje
skadades svårt.

Det var ett islamistiskt terrordåd. Självfallet är det alltid gärningsman-
nen som har ansvaret för sina handlingar, och den här gärningsmannen
dödades också dagen efter i samband med ett polisingripande. Men när det
handlar om terrorhot har alla centrala aktörer ett ansvar för att försöka
lugna ned situationen, minska spänningarna och inte provocera fram våld.

Man kan bara konstatera att detta har Sverigedemokraterna inte brytt
sig om ett enda dugg. Tvärtom har man aktivt under hela året drivit på för
ökade motsättningar. Det senaste exemplet såg vi i Åkessons tal under
landsdagarna i förra veckan, där han tog ytterligare ett steg när det gäller
att hetsa mot muslimer och islam. Moskées kan rivs, tyckte han, och alla
muslimska symboler – halvmånar, kupoler och minareter – ska bort från
stadsbilden. Inget av det ska finnas.

Alldeles nyss fick vi höra Markus Wiechel bekräfta det här. Han sa att
också han tycker att islam är en vedervärdig religion. Han skriver under på
det som Richard Jomshof har sagt, vilket säger allt om det partiet. Det här

var inget angrepp på våldsbejakande islamism, utan det var ett angrepp på religionen islam som sådan och ett solklart angrepp på religionsfriheten.

Detta fungerar som en signal till SD:s stormtrupper. Det är klart att när politiker hetsar mot minoriteter ökar risken för hatbrott mot just dessa minoriteter, och bara några dagar senare fick vi se hur en muslimsk begravningsplats i Göteborg vandaliserades.

Det var precis detta hat och denna hets mot minoriteter som gjorde att Hédi Fried och Emerich Roth – två av Förintelsens överlevare – varnade för SD, för de kände igen hatretoriken från sin ungdom. Då riktade den sig mot judar. Nu riktar den sig mot muslimer, men de som ägnar sig åt den typen av hets är samma andas barn. Det handlar om att spä på misstron mot minoriteter och att exploatera denna misstro politiskt. Detta är inget som helst nytt, utan det är klassisk högerextrem strategi.

Det är alltså denna bild som nu går ut i omvärlden – bilden av ett land där man bränner koraner och där ledande politiker hetsar mot islam. Det är skadligt. Det är hotdrivande. Varenda gång Jimmie Åkesson öppnar munnen ökar hoten mot svenska folket och svenska intressen.

Det leder till att många muslimer i Sverige i dag känner sig utsatta, ifrågasatta, hotade och som något slags andra klassens medborgare. Det möjliggörs dessutom, dessvärre, av att vi har en regering som är så svag och som inte vågar säga emot utan som tvärtom aktivt skyddar och försvarar de värsta av hetsarna – som Jimmie Åkesson, som Richard Jomshof och som Björn Söder.

Detta är en känslig fråga för regeringspartierna. Det visade sig också när vi diskuterade detta betänkande i utskottet. Från början fanns det en skrivning i betänkandet om att det vore intressant att se hur till exempel koranbränningarna påverkat Sverige-bilden. Den skrivningen ströks av majoriteten. Så känsligt var det alltså.

Jag tycker att detta är extremt sorgligt att se, dessutom farligt. Jag tycker att Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna måste sätta ned foten mot SD. Regeringspartiernas tystnad mot denna hets tolkas i omvärlden som att man legitimerar den. Det är extremt allvarligt, skulle jag vilja påstå. Det skadar Sverige och svenska intressen. Nu tycker jag att det är hög tid att regeringspartierna bryter detta samarbete med SD.

Herr talman! Vi har inget avvikande budgetförslag på detta utgiftsområde. Däremot har vi starka åsikter om hur dessa pengar ska användas och också om hur Sverige sköter sina internationella relationer och om den bild av Sverige som går ut just nu, vilket vi har hört. Det utvecklar vi också i ett särskilt yttrande.

(Applåder)

Anf. 24 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag har suttit och lyssnat på Morgan Johanssons anförande. De första två och en halv minuterna handlade inte om utrikespolitik utan om en socialdemokratisk bravur i inrikespolitik. Låt mig först säga: Väljarna röstade för regeringsskifte. Väljarna delar inte den enastående uppfattning som Morgan Johansson målade upp.

Jag skulle uppskatta om Morgan Johansson talade mer om vad Socialdemokraterna ser som viktiga frågor och om Socialdemokraterna ser att internationell samverkan kan användas för att lösa de problem som Sverige och resten av världen står inför i dag.

I stället handlade det om hur utskottet har berett ett ärende. Det är just beredning, och det är ingenting som vi normalt brukar diskutera här. Vi brukar debattera vad vi har kommit fram till som de viktiga frågorna.

Men låt mig inledningsvis säga att i regeringens budget nämns precis det som Morgan Johansson efterfrågar – hoten mot Sverige, desinformation, kriget, koranbränningarna. Allt detta nämns. Kan jag få ett godkännande på detta från Morgan Johansson? Det skulle vara bra att få höra. Jag skulle också vilja höra hur Morgan Johansson ser på det samarbete som hans parti har, herr talman. Jag tycker att detta är viktiga frågor.

När det handlar om Nato befinner vi oss i en utsatt situation i dag. Men Morgan Johanssons samarbetspartner är emot ett Natosamarbete. Morgan Johanssons parti har länge stått emot. Sverige befinner sig i en utsatt position i dag på grund av Socialdemokraterna. Och detta vill jag ha en kommentar till.

(Applåder)

Anf. 25 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Först ska jag konstatera att Socialdemokraterna gick framåt i valet. Jag tror att det berodde bland annat på allt det som jag räknade upp och som har utmärkt Sverige, som fullt utbyggd barnomsorg, kostnadsfria universitet, fem veckors betald semester, allmän sjukförsäkring, partsmodellen och 13 månaders föräldraförsäkring. Allt detta är socialdemokratiska reformer som vi har genomfört under decennier och som har byggt upp en bild av Sverige som ett land där man tar ansvar för varandra och som ett land som har en stark generell välfärd.

Sedan kan jag konstatera att Moderaterna har gått emot nästan allt detta. Det kan inte jag hjälpa. Men ibland känns det lite konstigt när Moderaterna åker ut i omvärlden och skryter om svensk välfärd utan att nämna att de har varit emot så gott som varenda stor socialdemokratisk reform på dessa områden. Sedan får Margareta Cederfelt förlåta mig för att jag lyfter fram just dessa socialdemokratiska reformer.

Den frågeställning som vi debatterar nu är allvarlig. Jag har en motfråga till Margareta Cederfelt. Nu har vi precis hört Markus Wiechel säga att också han tycker att islam är en vedervärdig religion. Vi har precis hört hur Jimmie Åkesson på landsdagarna gick till ett frontalangrepp mot islam som religion. Det menar jag riskerar att leda till ökad hatbrottslighet mot muslimer. Det ökar motsättningarna i Sverige. Det riskerar faktiskt också att försvåra vår Natoprocess. Det känns därför lite konstigt när Margareta Cederfelt frågar mig om det när hon själv och hennes parti samarbetar med ett parti som inte precis har gjort saken lättare.

Jag skulle vilja ha ett klart svar från Margareta Cederfelt. Vad har hon att säga om Sverigedemokraternas hetsande mot muslimer? Vad har hon att säga om Markus Wiechels nu tydliga ställningstagande om att han tycker att islam är en vedervärdig religion? Vad har hon att säga om den ökande splittringen i Sverige till följd av Sverigedemokraternas beteende?

Anf. 26 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det skulle vara underbart om vi kunde få lite längre repliker.

Jag skulle vilja säga till Morgan Johansson att det i dag vid lunchtid anordnas en kippavandring som alla ledamöter har inbjudits till. Kommer vi att kunna få se Morgan Johansson vid denna kippavandring? Det skulle vara väldigt förenligt.

Jag säger detta därför att när Morgan Johansson står här förväntar jag mig också att få höra ett stöd för en minoritet som inte minst i Malmö, där Morgan Johanssons parti har styrt väldigt länge, är oerhört utsatt. Det kommer rapporter om hur judiska personer flyttar från Malmö på grund av det hat som de utsätts för.

Sedan vill jag klart och tydligt säga att jag står helt bakom statsministerns uttalande om att religionsfrihet är någonting som vi moderater är för. Vi respekterar muslimer likaväl som judar. Vi respekterar kristna. Vi ser inte positivt på koranbränningar just för att det handlar om en religiös bok. Detta är någonting som min statsminister har uttalat sig om och som jag helt står bakom.

När Morgan Johansson talar sig varm för den socialdemokratiska politiken som har drivits under decennier vill jag nämna Pomperipossaskatten. Vår älskade sagoförfattare Astrid Lindgren talade i en saga om hur orimlig denna skatt var – 104 procent.

Låt mig också nämna fastighetsskatten som vi avskaffade och som drev folk från hus och hem. Så går det med det socialdemokratiska skrytbygget. Tala om vad ni också har ställt till med för vanliga människor när det gäller svårigheterna! Tala om vad ni har gjort med skolan!
(Applåder)

Anf. 27 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi kan gärna ha en allmänpolitisk debatt. När det gäller vad vi har gjort med skolan får Margareta Cederfelt gärna tala om vad hon gjorde med skolan när ni drev igenom friskolesystemet som nu bara leder till att skolägarna kan stoppa fickorna fulla med pengar och dessutom driva fram en betygsinflation som förstör det svenska skolsystemet. Det är den reform som ni har genomfört och som jag inte tycker att man kan vara särskilt stolt över. Men det är kanske delvis en annan diskussion.

Jag är stolt medlem av Svenska kommittén mot antisemitism sedan många år tillbaka. Jag deltar alltid i uppmärksammandet av Förintelsens minnesdag den 27 januari. Senast jag var i synagogan var när man uppmärksammade årsdagen för novemberpogromen 1938. Vi socialdemokrater har aldrig tvekat när det gäller att fördöma antisemitism – aldrig. Och jag tänker inte stå och ta emot någon kritik för detta över huvud taget, utan här finns ett klart och tydligt ställningstagande.

Det man också alltid måste göra när man fördömer antisemitism är att vara beredd att fördöma andra hatiska uttryck och hets. Man måste klara av att fördöma islamofobi när man ser sådan. Det var precis det Margareta Cederfelt misslyckades med i det här replikskiftet. Jag frågade vad hon tyckte om Markus Wiechels uttalande om att islam är en vedervärdig religion, men jag har inte fått något svar.

Om det finns någon kraft kvar i den här regeringen borde den konstatera att måttet är rågat nu när Sverigedemokraterna hetsar mot en minoritet och dessutom sätter svenska intressen både i Sverige och utomlands och svenska medborgares säkerhet i fara. Man måste bryta med Sverigedemokraterna. Moderaterna måste förstå att det har gått så långt att samarbetet

inte längre kan upprätthållas. Jag hade önskat större tydlighet i den frågan från Moderaternas sida.

(Applåder)

Anf. 28 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Återigen sysslar Morgan Johansson även i sitt anförande med desinformation. Han pratar om en SD-kopplad person som skulle ha eldat på eller försökt uppmana till brännande av koraner. Personen han hänvisar till är en libertarian som var medlem i vårt parti för över tio år sedan. Jag är övertygad om att Morgan Johansson har starkare SD-kopplingar i dag än vad den personen har. Men det spelar egentligen ingen roll. Det här handlar faktiskt om att Morgan Johansson tycks förespråka blasfemilagar. Personligen tycker jag – och det är flera av våra företrädare som också har sagt det – att det är dumt att elda koraner och att elda böcker generellt sett. Men vi har inga blasfemilagar i Sverige. Det är tillåtet.

Vidare har Morgan Johansson talat om hets mot islam. Det finns ingen som har hetsat mot islam. Man får tycka vad man vill om religionen islam. Det vi har varit emot är radikal islamism. Det är politisk islam, som faktiskt är ett hot.

Återigen vill jag poängtera det problem som Morgan Johansson inte tycks se, nämligen att hans eget ungdomsförbund skanderar antisemitiska slagord och att hans eget parti har tydliga kopplingar till de mest radikala formerna av islam. Jag tycker att det är skamligt att Morgan Johansson inte tar detta på allvar. Om han nu är medlem i en kommitté mot antisemitism tycker jag att han borde visa större intresse för vad som sker i hans parti.

Anf. 29 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Nej, det finns inga kopplingar mellan det socialdemokratiska partiet och något slags radikal islamism. Det är något Markus Wiechel hittar på. Och nej, jag står inte för att återinföra något slags blasfemilagar. Däremot reagerar jag starkt när ledande politiker bedriver någon form av hatkampanj mot minoriteter. Alla ledande politiker måste faktiskt reagera starkt när sådant inträffar.

I tidigare replikskiften när jag pressade Markus Wiechel och frågade vad han tycker om Richard Jomshofs uttalanden om att islam är en vedervärdig religion bekräftade han att han också tycker det. Det visar på vad Sverigedemokraterna egentligen är för ett parti.

Jag har så svårt att förstå att moderater, kristdemokrater och liberaler kan sitta i samma sammanhang som och har gjort sig beroende av ett parti som bedriver den här typen av hetskampanjer. I mitt inlägg pekade jag på att det här inte är någon lek. Det får konkret betydelse och konkreta effekter för muslimer i Sverige, som känner sig utsatta och kanske i ökad utsträckning kommer att drabbas av hatbrott. De känner sig som något slags andra klassens medborgare. Det har betydelse om en företrädare för ett av de stora partierna säger att deras religion är vedervärdig. Det har betydelse, och det får helt enkelt effekt.

Det får naturligtvis också effekt i omvärlden när det upplevs som att den här typen av uttalanden legitimeras av den svenska regeringen som inte är klok och stark nog att säga ifrån.

Markus Wiechel har under debatten bara bekräftat mina allra värsta farhågor, det vill säga att det islamofobiska draget är starkt och dessutom växande, och det är ett mycket stort bekymmer för svensk politik.

Prot. 2023/24:43
6 december

*Internationell
samverkan*

Anf. 30 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Jag vet faktiskt fortfarande inte vad problemet är. Får man inte kritisera en religion? Får man inte tycka illa om en religion? Får man inte ogilla det budskap som sprids från en viss religion? Jag förstår inte riktigt Morgan Johanssons resonemang här.

Det jag har uttryckt är att man får tro på precis vad man vill. Den personliga tron är just personlig. Man får ha vilken trosuppfattning som helst så länge det inte skadar andra människor. Man får också tycka vad man vill om olika religioner, vare sig det handlar om kristendom, judendom, islam, buddism eller vad det nu må vara.

Socialdemokraternas kopplingar till radikal islamism är dokumenterad. Det är bara att titta på vilka ministrar de valde in i sin regering. Det är bara att titta på vilka de har valt in i sitt verkställande utskott och på de krafter som ryms inom deras så kallade broderskapsrörelse, deras kristna del, som har haft samverkan med Muslimska brödraskapet – mer eller mindre. Det är bara att titta på de krafter som ryms inom det socialdemokratiska ungdomsförbundet och så vidare. Det är dokumenterat. Det går inte att förneka Socialdemokraternas kopplingar till de här strömningarna.

Det är såklart därför det är så känsligt för Morgan Johansson när företrädare för partier kritiserar en viss religion. Men återigen – man får ha vilken trosuppfattning man vill. Jag har flera vänner som är muslimer. Jag har också flera gånger träffat och samtalat med företrädare för olika organisationer, även muslimska, och ser faktiskt inget problem med det. Så länge människor respekterar varandra och deras trosuppfattning inte drabbar mig eller samhället negativt får de ha den religionen.

Anf. 31 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är själv inte troende. Tvärtom – jag har i många år varit aktiv i Humanisterna, som ju står för det sekulära och organiserar både agnostiker och ateister. Men saken är den att alldeles oavsett vilken livsåskådning man har måste man respektera religioner och människors tro. Det är helt grundläggande. Markus Wiechel säger i ena andetaget att han gör det, och i nästa säger han att islam är en vedervärdig religion. Det är inte att respektera islam – tvärtom.

En annan företrädare för Sverigedemokraterna, Richard Jomshof, säger att om det inte passar så kan vi väl bränna hundra koraner till. Det är väl inte heller att respektera en religion? Det är tvärtom att hetsa mot just en sådan. Jimmie Åkesson säger att det börjar bli dags att riva moskéer här och att det inte ska finnas muslimska uttryck i stadsbilden, utan att de borde försvinna. De muslimska uttrycken i stadsbilden borde utrotas. Det är väl inte heller att respektera en religion?

Sverigedemokraterna har systematiskt under decennier odlat den här typen av hets och hat mot islam, och det är skadligt och splittrande. Det ska man inte göra. När det sker måste alla andra politiska krafter vara starka nog att ta avstånd och markera hårt mot det. Jag beklagar att moderater, kristdemokrater och liberaler inte klarar av att göra det i det här läget, för det är extremt viktigt att man håller rent på den sidan.

Jag vet inte vad Markus Wiechel pratar om när det gäller det socialdemokratiska verkställande utskottet, andra företrädare och så vidare. Där får han nog vara lite tydligare. Men nej, det finns inga som helst sådana kopplingar. Det hittar Sverigedemokraterna bara på för att försöka komma undan den andra debatten som nu finns från regeringens sida.
(Applåder)

Anf. 32 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru ålderspresident! Det ärende vi nu debatterar är utrikesutskottets betänkande UU1 *Utgiftsområde 5 Internationell samverkan*. Jag skulle vilja börja med att säga att detta betänkande är ett av våra viktigaste just nu, när vi ser hur beroende Sverige är av sin omvärld. Det som sker i vår närmiljö påverkar Sverige och resten av världen. Sverige är ett litet land men väl så viktigt som medlem i ett stort antal internationella organisationer. Där utöver vi vårt inflytande. Detta syns inte minst i den budget som lagts fram, där anslaget till lite mer än 70 procent upptas av medlemsavgifter i internationella organisationer. Jag nämner det därför att detta är ett ärende som berör budgeten.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik ska vara grundad i svenska intressen. Sverige står inför de största utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska utmaningarna i modern tid. I arbetet med att tillvarata de svenska intressena ska våra gemensamma värderingar i fråga om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, rättsstat, klimat och marknadsekonomi vara vägledande för det svenska agerandet på den internationella arenan. Sveriges agerande ska vara förutsägbart, balanserat och transparent.

Fru ålderspresident! Det här är viktiga principer för Sveriges regering. I de internationella organisationer där Sverige är medlem, inklusive EU, ska Sverige vara en stark och tydlig röst för rättsstatens principer. Detta är någonting som regeringen står fullt och fast bakom i sitt arbete och som också präglar de beslut som tas.

Fru ålderspresident! Kina och Ryssland, två stormakter med rötter i historiens mest förödande ideologi, kommunismen, har sakta men metodiskt utvecklats i en riktning som lett till att mänskliga rättigheter, demokrati och respekt för rättsstatens principer är bortblåsta. Detta påverkar hela samhällen och stater men också individer på ett mycket personligt plan.

Fru ålderspresident! I vårt närområde råder krig – Rysslands krig mot Ukraina. Det är ett krig som har pågått sedan den 24 februari 2022 och som påverkar Ukraina och närmiljön men också resten av världen. Tyvärr finns det mycket som tyder på att kriget kan bli långvarigt. Vi har alla läst i tidningarna om hur Ukraina rustar sig för ett långt krig och för en kall vinter efter Rysslands attacker mot infrastrukturen. Jag säger detta därför att det visar hur viktigt det är med internationell samverkan. Genom internationell samverkan kan vi aktivt arbeta för fred.

Jag vill än en gång säga här att Ukraina utkämpar ett krig för att försvara sitt land och sitt territorium men också mycket större värden än så: det fria samhället och allas vår rätt till vår tankevärld och till demokrati. Det handlar om ett krig för frihet gentemot en totalitär stat. Därför är det, utöver Ukrainas rätt till sitt territorium, också ett krig som rör oss alla – ett krig för frihet.

Liksom alla andra länder i Europa stöder Sverige Ukraina. Ett tolfte sanktionspaket är på väg. Sverige stöder Ukraina direkt humanitärt men också med vapen och ammunition. Jag har precis kommit hem från OSSE:s ministerråd där jag fått höra ministrar från OSSE:s länder uttala sitt stöd för Ukraina. Jag säger inte att det var alla 57 länder som gjorde det, men en majoritet – 90 procent av länderna, skulle jag säga. Detta visar att Sverige inte står ensamt. Men vår röst är viktig, för vi måste alla fortsätta att aktivt arbeta för att Ukraina ska ha rätt till sitt territorium och för att kriget ska upphöra.

Fru ålderspresident! Tyvärr kan vi se hur krigets fasa sprider sig. Den 7 oktober utsattes Israel för den värsta terrorattacken i landets historia, en terrorattack begången inte av en stat utan av terrororganisationen Hamas. Detta var den värsta attacken sedan andra världskriget mot den judiska befolkningen. Så många judar har inte mördats på en dag sedan Förintelsen. Terrororganisationen Hamas visar att den är grym och hänsynslös när den attackerar ett land och lemlästar och mördar så många människor. Dessutom togs mer än 200 civila personer som gisslan – judar men också andra. Vissa har vistats tillfälligt i landet som bland annat gästarbetare. Från Sveriges sida kräver vi ett omedelbart och villkorslöst frigivande av gisslan.

Sveriges regering har uttalat att Israel har rätt att försvara sig mot terrorism. Låt mig understryka att Israels legitima försvar måste ske i enlighet med internationell rätt. Antalet skadade och dödade civila på Gaza är stort. De humanitära behoven på Gaza är enorma. Ansträngningar behöver komma till för att skapa humanitära korridorer och få till stånd en ny humanitär paus.

Alla parter behöver en gång för alla ta ställning för att det ska bli fred, precis som 1993 i Osloavtalet. Låt oss hoppas att det kan bli fred – för Israels befolkning och den judiska befolkningen men också för befolkningen på Gaza. Sveriges regering är för en tvåstatslösning, arbetar för en sådan och ser det som den enda möjliga vägen framåt för en långvarig fred.

Jag vill på det personliga planet säga att jag lider med alla drabbade av kriget på båda sidor. Särskilt tänker jag på alla barn som dödsats, skadats eller förlorat sina syskon eller föräldrar. Men jag säger också att terrorattacker som den Hamas gjorde måste fördömas.

Fru ålderspresident! Situationen i Mellanöstern tar av naturliga skäl mycket av det utrikespolitiska engagemanget just nu. Men låt mig understryka – jag är glad att detta gäller för samtliga partier i Sveriges riksdag – att vi inte kommer att tappa fokus på Ukraina. Rysslands krig mot Ukraina har ritat om den säkerhetspolitiska kartan.

Tyvärr kan jag konstatera att Rysslands krig medfört att samarbetet i ett flertal internationella organisationer inte fungerar optimalt. Ryssland blockerar, fabulerar och vägrar delta i de strukturer där de är medlemmar. Detta är inte detsamma som att organisationerna ska avvecklas eller att samarbetet med andra länder och plattformar inte skulle vara viktigt.

Rysslands blockad av organisationer måste ses som att organisationerna är viktiga. Hur organisationerna ska fortsätta att arbeta efter kriget är en annan sak. Men nu ska vi hålla fast vid strukturerna. Detta är viktigt. Det finns viktiga plattformar för vårt närområde i Arktis i form av Arktiska rådet och den europeiska säkerhetsordningen som finns i OSSE:s område med 57 medlemsländer.

Sveriges utrikespolitiska arena är tveklöst EU. Sverige har nyligen avslutat ett framgångsrikt ordförandeskap inom EU och arbetar nu vidare som medlem i EU. Rysslands krig gentemot Ukraina har medfört att såväl Ukraina som Moldavien är intresserade av medlemskap EU, och detta är något som regeringen bejakar. Att kriterierna för medlemskap ska vara uppfyllda är en självklarhet. Men jag vill också säga att det är imponerande att se hur Ukraina och Moldavien arbetar målmedvetet för att stärka sina respektive länder i enlighet med EU:s kriterier.

Jag vill också nämna att FN är prioriterat av den svenska regeringen. FN är det internationella organ där en majoritet av världens länder är medlemmar, och det är därav viktigt för det internationella samarbetet.

Den transatlantiska länken behöver stärkas och utvecklas. Sverige har ett utmärkt samarbete med USA och Kanada, men samarbetet kan utvecklas ytterligare. Det tjänar såväl vår nation som övriga världen väl.

Den största förändringen för det svenska internationella samarbetet är tveklöst Sveriges ansökan om medlemskap i Nato. Som i de flesta andra sammanhang är ensam inte stark. För att skydda Sverige och därmed bidra till ökad säkerhet i vårt närområde ansöker Sverige om medlemskap i Nato. 28 av Natos medlemsländer ratificerade vid tiden för ansökan per omgående den svenska medlemsansökan. Sverige har ett väl utvecklat samarbete med Nato, vilket bådär gott inför det kommande samarbetet.

Fru ålderspresident! De hot som Sverige utsätts för i dag är inte enbart militära utan inkluderar cybersäkerhet, desinformation och falska nyheter. Det finns ett internetbaserat hot som inte vet några gränser. Det internationella samarbetet är oerhört centralt om vi ska lyckas komma till rätta med och bekämpa cyberhoten. Självklart finns ett nationellt ansvar, men det är inte tillräckligt.

Jag vill också nämna kvinnors och flickors rättigheter. Det är prioriterat av regeringen och står högt på agendan. Utöver att kvinnors och flickors rättigheter har ett värde i sig utgör kränkningar ett av de största hindren för jämställdhet samt demokratisk och ekonomisk utveckling i världen. Det är någonting som vi inom regeringspartierna måste fortsätta att arbeta för.

Jag vill också nämna att ett viktigt arbete behövs för att förmå länder att införa och upprätthålla lagar mot diskriminering och för att kriminalisera hatbrott mot hbtqi-personer. Vi kan se hur många hbtqi-personer i dag upplever ett ökat hot världen över. Detta är ingenting som Sverige ställer sig bakom.

Klimatfrågan är också ett område där internationell samverkan är avgörande. Internationellt samarbete för att stärka klimatet inkluderar allt fler politikområden och finns på agendan för i princip alla de internationella organ där Sverige är medlem.

Låt mig nämna en fråga som är viktig för det internationella samarbetet. Det är hur Sverige uppfattas och betraktas av andra länder. Det handlar om hur länder uppfattas av omvärlden utvecklas över tid. Här finns Nation Brands Index. Jag tycker att det är fantastiskt att Sverige befinner sig på tionde plats av 60 inkluderade länder. Vi ska fortsätta att arbeta för att Sverige ska behålla en toppiplacering.

När jag har läst regeringens förslag till budget kan jag se att avsikten är att arbeta för att stärka Sverigebildens och öka kunskapen om Sverige. Hur ett land uppfattas har betydelse för dess trovärdighet, för ekonomiska och finansiella relationer och för dess arbete för rättsstatens principer. Sverige ska vara ett land med högt förtroende i omvärlden.

Fru ålderspresident! Internationell samverkan är i dag viktigare än på länge. Det visade inte minst den internationella covidpandemin. Det visar klimatfrågan, det visar cybersäkerheten och det visar rustnings- och vapenkontrollen. Jag skulle här kunna fortsätta att nämna område efter område som tydligt illustrerar hur viktigt det internationella samarbetet och svenskt deltagande i det är.

Jag vill slutligen yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

(Applåder)

Anf. 33 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru ålderspresident! Rysslands oförlåtliga krig mot Ukraina och ifrågasättande av den europeiska säkerhetsordningen utmanar grundvalarna i säkerheten i vårt närområde. Det ukrainska folket har under snart två år visat att det vägrar låta sig kuvas av despoten Putins imperialistiska ambitioner. Med stöd från omvärlden har det heroiskt stått upp för att försvara sitt land och visat att man kan stoppa en hänsynslös och brutal angripare som inte drar sig för att dagligen begå krigsbrott som nu kan räknas i tusentals.

Omfattande sanktioner mot Ryssland tillsammans med vårt militära stöd har varit viktigt för den ukrainska militärens framgångar, såsom återtagandet av staden Cherson. Men nu avgörs långsiktigheten i vårt stöd. Nu krävs det mer än militära resurser för att klara den kalla vintern. Det gäller särskilt som den ryska militären medvetet siktar in sig på civila mål som energiförsörjning.

Vi måste stödja Ukraina militärt, civilt, humanitärt och finansiellt för att bygga en motståndskraft i det ukrainska samhället. Därför är enighet både i Sverige och i EU viktigt för det ukrainska folket. I Sverige upplever jag att enigheten är stor samtidigt som vi ser flera tecken på att den vacklar framför allt i USA men också inom EU.

I augusti 2020 hävdade Alexandr Lukasjenko att han vunnit det så kallade valet i Belarus. Det hade han inte. Det belarusiska folket reste sig i miljontals och demonstrerade. Det visade på att han inte hade stöd. Men Lukasjenko skydde inga medel och kuvade folket genom brutal repression mot allt och alla. Men framför allt sitter han kvar tack vare stöd från sin diktatorkompis Putin.

Europa och västvärlden gjorde många fel inför valet, och efter valet tog det alltför lång tid innan sanktioner kom på plats. Men striden om demokratin i Belarus är långt ifrån över. Lukasjenkos utmanare, Svetlana Tichanovskaja, har varit tydlig i att stödet till oppositionen, som nu befinner sig i bland annat Litauen, Polen och Sverige, måste fortsätta och framför allt öka i ekonomiska tal.

I över tre år har aktivister på frivillig basis kämpat för demokratin i Belarus. Nu måste vårt stöd till dem bli mer långsiktigt och hållbart så att deras kraft inte falnar. Lyckligtvis har regeringen delvis hörsammat dessa ord. I förra månaden utsågs den tidigare ambassadören till Belarus Chris-

tina Johannesson till särskilt sändebud till den belarusiska oppositionen. Nästa vecka kommer utrikesminister Tobias Billström till utrikesutskottet för att informera oss mer i detalj om denna satsning. Det är välkommet.

Samma stöd måste ges till alla de ryssar som nu vänder sig mot diktatorn Putin. Det är de som kämpar för ett annat Ryssland, ett demokratiskt Ryssland. Om vi stöder dem stöder vi också möjligheten till ett säkrare närområde.

Under Putins tid vid makten i Ryssland har landet gått från att vara en begynnande demokrati tillbaka till diktatur. I dag ser vi ett reaktionärt, konservativt och patriarkalt styre som förtrycker oppositionella och människorättsförsvarare samt agerar aggressivt mot sina grannländer och spelar en destabiliserande roll i världspolitiken.

Den auktoritära utvecklingen kulminerade i Rysslands orättfärdiga anfallskrig mot Ukraina den 24 februari 2022. Ryssland har därmed visat att det är ett reellt säkerhetspolitiskt hot för sin omgivning. Men Putins regim är även ett hot mot alla de invånare som motsätter sig styret och som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga.

Den ryska oppositionen, bestående av modiga hbtq-aktivister, feminister, människorättsförsvarare och miljökämpar, behöver omvärldens stöd. Det blev tydligt inte minst i förra veckan, när Putins regim kriminaliserade alla hbtq-personer genom en ny lag. Att stödja dessa kämpar är att stödja en demokratisk utveckling i Ryssland, och det kommer att förbättra säkerheten såväl för dem som för Rysslands grannländer.

Mot denna bakgrund har Vänsterpartiet avsatt 20 miljoner kronor i vårt budgetförslag till stöd för rysk och belarusisk opposition för 2024. Under förra årets allmänna motionstid skrev också Vänsterpartiet en ny motion om vår politik som handlar om Rysslands auktoritära utveckling. Jag hoppas att fler partier uppmärksammar behovet av stöd till den ryska och belarusiska oppositionen och att vi i framtiden får se detta förslag bli verklighet. Jag vet till exempel att det bedrivs ett bra arbete i riksdagens Belarusnätverk, där flera partier ingår.

Fru ålderspresident! En fråga som behandlas i detta betänkande är Sverige-bilden – en bild som har fått sig en rejäl törn sedan den högnationalistiska regeringen tog makten. Det beror framför allt på att regeringen låter Sverigedemokraterna sitta i baksätet och peka ut riktningen för färden utför.

Spännande nog har regeringen plus Sverigedemokraterna synen att det är alla andras fel att Sverige-bilden försämrats. Det är dock uppenbart för var och en att Sverigedemokraterna inte har Sveriges bästa för ögonen. Man borde nog byta namn till partiet ”Dåliga Sverige-bilden-demokraterna”, för i inlägg efter inlägg smutskastats Sverige. Ni kränker religioner, ni önskar livet ur tidigare statsministrar och ni vill riva religiösa byggnader. Och det kallar ni för yttrandefrihet!

Samtidigt förs en utrikespolitik som ska utgå från svenska intressen. Efter ett drygt år med er vid makten ser vi vad det betyder: Det ska vara dåligt för alla andra. Det är minskat bistånd och ökat hat, och man har gått ifrån grundläggande internationella principer. Och så är regeringen förvånad över att omvärlden reagerar!

Jag vill ge regeringen två råd, även om jag knappast tror att ni lyssnar: För en solidarisk utrikespolitik, där Sverige visar engagemang för omvärlden och för världens fattigaste! Och framför allt, sparka ut Sverigedemokraterna från makten! De visar uppenbart bristande vandel.

Fru ålderspresident! I betänkandet behandlar vi också utbetalningar till internationella organisationer. Få organisationer är så globalt viktiga som FN och hela dess system med olika underorganisationer.

Det som Sverige bidrar med till FN är ett viktigt stöd för en bättre värld. Det är därför oroväckande att regeringen genomför en nedprioritering av FN, framför allt av svenskt bistånd till FN:s organisationer och i förlängningen till världens fattigaste. Få organisationer verkar på så många platser i världen som FN:s organisationer. De är kvar i länder när andra organisationer lämnar dem, till exempel i Afghanistan.

Detta gäller också den akuta situationen i Gaza, där FN-organet UNRWA kämpar på i en fruktansvärd situation. Israels militär har redan bombat sönder och samman norra Gaza i sitt omöjliga försök att förrinta Hamas. Trots sin stora militära förmåga har Israel inte visat någon precision. I stället har kvarter efter kvarter bombats till grushögar.

I Israels jakt på enskilda Hamasmedlemmar har tusentals civila fått sätta livet till. I ingen annan konflikt har så många FN-medarbetare dödats. Journalister som försöker rapportera dödas som flugor, och Reportrar utan gränser konstaterar i en rapport att enskilda journalister har utgjort måltavla för vissa av Israels attacker.

Nu har den israeliska militären flyttat sitt fokus till södra Gaza – en plats dit majoriteten av Gazas invånare har flytt i hopp om att hitta skydd från bomberna. Inget annat än en fullständig mänsklig katastrof verkar vänta oss nu i nästa steg av denna folkfördrivning. Glöm inte bort att detta är en kris skapad av människan, inte en naturkatastrof!

Det som saknats i den svenska debatten är konkreta proportioner. Regeringen har med utrikesministern i spetsen försökt att legitimera Israels våld och dödande, i strid med FN:s och MR-organisationernas uttalande.

Jag tycker också att förståelsen saknas helt i den svenska debatten för hur litet det landområde som vi talar om faktiskt är. För mig som värmlänning är det lätt att jämföra med min egen valkrets. Israel är något större än det Värmland som jag representerar, medan de palestinska områdena Västbanken och Gaza är ungefär en tredjedel av Värmlands yta.

Värmland har 16 kommuner – för er som inte visste det. Kils kommun är den fjärde minsta och motsvarar Gaza i storlek. I Kils kommun bor 12 000 invånare, vilket motsvarar 33 invånare per kvadratkilometer. I Gaza är siffran drygt 5 000 invånare per kvadratkilometer. Det är i detta lilla område som Israel har fällt tusentals bomber. Att tiotusentals har dödats är inte oväntat. Att de flesta är barn är inte heller oväntat, då medianåldern i Gaza är 18 år.

Fru ålderspresident! I år är det 75 år sedan fördrivningen av palestinier, den så kallade al-nakba, startade. Detta har påverkat generationer av palestinier. Det tog sin grund i en imperialistisk politik som beslutades om över huvudet på det palestinska folket. Än i dag har omvärlden inte kunnat skapa fred och försoning.

Huvudskälet till detta stavas den israeliska ockupationen och israeliska politiker som hämtat sin livsluft ur hatet mot ett annat folk. Dagspolitikens huvudperson i detta är Benjamin Netanyahu, en politiker som har överlevt fler politiska kriser än någon annan i över 30 år och som leder den mest högerextrema regering som Israel någonsin har haft. Det är en regering som inte bara hatar det palestinska folket utan också mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Problemet är att den svenska högern nu i sin iver att vara höger går i Netanyahus ledband. I stället för att se verkligheten och kritisera honom och hans regerings politik, kritisera ockupationen och verka för att Sverige ska vara en positiv kraft i regionen drömmar högern om att likt Trump utan fredsförhandlingar flytta Israels huvudstad till Jerusalem. Man vill inte längre kalla det hermetiskt inkapslade Gaza för resultatet av en ockupation och inte längre se skadan av israeliska bosättningar på Västbanken. Allt detta gör att man motverkar en långsiktigt hållbar fred.

En varaktig fred mellan Israel och Palestina förutsätter att Israel avslutar den folkrättsvidriga ockupationen av palestinskt område och börjar respektera palestiniernas grundläggande mänskliga rättigheter.

EU behöver i handling visa att man menar allvar med den kritik man riktar mot ockupationer och bosättningspolitik. EU borde suspendera associeringsavtalet med Israel och sätta press på Israel att engagera sig i fredsprocessen och upphöra med den apartheidliknande behandlingen av palestinier genom tvångsflyttning, konfiskering av mark och utomrättsliga avrättningar.

Den svenska regeringen måste ta initiativ till att EU inför sanktioner mot israeliska bosättningar och att sanktionerna omfattar ett vapenembargo. Det vore en politik för folkrätt och i förlängningen en politik för fred.

Men framför allt: Nu behöver vi ett eldupphör, och det behöver ske omgående. Den svenska regeringen klarar inte av att kräva det ännu. Andra världsledare har insett det. I går hörde vi Josep Borrell, EU:s höga representant, säga det. Emmanuel Macron i Frankrike har sagt det länge. Men i Sverige upprepas samma trötta talepunkter, samtidigt som människor dör i Gaza.

Fru ålderspresident! Med detta vill jag säga att Vänsterpartiet ser budgeten som en helhet och att vi därför inte kommer att delta i beslutet vid dagens votering. Vi står dock bakom vår motion och vårt särskilda yttrande med anledning av *Utgiftsområde 5 Internationell samverkan*.

(Applåder)

Anf. 34 YUSUF AYDIN (KD):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till regeringens anslagsförslag för utgiftsområde 5 och då även yrka avslag på de inkomna motionerna.

Internationellt samarbete är vårt kanske allra viktigaste verktyg för en stabil och trygg värld. Genom dialog och samarbete med andra länder stärker vi vår säkerhet och trygghet och får även möjlighet att främja de värden som är viktiga för oss på en global arena.

Sverige är ett litet land men en historiskt stark utrikespolitisk röst. Det råder nu flera stora kriser i vår omvärld, och flera konflikter samverkar. Det är krig i vårt närområde efter Rysslands invasion av Ukraina. Hamas

avskryvårda attack mot Israel och dess civilbefolkning den 7 oktober har lett till att Israel–Palestina-konflikten har blossat upp igen till en skala vi inte har sett tidigare. Denna utveckling har skapat ett större behov av dialog och samarbete.

Den tragedi som har utspelat sig i Mellanöstern har också skapat osämja och polarisering världen över. På svenska gator och torg skanderas slagord för Hamas, samtidigt som det sprids desinformation i kampanjer vars syfte är att skapa en hotbild mot Sverige och vår befolkning. Islamistiska röster utpekar Sverige som islamfientligt, och säkerhetsläget har försämrats som en följd av detta. Två svenska fotbollssupportrar fick i Bryssel betala det ultimata priset för islamisternas hat. Vi kan också se liknande aktioner äga rum i stora delar av västvärlden.

Fru ålderspresident! I dessa tider ska Sveriges starka utrikespolitiska röst inte tystas, tvärtom. I anslaget för utgiftsområde 5 avsätter regeringen medel till internationella organisationer som FN, Europarådet och Organisationen för säkerhet och samarbete, OSSE, till freds- och säkerhetsfrämjande verksamheter och forskning, till samarbete inom Norden och Östersjöregionen och till att stärka informationen om Sverige i utlandet. Detta anslag och detta arbete har kanske aldrig varit lika viktigt som nu.

Det är just på den internationella arenan som Sverige kan göra skillnad i de stora frågorna som att främja mänskliga rättigheter, demokrati och frihet och bekämpa fattigdom och svält. Genom att stå upp för en regelbaserad världsordning kan vi bidra till att skapa säkerhet och välbefinnande.

För att göra just detta behöver vi ta tydligare ställning mot auktoritära och förtryckande stater. Sverige måste vara en drivande kraft för förändring inom FN och för att stater inte ska kunna ducka för sitt ansvar gällande mänskliga rättigheter. FN behöver bli mer handlingskraftigt och agera mer resolut för att försvara dessa värden.

Fru ålderspresident! De flesta auktoritära stater delar inte vår syn på människans okränkbara värde oavsett etnicitet, religion, kön eller sexuell läggning. Vi måste synliggöra detta, framför allt inom FN. Flera krafter motsätter sig denna internationella världsordning. Hamas arbetar aktivt för att förrinta den israeliska staten och det judiska folket. De agerar likt IS när dessa försökte utrota den kristna minoriteten i Mellanöstern.

Värderingar, frihet och demokrati – det är därför vi står bakom Israels rätt att försvara sig. Vi står bakom Israels mål att slå ut Hamas militära förmåga. Samtidigt är det viktigt att all krigföring, oavsett vem det gäller, förhåller sig till internationell humanitär rätt och till folkrättens principer. Israel behöver göra sitt yttersta för att skydda civila. Den humanitära situationen i Gaza är akut och lidandet stort. Nöden i Gaza kräver att vi agerar. Det är därför regeringen bidragit med 150 miljoner kronor extra i humanitärt bistånd till det palestinska folket.

Fru ålderspresident! Internationellt jobbar Sverige för frihet, demokrati och mänskliga rättigheter och för att bygga broar mellan kulturer. Dessa oroliga tider belyser tydligt hur de traditionellt internationella motsättningarna nu har rotat sig i Sverige och polariserar oss på hemmaplan. Vi behöver nu jobba lika aktivt för att ena och läka Sverige för att på så sätt kunna vara en ännu starkare utrikespolitisk röst som verkar för fred och frihet, för demokrati och för mänskliga rättigheter.

Prot. 2023/24:43

6 december

*Internationell
samverkan*

Anf. 35 ANNA LASSES (C):

Fru ålderspresident! I en värld där rädsla och oro växer och där länder sluter sig alltmer och fokuserar på vad som är viktigt för just det landets säkerhet är det viktigare än någonsin att orka ta på sig ledartröjan för att vara den som sticker ut och hela tiden påpekar att vi måste jobba tillsammans för demokrati, för frihet, för alla människors lika värde och för vår planet, helt enkelt för att vi lever på en och samma planet. Om säkerheten och klimatet hotas i ett land hotas vi alla.

Det är tillsammans vi löser otryggheten, fattigdomen och hoten mot demokratin. Det är tillsammans vi ser till att klimatet fortsätter att vara sådant att mänskligheten och andra biologiska varelser kan fortsätta leva på vår planet. Men just nu går alla tvärtom åt andra hållet, och ta-så-mycket-du-kan-och-strunta-i-andra-mentaliteten växer.

I ett sådant läge är det viktigare än någonsin att Sverige som land står upp för det som vi under lång tid varit bra på: ett ledarskap för diplomati, pragmatism och förmåga att finna samförstånd och lösningar, samtidigt som värnandet av mänskliga rättigheter, frihet, demokrati och rättsstatens principer aldrig får tummas på.

Här finns dock anledning till oro, för ledarskapet vacklar och Sverige-bilden förändras. I Sverige ökar klyftorna, vilket syns i det upptrappade våldet, och i stället för att samla splittrar Tidögänget samhället genom att peka på vi och dom. Detta syns utåt. Och i stället för att ta täten och stå längst fram på barrikaderna mot det största hot som mänskligheten står inför – klimatförändringarna – nöjer man sig med att backa och säga att vi har varit så duktiga att andra nu får göra ett bättre jobb och steppa fram medan vi vilar oss en stund. Åtminstone är det så det ser ut, och det duger inte.

Det är regeringens ansvar att göra allt för att minska hotbilden mot Sverige och ta ansvar för varje individ som bor i vårt land – alla, inte bara några. Det går inte att gömma sig och lämna bilden av Sverige till Svenska institutet eller någonting sådant, utan ansvaret ligger hos regeringen att nå våra mål om trygghet och klimat, vilket i sin tur leder till vilken bild världen kommer att ha av vårt land.

I en orolig värld är det viktigare än någonsin att inte bygga murar mot andra utan att medvetet och systematiskt riva varje hinder som byggs upp. Såklart ska vi vårda och värna relationerna med länder i den fria världen där vi har demokrati, men vi måste samtidigt bygga relationer med fler, räkna ut handen och arbeta aktivt med diplomati, handel och bistånd – exempelvis till organisationer världen över som kämpar för mänskliga rättigheter och demokrati.

Sedan vill jag prata om Ukraina. I en tid när blickarna börjar dras åt andra håll, samtidigt som Ryssland arbetar hårt med att sprida misstro, är det än viktigare att Sverige står fast. Detta har vi alla varit inne på, och här vet jag att regeringen och alla riksdagens partier håller med. Men vi måste alla ständigt upprepa och påminna oss om detta, ända till den dag då Ukraina, eller snarare demokratin, har vunnit detta krig. Som oppositionsparti har vi en skyldighet att stötta, pressa och pusha på regeringen så att orden förvandlas till tydlig och aktiv handling, så att man hela tiden säger: Vi gör det bra, men vi kan mer!

Det är mitt budskap till regeringspartierna. Vi må vara oeniga om mycket, men låt oss göra mer. Och när vi tror att vi gjort allt gör vi lite till – för vår frihet och för vår demokrati.

Centerpartiet avstår från att delta i beslutet på den här punkten. Vi hänvisar till vårt eget förslag till budget.

Sedan måste jag ändå avsluta med första strofen ur biskop Thomas frihetssång från 1400-talet. Jag tycker att den är viktig i det här sammanhanget, också med tanke på hur debatten har varit i dag:

Frihet är det bästa ting,
som sökas kan all världen kring
för den henne rätt kan bära.

För mig och Centerpartiet är yttrandefriheten helig. Den är också ett av de absolut viktigaste värden vi kämpar för internationellt.

Den innebär dock även ansvar, särskilt som makthavare. Det vet alla vi som sitter i det här rummet. Alla här vet också vad konsekvenserna blir när den missbrukas, även om det självklart är tillåtet. Det ska det vara, men dock.

Jag undrar ändå när regeringen ska säga ifrån och sätta Sveriges trygghet och svenska värderingar framför törsten efter makt.
(Applåder)

Anf. 36 JOAR FORSSELL (L):

Fru ålderspresident! Världens diktaturer, världens antidemokrater, de makter som ogillar den liberala, demokratiska världsordningen samarbetar alltmer och allt djupare.

När Hamas utförde sina fruktansvärda terrordåd den 7 oktober gjorde man det delvis med nordkoreanska vapen och med träning och underrättelseinformation från Iran. När Ryssland bombar i Ukraina gör man det delvis med hjälp av drönare som är tillverkade i Iran och med kinesiska komponenter.

Det är några aktörer som driver på de flesta konflikter. Ryssland, Kina och Iran är onskans axelmakter. De samarbetar djupare, och de samarbetar mer. Svaret måste vara att vi demokrater, vi som tror på den liberala demokratiska världsordningen, samarbetar ännu mer och ännu djupare, både för att stärka oss själva och vår demokrati och för att bekämpa Ryssland, Kina och Iran varhelst de försöker agera mot de värden som vi har gemensamt.

Fru ålderspresident! När det gäller Ukraina är det uppenbart att Ukraina måste vinna kriget och att Ryssland måste förlora. Putin och de som delar hans idéer om revanschism och Storryssland måste slås tillbaka. De kan inte få någonting. Om de får någonting innebär det nämligen att man lär sig att man kan agera på det sätt som man gör och tjäna på det. Då kommer kriget att sprida sig till fler länder. Det är därför viktigt att vi gör allt vi kan för att stå på Ukrainas sida.

Fru ålderspresident! Taiwan är ett land, även om inte alla länder i världen erkänner det. Det finns ett tydligt territorium, ett tydligt folk och en tydlig statsmakt. Det går inte att komma ifrån att Taiwan rent statsvetenskapligt är ett eget, självständigt land – vare sig man gillar det eller ej.

Liberalerna är tydliga med att vi tycker att Sverige ska öppna ett riktigt representationskontor i Taipei. Vi tycker att det behövs ett fördjupat

samarbete i våra internationella relationer. Sverige behöver stötta Taiwan när de söker få vara med i olika internationella samarbeten, just för att det är en av världens mest välfungerande demokratier.

Fru ålderspresident! Liberalernas ståndpunkt är också att Sverige som princip ska säga ja till vapenförsäljning till demokratier. Taiwan är ett uppenbart sådant exempel. Taiwan borde kunna försvara sig och sina medborgare med svenska vapen. Det skulle vara en stolthet för oss om vi möjliggjorde det.

Fru ålderspresident! Israel är en annan demokrati som just nu är under mycket hård press. Vi menar såklart att man behöver få till en tvåstatslösning på sikt. Man behöver understryka att alla parter i en konflikt ska följa och agera inom ramen för internationell rätt. Samtidigt måste vi se att det inte går att nå en tvåstatslösning så länge terrororganisationen Hamas ockupation av Gaza och attacker mot Israels civilbefolkning fortsätter. Det måste vara ett gemensamt mål för den demokratiska världen att tillintetgöra Hamas militära förmåga.

I det ligger också ett generellt fördjupat samarbete med Israel. Det kan handla om mellan företag från Sverige och Israel, det kan handla om akademier och det kan handla om andra mellanmänniska kontakter. Men det handlar också om att även Israel, som den demokrati det är, måste kunna få köpa svenska vapen. Det enda rimliga i det här läget och alla andra lägen är att en demokrati får köpa vapen av en annan demokrati.

Fru ålderspresident! Jag nämnde också Kina och Iran. Det är två länder som vi behöver motarbeta i mycket högre grad än vi redan gör i våra internationella samarbeten. I fråga om Kina handlar det till exempel om att vara mycket tuffare när det gäller export till Kina men också import och investeringar från Kina i Sverige. Det finns inte några bolag från Kina som är privata i praktiken, eftersom Kina inte är en marknadsekonomi med äganderätt. Vd:ar och företagsledare som inte lyder det kinesiska kommunistpartiet försvinner och förs bort och så vidare. Då kan man inte påstå att affärer med ett kinesiskt bolag görs med någon annan än en förlängning av kommunistpartiet.

Investeringar i till exempel fabriker i Sverige som håller kommuner eller hela Sverige gisslan eller affärer som innebär att vi hamnar i en beroendeställning till Kina behöver stoppas. Det handlar om vår säkerhet, vår demokrati och vår frihet. I stället behöver vi såklart fördjupa handeln med många andra länder.

Fru ålderspresident! När det gäller Iran är det helt uppenbart för Liberalerna att vi behöver gå fram snabbare, tuffare och hårdare, bland annat i fråga om terrorklassningen av IRGC och ytterligare åtgärder mot det iranska ledarskapet. Folk i Iran törstar efter frihet och demokrati. Om vi kan göra vad vi kan för att det ska bli verklighet kan vi se till att just en av ondskans axelmakter i stället kan utvecklas åt rätt håll.

Fru ålderspresident! Med det sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 37 JACOB RISBERG (MP):

Fru ålderspresident! Vi befinner oss i en tid med stora samhällsutmaningar. Klimatförändringar och kraftig förlust av biologisk mångfald skapar grundförutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling.

Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfällskrig mot Ukraina har kastat Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbar hushållen, företagen och välfärden. Det är en tid som kräver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap. Men i stället för att satsa på morgondagens lösningar backar regeringen in i framtiden med en politik som är kortsiktig och otillräcklig när det gäller att möta de utmaningar vi står inför.

Miljöpartiet visar i vårt budgetförslag att en annan väg är möjlig, en väg som tryggar välfärden och accelererar den gröna omställningen.

Att regeringen och SD inte satsar mer på välfärden innebär de facto att man tvingar fram besparingar och skattehöjningar i kommuner och regioner. Vi ser redan nu att sjuksköterskor varslas samtidigt som vårdköerna är alltför långa. Denna nedskärningspolitik kommer att slå hårdast mot dem som befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge och som är i störst behov av välfärdstjänster. Men i förlängningen kommer vi alla att drabbas. Lärarna i skolan, sjuksköterskorna i vården, vårdbiträdena i omsorgen – det är deras arbete som SD och regeringen nu gör svårare.

Att leda den gröna omställningen och investera i den infrastruktur och teknik som kommer att ligga till grund för Sveriges framtida välstånd kommer att leda till en mängd konkurrensfördelar för svenska löntagare och företag. Om vi inte investerar riskerar vi inte bara att inte nå klimatmålen utan också att hamna på efterkälken i den gröna industriomställningen, som nu börjar ta fart i omvärlden.

För att Sverige ska ta till vara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop, ett samhälle som är till för alla och inte bara för några få.

Fru ålderspresident! Sverige ska vara en internationell röst för demokrati, fred och mänskliga rättigheter. Nu är inte tiden för att backa från våra internationella åtaganden – tvärtom. Regeringens politik är ett bakslag för den svenska utrikes- och utvecklingspolitiken och ett tydligt avsteg från de värden som framhölls då Sverige drev en feministisk utrikespolitik. Samarbete är avgörande i en svår tid med svåra utmaningar. Därför satsar vi 200 miljoner kronor så att Sveriges avgifter till internationella organisationer ska förbli på den nivå som vi sett de senaste åren.

Det är avgörande att Svenska institutet kan arbeta kraftfullt med stödet till civilsamhället, också i en svår kontext. Ett exempel på det är stödet till civilsamhällsorganisationer och organisationer som arbetar med att stärka den belarusiska kulturen. Att avsluta sådant stöd får effekten att Lukasjenkos strävan att låta Belarus bli en del av Ryssland förstärks. Vi vill i stället att Sverige stöder arbetet för att upprätthålla kultur och fria medier i Belarus.

Fru ålderspresident! Ett starkt FN är viktigt för omställningen till hållbara och demokratiska samhällen i hela världen. Internationellt samarbete är viktigare än någonsin. FN är den enda arenan som inkluderar och har legitimitet hos hela världssamfundet, och det är därför viktigt att bland annat internationella säkerhetsfrågor i så stor utsträckning som möjligt hanteras inom FN:s ram och att Sverige är en aktiv och engagerad medlem.

Att FN består av merparten av alla världens länder är en styrka. Men det är också en oerhörd utmaning, då många av medlemmarnas företrädare är från brutala odemokratiska regimer.

Miljöpartiet vill att FN ska ha ett tydligare och mer kraftfullt mandat att samordna arbetet med globala frågor, till exempel klimatförändringar, natur- och miljöförstöring, fattigdom samt arbetet för utveckling, mänskliga rättigheter och fred. När världssamfundet engagerar sig för fred är ofta den väpnade konflikten redan ett faktum, och när en vapenvila uppnåtts trappas engagemanget ofta ned. Den gröna säkerhetspolitiken vill bryta med det mönstret. Fred är inte bara avsaknaden av våld, och därför handlar fredsarbete också om att understödja grunden för fredliga samhällen.

Det är viktigt att fler stater bidrar till FN:s fredsbevarande styrkor, och Sverige har som ett rikt och, än så länge, alliansfritt land särskilt goda skäl att göra detta. Genom att delta i internationella fredsfrämjande insatser kan vi bidra till att förebygga, hantera och lösa kriser och konflikter samt underlätta fredsbyggande. Huvudsyftet med sådana insatser ska alltid vara att bidra till en bättre framtid för lokalbefolkningen. Insatserna ska syfta till att värna internationell fred och mänsklig säkerhet med utgångspunkt i folkrätten. Militära medel kan bara övervägas när alla andra alternativ uttömts.

Fru ålderspresident! Sverige ska även bidra till militär nedrustning i världen. Dagens möjligheter till undantag för krigsmaterielexport måste begränsas mycket kraftigt. ISP kommer att behöva mer resurser för att hantera den ökade mängd ärenden som kan komma att bli aktuella i och med Sveriges medlemskap i Nato. Det är av yttersta vikt att ISP kan fortsätta att göra en noggrann prövning av bland annat demokratikriteriet, särskilt nu när Sveriges internationella åtaganden öppnar för export till länder som tidigare inte varit aktuella. Den svenska vapentillverkningen och vapenexporten får inte urholka arbetet för fred, demokratisering och mänskliga rättigheter.

Fru ålderspresident! Miljöpartiet har en vision om global nedrustning och fred. I den visionen ingår ett övergripande mål om ett avskaffande av världens kärnvapen. Tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarligaste säkerhetshoten i vår tid, med potential att fullständigt utplåna mänskligheten och annat liv på jorden. Därför driver vi kraftfullt att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om ett globalt kärnvapenförbud och öka ansträngningarna i det internationella nedrustningsarbetet. Vi vill att kärnvapenländerna gemensamt och ömsesidigt nedrustar sina arsenaler.

I dag går dessvärre trenden åt fel håll. De senaste åren har flera viktiga kärnvapenavtal övergetts av kärnvapenländer samtidigt som flera länder har börjat uppgradera och utöka sina arsenaler. Ambitionerna för nedrustning måste öka dramatiskt för att stoppa denna utveckling. Svensk forskning om nedrustning och icke-spridning i det nya säkerhetspolitiska läget måste öka. Ryssland hotar att använda kärnvapen mot Ukraina, och de senaste åren har vi sett hur kemiska vapen har använts i krigföring i bland annat Syrien.

I och med ett svenskt Natomedlemskap förväntas regeringen ställa sig bakom Natos kärnvapenpolitik. För att väga upp dessa nya hot om användning av kemiska eller nukleära vapen och i ljuset av en eventuell ny kärnvapenlinje är det nödvändigt att forskning om nedrustning och icke-spridning stärks kraftigt. Vi satsar därför på ökade anslag till bland annat Alva Myrdal-centrum för kärnvapenedrustning, FOI:s CBRN-verksamhet och andra projekt både i Sverige och utomlands som genomförs på området. Detta gäller särskilt inom kärnvapen, nedrustningspolitik generellt samt

uppföljning kring följdleveranser och användning av artificiell intelligens i vapensystem.

Fru ålderspresident! Det finns många andra godbitar i Miljöpartiets egen budgetmotion, men jag ska inte uppta mer av kammarens tid. Så för den som är intresserad av helheten i vår politik ber jag att få hänvisa till den motionen.

Med detta önskar jag alla kollegorna i utskottet i en god jul.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Riise (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Rikets styrelse

Prot. 2023/24:43
6 december

*Internationell
samverkan*

Rikets styrelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2023/24:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2023/24:1 delvis, framst.
2023/24:RS2 och redog. 2022/23:RS1)
föredrogs.

Anf. 38 VICTORIA TIBLOM (SD):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande KU1.

Det finns flera viktiga punkter i denna budgetproposition för utgiftsområde 1 Rikets styrelse, och jag väljer att fokusera på ett par av dessa.

Riksdagens fastigheter är fantastiska, och det är en ynnest att få arbeta och verka i dessa vackra byggnader. Men det finns ett stort underhållsbehov i fastighetsbeståndet, och omfattande renoveringsarbeten pågår och beräknas pågå framöver. Just nu renoveras fastigheten Cephalus. För att täcka de ökade kostnaderna höjs riksdagens fastighetsanslag med 50 miljoner kronor.

Vi är också alla mycket medvetna om det geopolitiska läget och den ökade osäkerheten i världen. Det påverkar även oss här i Sverige, och anslaget för säkerhetshöjande åtgärder till trossamfund höjs med 30 miljoner kronor. Särskilt de antisemitiska strömningarna i Sverige har ökat markant den senaste tiden, och flera synagogor behöver kontinuerlig bevakning. Även anslaget för hågkomstresor ökas med 6 miljoner kronor årligen från 2024 till 2026.

I juni nästa år är det dags för Europaparlamentsval, och val är alltid kostsamma – särskilt för våra 290 kommuner och även våra länsstyrelser. För att täcka deras ökade kostnader höjs anslaget. I detta anslag avsätts även 20 miljoner kronor för olika valdeltagarinsatser i syfte att främja valdeltagandet i Europaparlamentsvalet 2024.

Fru ålderspresident! En hel del har hänt sedan valet 2022, och ett av de viktigaste betänkandena som vi behandlat i KU i höst är det om det nya mediestödet.

Det nya mediestödet introduceras fullt ut den 1 januari 2024, och när det är i full effekt kommer det att resultera i lägre kostnader än dagens kostnad på över 1 miljard. Men under fem år är det en övergångsperiod

när anslag från det gamla presstödet betalas ut samtidigt som det nya mediestödet. För att täcka dessa ökade kostnader höjs anslaget med 50 miljoner kronor.

Detta är ett par av de satsningar som finns i budgeten. De visar att vi har kommit en bit på väg i samarbetet och i arbetet med att omsätta väljarnas önskan sedan regeringsskiftet.

Anf. 39 IDA KARKIAINEN (S):

Fru ålderspresident! Socialdemokraterna lägger fram ett eget budgetalternativ, som ska ses som en helhet. Därför avstår Socialdemokraterna från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande inom utgiftsområdet som vi ska debattera nu, nämligen det om rikets styrelse.

I jämförelse med andra utgiftsområden är detta inte så omfattande pengamässigt men däremot omfattande innehållsmässigt. Saker som vi älskar med Sverige slås fast i det här utgiftsområdet: vår demokrati, en välfungerande statsförvaltning fri från korruption, kampen mot rasism i alla dess former, våra fri- och rättigheter, världens äldsta tryckfrihet och vår långtgående yttrandefrihet. Det är saker som gör vårt land till en rättsstat, en demokrati, ett land som människor flyttar och flyr till och inte från, ett land där ingen döms utan rättegång och där yttrandefriheten är stark – om än inte obegränsad – och ett land där var och en har rätt att tro och utöva sin religion eller avstå från religion utan att drabbas av politisk förföljelse.

Fru ålderspresident! Vi har många allvarliga problem i Sverige. Vi har också en omvärld som ter sig alltmer hotfull. Då kan det vara svårt att orka stå upp för de rättigheter som gör Sverige till det Sverige vi älskar. Men vi måste orka.

En yrkesgrupp som gör det är journalister. I en tid som ter sig alltmer polariserad och då lögner och falska nyheter sprids runt världen med informationsteknologins hastighet och får fäste ökar vikten av opartisk och välgrundad journalistik.

Journalister dödas i krig och konflikter. I repressiva stater fängslas och tystas de. I Sverige ser vi en utveckling som tyder på att hat och hot mot journalister blir alltmer frekvent förekommande, och det sker en ökning av självcensur. Här bär vi politiker ett stort ansvar. Vi vill se att regeringen tar krafttag för att vända den här utvecklingen.

I utgiftsområdet ryms också frågan om mediestöd. Det är en fråga som vi har debatterat i den här kammaren så sent som för några veckor sedan. Det nya mediestödssystemet har nu blivit godkänt av EU-kommissionen, vilket är glädjande, samt fått en förordning som regeringen beslutat om.

Mediesektorn och våra tidningar är hårt pressade av inflation och tappade annonsintäkter samt konkurrensen från de globala mediejättarna, och många farhågor kvarstår trots den beslutade förordningen. Leder det nya systemet till fler journalister i hela landet, vilket var intentionen, eller leder det till tidningsdöd? Här har vi socialdemokrater uttryckt farhågor, och vi fortsätter att följa frågan noggrant.

Fru ålderspresident! Det är oacceptabelt att antisemitismen får luft. Därför har vi socialdemokrater föreslagit fyra kraftfulla åtgärder. Vi vill säkerställa att judiska församlingar och andra judiska organisationer kan bedriva sin verksamhet genom att stärka säkerheten för deras samfund.

Vi vill öka anslagen för säkerhetshöjande åtgärder för judiska och andra organisationer inom civilsamhället. Vi vill stärka skolans arbete för att motverka antisemitism. Vi vill också fördubbla medlen till hågkomstresor.

Fru ålderspresident! De stigande räntorna och hyrorna har gröpt håll i hushållskassan. Vanliga, hårt arbetande svenskar har fått det tuffare. Svenska löntagare har fått se tio års reallöneökningar gå upp i rök till följd av kostnadskrisen. Många myndigheter pressar sina verksamheter hårt, vilket kommer att påverka servicen till alla Sveriges medborgare.

I det läget ter det sig orimligt att regeringens egen myndighet, Regeringskansliet, visserligen sparar något nästa år men får en kraftig budgetökning över en mandatperiod – från 8,5 miljarder år 2022 till strax över 10 miljarder för år 2026.

Fru ålderspresident! På myndighetssidan spelar länsstyrelserna en viktig roll. Under en lång period har länsstyrelserna blivit alltmer uppdrags- eller projektfinansierade jämfört med det fasta anslaget. Det här skapar problem med kontinuitet och långsiktighet i länsstyrelsernas arbete. Anslaget måste därför ökas så att de kan klara sitt grunduppdrag och inte enbart olika specifika uppdrag.

I dag kablades exempelvis nyheten ut om bristande djurhållning vid en kycklinggård i Sverige. Det rapporteras att länsstyrelsen inte gjort tillsyn sedan 2012. Tillsynen är en viktig del i länsstyrelsernas grundverksamhet och en viktig del i att värna djurskyddet och se till att lagar och regler följs.

Fru ålderspresident! Att värna demokratin innebär att vi ständigt måste arbeta med att bekämpa korruption. Vi väntar fortfarande på att regeringen ska ersätta den nedlagda utredningen om korruption.

Även om Sverige hör till de länder som har allra lägst grad av korruption får vi inte vara naiva inför det faktum att den förekommer och äter sig in i våra offentligt finansierade verksamheter. Vi har till exempel kunnat läsa om kriminella som driver vårdcentraler, HVB-hem och skyddade boenden. Den privatisering som skett har också öppnat upp många nya ytor för kriminella att komma över skattemedel.

Fru ålderspresident! I den här budgetdebatten finns också frågan om partifinansiering. Frågan förtjänar verkligen en gemensam syn och transparenta regler. Det tror jag att vi alla är överens om rätt över partigränserna.

Det vore därmed mycket olyckligt om frågan skulle partipolitiseras – något som vi ser stor risk för när regeringens utredning tydligt utelämnar viktiga delar och specifikt riktar sig mot Socialdemokraternas partifinansiering och när regeringen dessutom genom ett sidospår utreder Socialdemokraternas möjlighet att finansiera sin verksamhet genom lotterier. Det finns risk att det påverkar andra föreningars möjligheter att bedriva sin verksamhet genom lotterifinansiering.

Fru ålderspresident! Sverige befinner sig i ett historiskt svårt läge och en historiskt osäker tid. De gängrelaterade skjutningarna blir fler och brutaltalare. Den säkerhetspolitiska situationen i vår omvärld är fortsatt allvarlig. Rysslands brutala invasionskrig i Ukraina fortsätter. Kriget mellan Israel och Palestina pågår. Konflikterna ökar runt om i världen, och de senaste 30 årens demokratiutveckling är som uttraderad.

Fru ålderspresident! Det finns ett politiskt alternativ som sätter vanligt folk i första rummet. Det går att ge vanliga löntagare lindring när kostnadskrisen härjar som värst samtidigt som sjukvården och skolan får de

pengar som behövs för att kunna behålla lärare, sjuksköterskor och undersköterskor.

Det är möjligt att prioritera resurser till Sveriges säkerhet men också till att göra omvärlden tryggare. Det handlar om att både trygga våra gränser och knäcka den grova kriminaliteten samtidigt som arbetet för att bryta nyrekryteringen kraftigt förstärks. Allt handlar om prioriteringar. Genom att de som har det allra bäst ställt och de företag – bankerna och livsmedelsbolagen – som tjänar stora pengar på krisen bidrar lite mer kan vi bygga vårt land starkare.

Socialdemokraternas budgetförslag visar hur politiken kan ta sig an de samhällsproblem som kommer att präglade Sverige de kommande åren, och det finns viktiga partipolitiska skillnader i hur vi tänker ta oss an samhällets problem. Men när det gäller detta utgiftsområde, fru ålderspresident, är det glädjande att se att vi på det stora hela är överens om många viktiga saker.

Fru ålderspresident! Jag vill avsluta med att säga att Novus i en undersökning i oktober i år frågade svenskarna hur de ser på demokratins läge i Sverige. Resultatet visar att en betydande majoritet, närmare 65 procent, känner att de demokratiska grundprinciperna har hotats under de senaste tolv månaderna. Det är en signifikant ökning från de 40 procent som uppgav samma sak föregående år.

En signifikant andel människor uttrycker också oro för att Sverige kan vara på väg att bli ett mer odemokratiskt land jämfört med 2022. En annan undersökning visar att 68 procent inte kan tänka sig att bli politiker och att 34 procent tycker att politiker försvagar demokratin.

Det finns med andra ord problem, och vi som har fått förtroendet att vara folkets främsta företrädare bär ett stort ansvar att lösa detta. Det handlar om samtalsklimatet – om att vi fattar välgrundade beslut och föregår med gott exempel – men också om att på detta budgetområde visa hur vi kan stärka demokratin och demokratins väktare. Mycket bra görs, men mer kan göras. Låt oss diskutera det gemensamt framöver!

Anf. 40 ULRİK NILSSON (M):

Fru ålderspresident! Låt mig inledningsvis instämma i delar av inlägget från konstitutionsutskottets ordförande Ida Karkiainen, nämligen de delar där hon tydligt pekar på att det vi diskuterar är fundamenten för vår demokratis funktionssätt. Detta är ett utgiftsområde som, vilket har nämnts, inte är jättestort; totalt handlar det om lite drygt 19 miljarder kronor. Det är naturligtvis mycket pengar, men jämfört med andra utgiftsområden är det inte särskilt mycket. Det är dock verkligen de grundläggande funktionerna för Sverige vi diskuterar här.

I en del av partiernas yttranden tas principiella frågeställningar upp – bland annat gör Centerpartiet en lite annan uppräkningslista – men när det kommer till kritan kommer det att vara mängden pengar samt anslagen som är det gränssättande. Sedan kan det finnas olika politiska implikationer, önskemål och idéer bakom pengarna, men jag tror att det är viktigt både att vi diskuterar anslagen och att vi, vilket kanske är det allra viktigaste, faktiskt tydligt uttalar att vi har förtroende för denna verksamhet – att vi litar på att tjänstemännen gör en rimlig bedömning av kostnaderna.

Det gör att detta kanske inte handlar så mycket om principfrågan, det vill säga att man skulle kunna räkna upp på det ena eller det andra sättet,

utan att innehållet är det som är det avgörande – liksom insikten att detta görs god i ordning.

Det första jag vill nämna, fru ålderspresident, är att det finns stora delar i detta där vi är väldigt eniga. Det gäller de funktioner som vi måste ha och som vi måste kunna säkerställa. Där är inte minst utmaningen med de ökade säkerhetshoten avgörande, och jag tror att vi är helt eniga om att vi måste kunna garantera de centrala funktionerna. På samma sätt är vi också i hög grad eniga om att vi behöver göra anpassningar för att kunna medverka fullt ut i Nato. Vi hoppas ju alla att Sveriges medlemskap i Nato ska bekräftas relativt snart. I dessa delar är det alltså ingen större skillnad.

Min andra poäng är att väldigt mycket av detta handlar om möjligheterna att genomföra den politik man har fått stöd för i ett val. Jag tror att vi alla tycker att det är en rimlig princip att de som lyckas bäst i valet också ska få möjlighet att genomföra sina åsikter och sitt program. Samtidigt har vi en ganska lång lagstiftningsprocess, vilket på många sätt är gott. Det är många steg i den, och man kan göra många analyser. Men det är viktigt för det långsiktiga förtroendet att ett valresultat kan omsättas i politik, och i arbetet med att göra det är Regeringskansliet och framför allt dess utredningsresurser en nyckel.

Oppositionen kan mycket väl tycka annorlunda, det vill säga att det inte är bra om majoriteten genomför sina förslag. Det är liksom själva poängen med det demokratiska systemet. Då kan man självklart säga att detta bara är byråkrati och att det borde vara hårdare krav här. Låt mig säga så här: Jag har full respekt för den åsikten, men jag vet att precis samma argument hade dykt upp med omvända förtecken om valresultatet varit det motsatta. Jag tror kanske inte heller att vi är vare sig bättre eller sämre på den punkten, men för oss är det viktigt att ha så pass stora resurser i Regeringskansliet att regeringen kan genomföra den politik den gick till val på.

Min tredje poäng är att olika partier naturligtvis visar sina ambitioner i budgetförslagen. Om vi säger att regeringens budget är utgångspunkten är det förändringar jämfört med den som man kan diskutera. Men låt mig först notera, precis som Ida Karkiainen gjorde tidigare, att det i huvudsak råder rätt stor samstämmighet i dessa frågor.

När det gäller de olika ambitionerna från oppositionspartierna har ledamoten Karkiainen nämnt att man vill prioritera hårdare kring Regeringskansliet. Det innebär att man vill plocka bort ungefär en halv miljard kronor från den funktion som möjliggör ett genomförande av den politik som väljarna gav sitt stöd för. Där ligger Centerpartiet på ungefär samma nivå, medan Miljöpartiet ökar anslaget med ungefär 100 miljoner.

När det gäller länsstyrelserna varierar oppositionens bud från minus 18 miljoner från Centern till plus 200 miljoner från Miljöpartiet. Det är 3,9 miljarder som avsätts till länsstyrelserna.

När det gäller mediestöd avsätts ungefär 1 miljard, och där föreslår Socialdemokraterna plus 10 miljoner och Vänsterpartiet plus 500 miljoner. Det är rätt stor skillnad på de siffrorna.

För riksdagens ledamöter avsätts 1,1 miljard, och Vänsterpartiet vill minska anslaget med 120 miljoner.

För hovet, alltså Slotsstaten och Hovstaten, avsätts 162 miljoner, vilket Vänstern vill minska med 24 miljoner.

Anslaget till Sametinget, som är på 63 miljoner, vill Socialdemokraterna öka med 5 miljoner, och Vänstern vill öka det med 71 miljoner. Det är liksom svårt att se några tydliga gemensamma ambitioner.

När det gäller minoriteter och romer – jag lägger samman de båda posterna – avsätts ungefär 220 miljoner. Det anslaget vill Socialdemokraterna och Miljöpartiet öka med 10 miljoner, och Vänstern vill öka det med 50 miljoner.

Jag kan som sagt acceptera detta som ambitionsinriktningar, men när man tittar på budgetsiffrorna är det inte alldeles tydligt var de viktigaste ambitionerna ligger.

Återigen: Vi är i väldigt hög grad eniga. Vi har i väldigt hög grad samsyn i de fundamentala delarna. Jag tror också att vi i väldigt mycket delar de allmänna principerna: Det ska vara demokrati, det ska vara yttrandefrihet, det ska vara öppenhet och det ska vara ett inkluderande samtalsklimat – och ett gott samtalsklimat, inte ett konfrontativt. Allt detta är vi väldigt eniga om.

När jag ser oppositionens yrkanden, både hur de spretar och hur de faktiskt innebär små sakförändringar, kan jag ändå sammantaget konstatera att utgångspunkten i regeringens förslag är välmotiverad. Det är ett välavvägt förslag till budget för utgiftsområde 1.

Fru ålderspresident! Med det yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkande KU1 *Utgiftsområde 1 Rikets styrelse*.

Anf. 41 JESSICA WETTERLING (V):

Fru ålderspresident! Jag får tacka föregående talare, som redogjorde så bra för oppositionens budgetförslag. Det är ändå fint att någon har läst vilka förslag vi har.

Vi ska ju som sagt debattera den del av budgeten som heter utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Jag vill börja med att säga att Vänsterpartiets budgetförslag ska ses som en helhet. Vi har därför avstått från ställningstaganden i betänkandet och lämnar i stället ett särskilt yttrande där vi redogör för de prioriteringar som vi har på detta område.

Fru ålderspresident! Vi lever i en tid då hushållen pressas av minskade realinkomster, höga matpriser och bolåneräntor som stigit kraftigt på kort tid. Samtidigt gör banker och matjättar rekordvinster på deras bekostnad. Då skulle man kunna tycka att regeringens och Sverigedemokraternas ansvar borde vara att se till att vi som samhälle tar oss igenom krisen tillsammans. Men i stället väljer man genom sin passivitet att medverka till att hushållens bördor faktiskt ökar.

I Vänsterpartiets budgetmotion presenterar vi en helt annan inriktning för den ekonomiska politiken. Vi vill inrikta den mot full sysselsättning och ekonomisk jämlikhet. Vi vill att bördorna för de snabba prishöjningarna ska fördelas rättvist, och vi tycker även att bankernas och matjättarnas övervinster behöver strypas. De ska inte kunna göra massiva vinster på hushållens bekostnad.

I vårt budgetalternativ prioriterar vi även välfärdssektorn, som under lång tid har varit underfinansierad och nu håller på att vittra sönder helt. För att välfärden ska kunna vara ett av samhällets grundfundament behövs resurser. Vi prioriterar i vårt samlade budgetförslag att anvisa betydande resurser till välfärdssatsningar via generella statsbidrag.

Statens budget inom utgiftsområde 1, som jag nu tänkte övergå till att tala om, är inte så stor, men den innefattar några av de viktigaste delarna för vår demokrati. Det är en viktig grund också för det som är vårt allmänna och inkluderas i vår välfärd, givetvis. Här finns många av de myndigheter som bygger vår demokrati och på olika sätt också bevakar våra fri- och rättigheter. Det handlar om Justitieombudsmannen, Justitiekanslern, Riksrevisionen, våra länsstyrelser, riksdagen, Regeringskansliet, Integritetsskyddsmyndigheten, Institutet för mänskliga rättigheter, Mediemyndigheten och Valmyndigheten – alla dessa myndigheter som tillsammans bidrar till att upprätthålla statsförvaltningen, staten och vår demokrati.

Fru ålderspresident! I årets budget genomför regeringen en generell besparing i statsförvaltningen på 1 procent utöver den årliga besparing som redan finns, och det gör man helt utan plan och utan hänsyn till myndigheternas särskilda behov och förutsättningar. Att statsförvaltningen är effektiv är naturligtvis en förutsättning för medborgarnas förtroende, men den generella effektivisering som regeringen nu försöker sig på kommer att få stora konsekvenser för kärnverksamheten. Det blir sämre förutsättningar för de statsanställda att utföra sitt uppdrag. Detta innebär i sin tur också att servicen till medborgarna kommer att bli lidande.

Denna besparing är något som vi i Vänsterpartiet helt avvisar. Vi har valt att göra det samlat i utgiftsområde 2, men detta berör alltså flera anslag även inom utgiftsområde 1.

Precis som tidigare talare har sagt handlar en budget om prioriteringar. För Vänsterpartiets budgetförslag kan jag närmast hänvisa till den tidigare talaren Ulrik Nilsson, för han redogjorde ju för flera av de prioriteringar som Vänsterpartiet har gjort.

Vi väljer som sagt att göra flera förändringar gentemot regeringens förslag. Vi väljer att minska arvoden till riksdagsledamöterna, och vi vill minska anslaget till hov- och slottsstaterna.

Vi vill också minska anslaget till Regeringskansliet, som på väldigt kort tid har fått omotiverat mycket pengar. Regeringskansliets anslag är numera nästan hälften av den totala budgeten för utgiftsområde 1, och det anser vi behöver minskas väsentligt.

Det finns många andra myndigheter inom detta anslag som vi i stället vill prioritera. Bland annat vill vi prioritera Sametinget, där vårt budgetförslag, precis som tidigare talare sa, skiljer sig väsentligt från regeringens. Vi satsar över 70 miljoner mer än vad regeringen föreslår. Det vill vi bland annat göra genom att inrätta en samisk teater, ge ökade resurser till konsultationsordningen och införa en stipendieordning. Detta har vi diskuterat i kammaren tidigare. Vi vet alla att de samiska språken är akut hotade. Genom att införa en stipendieordning skulle man kunna stimulera fler att läsa de olika samiska språken och på det sättet också revitalisera språken. Vi har även åtgärder när det gäller bland annat romsk inkludering och att inrätta språkcentrum.

Fru ålderspresident! Tidigare talare var också inne på mediestödet. Det tänkte jag avsluta mitt anförande med. Precis som tidigare talare sa väljer vi i Vänsterpartiet att avsätta väsentligt mycket mer pengar till mediestödet än vad regeringen gör. Vi hörde tidigare talare säga att hon emotser en rejäl minskning av mediestödet och att det ska bli billigare i framtiden. Det är inte något som vi i Vänsterpartiet står bakom eller stöttar.

Vi diskuterade ju mediestödet mer grundligt för några veckor sedan. Men från Vänsterpartiets sida menar vi att det är viktigt att stärka den lokala och regionala journalistiken, vilket är syftet med mediestödet. Vi vill också värna och stärka mediemångfalden. Den fria åsiktsbildningen är enormt viktig i ett demokratiskt samhälle.

Om jag förstod tidigare talare rätt är vi också överens om att Sverige ska vara en demokrati. Det är väl fint att vi i KU i alla fall kan enas om några grundläggande principer för hur Sverige ska vara framöver?

För några veckor sedan var det vissa som stod i den här talarstolen och sa att de hoppades att några tidningar skulle behöva läggas ned. Men Vänsterpartiet skulle hellre se att det fanns fler tidningar i vårt samhälle med olika åsikter som kan bidra till en vital samhällsdebatt där åsikter kan stötas och blötas.

Med det nya mediestödet finns det stora farhågor och stor osäkerhet och oro hos många medieaktörer just nu. Precis som Ida Karkiainen var inne på har vi nu äntligen fått ett godkännande av EU-kommissionen. Det är givetvis något som vi från Vänsterpartiet välkomnar. Vi vill ha ett mediestöd som är bra. Men det finns fortfarande mycket osäkerhet, speciellt hos de små aktörerna – de aktörer som vi ibland från politiskt håll vill värna extra mycket och som mediestödet också är tänkt att gå till.

Det är de som har störst behov som nu känner den största oron för hur de ska klara sig tills den första utbetalningen av mediestöd kommer. Om det kommer i april innebär det att man har gått ett kvartal utan stöd. Det är de minsta aktörerna som drabbas hårdast av detta. Vissa riskerar att försättas i konkurs innan de får stödet. Det skulle vara förödande. Det är lätt att säga att man vill stötta medier, men man behöver också visa det i handling.

Det finns nu också fler aktörer som förhoppningsvis kommer att få möjlighet att få stöd. Därför har vi avsatt en halv miljard mer än regeringen till mediestödet.

Anf. 42 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru ålderspresident! Den budget som vi nu diskuterar handlar om rikets styrelse. Sett till volym är det inte det mest omfattande budgetområdet. Däremot är det ett av de absolut viktigaste. Inom detta budgetområde ligger nämligen, som rubriken "Rikets styrelse" anger, en stor del av vårt lands demokratiska system.

Här finns statschefen, det vill säga kungen, kungahuset och Hovstaten. Här finns regeringen, riksdagen och stödet till de politiska partierna och valorganisationen. Där tillkommer nu ett tillskott för EU-parlamentsvalet, som ska gå av stapeln i juni. Även de oberoende granskande institutionerna finns inom detta budgetområde. Förutom riksdagen, som är en del av granskningen, har vi JO, JK, Riksrevisionen och Institutet för mänskliga rättigheter. Andra delar som är viktiga för det demokratiska samhället inom detta område är de nationella minoriteterna, mediestödet och den för 2024 nya Mediemyndigheten.

Det handlar alltså till stora delar om sådant som värnar vår demokrati och viktiga värden som mänskliga rättigheter, skyddet för minoriteter och hågkomsten av till exempel Förintelsen. Detta är viktiga frågor som ligger mig varmt om hjärtat, och det är värden som är helt avgörande för att vi ska ha en vital demokrati.

Fru ålderspresident! På allt fler håll ifrågasätts demokratin. Vi har en allt oroligare värld genom Rysslands illegala krig mot Ukraina, som fortfarande pågår, och kriget i Mellanöstern. Samtidigt står vårt land inför stora problem med bristande integration, hat och hot i det offentliga samtalet och en gängkriminalitet dit barn och unga rekryteras för att begå våldsdåd.

Som kristdemokrat talar jag gärna om värderingar och om de värden som har byggt vårt samhälle starkt. Dessa värden är nu viktigare än någonsin. I ljuset av detta finns det många viktiga punkter i budgetförslaget för utgiftsområde 1.

En sådan är minoritetspolitiken. Målet för politiken för nationella minoriteter är att man ska ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Det handlar till exempel om att stödja en levande samisk kultur men också om att stärka inflytande och delaktighet inom ramen för demokratipolitiken. Man ska kunna leva öppet enligt sin tradition och sin kultur.

Fru ålderspresident! Sedan Hamas attackerade Israel den 7 oktober har antisemitismen akut eskalerat i Sverige, och vår nationella minoritet av judar har blivit särskilt utsatt. Judar har i dag i Sverige, år 2023, svårt att vara öppna med sin judiska identitet. Flera är rapporterna om klotter med hakkors och om angrepp på judar i svenska städer och skolor.

Vi hör om judiska barn som inte kan gå i skolan utan trakasserier, som tvingas dölja sina kulturella uttryck och som inte får lära och bära sin kultur i trygghet. I Malmö har det gått så långt att många judar inte längre vågar bo kvar i vissa områden. Judar tvingas dölja sin identitet, och judiska församlingar har tvingats ställa in högtidsfiranden och minnesstunder då det inte har gått att garantera säkerheten.

Fru ålderspresident! Antisemitismen är en skamfläck. Den får inte stå oemotsagd. Här måste vi alla visa ledarskap i att inte vika ned oss i kampen mot den. Säkerheten är den fråga som den judiska minoriteten själv för fram som den mest centrala i det stöd som vi kan ge som samhälle. I regeringen har Kristdemokraterna därför varit starkt pådrivande för att öka stödet till de judiska organisationernas säkerhetsarbete. Regeringen ökar nu också anslagen för säkerhetshöjande åtgärder till trossamfund. Statsbidraget höjs med 30 miljoner kronor till 74 miljoner kronor årligen. Detta blir ett viktigt komplement till polisens arbete för att upprätthålla säkerheten, inte minst vid judiska institutioner och synagogor som är särskilt utsatta.

Detta fick jag själv en inblick i när jag för en månad sedan skulle besöka en judisk synagoga i en svensk stad samtidigt som det pågick en Israel-fientlig demonstration bara några kvarter därifrån. Det var omfattande säkerhetsåtgärder omkring lokalen, och under hela gudstjänstfirandet fanns det bevakning så att inte gudstjänstbesökarna skulle utsättas för fara eller för att de snabbt skulle kunna sätta sig i säkerhet om fara skulle uppstå.

Så ska det inte behöva vara i Sverige. Men eftersom det nu är sådan tillvaron ser ut är det nödvändigt att samhället, staten, nu ökar stödet för att höja säkerheten för utsatta minoriteter.

För att motverka antisemitism behövs också utbildningsinsatser av olika slag, inte minst riktade till den yngre generationen. Det är nödvändigt för en stark och uthållig demokrati att varje generation är utrustad med kunskaper och förmågor som gör att de själva kan hitta, förstå och värdera

information. Regeringen förlänger därför bland annat bidraget på 6 miljoner kronor till hågkomstresor till Förintelsens minnesplatser och tillför medel till Forum för levande historia för att öka kunskapen om antisemitiska attityder i Sverige och om spridning av antisemitism på nätet.

I början av året tillsatte regeringen den interdepartementala arbetsgruppen Samling för judiskt liv. Den kommer att arbeta hela mandatperioden med frågor som rör trygghet och säkerhet, förebyggande åtgärder och insatser mot antisemitism samt förutsättningarna för judiskt liv i Sverige.

Fru ålderspresident! En annan punkt i budgetförslaget för utgiftsområde 1 som jag särskilt vill lyfta fram är det värderingsbaserade arbetet mot bristande jämställdhet, homofobi och hedersförtryck. Alltför många lever i det tysta och utsätts dagligen för övergrepp som hot, misshandel, tvångs- äktenskap och barnäktenskap. Faktum är att en rapport från Malmö stad visar att hedersnormer förekommer redan bland barnen i förskolan på 12 av 13 förskolor. Det är väldigt allvarligt. Här är jag glad att regeringen har intensifierat arbetet.

I ett utredningsbetänkande som just nu remissbehandlas förordas en kriminalisering av såväl oskuldskontroller som oskuldsingrepp. Utredarna föreslår också att det ska vara möjligt att belägga unga med utreseförbud i de fall de riskerar att utsättas för dessa brott utomlands.

Detta är mycket välkomna förslag, som vi kristdemokrater har varit pådrivande för. Men det är nedslående att utredarna inte samtidigt föreslår en kriminalisering av utfärdande av så kallade oskuldsintyg. Utredarna ser inte heller något behov av att kriminalisera så kallad omvändelseterapi, vilket drabbar unga hbtq-personer som lever under hedersnormer. Regeringen har växlat upp arbetet kring hedersrelaterat våld, och som både kristdemokrat och medlem i Riksdagens tvärpolitiska nätverk mot diskriminering och förtryck i hederns namn hoppas jag verkligen att man lyfter även på dessa stenar för att komma åt problemen på riktigt.

Fru ålderspresident! Med detta sagt vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 43 MALIN BJÖRK (C):

Fru ålderspresident! Förra veckan var jag i Karlstad på en nationell konferens om psykologiskt försvar. Intresset för att delta i denna tvådagarskonferens överträffade med råge förväntningarna från arrangören, den bara något år gamla Myndigheten för psykologiskt försvar. Till Karlstad strömmade 550 deltagare från hela landet och det offentliga Sverige. Det var anställda inom kommuner, regioner, myndigheter och akademien. Det var mycket liv i fikapauserna och livliga samtal kring lunchborden kring hur vi kan motverka desinformation och främja det faktabaserade, goda och konstruktiva samtalet.

Från engagerade gymnasielärare vid en skola i en välmående Stockholmsförort fick jag höra hur de arbetar för att nå fram till elever som på ett mycket övertygande sätt argumenterar utifrån välkända konspirationsteorier. Sådana elever möter de uppenbarligen, och den uppgiften – att som lärare verkligen nå fram till elever som har en allt annat än faktabaserad världsbild – är sannerligen inte lätt i tider när ren desinformation slungas ut på bred front och är nåbar så fort du plockar fram mobilen.

Om samtalen i pauserna var livliga rådde en betydligt mer återhållsam stämning i kongressalen efter att alla intagit sina platser där. De flesta

anföranden från stora scenen hade en mörk klangbotten. Mycket av det som sades där visade att den liberala demokratin här i Sverige, liksom på många håll i världen, är satt under kraftig press – och det från flera håll.

Fru ålderspresident! Med den liberala demokratin har avgörande kliv framåt tagits genom historien både för individer och för samhällen. Ett samhälle som styrs av den liberala demokratis principer levererar samma rättvisa och samma friheter till alla. Den enskilda människan ges möjlighet att forma sitt eget liv, och medborgerliga rättigheter skyddar individen mot statligt förtryck och begränsar majoritetens makt över individen.

För att vaka över dessa fri- och rättigheter krävs en effektiv förvaltning där respekt för olika minoriteter och för rättssäkerheten är helt central. En rad institutioner som är ämnade att säkerställa just detta återfinns inom utgiftsområde 1, som vi debatterar här i dag. Här finns anslagen till Justitieombudsmannen, Riksrevisionen, Integritetsskyddsmyndigheten och den från årsskiftet nybildade Mediemyndigheten, för att nämna några av dem. Det här är myndigheter som på olika sätt har att värna vår liberala demokrati och de fri- och rättigheter som vår grundlag stadgar.

Fru ålderspresident! Med konferensen i Karlstad i färskt minne och den breda omvärldsanalys som jag fick med mig därifrån, rörande illvilliga aktörer som strategiskt och uthålligt arbetar för att höja konfliktnivån och försvaga sammanhållningen i vårt land för att skapa splittring och försvaga våra demokratiska institutioner, vill jag understryka att vi på det här området inte kan sitta stilla i båten. I en orolig tid med krig i vårt närområde behöver vi förstärka inte bara vårt militära, civila och psykologiska försvar utan även skyddet för våra demokratiska institutioner.

Under den förra mandatperioden var Centerpartiet drivande i att få till stånd en grundlagskommitté med uppgift att se över just skyddet för demokratin. I våras kom så slutbetänkandet, *SOU2023:12 Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende*. Det innehåller flera viktiga förslag som innebär att skyddet för våra grundlagar stärks, bland annat genom att det ska krävas kvalificerad majoritet vid det andra beslutet om att anta en grundlagsändring. Dessutom ska domstolarnas oberoende få ett stärkt skydd, bland annat genom att man begränsar regeringens möjligheter att styra domstolarnas centrala administration och även tillsynen över domstolar och domare. Det här är viktiga förändringar i oroliga tider.

Betänkandet har varit ute på en remissrunda, och bollen ligger sedan i september hos Regeringskansliet att skriva fram en proposition. Jag ser fram emot att vi i KU ska få ta del av den, och jag räknar förstås med att regeringen prioriterar detta viktiga lagförslag. Jag vet att Justitiedepartementet har mycket på sitt bord, men regeringen har i vissa frågor visat prov på ett raskt tempo. Jag förutsätter därför att arbetet med att lägga fram förslag på ett stärkt skydd för demokratin får alla de resurser som behövs.

Jag förutsätter förstås att de professionella tjänstepersoner som jobbar med att ta fram just det här lagförslaget får lika mycket lön för mödan som kollegor som jobbar med lagförslag som initierats av nuvarande regeringspartier. Oavsett hur lönepolitiken ser ut måste det ju finnas tillräckliga resurser inom Regeringskansliet för att leverera på den här punkten. Som flera har varit inne på här har Regeringskansliets budget växt under senare år och ligger för 2024 på drygt 9,4 miljarder kronor, det vill säga 1 miljard mer än för två år sedan.

Fru ålderspresident! Eftersom majoriteten i riksdagen har antagit en budget med en annan inriktning än vad vi från Centerpartiet har föreslagit avstår vi från ställningstagande när det gäller hur anslagen ska fördelas inom utgiftsområde 1. Vi lämnar dock ett särskilt yttrande om vår politik på området.

Vad gäller det här utgiftsområdet har vi i Centerpartiet, vilket flera har varit inne på, en stor samsyn med regeringen på de flesta utgiftsposter. Men på en punkt skiljer vi oss markant, och det gäller den utgiftspost som redan nämnts av en kollega i konstitutionsutskottet, nämligen den där Regeringskansliet har fått en betydligt större kostym sedan den här regeringen tillträdde. Det anser vi inte är rimligt i ett läge när regeringen samtidigt har lagt besparingskrav på flertalet myndigheter. Då är det faktiskt stötande att samtidigt låta Regeringskansliet expandera, och därför vill Centerpartiet minska anslaget för Regeringskansliet med 572 miljoner kronor för nästa år jämfört med regeringens budgetförslag.

Fru ålderspresident! Den 9 juni nästa år hålls ett val till Europaparlamentet. Det är ett viktigt val. Vi går in i ett valår samtidigt som vi har krig i vårt närområde. Det finns starka krafter som vill splittra och destabilisera såväl Sverige som EU, krafter som vinner på ett högt tonläge i den politiska debatten med tillspetsade formuleringar som främjar konfrontation i stället för samtal och samförstånd.

Jag vill därför ge en eloge till kollegor i detta utskott för att vi faktiskt håller den debattnivå som vi gör här. Jag lyssnade lite grann på hur det gick till här i förmiddags och kunde se att konfrontationsnivån var en annan. Det är klart att det ska hetta till ibland, men jag vill ändå påminna om att det finns strategiska krafter som jobbar just utifrån att konfliktnivån ska öka i vårt land. Dessa krafter vill inte Sveriges bästa.

Vi lever i en tid då vi inte kan ta demokratiska landvinningar för givna. Att försvara Sverige i oroliga tider är nödvändigt. Däri ligger att försvara våra grundläggande rättigheter och våra grundlagar. Det försvaret innefattar att rusta våra grundlagar och våra institutioner så att de nu och framgent kan garantera demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och skydd för minoriteter.

Det här är stora ord, ord som förpliktar, och det är upp till var och en av oss att leva upp till dem.

Anf. 44 MALIN DANIELSSON (L):

Fru ålderspresident! Budgeten för rikets styrelse är föremålet för denna debatt. Budgeten är det som lägger grunden för riksdagens förvaltning såväl som Regeringskansliets. En del av budgeten sätter mål för arbetet för de nationella minoriteterna, demokratipolitiken, politik för mänskliga rättigheter och medier samt den granskning som utförs av bland annat Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen. Det är helt enkelt den del av budgeten som innehåller de avgörande delarna i en vital liberal demokrati.

Jag vill nämna ett par delar av budgeten som är extra aktuella det kommande året.

För det första klubbade vi här i riksdagen nyligen ett nytt, modernt system för mediestöd. Det har nu godkänts av EU-kommissionen, och regeringen har beslutat om en förordning. Ett väl fungerande mediestöd som skapar förutsättningar för lokal granskande journalistik och mediemångfald är en del i att bygga demokratin stark. Att använda sin rösträtt är en

demokratisk rättighet och skyldighet, och den granskade journalistiken och lokal nyhetsrapportering fyller en oerhört viktig roll för att människor ska kunna bilda sig en uppfattning i samhällsfrågor.

Avsaknad av lokal medial granskning riskerar även att leda till bristande eller helt uteblivet ansvarsutkrävande, när oegentligheter inte kommer till upp ytan eller beslut av intresse för invånarna i en kommun inte rapporteras och granskas. När lokaltidningar tvingas lägga ned eller kämpa för sin existens är det extra viktigt med ett mediestöd som fokuserar på den lokala nyhetsförmedlingen. Likaså är det viktigt med en mångfald av medier som kan lyfta olika perspektiv. Det nya mediestödet är anpassat för att möta dessa behov i dagens medielandskap.

Det andra jag vill lyfta, fru ålderspresident, handlar om valåret 2024. Nästa år är det nämligen återigen dags att gå till valurnorna och lägga sin röst i valet till Europaparlamentet. I tider av krig och kris är det viktigare än på länge med ett enat Europa som tar sig an de utmaningar vi står inför. Europas länder står inför stora problem som behöver hanteras: den ekonomiska situation Europa befinner sig i, klimatkrisen och inte minst Rysslands krig mot Ukraina.

Marit Paulsens ord ”hellre byråkrater än soldater” står sig väl än i dag. Vid förhandlingsborden enas vi om att sätta press på Ryssland. Vid förhandlingsborden hittar vi gemensamma lösningar på klimatkrisen och tar oss an de utmaningar som unionen står inför, oavsett om det handlar om att snabbt godkänna nya vacciner för att hantera en pandemi eller om att gemensamt skicka nya stödpaket till Ukraina. Vi och 350 miljoner andra européer har 2024 möjlighet att gå till valurnorna och lägga vår röst på personer och partier som vi vill ge ett stort inflytande över Europas och EU:s framtid.

Fru ålderspresident! Det tredje område jag skulle vilja lyfta handlar om våra nationella minoriteter. Om två år har det gått 250 år sedan den första juden fick bosätta sig i Sverige utan tvång att konvertera. Under upptakten till 250-årsjubileet för judiskt liv i Sverige avråder judiska församlingar sina medlemmar från att öppret visa att de är judar. Antisemitismen har tyvärr blossat upp rejält i kölvattnet efter Hamas fruktansvärda attack mot Israel. Hat och hot har ökat. Detta innebär tyvärr att budgeten för säkerhetshöjande åtgärder för trossamfund behöver ökas.

I Sverige ska man kunna känna sig säker oavsett bakgrund eller religion. Allt annat är ett hot mot de grundläggande värderingar som vår demokrati bygger på. Därför måste hatet och hoten tas på allvar, och vi måste visa att vi som står upp mot hat och hot är tusen gånger fler än de som hatar och hotar. Vi måste stå upp mot hatet och hoten, oavsett vem som står för dem och oavsett vem de riktas mot.

Vår demokrati blir inte bättre än det vi gemensamt och tillsammans gör och det gemensamma ansvar vi tar. Var och en av oss måste dra vårt strå till stacken i försvaret av vår demokrati.

Slutligen, fru ålderspresident, välkomnar jag regeringens ökade satsning på hågkomstresor och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Normalt sett är jag alltid sist ut i debatterna, men inte i dag. Jag passar ändå på att önska fru ålderspresidenten, kansliet och mina kollegor i utskottet en riktigt god jul.

(Applåder)

Anf. 45 JAN RIISE (MP):

Fru ålderspresident! Jag vill säga välkomna till försvarsutskottets ledamöter, som kommit till kammaren för nästa debatt och därmed får en liten dos av miljöpartistisk syn på rikets styrelse. Jag vill också säga tack till ledamoten Ulrik Nilsson, som så elegant gick igenom skillnader och likheter mellan våra olika budgetalternativ.

Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut eller behandlas isolerat. Vårt samlade förslag när det gäller statens budget för 2024 finns i vår partimotion om det gröna samhällsbygget. Sedan har vi förslaget om anslag inom utgiftsområde 1, som finns i en kommittémotion med nummer 2674, för den som vill lägga det på minnet.

Jag kommer att ta upp några av de punkter där vi skiljer oss åt, som inte minst Ulrik Nilsson redogjort för här, och kanske också ge lite mer kött på benen.

Jag vill också säga att vi självklart står bakom allt som har sagts om hot mot judiska församlingar och medborgare, antisemitism och annat som har med detta att göra. Jag tar inte upp det särskilt här, men det betyder självklart inte på något sätt att vi skulle vara emot det.

Låt mig inledningsvis säga att klimatförändringar och kraftig förlust av biologisk mångfald skakar våra grundförutsättningar för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfallskrig liksom situationen i Mellanöstern har kastat Europa och Sverige in i en osäkerhet om framtiden som drabbar hushåll, företag och välfärd. Kort uttryckt: Vi befinner oss i en tid med mycket stora samhällsutmaningar.

Det är en tid som kräver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap. I stället för att satsa på morgondagens lösningar backar regeringen in i framtiden med en politik som är kortsiktig och otillräcklig för att möta de utmaningar vi står inför. Vi visar i vårt budgetförslag att en annan väg är möjlig, en väg som både tryggar välfärden och accelererar den gröna omställningen.

Att leda den gröna omställningen och investera i den infrastruktur och den teknik som kommer att ligga till grund för Sveriges framtida välstånd kommer att leda till en mängd konkurrensfördelar för svenska löntagare och företag. Om vi inte investerar riskerar vi inte bara klimatmålen utan hamnar också på efterkälken i den gröna industriomställning som börjar ta fart i omvärlden. För att Sverige ska kunna ta till vara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop – ett samhälle som är till för alla, inte bara några få.

Allt hänger ihop. Det jag nyss nämnt kan synas lite avlägset från utgiftsområde 1, men det finns som sagt skäl att ägna tid även åt frågor om sameting, länsstyrelser och kulturråd.

Fru ålderspresident! Sametinget ligger oss varmt om hjärtat. Samepolitiken ingår i flera utgiftsområden. Förutom i utgiftsområde 1 återfinns förslag också under utgiftsområdena för bland annat jämställdhet, utbildning och kultur och under utgiftsområdet för areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Vi har sett att Sametinget med nuvarande arbetsbelastning och resurstilldelning har stora svårigheter att uppfylla sin lagstadgade roll och de uppdrag som åvilar myndigheten. Man har helt enkelt inte möjlighet att möta de krav som ställs såväl av det samiska folket som externt från andra myndigheter. Bland annat har vi sett att arbetet med konsultationsordningen har tagit avsevärt mer tid och resurser i anspråk än beräknat. Vi vill därför stärka Sametingets budget med 23 miljoner.

Vi vill också ge Giron Sámi Teáhter ett nationellt uppdrag och permanenta satsningen på det nordiska språksamarbetet Sámi Giellagáldu – jag ber om ursäkt för uttalet. Detta har stor betydelse för bevarandet av de samiska språken. Dessa satsningar finns i utgiftsområde 17, men jag vill nämna dem.

Jag vill nämna dem framför allt för att de hänger samman med åtgärder för övriga nationella minoriteter: tornedalingar, sverigefinnar, judar och romer. Vi vill från och med 2025 permanenta satsningar på språkcentrum och stärka satsningar på romsk inkludering. I år föreslår vi att anslaget höjs med 10 miljoner jämfört med regeringens proposition.

Fru ålderspresident! De utsända kulturråden vid svenska utlandsmyndigheter spelar en viktig roll såväl för diplomatin och det demokratifrämjande arbete som för Sveriges kulturliv och dess internationalisering. Verksamheten syftar i första hand till att stimulera internationella samarbeten och ömsesidiga utbyten mellan kultursektorn i Sverige och de länder där vi har kulturråd stationerade. Därigenom främjas svenskt kulturliv och kreativa branscher i utlandet.

En huvudsaklig uppgift är att identifiera samarbetspartner, förmedla kontakter och bygga nätverk, men ett utsänt kulturråd ska också vara producent, initiativtagare och drivkraft för kulturprojekt och kunna identifiera, söka och redovisa finansiering till verksamheten. Kulturråden är så kallade specialattachéer och har Kulturdepartementet som huvudman.

Kulturrådsverksamheten har varit omdiskuterad i omgångar, och i den nuvarande regeringen höjs nu röster om att det kostar för mycket. En del avtal har därför förlängts på kortare tid, vilket påverkar det långsiktiga arbetet med kontaktskapande. Miljöpartiet tycker att verksamheten ska värnas och ges långsiktig finansiering.

Fru ålderspresident! Länsstyrelserna är våra regionala fyrbåkar med en mängd viktiga uppgifter, från djurskydd och våld i nära relationer till samhällsplanering, kustfrågor och kraftverk. I min hemregion Halland har länsstyrelsen särskilda uppdrag, vilket säkert alla andra länsstyrelser också har. I Halland handlar det bland annat om en samordning av arbetet med havsbaserad vindkraft för att samtliga länsstyrelser ska kunna dra nytta av de erfarenheter som görs för att utveckla ett enhetligt sätt att hantera dessa ansökningar. Detta och mycket annat arbete innebär att finansieringen till länsstyrelserna kommer via många utgiftsområden, kanske ett dussin, och det finns också uppdrag utan finansiering.

Miljöpartiet vill öka stödet till jordbruket och kommunerna för förebyggande klimatanpassningsåtgärder. Vi vill höja nivån i investeringsstöden för förebyggande åtgärder, som anläggande av våtmarker, täckdikning och bevattningsdammar. Vi vill avsätta 30 miljoner inom ramen för anslaget 1:12 för ökade nivåer i investeringsstödet och 100 miljoner inom samma anslag för rådgivning i klimatanpassningsfrågor. Vi är bekymrade över nedskärningarna i länsstyrelsernas arbete med stöd till kommunerna

i frågor om klimatanpassning och energiomställning på lokal, kommunal och regional nivå och föreslår i vår budget att dessa medel inte dras bort från länsstyrelserna.

Fru talman! Miljöpartiet vill också genomföra flera av förslagen från kommittén Demokratin 100 år, inklusive att inrätta en nationell demokratifunktion och ge länsstyrelserna ett demokratifrämjande uppdrag.

Hot och hat är ett stort hinder för journalister, föreningsliv och enskilda opinionsbildare. De kan till och med undvika att göra sin röst hörd på grund av risk att utsättas för detta. Här behövs ett samlat strategiskt arbete som kombinerar ett stärkt rättsväsen och stöd till civilsamhället med satsningar på medie- och informationskunskap, insatser mot desinformation och krav på de globala plattformsföretagen.

Fru talman! Slutligen ska jag säga något om mediestödet, som vi debatterade för en kort tid sedan. Den lokala journalistiken spelar en viktig roll för att säkerställa tillgången till information, nyheter, kommentarer och analyser för alla som bor i Sverige. Den är en central del av en fungerande och livskraftig demokrati.

Vi i Miljöpartiet är oroliga över att mediemångfalden på nationell nivå kan komma att tappa mark då mindre medieföretag riskerar att möta en tuff ekonomisk situation. Det är därför viktigt att säkerställa ett bra stöd till dessa. Vi står inför en situation där ett stort antal tidningar ska förstå, förbereda och ansöka om det nya mediestödet. Det kommer att ta ett par år innan detta har slagit igenom, och vi har därför föreslagit att det övergångsstöd som finns med i budgeten förstärks med ytterligare 50 miljoner kronor. Detta skulle göra övergången till ett nytt system lite mer generöst och ge fler tidningar och andra aktörer, som i dag utgör en betydelsefull del av mångfalden, större chans att anpassa sin verksamhet och slippa säga upp alltför många eller slå igen.

Vi har inget ställningstagande, utan jag hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 12 Försvar och samhällets krisberedskap

Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 46 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Det har snart gått två år sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, och kriget fortsätter med stort lidande för det ukrainska folket. Förlusterna är enorma med hundratusentals skadade och döda på båda sidor.

Ryssland har brutit mot i stort sett alla internationella överenskommelser och avtal och har inte ens dragit sig för att attackera civila mål, till exempel sjukhus. Den ryska regimen verkar inte dra sig för något när det gäller att underkiva Ukraina. Därför är det viktigt inte bara att Ukraina

segrar i detta krig utan också att Ryssland förlorar. Om den ryska regimen känner att de går segrande ur en framtida vapenvila kommer den ryska björnen att vila endast ett litet tag och därefter ge sig på nästa land, och det får givetvis inte ske.

Fru talman! Det är därför av största vikt att Sverige, EU och den övriga fria världen fortsätter med sitt stöd till Ukraina och konsekvent arbetar för en seger för frihet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Den moderatledda regeringen har sedan den tillträdde för drygt ett år sedan tagit denna fråga på största allvar och nästan tiodubblat stödet till Ukraina, från 2 miljarder till över 20 miljarder kronor. Vi har också skickat vår mest avancerade materiel, till exempel artillerisystemet Archer. I en artikel i Svenska Dagbladet i går intervjuades ukrainska soldater och befäl som har fått tillgång till systemet, och de kallade det en maktmaskin.

Det svenska stödet gör skillnad i Ukraina. Därför är det otroligt glädjande att stödet i denna kammare för den linje regeringen driver är fullständigt och kompakt. Låt oss fortsätta på denna väg tillsammans.

Fru talman! Sverige befinner sig i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Rysslands aggression i Ukraina är givetvis den största anledningen, men tyvärr finns fler mörka moln på himlen. Jag tänker närmast på kriget i Mellanöstern mellan Israel och terrororganisationen Hamas och spänningarna i Stilla-havsområdet. Jag tänker också på det som har skett, i eller snarare under ytan i, Östersjön med skador på viktig infrastruktur i form av kablar och rör. Detta påverkar också vårt säkerhetsläge.

Mot denna bakgrund känns det extra bra och tryggt att kunna konstatera att regeringens budgetanslag för utgiftsområde 6 höjs och kommer att uppgå till 126 miljarder kronor 2024. Sverige kommer därmed redan nästa år att nå Natos mål. Men målet om 2 procent enligt överenskommelsen som ingicks av alla åtta partier den 16 mars 2022 står givetvis fast och ska uppnås snarast möjligt.

Fru talman! Kronor och ören är viktiga, men ökad förmåga är det som räknas. Därför är det bra att regeringen också aviserat att ett nytt försvarsbeslut kommer att tidigareläggas och fattas i riksdagen redan i slutet av nästa år.

Fru talman! Säkerhet bygger vi bäst tillsammans med andra. Det stundande Natomedlemskapet är viktigt inte bara för Sverige utan också för våra grannar och övriga medlemmar i Nato. Sverige kommer som medlem att stärka Nato, och Nato kommer att stärka Sverige.

Sent i går kväll svensk tid undertecknade försvarsminister Pål Jonson tillsammans med sin amerikanska kollega Lloyd Austin ett viktigt avtal, ett så kallat DCA, defence cooperation agreement. Detta ska underlätta samarbetet mellan Sverige och USA och göra det möjligt för USA att på förhand och med klara juridiska spelregler i Sverige öva, samöva, förhandslagra materiel med mera. Tillsammans bygger och säkrar vi frihet, demokrati och mänskliga rättigheter.

Fru talman! Försvar och säkerhet är långt ifrån bara militära förmågor. Civila förmågor, robusthet, uthållighet och motståndskraft i hela samhället är avgörande för att vi ska stå emot om ett krig också skulle drabba Sverige.

Det vi kallar det civila försvaret är allt annat än det militära försvaret. Här spelar var och en av oss en viktig roll. Vi kan och ska som enskilda medborgare förbereda oss för att klara oss själva en tid vid exempelvis större samhällsstörningar, såsom ett krig eller olika typer av fredstida kriser.

Men självklart är detta bara en del. Tillsammans spelar vi och det vi kallar samhället en avgörande roll. Jag är därför stolt över att regeringen har tagit frågorna kring det civila försvaret på största allvar och med hög hastighet tagit sig an att bygga upp Sveriges civila försvar igen.

En symbol för det – det är dock inte en symbolhandling, så missförstå mig inte nu – är att regeringen har utsett en minister för civilt försvar. Detta sätter också fingret på att det är viktigt att kunna fokusera på dessa viktiga frågor som annars lätt drunknar bland frågor om stridsvagnar, kängor och ammunition.

För att nämna några saker har regeringen startat Totalförsvarets näringslivsråd som ska bygga upp relationerna mellan det offentliga Sverige och det privata näringslivet, som många gånger har de resurser vi behöver vid en kris eller ett krig. Regeringen har också startat arbetet med att återaktivera civilplikten inom räddningstjänsten och reparationsberedskap som ett första steg. Inom cybersäkerhetsområdet händer det mycket. Ett cybercampus vid KTH är igång. Ett internationellt cybersäkerhetssändebud som företräder Sverige internationellt är också igång, liksom arbetet med att få större kraft och samordning i det nationella cybersäkerhetscentrumet. Regeringen har dessutom samlat frågorna inom Försvarsdepartementet för bättre samordning.

Fru talman! Regeringens politik på detta utgiftsområde stannar inte där. Även initiativ och reformer för innovation och teknikutveckling är i full rullning. Sverige är i framkant på flera av dessa områden, men för att vi ska kunna fortsätta att ligga i toppen måste arbetet vidareutvecklas.

Försörjningsberedskapen vad gäller livsmedel, sjukvård, läkemedel med mera är områden som är viktiga för att samhället ska kunna fungera. Flera av dessa områden har precis utretts eller håller på att utredas. Några av dessa pusselbitar bereds just nu i Regeringskansliet. Detta gör vi för att kunna säkra Sverige i händelse av kris, höjd beredskap eller ytterst krig.

Fru talman! Försvarsbudgeten har dubblerats på fyra år och tredubblats sedan 2014, från 40 till 60 till 126 miljarder. Det är starkt och visar på den riktning vi behöver gå i. Men nu är inte tid att klappa oss själva på axeln. Nu måste vi fortsätta att omsätta dessa pengar i ökad förmåga, stärkt motståndskraft och beredskap. Takten i förmågehöjningen ska höjas, främst i det civila försvaret. Kommuner, regioner och näringsliv måste komma med på tåget. Det är så vi bygger Sverige starkt igen. Det är så vi bygger Sverige säkrare, grönare och friare.

(Applåder)

I detta anförande instämde Helena Bouveng, Gustaf Göthberg och Oskar Svärd (alla M).

Anf. 47 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! I dag debatterar vi försvarsutskottets betänkande 24 om försvar och samhällets krisberedskap.

Jag vill börja med att hänvisa till att Socialdemokraterna i detta betänkande har ett särskilt yttrande som vi står bakom. Vi har också två reservationer, men för tids vinning yrkar jag endast bifall till reservation 2.

För oss socialdemokrater har totalförsvarsprincipen alltid varit grunden i försvars- och säkerhetspolitiken. När socialdemokratiska regeringar under efterkrigstiden byggde upp ett av världens starkaste försvar och utvecklade några av världens mest avancerade operativa system var det totalförsvarstanken som var bärande.

Efter regeringsskiftet 2014 när den S-ledda regeringen påbörjade en kraftfull upprustning gällde det också hela totalförsvaret. Detta har utgjort en bra grund för ansökan om medlemskap i Nato. Nu har Ulf Kristerssons regering tagit vid och fortsatt denna utveckling utifrån beslut i Försvarsberedningen.

Vi socialdemokrater är överens med regeringen om anslagen i budgeten. Det innebär att drygt 126 miljarder ur statens budget nästa år går till försvar och samhällets krisberedskap. Sammantaget innebär det att Försvarsmaktens ekonomiska resurser under en tioårsperiod ökar med mer än 150 procent. Men precis som föregående talare sa måste vi fortsätta utvecklingen. Vi måste också se till att de ökade resurserna ännu tydligare kopplas till starkare operativ förmåga.

Inom de flesta områden i betänkandet är vi helt överens med regeringen. Vi har dock delvis en annan inriktning och har därför lämnat ett särskilt yttrande. I vår omfattande kommittémotion redovisar vi vår helhetssyn på det civila och militära försvarets framtida utveckling. Bakgrunden till våra ställningstaganden är bland annat erfarenheter av det ryska anfällskriget i Ukraina. Kopplat till dessa och situationen i Afrika kräver vi att Wagnergruppen ska klassas som terrororganisation.

När det gäller krigets utveckling i Ukraina blir det naturligt att också understryka vikten av att fortsätta utveckla armén och arméns brigader, detta för att vi både ska kunna bidra operativt inom Natos operativa förmåga och samtidigt klara av landförsvaret av Sverige. Vi pekar därför på behovet av att i framtiden inrätta två nya regementen, ett i Kiruna och ett i Kvarn. Samtidigt pekar vi på att vi måste fortsätta satsningarna på att förstärka den militära närvaron på Gotland.

Vi säger också att personalen är Försvarsmaktens guld och viktigaste resurs. Vi anser att målet måste vara att senast 2030 utbilda 10 000 värnpliktiga årligen. Vi vill öka hemvärnets styrka till 25 000 soldater. För oss är jämställdhet och inkludering grundläggande krav för Försvarsmaktens framtida sammansättning.

Erfarenheterna från kriget i Ukraina visar också tydligt det civila försvarets viktiga roll i krigstid. En bärande del i det civila försvaret är ett starkt civilsamhälle. En befolkning som är välorganiserad och välbildad bidrar till att stärka samhällsfunktionerna, bära demokrati och bygga motståndskraft mot desinformation.

Vi ser också att nordiskt samarbete blir allt viktigare för att försvara vårt närområde. Vi föreslår därför att det inrättas en nordisk försvarskommission med parlamentarisk förankring för att vi gemensamt ska utveckla försvars- och säkerhetspolitiken.

Fru talman! Svensk försvarsindustri är kunskapsintensiv och har stor betydelse för arbetstillfällena i landet. Svensktillverkade stridsflyg och ubåtar tillverkade hemma i Blekinge är specifikt utvecklade för de förhål-

landen som råder i vår del av världen. Det är därför viktigt att kompetensen och arbetstillfällena behålls inom landet.

I vår kommittémotion föreslår vi en utredning för att förvärva ytterligare en ubåt, och vi betonar vikten av svensk kompetens inom nästa generations stridsflyg. För att säkra försörjningen av materiel under kris och krig rekommenderar vi en försvarsindustriell strategi och statligt inflytande och kontroll över väsentliga säkerhetssystem.

Fru talman! Det är nu 650 dagar sedan Ryssland startade det olagliga storskaliga anfallskriget i och mot Ukraina. Det är 650 dagar av avskräckande krig, mänskligt lidande och död. Vi tror tyvärr att det är sannolikt att kriget kommer att pågå under lång tid, vilket vi menar kräver en mycket långsiktig planering från västvärldens och EU:s sida.

De stödpaket Sverige hittills bidragit med till Ukraina är viktiga för den långsiktiga säkerheten i vår del av världen. Vi är beredda att bidra till att stärka Ukrainas luftförsvar. Det kan ske bland annat genom att ge tillgång till Jas Gripen-systemet.

Vi vill vara tydliga: Vi socialdemokrater säger att Sverige ska fortsätta stödja Ukraina så länge det behövs!

Avslutningsvis, fru talman, befinner sig Sverige i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Antidemokratiska krafter med stort våldskapital inom och utom landets gränser hotar svenska liv och våra intressen, vår demokrati och vår frihet.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att Sverige ska ha ett totalförsvar av det svenska folket, för det svenska folket. Det är stora pengar som nu satsas på försvaret. Samtidigt ser vi ökade ojämlikheter i vårt samhälle. Det är sjukvårdskris i regionerna, och flera kommuner tvingas spara på det viktigaste vi har: vår framtid – barnen och skolorna.

Utbyggnaden av försvaret ska angå hela folket och bäras rättvist. Behoven i välfärden, kampen mot brottsligheten och vanliga familjers ekonomi ska inte behöva stå tillbaka för att vi ska klara den viktiga och nödvändiga upprustningen av totalförsvaret. Vi vill därför att det ska införas en beredskapsskatt för att finansiera utbyggnaden av försvaret.

Jag vill med detta yrka bifall till reservation 2. Jag vill också tacka all personal inom Försvarsmakten och alla veteraner och önska både dem, kansliet och talmännen en riktigt god jul.

(Applåder)

Anf. 48 ANNA STARBRINK (L) replik:

Fru talman! Ledamoten Björklund talar med stort engagemang om försvarsindustrin. Det uppskattar jag.

Socialdemokraterna anser att staten bör ta större kontroll över försvarsindustrins utveckling, och i debatten har frågan väckts om att staten borde köpa aktier i Saab och bli delägare i syfte att tillföra mer kapital.

Samtidigt stöder Socialdemokraterna den etiska principen att försvarsmateriel ska betraktas som lika moraliskt förkastligt som pornografi, tobak och spel. Det är en princip som flera statliga aktörer håller sig med och som också är en ledstjärna i flera regioner, senast i Region Stockholm där ledamotens partivänner drev igenom att den etiska principen ska fortsätta att gälla.

Samtidigt som ukrainska soldater slåss med svenska vapen i sina händer säger alltså Socialdemokraterna att försvarsmateriel är lika illa som porr men att det ändå är något som staten bör bli delägare i. För mig framstår detta som dubbelmoral, och jag önskar att ledamoten ska reda ut för oss var Socialdemokraterna står i frågan.

Jag vet att förutsättningarna för att förändra dessa principer diskuteras nu i flera partier, och diskussioner förs även i Regeringskansliet. Saab skulle få betydligt bättre förutsättningar att få tillgång till kapital om vi slutade moralisera och i stället visade hur stolta vi är. Jag tror att ledamoten delar min stolthet över den svenska försvarsindustrin.

Kan vi få detta utrett av ledamoten?

Anf. 49 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Starbrink, för frågan! Jag är inte säker på att jag kan reda ut alla detaljer. Vi har tidigare, inte minst i vårt utskott, diskuterat försvarsindustrin och klassificeringen och rubriksättningen när det gäller de dåliga verksamheterna. Där har vi socialdemokrater exakt samma uppfattning. Detta kan jag försäkra ledamoten Starbrink.

Vi hade också en diskussion i Almedalen där jag själv deltog och sa att vi ska göra vad vi kan för att bidra till att förändra detta. Hur enstaka regioner har agerat och varför har jag dessvärre inte insikt om, men vi bidrar gärna till diskussionen.

När det gäller försvarsindustrin och ett eventuellt statligt inflytande eller engagemang, vare sig det inbegriper aktier eller inte, har vi inte sagt exakt hur det ska göras. Vi välkomnar gärna fler förslag för att hitta samförstånd i detta.

Vi oroas över att det sker snabba förändringar i världen. Ägarstrukturer kan ändras, vilket skulle kunna innebära att vi tappar kontrollen över vår viktiga försvarsindustri. Det är med den insikten som vi vill att det ska finnas ett statligt engagemang.

Anf. 50 ANNA STARBRINK (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret! Då kanske vi kan arbeta gemensamt för att ändra de i mitt tycke moralistiska reglerna, som hindrar en positiv utveckling.

Det handlar om statliga aktörer som Miljömärkning Sverige, som driver en hård linje när det gäller svanmärkning av till exempel fonder. Det handlar även om Pensionsmyndigheten, som också betraktar vapen som något lika fult och smutsigt som pornografi. Detta är en hållning som inte rimmar med den gemensamma vilja vi har här i riksdagen att stödja Ukraina med mer vapen och inte minst med mer ammunition.

Nu vill jag uppmana ledamoten att driva på i denna fråga så att vi gemensamt kan få en förändring till stånd. Jag tror att det är angeläget att privat kapital kan komma in i försvarsindustrin, för tempot är för lågt. Det behövs en betydligt större produktion, och då är jag inte säker på att staten som ägare eller ökad statlig kontroll är det snabbaste eller ens det mest önskvärda sättet att lösa detta på.

Jag hoppas på ledamotens fortsatta stöd i detta arbete.

Anf. 51 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för fortsättningen på frågan!

Vi tror att det är för precis sådant här vi behöver ha en försvarsindustriell strategi. Vi välkomnar ett samarbete med bland andra Liberalerna och kanske hela utskottet i denna fråga, för vi tror att det är nödvändigt.

Det får gärna vara mer privat kapital, men kanske också statligt. Det vi just nu ser är inte brist på kapital utan brist på personal för att dels producera och fylla de behov vi själva har, dels sälja till resten av världen. Vi behöver därför öka produktionstempot, och vi tror att vi behöver ha en bra försvarsindustriell strategi för detta.

Anf. 52 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman och Heléne Björklund! Låt mig först konstatera att vi, när det gäller det som vi diskuterar i dag, är överens i flera stycken. Det är bra, och det ger långsiktighet och stabilitet för Sverige i de viktiga frågor som vi nu diskuterar.

Därför blev jag, även om jag kanske inte borde bli det, förvånad över att försvarsutskottets ordförande Peter Hultqvist, som är partikamrat med Heléne Björklund, tycker att vi borde förstatliga Saab.

Socialister brukar ju gilla att äga saker själva. Jag är dock inte socialist utan moderat, och jag tror på den fria näringen och det privata näringslivet. Därför vill jag ställa en fråga. Jag förstår inte hur Socialdemokraterna har kommit fram till att ett sådant behov finns nu. Vilket problem ska ett statligt ägande lösa?

Saab, som det gäller i det här fallet, är ett synnerligen väl fungerande företag som producerar produkter i världsklass som exporteras världen över. De har gott om kapital och extremt många kunder, och ändå kommer Socialdemokraterna till slutsatsen att vi nu borde köpa aktier.

Jag vill därför fråga: Har Socialdemokraterna tänkt att man ska göra vinst på aktierna på något sätt? Vilket problem är det som man de facto ska lösa här? Det är jag jättenyfiken på.

Anf. 53 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Berglund, för frågan!

Jag upprepar mitt svar. Vi ser inte att problemen finns i dag, men som jag beskrev i mitt förra svar är vi oroliga för att framtida konstellationer, ägarförändringar och ändringar i strukturen skulle kunna innebära att Sverige tappar kontrollen över försvarsindustrin. Vi anser att den är alltför viktig för det, med den kompetens som har byggts upp där under lång tid.

Vi kan ta ubåtarna som exempel. Där har Saab verkligen räddat svenska ubåtar och hela den kompetens som finns där. Vi är helt överens om att Saab har gjort en fantastisk resa, men vi oroar oss för vad som kan hända i framtiden med olika internationella samarbeten och eventuella strukturförändringar. Där ser vi att ett statligt engagemang kan säkra att produktionen blir kvar hemma i Sverige och att vi har kvar kontrollen.

Anf. 54 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Heléne Björklund för svaret. Jag förstår att det finns en oro för att man skulle kunna tappa den kontroll som ni beskriver. Men då tycker jag att Socialdemokraterna har tappat bort en viktig pusselbit, nämligen den lag som trädde i kraft den 1 december i år och som just

ska förhindra att utländska investerare tar över svenska bolag där det finns säkerhetsintressen. Saab är naturligtvis ett sådant bolag. Denna lag tror jag till och med att Socialdemokraterna själva röstade för. Därför blev jag väldigt förvånad eftersom den nya lagen just har trätt i kraft. Med den lagen på plats finns det ingenting att vara orolig för.

Det bästa sättet för Sverige att behålla och utveckla svensk industri är att man fortsätter att utveckla produkter i världsklass och att Sverige också köper materiel i världsklass, det vill säga som vi har gjort under lång tid. Det anser jag vara det bästa.

Den 1 december trädde en ny lag i kraft. Tycker ni inte att den räcker, Heléne Björklund?

(Applåder)

Anf. 55 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Det som ledamoten Berglund säger stämmer. Vi tycker att detta är en bra lag. Om den räcker eller inte får väl framtiden utvisa. Men vi oroar oss ändå, som sagt, för eventuella ägarförändringar och strukturförändringar.

Till skillnad från högern, som vill ha allting privat av ideologiska skäl, är vi socialdemokrater rätt så pragmatiska, som ni säkert har märkt under årens lopp när det gäller privatiseringar. Vi vågar pröva, men vi ser också när det inte fungerar. Vi säger inte att det inte fungerar i försvarsindustrin i dag. Men vi ser det på väldigt många andra områden där den så kallade marknaden skulle lösa allt men där marknaden kanske består av intressen som vi inte vill ha in i säkerhets- och försvarsindustrin. Därför föreslår vi ett statligt engagemang i vår försvarsindustri.

(Applåder)

Anf. 56 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det är alltid glädjande att höra att vi är överens i många frågor. Men jag har ett par frågor och funderingar.

Det första gäller nyetableringar i framtiden som ni nämnde. För mig känns det väldigt fluffigt. Ledamoten nämnde också att det finns ett stort behov här och nu av krigsförband. Då känns framtiden som väldigt långt fram.

Försvarsmakten bedömer att Ryssland kan ha kapacitet att med markförband anfalla Europa, i vårt närområde, inom en period av tre till sju år. I veckan såg vi att Polen varnade för att detta kan ske inom tre år. Det känns närmare än i framtiden.

Nu föreslår Socialdemokraterna, i ljuset av detta hot, att fler regementen etableras utöver dem som det – mot ÖB:s inrådan – fattades beslut om i försvarsbeslutet 2020. Men att etablera ett regemente tar lång tid, och det kostar mycket pengar – kanske 1 ½ miljard styck. Vi har sett att de regementen som det fattades beslut om 2020 inte börjar producera förband fullt ut förrän 2026–2028, och det känns också väldigt långt fram.

De föreslagna nyetableringarna i framtiden kommer knappast att leverera några påtagliga resultat vad gäller krigsförband förrän 2030, och då börjar det kännas som ont om tid.

Varför vill Socialdemokraterna inte lyssna på ÖB:s råd från den 6 november i år? Vad vet Socialdemokraterna som inte ÖB vet? För det är väl inte röstfiske som vi ser här?

Anf. 57 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Wistedt för hans frågor.

Låt mig säga följande: Det är möjligt att vår kommittémotion är fluffig och framtidsinriktad. Vi ser det som både ett ansvar och ett privilegium att få vara politiker och att få spåna om framtiden och också lägga fram politiska förslag som vi dessutom finansierar. Vi har inte sagt att detta ska ske i närtid.

Men vi ser vad som händer i norra Sverige. Vi har Finland, Sverige, Norge – Nordkalotten – som är ett strategiskt väldigt viktigt område geopolitiskt. Vi ser att vi behöver en ordentlig förbandstillväxt där uppe. Vi har dessutom Esrange, LKAB, Malmbanan med mera som ska försvaras. Och vi tror att vi behöver den förbandstillväxten.

Nu säger ledamoten att det inte kan ske före 2030 även om vi tar beslut nu. Låt oss se vad det blir av det. Detta är vårt förslag för framtiden. Vi ser att det behövs en förstärkning i norra Sverige.

När det gäller Kvarn ser vi att det är en väldigt lågt hängande frukt. Ledamoten ställde inte några frågor om det, men jag svarar på det ändå. Där finns alla tillstånd som behövs. Där finns övningsfält. Och där finns en anläggning för strid i bebyggelse. Det skulle därför vara väldigt enkelt att utveckla det till ett regemente. Vi tycker därför att detta är en lågt hängande frukt, och vi vill peka på de möjligheter och behov som vi ser.

Anf. 58 LARS WISTEDT (SD) replik:

Fru talman! Det var intressant att ledamoten nämnde Kiruna. Jag hade nämligen förmånen att i helgen vara där och prata. Det var väldigt tydligt att det är otroligt svårt att rekrytera personal som kan tjänstgöra där uppe och det av så enkla anledningar som att levnadsomkostnaderna är väldigt stora för dem som är anställda där. En försvarsmaktsanställd ha avsevärt mindre i lön än en butiksanställd och tjänar ungefär hälften av vad en person som jobbar i gruvan tjänar. Därför frågar jag: Hur avser Socialdemokraterna att långsiktigt bemanna ett nytt regemente i Kiruna, för det kommer att krävas särskilda åtgärder?

Anf. 59 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Då ska jag först ge en kunskapsupplysning, och det är att det inte är Socialdemokraterna som bemannar några regementen någonstans. Det är staten och Försvarsmakten som gör det. Det kan vara bra att känna till.

Vi har också varit i Kiruna och fått exakt samma indikationer, så där är vi överens. Men det kan väl inte hindra oss från att ha ambitioner, och det kan väl inte hindra oss från att säga att det är otroligt viktigt av geopolitiska och strategiska skäl att vi har ett starkt försvar också uppe vid Nordkalotten? Såvitt jag vet finns det inga regleringar som säger hur stor överbyggnaden måste vara för att det ska kallas för ett regemente. Det är därför också en ganska lågt hängande frukt att ha dessa ambitioner och att fortsätta diskutera detta.

Det är möjligt att det inte kommer att bli så. Men, som sagt, vi ser det som ett privilegium och ett ansvar att vara politiker och visa på möjligheter som vi ser för framtiden.

(Applåder)

Anf. 60 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*. Och det är verkligen viktiga frågor att diskutera.

Vi har det tuffaste säkerhetspolitiska läget sedan andra världskriget. Det är ett läge som sannolikt kommer att vara för överskådlig framtid. Det gör att vi måste höja beredskapen. Vi måste kunna klara både kris och i värsta fall krig. Det är därför som det är så viktigt att vi diskuterar dessa frågor och att vi snabbar på. Jag tror nämligen inte att vi har all tid i världen. Vi måste se till att snabba på upprustningen av det svenska försvaret.

Just nu när vi sitter här i lugn och ro pågår det ett krig i Europa. Det har pågått i snart 20 månader sedan Ryssland påbörjade sin fullskaliga invasion av Ukraina, och det fortgår. Tyvärr finns det mycket som tyder på att detta blir ett långvarigt krig.

Flera av oss som är i kammaren här i dag var för ungefär en månad sedan i Ukraina och fick med egna ögon se den nytta som vårt stöd har gett. Som har påpekats här tidigare i debatten har Sverige gett försvarsmateriel för motsvarande 20 miljarder kronor. Det har spelat stor roll. Det är allt från pansarskott till pansarvärnsrobot 57, NLAW, till granatgevär Carl Gustaf, men också Archer och inte minst stridsfordon 90, som spelar stor roll, och ammunition som vi ger. Detta är man väldigt tacksam för.

Det är viktigt att påpeka härifrån riksdagens talarstol att vi är överens om att det är viktigt att fortsätta med stödet. Det är tack vare stödet från Sverige, USA, Storbritannien och andra länder som Ukraina klarar att försvara sig. Men vi måste vara uthålliga i vårt stöd, för det skulle vara ytterst farligt om Ukraina slutar slåss. Då finns inget fritt Ukraina kvar. Det, fru talman, skulle påverka även vår säkerhet. Därför har vi all anledning – moraliskt, för våra egna syften och för vår egen trygghet – att se till att fortsätta stödja Ukraina. Det är väldigt viktigt att betona.

Detta sätter också blyxtbelysning på risken för att det här sprider sig. Vi ska inte underskatta Ryssland och Putin. Vi vet att mycket av markstridskrafterna nu går åt där, men när det gäller flygvapnet och marinen finns det ganska mycket kvar. Det finns tecken som tyder på att man efter ett krig ganska snabbt kan rusta upp igen. Vi har alltså all anledning att rusta upp, och det Natomedlemskap som vi hoppas och tror är nära förestående är också mycket viktigt. Det höjer nämligen tröskeln och minskar risken för ett eventuellt ryskt angrepp.

En annan viktig sak är det avtal som skrevs under i natt svensk tid – som även ska godkännas här i riksdagen – om fördjupat försvarssamarbete mellan Sverige och USA. Det är av yttersta vikt, fru talman, att det kommer på plats, eftersom det gör att det finns reella förberedelser om det värsta skulle hända. Amerikanska trupper kan i så fall baseras här, och man har förberett hur det ska organiseras. Det är avskräckande och minskar äventyrlustan hos en rysk angripare.

Det är också viktigt att poängtera att ett förstärkt försvar av Sverige och de samarbeten vi har är den bästa garanten för att inte få något krig. Om det bara vore att glida in i Sverige skulle ju risken för angrepp öka. Men om vi har ett starkt försvar, både militärt och civilt, och dessutom detta försvarssamarbete ökar chanserna att vår egen och kommande generationer slipper krig. Därför är det här så viktigt.

Prot. 2023/24:43

6 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

För svensk del har vi under flera år stärkt Försvarsmakten, och det fortsätter vi att göra. I Försvarsberedningen diskuteras nu det civila försvaret där vi, för att vara helt öppna, har stora utmaningar. Det militära försvaret lades ned i alldeles för stor omfattning efter kalla kriget, och det civila försvaret blev i princip helt nedlagt. Det här är alltså vägen vi har att gå, och det måste vi göra eftersom en kedja aldrig är starkare än sin svagaste länk.

Militärt och civilt försvar är två sidor av samma mynt. Därför är det så viktigt att få det på plats och att det organiseras på rätt sätt. Det måste också få de medel som krävs. För att ta ett exempel, fru talman, har vi mycket inspiration att hämta i Finland. Finland var förståndigt nog att inte lägga ned det civila försvaret. De kan klara att försörja sin befolkning – inte med färdiga limpör, men med ingredienser till livsmedelsproduktion – i ett halvår. De klarar sig på motsvarande sätt lika länge när det gäller drivmedel och medicin. Det fungerar. Man övar. Det är av yttersta vikt. Där har vi alltså mycket inspiration och vägledning att hämta.

När det gäller det militära försvaret har vi gjort stora förbättringar, men det behöver snabbas på. Det kommer att krävas satsningar. Det har påpekats här att budgeten uppgår till 126 miljarder, och det är mycket pengar. Men det är att betala hemförsäkringsavgiften, och sannolikt kommer vi att behöva betala mer än 2 procent av bnp för att kunna göra de investeringar som krävs i civilt och militärt försvar. Sanningen att säga har vi under lång tid legat betydligt under 1 procent. Det är alltså inte konstigare, fru talman, än när man har ett hus och lägger för lite pengar på underhåll under lång tid. Då kommer det en dag då man måste lägga mer. På samma sätt har vi en situation där vi kommer att behöva satsa mer än 2 procent på försvaret.

Vilka uppgifter lär vi då få som medlemmar i Nato? Vi är inte en frontstat som Finland, Estland, Lettland och Litauen, men vårt område är viktigt som bas. Vi måste också vara beredda att tillsammans med Norge hjälpa till på Nordkalotten och försvara Finland med markstridstrupper. Det finns ett underskott där. Likadant är det i Baltikum. Där behöver vi spela en roll.

Försvaret av Sverige börjar nu inte vid Sveriges gränser, utan det gäller att vi tillsammans med andra länder också försvarar våra allierade i Nato. Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till samtliga förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 61 LARS WISTEDT (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag försvarsutskottets betänkande FöU1, och jag vill inleda med att yrka bifall till samtliga förslag i utskottets betänkande.

Jag kommer nu att kommentera den del som rör det militära försvaret, och min kollega kommer sedan att kommentera det som rör det civila försvaret.

Medborgare, totalförsvarspersonal, riksdagsledamöter och särskilt befolkningen i Finland, som i dag upplever sin 105:e självständighetsdag – må det bli många fler!

Ett flertal regeringar av blandade kulörer har under perioden ungefär 1995 till 2015 negligerat och avrustat totalförsvaret. 92 procent av armén och över 70 procent av marinen och flygvapnet avvecklades, och i stort

sett hela det civila försvaret fick gå på plankan. Försvaret blev ett särintresse och en budgetregulator.

Vi står inför en återuppbyggnad av det svenska försvaret, och mycket ska hända nu. Samtidigt råder brist på personal och materiel men framför allt på tid. Det innebär att det behöver prioriteras – tämligen hårt, emellanåt – bland allt som behöver åtgärdas.

I vårt samarbete med regeringen prioriterar vi sverigedemokrater fortsatt stöd till Ukraina, fokus på Försvarmaktens personal och omedelbara insatser för befintliga krigsförband. Jag kommer nu att kortfattat kommentera dessa tre punkter.

När det gäller stödet till Ukraina står vi återigen inför ett högst påtagligt hot från Ryssland. Det är i nuläget inte den svenska försvarsförmågan som är krigsavhållande och skyddar oss från ett angrepp i närområdet, utan de ukrainska truppers motstånd, det ukrainska folkets motståndsvilja och det ukrainska samhällets uthållighet. Det ger oss tid att återuppbygga det som en röra av regeringar under årtionden har raserat. Vi måste vara medvetna om och tacksamma för de uppoffringar Ukraina gör och därför stödja Ukraina i kampen för allas vår frihet och demokrati. Ukrainas offer får inte ha varit förgäves.

Det måste stå klart för alla att det bara finns ett acceptabelt slut på kriget, och det är att Ukraina vinner, Ryssland förlorar och de ansvariga – från Putin ned till de enskilda individer som rent handgripligt begått krigsförbrytelser – ställs till svars och bestraffas.

Fru talman! Vi sverigedemokrater är tydliga med att vi måste vara beredda att ta omfattande strategiska risker för att fortsätta stödja Ukraina. Men vi ser det som en strategisk investering för ett fritt och demokratiskt Europa och för den regelbaserade världsordningen.

När det gäller Försvarmaktens personal har vi i dag en fantastisk resurs i de kvinnor och män som tjänstgör i olika befattningar i Försvarmakten och i våra totalförsvarsorganisationer och frivilligorganisationer. De har ett modernt och flexibelt ledarskap. De vet hur man tillämpar uppdragstaktik och är föregångspersoner både på jobbet och i andra roller i samhället. De är hängivna uppgiften att försvara landet och att i varje läge göra sitt yttersta även om det kostar på och är jobbigt.

Därför är det viktigt att reservofficerare av sina arbetsgivare inte nekas att tjänstgöra i befattning eller att som instruktör gå in och förstärka Försvarmakten, till exempel när det handlar om utbildning av värnpliktiga i krigsförband. Det kan också handla om utbildning för utländska stridskrafter, och då tänker jag närmast på ukrainska förband eller på framtida allierade som kommer till Sverige för att till exempel öva krigföring uppe i Arktis. Där har vi specialkompetens.

Fru talman! Reservofficerare ska inte behöva förlora inkomst vid tjänstgöring, utan de ska kompenseras fullt ut, och det kan ske på olika sätt. Det kan ske via arbetsgivaren, och här vill jag framför allt lyfta fram LKAB i Kiruna, som på ett föredömligt sätt går in och fyller upp lönen för dem som går in och tjänstgör. Det kan också ske på annat sätt, genom statens försorg, men de ska kompenseras.

Våra frivilligorganisationer måste få ett betydligt mer omfattande stöd än i dag, och de tilldelade resurserna måste utnyttjas till sista kronan. Frivilligorganisationerna har en viktig uppgift att fylla inom ramen för totalförsvaret och för att stärka försvarsviljan i det svenska samhället.

Försvarsorganisationerna kan också effektivt förstärka Försvarsmakten med instruktörer när det gäller utbildning av värnpliktiga i vissa moment eller utbildning av allierade soldater när det gäller särskilda förhållanden, till exempel uppe i norr. De kan också bistå den civila delen av totalförsvaret när det gäller transporter, samband, djurhushållning och livsmedelsförsörjning. De utgör en fantastisk och unik resurs som vi ska vara rädda om.

Kontrakterad personal måste få möjlighet att efter godkända individuella tester kunna förlänga sin tjänstgöring, alternativt specialisera sig ytterligare när de har avslutat sin avtalade tid och därmed fortsatt kunna utgöra en viktig resurs för Försvarsmakten.

Nu kommer vi in på våra krigsförband. De måste omedelbart bli insatsberedda vad gäller personal och materiel. Det innebär att fokus måste ligga på att intensifiera utbildningen av de värnpliktiga, och det bör ske på befintliga fredsförband. Det har gjorts förut, och det kan göras igen.

Vi måste tillse att den personliga utrustningen finns i tillräcklig mängd. Den ska finnas omedelbart gripbar på rätt tid och på rätt plats. Det kan också handla om att fordon ska finnas på rätt plats och inte vara hundra mil från det ställe där de egentligen ska tjänstgöra. Det handlar också om att fylla upp ammunitionslager av alla slag.

För att göra detta krävs det ett väldigt tydligt och personligt engagemang och ledarskap på alla nivåer inom Försvarsmakten. Att sätta upp nya förband tar tid och stora personella resurser i anspråk.

Det finns resurser som bättre kan användas i utbildningen av värnpliktiga eller för att fylla upp platser som vi har åtagit oss att fylla vid till exempel Natostaber. Här behövs äldre, erfarna officerare. De växer inte på träd.

En del av arbetet med att bli operativt effektiv handlar också om att reducera antalet processer, regler och andra begränsningar som är av för lite pengar, oklara uppgifter och rädsla för att bryta mot regler har medfört.

Sverigedemokraterna har vid ett flertal tillfällen haft och kommer fortsatt att ha dialog med företrädare för såväl regeringen som Försvarsmakten om det omedelbara behovet av att rensa i florán av certifieringar och processer. Det kan gälla alltifrån hanteringen av morakniv till att köra vanlig personbil – det vill säga sådant som rimligen måste falla under normalt sunt förnuft och inte kräva särskild utbildning. Chefer på alla nivåer måste våga gå före och visa att det går att vara kreativa, att det går att hitta okonventionella lösningar och att man måste ifrågasätta ingrodda rutiner som inte är funktionella. När det brådskar är 80 procent tillräckligt bra.

Fru talman! En försvarsminister på 1980-talet, som förvisso var socialdemokrat, var tydlig med att allt som inte är uttryckligen förbjudet är tillåtet. Det är en anda som vi behöver återuppliva.

Andra saker som vi måste titta på är finansieringen av kommande försvarsbudgetar och inte minst det kommande försvarsbeslutet. Här kommer vi fortsatt att verka för att det under en försvarsbeslutsperiod blir 2 procent som utgör en miniminivå för försvarsanslaget. De 2 procenten ska räknas på den traditionella modellen och alltså inte efter Natovarianten där man kan räkna in sådant som inte ger operativ effekt, till exempel moms och pension. Man ska bara räkna in sådant som ger ren operativ effekt. Och låt mig förtydliga. Det ska vara ett golv och inte ett pengamål i sig.

Låt mig runda av med att citera en äldre och erfaren marinkollega: Nu är det full fart framåt som gäller. Har man inte styrfart kan man inte heller svänga.

Därmed vill jag avsluta och önska er alla en god jul och ett förhoppningsvis mycket bättre 2024.
(Applåder)

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö (SD).

Anf. 62 ANNA STARBRINK (L):

Fru talman! Intrycken från Butja och Irpin lämnar mig ingen ro – torterade och brända människokroppar, massgravar och ett söndertrasat samhälle, men också en fantastisk vilja att bygga en ny framtid som en del av det moderna, fria Europa. Den unge veteranen, kanske bara 25 år, berättade om sina minnen från fronten, där han miste synen på ena ögat och utsattes för förnedrande och plågsam behandling av de ryska angriparna. Hans berättelse släpper inte heller taget om mig. Det är så många soldater och också civila som har dödats och skadats.

Försvarsutskottet reste till Ukraina. Jag tror att alla vi som var med på resan kom hem med en ännu djupare insikt om vad som står på spel. Vi mötte ukrainska politiker. De hade en glasklar uppmaning till oss: Ge oss mer vapen, så att vi kan försvara vårt land!

Visst är de tacksamma för omvärldens stöd, men det är också tydligt att det behövs mycket mer. Det finns också en oro för att viljan att hjälpa minskar när fokus flyttas till ett annat och också fruktansvärt krig i Mellanöstern.

Vad är det då som står på spel? Ukraina som eget land med ett folk som får leva i frihet hänger på att Ukraina vinner kriget och att Ryssland förlorar kriget. Och vinner kriget gör man bara med omvärldens hjälp. Annars väntar skräck och förstörelse.

Ukrainas fantastiska försvarsinsats är också ett försvar av friheten i Europa – även vår frihet i Sverige. Det är jag tacksam för. Jag är också stolt över att vara ledamot i ett parlament där det finns ett så starkt och enigt stöd för att fortsätta hjälpa vårt systerland Ukraina.

Det budgetförslag som vi nu ska ta ställning till bygger vidare på den starka viljan att stödja Ukraina och att stärka vårt eget försvar efter decennier av försvarspolitiskt lättsinne präglad av fromma förhoppningar och en stor dos aningslöshet. Nu står det klart för alla att det är allvar, och det måste mötas med kraftfulla satsningar och en uthållig upprustning av vårt svenska försvar.

Fru talman! Sverige är redo för Nato. Den budget vi ska ta ställning till är epokgörande. Den är epokgörande genom att vi nu genomför den största upprustningen av vårt totalförsvar sedan 1950-talet. Den är också epokgörande genom den mest genomgripande omläggningen av vår säkerhets- och försvarspolitik i modern tid som vårt stundande medlemskap i Nato innebär.

Liberalerna har drivit frågan om ett svenskt Natomedlemskap sedan 1989. Vårt tålamod är prövat, men vi är nu helt övertygade om att vi inom en snar framtid kommer att bli medlemmar. Det är det enskilt viktigaste försvarspolitiska steg som Sverige kan ta i det nya, allvarligt försämrade säkerhetspolitiska läget.

Ingen organisation har som Nato bidragit till fred och säkerhet i världen. Länder som samarbetar för att ömsesidigt stärka varandras säkerhet och avskräcka tänkbara angripare är något som har visat sig fungerat väl under Natos hela historia. Men Natomedlemskapet är inte slutmålet. Det är början på en ny era där vi bygger säkerhet tillsammans med våra allierade.

Budgeten för nästa år markerar flera viktiga aspekter som jag vill peka på. Först och främst: Personalen är avgörande. Det är därför viktigt att avsätta resurser för att kunna rekrytera men också behålla personal, öka antalet värnpliktiga över tid och se över villkor och avtal för den som arbetar i Försvarmakten. Försvarmakten måste vara en attraktiv arbetsgivare.

Försvarets materielanskaffning ska fortsätta med höga ambitioner inom armén, marinen och flygvapnet. Det handlar om nyanskaffning. Men jag vill också peka på vikten av att vårda och vidmakthålla den befintliga materielen och att fylla på våra lager. Det är en effekt av att vi har skänkt stora stödpaket till Ukraina.

Det moderna försvaret måste utvecklas genom forskning, utbildning och innovation. Ett militärt innovationsprogram ska etableras. När vi väl tar steget och blir medlemmar i Nato ska vi också engagera oss i Natos innovationsprogram. FOI får ökade resurser för viktig forskning. Lika viktig för försvaret och vår försvarsindustri på sikt är satsningen på ingenjörer som också är en del av statsbudgeten.

Fru talman! Det civila försvaret är en förutsättning för att skydda civilbefolkningen om det värsta skulle inträffa och Sverige drabbas av krig. Ryssland visar i Ukraina sin hänsynslöshet när det riktar sina angrepp mot civilbefolkningen. Jag nämnde Butja och Irpin. Tänk om det var Borås och Insjön. Hur skulle Sverige möta de enorma påfrestningarna?

Vi måste rusta hela vårt försvar, och det involverar samhällets alla delar och var och en av oss. Nu tillförs resurser till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för att förstärka skyddet av civilbefolkningen runt om i vårt land. Men det kommer att behövas betydligt mer än så.

Det är ett ambitiöst arbete som startat, och en lång rad utredningar pågår nu för att både grundligt och snabbt kunna förbättra vår beredskap. Inom några veckor kommer Försvarsberedningen att presentera en ny rapport om just det civila försvaret.

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land med många möjligheter för oss som lever här. Det är vår yttersta uppgift här i Sveriges riksdag att hävda vårt lands självständighet, vår suveränitet och vår territoriella integritet. Vi är beredda att ytterst med vapenmakt försvara vårt land, vår befolkning, vår demokrati, vår frihet och vårt sätt att leva.

Försvaret av allt det som vi tycker är så viktigt för oss görs bäst genom att vi blir en allierad i Nato, genom kraftfulla och långsiktiga satsningar på vårt eget totalförsvar såväl militärt som civilt, och genom att skapa förutsättningar för forskning, utveckling och innovation. Det gäller naturligtvis också att fortsätta att stödja Ukraina att vinna kriget.

Det är just detta som budgeten för 2024 handlar om. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 63 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina har nu pågått i snart två år. Det är ett fruktansvärt krig med stort lidande och många dödade och skadade. Ryssland visar stor hänsynslöshet även mot den civila ukrainska befolkningen, och krigets lagar respekteras inte. Angriparen Ryssland visar också stor likgiltighet inför förlorade människoliv, inte ens de egna soldaternas liv tillmäts något större värde.

Erfarenheterna från Ukraina visar att konventionella krig om territorier fortfarande är en realitet och något som vi behöver ha en beredskap för att kunna möta. Miljöpartiet stöder att Sverige fortsatt hjälper Ukraina med såväl vapen som humanitärt bistånd. Vi har röstat för samtliga stödpaket som har lagts fram av Sveriges regering.

Att vi hjälper Ukraina att försvara sig mot angriparen Putin är viktigt för hela Europas säkerhet, för demokratin och för friheten. Det har också en avgörande betydelse för synen på folkrätten om Putins brott får löna sig eller inte, något som riskerar att påverka många konflikter världen över. Därför behövs stöd till Ukraina inte bara från Sverige. Sveriges regering måste aktivt verka för ett sammanhållet EU som tillsammans med USA fortsätter att stötta Ukraina så länge som det krävs.

Samtidigt har vi en klimatkris som innebär ett existentiellt hot. Klimatförändringarna är ett hot mot människors liv, hälsa och säkerhet. De driver människor på flykt, ökar spänningar och risken för konflikter och krig.

På det pågående klimatoppmötet i Dubai har det i dag presenterats en rapport om risken för att fler tippningspunkter passeras med oerhörda konsekvenser och en potential att hota civilisationen som vi känner den. Bortom dessa tippningspunkter blir klimatförändringarna självförstärkande, något som får oerhörda konsekvenser.

Miljöpartiet understryker vikten av att ha en bred syn på säkerhet. Hotbilden i dag är bred och komplex. Vi har såväl militära hot som icke-militära hot och hybrida hot som existerar parallellt. Vi behöver ha en beredskap för att möta såväl de militära hoten som klimatförändringar, andra naturkatastrofer och pandemier. Vi behöver ha en beredskap för att stå emot såväl kriser som krig, och i värsta fall på samma gång.

Dessutom är demokratin på tillbakagång i världen, och auktoritära krafter är på frammarsch. Framför allt behöver vi ha ett förebyggande angreppssätt. Det bästa är om vi kan undvika att krisen eller kriget inträffar.

Därför menar vi att vi måste göra allt som står i vår makt för att minska utsläppen av växthusgaser drastiskt och samtidigt anpassa samhället så att det kan klara påfrestningarna från ett förändrat klimat. Men alltför få partier tar klimathotet på allvar.

Den viktigaste förebyggande insatsen är att minska utsläppen av växthusgaser. Men regeringen för tvärtom en politik som ökar utsläppen och därmed risken för en klimatkatastrof. Vi behöver också så långt som möjligt tillämpa diplomati och konfliktförebyggande. Samtidigt behöver vi ha ett totalförsvar, såväl militärt som civilt, som verkar krigsavhållande och som ytterst kan försvara vårt land, vår befolkning, vår frihet och demokrati i händelse av krig.

Totalförsvaret består av både det civila och det militära försvaret. När det gäller det militära försvaret följer vi från Miljöpartiet överenskommelsen från våren 2022 om att öka anslagen till det militära försvaret till 2 procent av bnp när det är praktiskt möjligt.

Samtidigt menar vi att balansen mellan satsningarna på det militära och det civila försvaret måste bli bättre. Miljöpartiet vill särskilt öka satsningarna på det civila försvaret för att uppnå ett totalförsvaret i balans.

Det militära försvaret kan inte fungera utan ett starkt civilt försvar, och den förmåga som byggs upp inom det civila försvaret bidrar också starkt till samhällets motståndskraft mot andra kriser än militära, till exempel mot naturrelaterade katastrofer i klimatkrisens spår.

Totalt vill Miljöpartiet anslå 1 805 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 6. Vi är det parti som satsar mest på det civila försvaret. Samtidigt är det viktigt att understryka att det civila försvaret ytterst bygger på att vi har ett samhälle och en välfärd som fungerar i fred. Därför ser Miljöpartiet med stor oro på hur den nuvarande regeringens nedskärningar drabbar skola, vård och omsorg, kultur med mera.

I vår budget vill vi satsa på att stötta kommuner och regioner i deras arbete med krisberedskap och civilt försvar. Mycket av samhällsviktig verksamhet bedrivs av kommuner och regioner. Vi vill säkerställa att alla kommuner har grundläggande förutsättningar att arbeta med beredskapsförberedelser inom det civila försvaret och att utvecklingen av förmågan sker i takt med ambitionsnivån i övriga delar av totalförsvaret. Vi tillför därför 500 miljoner kronor till detta.

Vi satsar också 500 miljoner kronor på förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor som riskerar att bli en konsekvens av klimatförändringarna.

Den kommunala räddningstjänsten behöver stärkas för att klara sitt viktiga uppdrag under höjd beredskap. Här pågår också ett arbete med att införa civilplikt. Att den kommunala räddningstjänstens förmåga ökar är också viktigt för vår beredskap att hantera skogsbränder. Samtidigt behöver skyddet av civilbefolkningen utökas, exempelvis genom man rustar upp skyddsrum och uppdaterar systemet för utomhusvarning. Därför anslår Miljöpartiet 300 miljoner kronor till detta.

Som jag nämnde tidigare är Sverige föremål för hybrida angrepp. Detta är angrepp som sker under nivån för förhöjd beredskap och någonting som pågår ständigt. Det här är inte en risk, utan det är en realitet. Det finns ett stort behov av att stärka arbetet med att motverka cyberangrepp både inom offentlig förvaltning och med arbete gentemot privata aktörer med samhällsviktiga verksamheter. Det gäller även privatpersoner. Miljöpartiet vill göra en förstärkning på 250 miljoner kronor inom detta område.

Som nämnts tidigare från talarstolen behöver Sverige åter bygga upp beredskapslager och bygga en infrastruktur för att det privata näringslivet ska kunna bidra i händelse av kris.

Miljöpartiet vill skapa förutsättningar för MSB att påbörja arbetet med att stärka försörjningsberedskapen och anslår därför 100 miljoner kronor till detta i vår budget. Detta är såklart enbart en liten del av det arbete som behöver göras för att öka försörjningsberedskapen, men det är viktigt att arbetet kommer igång snabbt.

Det finns ett behov av att öka krismedvetenheten hos befolkningen. Det rör alltifrån hur man är vaksam mot påverkan till att förstå hur man kan stärka sin egen grundläggande beredskap. Miljöpartiet vill därför tillföra detta 50 miljoner kronor.

Vi vill också förstärka de frivilliga försvarsorganisationerna och andra ideella organisationer som är viktiga för Sveriges krisberedskap och civilt försvar.

Vi befinner oss i en orolig tid i en orolig omvärld. Hoten är breda och komplexa. Miljöpartiet vill att Sverige ska ha en beredskap att möta såväl militära hot som klimatförändringar och pandemier. Vi ska förebygga kriser och konflikter och stärka demokrati och mänskliga rättigheter för att bygga en säkrare, tryggare och fredligare värld.

Anf. 64 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till försvarsutskottets förslag i betänkande FöU1 i sin helhet.

Sedan början av 2000-talet har Sveriges samtliga regeringar agerat i tron på den eviga freden. Man rustade av och rustade ned Sveriges försvar. Man avvecklade värnplikten och skrotade militära förband och militär utrustning. Beredskapslager av militär utrustning, även sådan som kunde användas civilt, tömdes, destruerades och skänktes bort då det aldrig mer skulle bli kris eller ofred i Europa.

Nu har vi sett och läst gång på gång hur snabbt vändningar kan ske i en kris- och krigssituation. Det ger sällan samhället en chans att förbereda sig, men det får inte hindra oss från att bygga upp ett starkt och förberett civilförsvar.

För att det civila försvaret ska klara av att lösa sina uppgifter utifrån den hotbild vi kan hamna i måste det civila försvaret ha bredare kompetens, kunskap och förmågor än vad man har sett till dags dato. I praktiken, fru talman, kommer det att innebära att det krävs omfattande satsningar på övning, materiel och personal samt på förmågan att hantera situationer med bristfälliga beslutsunderlag och knappa resurser.

Vår målbild är att det civila försvaret ska kunna vara självgående i minst 90 dygn vid en kris- och krigssituation. Därefter ska samhället vara omställt för krigsförhållanden. Detta, fru talman, kommer såklart att ställa krav på den enskilda medborgaren i syfte att öka individens förståelse för totalförsvarets vikt och varje medborgares skyldighet i en kris- och krigssituation.

Det innebär att vi de närmaste åren kommer att behöva arbeta med information och upplysning kring totalförsvarets verksamhet och vad man som enskild har för rättigheter och skyldigheter. För att vi i Sverige ska klara av framtida kriser är det av yttersta vikt att varje medborgare medvetet tar eget ansvar och förbereder sig så att man klarar sig utan stöd från samhället i minst en vecka. Försvarsutbildarna inom MSB har föreläsningar om detta, och det rekommenderas varmt att gå på dem.

Vi behöver också öka medvetandet hos kommuner och regioner och även göra näringslivet mer delaktigt i beslutsfattandet kring detta.

När det gäller det civila försvaret har rikets krisberedskap behov av beredskapslager. För att förbättra och säkerställa vår förmåga att klara av framtida kriser behöver också självförsörjningsgraden av till exempel livsmedel, läkemedel och skydds- och sjukvårdsmaterial höjas avsevärt.

Inom ramen för arbetet med beredskapslager pågår nu ett febrilt arbete, och vi väntar på kommande utredningar. Samtidigt bör vi redan nu föra en diskussion om hur detta ska finansieras.

Fru talman! Ska hela kostnaden bäras av staten? Ska vi titta på en finsk modell? Eller ska vi ha en modell anpassad efter svenska förhållanden baserad på Finlands? Oavsett vad vi gör kommer det att kosta stora summor pengar, och vi menar att staten och näringslivet kommer att behöva samarbeta för att på bästa sätt lösa just finansieringsfrågan.

Det är uppenbart att vi sedan behöver en kraftsamling på kommunal, regional och nationell nivå. Vi behöver inkludera såväl näringsliv som civilsamhälle och den enskilda medborgaren. Ytterligare exempel kan vara att privata aktörer inom hälso- och sjukvård genom lagstiftning ska åläggas att i sin dagliga verksamhet omsätta datumkänsliga artiklar och varor i beredskapslagren, till exempel läkemedel.

Beredskapslagrens innehåll ska fastställas av MSB i samarbete med berörda myndigheter. All verksamhet och allt beslutfattande ska beakta totalförsvarets krav. Inom det civila försvaret har många myndigheter kommit en god bit på väg, men det är viktigt att fler uppdras att beakta totalförsvarets krav i all sin verksamhet.

Riksrevisionens slutsats är att Sveriges informations- och cybersäkerhet inte har varit effektiv. Man bedömer att det bland annat saknas tillräcklig operativ och taktisk kunskap om hur cybersäkerhetsarbetet bedrivs på myndigheterna och inom den privata sektorn. Detta är något att ta på stort allvar, då vi bland annat har potentiella hot mot vår kärnkraft som kan anses som förhöjda i ett alltmer instabilt läge i vår omvärld. Här anser vi sverigedemokrater att ett ökat skydd för dessa anläggningar är av central betydelse för rikets säkerhet.

Skyddsregler ska ses över, inte bara för våra kärnkraftverk utan även vad gäller vår atomverksamhet och vår storskaliga vattenkraft. Säkerhetszonerna runt verken bör ges en utökad radie, vilket även innefattar luft- rummet. Därför kommer vi att verka för att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på lagstiftning som svarar mot de större skyddsbehov som dagens instabilitet i vårt närområde medför.

Fru talman! Sverige står inför sin största säkerhets- och försvarspolitiska prövning i modern tid. Detta tar vi alla partier på största allvar. Trots att vi inte alltid är överens om detaljer inom det militära försvaret och är oense om Natomedlemskap är alla partier samstämda när det gäller uppbyggnaden av totalförsvaret och vikten av ett fungerande civilt försvar. Det är glädjande, fru talman.

Med detta vill jag tacka alla er här inne och alla som lyssnar, Försvarsmakten, hemvärnet, frivilligorganisationer och alla medborgare för allt jobb ni gör för vårt land. Jag önskar er alla en god jul.
(Applåder)

Anf. 65 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tyckte att ledamoten hade många intressanta poänger som vi delar, men det var särskilt en sak jag fastnade för med tanke på mitt tidigare replikskifte. Det gäller det statliga engagemanget. Ledamoten pratade om att det behöver öka i det civila försvaret, och jag ser då fram emot att vi kan få majoritet här i kammaren för att öka det statliga engagemanget även i försvarsindustrin.

Min fråga till ledamoten är: Hur ser ni på det? Gäller detta bara civila verksamheter, eller skulle det också kunna gälla försvarsindustrin?

Anf. 66 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Björklund! Jag förstår att Socialdemokraterna är intresserade av att höra vad vår sida tycker om detta. Som ledamoten hörde är vi absolut inte vare sig för eller emot.

Anf. 67 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik:

Fru talman! Nej, det var inte vad jag hörde. Jag hörde att ledamoten sa att vi sverigedemokrater vill se ett ökat statligt engagemang. Jag kanske hörde fel, men det var det jag hörde. Ledamoten pratade dock om det civila försvaret, så min fråga är om ni även är öppna för statlig kontroll av försvarsindustrin.

Anf. 68 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik:

Fru talman! Tack än en gång för frågan, Björklund! Som du vet pratade jag om det civila försvaret. Sedan kan jag bara hänvisa till att vi nu sitter i Försvarsberedningen. Där får ni fortsätta det samtalet och ser var ni landar.

Anf. 69 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag fick träda in i stället för Hanna Gunnarsson, som fick ett viktigt möte hon var tvungen att prioritera.

Vi debatterar i dag det utgiftsområde i statens budget som handlar om försvars- och säkerhetspolitik. Vänsterpartiet har lagt fram ett eget förslag till statsbudget där vi berättar om våra satsningar och vår ekonomiska politik. Vänsterpartiet står bakom överenskommelsen från mars 2022 om att öka försvarsbudgeten till 2 procent av bnp för det militära försvaret, även om vi fortsatt är emot det svenska Natomedlemskapet.

Vi lever i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge med ett krig i Europa inte särskilt långt från Sverige. Vi ser också många krig och konflikter runt om i världen. Miljoner människor lever i de humanitära katastrofer som krig och konflikter innebär, i områden där generationer kommer att påverkas av den situation som nu råder. Vapenvila, fred, demokrati, välfärd och utveckling måste vara målet för alla människor och alla länder. Vi ser inte minst i Gaza i dag hur viktigt det är med ett eldupphör.

Sedan minst ett decennium tillbaka har Rysslands aggressivitet och imperialistiska synsätt ökat starkt. Det syns med all önskvärd tydlighet i det krig som nu pågår i Ukraina, där Ryssland vill ta över och utplåna Ukraina som land och hela dess kultur. Detta har gjort att Sverige sedan en tid tillbaka bygger upp hela totalförsvaret igen, både det militära och det civila. Vänsterpartiet står bakom den utvecklingen.

Klimatförändringar och naturkatastrofer är ett annat allvarligt hot mot landets och invånarnas säkerhet. Runt om i världen är naturkatastrofer en grundorsak till krig och konflikt. Att motverka klimatförändringarna är att arbeta för en fredligare och säkrare värld. Därför måste detta ha högsta prioritet i alla delar av samhället. Vi måste våga fatta beslut som motverkar denna typ av kriser.

Fru talman! Vänsterpartiets viktigaste ledord i det politiska arbetet är jämlikhet, och arbetet för jämlikhet är viktigt även inom försvars- och säkerhetsområdet. Vi vet nämligen att jämlika samhällen är starkare samhällen. Det är genom att vi håller ihop, utjämnar ekonomiska klyftor, hjälps åt och tar hand om varandra som samhället blir mer motståndskraftigt mot kriser och angrepp. När vi litar på varandra och lär känna varandra som

individer och grupper kan vi se igenom och avslöja propaganda och felaktigheter, och när vi håller ihop har vi lättare att klara större kriser i vardagen som strömavbrott eller värre saker som översvämningar och bränder.

Vår styrka ligger i vår samhörighet och gemenskap. Vi har alla ett gemensamt ansvar för att möta alla former av hot, om de så är klimatrelaterade, kommer från desinformation eller kommer från rasism och extremism.

Det behövs ett fortsatt utökat jämställdhetsarbete inom försvaret. Andelen kvinnor i Försvarsmakten är fortfarande för liten. Problemen med personlig utrustning måste lösas. Alla former av trakasserier mot och mellan värnpliktiga och anställd personal måste fortsätta motarbetas med större kraft.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nummer 4. Vänsterpartiets reservation handlar om att det offentliga samhällets resurser måste kunna användas på bästa möjliga sätt vid stora kriser. Myndigheterna måste därför få i uppdrag att samarbeta och öva för just stora kriser och kunna planera sin verksamhet för att kunna lösa stora kriser som skogsbränder tillsammans. Detta kräver att vi ger Försvarsmakten möjlighet att dimensionera sin verksamhet inte bara för krig utan också för stora kriser.

Slutligen, fru talman: För att Sverige ska vara ett tryggt land behövs ett starkt samhälle med satsningar på både försvar och välfärd. Hela välfärden, till exempel äldreomsorgen och skolan, behöver förbättras. Det är otroligt viktigt att detta inte får stå tillbaka för satsningar på försvaret.

Anf. 70 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Det borde såklart vara min kollega Mikael Larsson som var här. Då hade det blivit såväl mer kompetens som mer välartikulerade uttalanden och en mer välklädd herre här i talarstolen. Men han har tyvärr fått förhinder. Därför tar jag detta.

I den tid vi nu befinner oss i med krig i Europa och oroligheter på andra håll i världen blir utgiftsområde 6 ett av de absolut viktigaste utgiftsområdena i statens budget.

Fru talman! Rysslands krig i Ukraina fortsätter alltjämt, och Sverige är mitt i en pågående upprustning av totalförsvaret. Centerpartiet vill såklart vara och är en konstruktiv röst när det gäller att öka försvarsanslagen till minst 2 procent av bnp för att höja svensk försvarsförmåga och krigsdugligheten i krigsförbanden samtidigt som vi ska nå upp till Natos målsättningar i enlighet med det som överenskommits i Vilnius 2023.

Det är dock viktigt att skilja på tvåprocentsmålet och den rapportering som vi gör till Nato och vad vi faktiskt får ut av en höjning av den egna försvarsförmågan. ÖB skriver i sitt råd att man förväntas nå målet om 2 procent till 2028. Centerpartiet står bakom överenskommelsen från den 16 mars 2022, som samtliga åtta partier står bakom. Där råder ingen tvekan.

Fru talman! Vi i Centerpartiet lägger i vårt budgetförslag 100 miljoner mer på krigsförbanden än regeringen då vi ser att det är viktigt att öka möjligheten för försvaret att utvecklas framåt. Alla förbandsgrenar – armén, flygvapnet och marinen – behövs och ingår i ett gemensamt system. Med Sveriges läge i Europa och mycket vatten runt om oss kommer marinen att vara viktig för att fortsätta skydda Sverige. Men vår marin kommer också att betyda mycket ur ett Natoperspektiv.

Det är dock viktigt att Sverige, samtidigt som nationell tillväxt i Försvarsmakten sker, också ska kunna gå i bränschen för att det militära stödet till Ukraina ska fortsätta. Försvarets förmågehöjning är dock nödvändig och viktig och ska inte urholkas av beslut att också stödja Ukraina. Centerpartiet anser därför att återanskaffning av materiel till vår egen försvarsmakt för det som går till Ukraina ska ligga utanför den nationella försvarsbudgetens ramar.

Fru talman! Den nödvändiga och kraftiga upprustningen av det militära försvaret måste följas av ytterligare upprustning på det civila försvaret, på att skapa ökad motståndskraft i samhället i stort. Centerpartiet anser att kommunerna har en nyckelroll i den civila beredskapsplaneringen, inte minst vad gäller befolkningsskyddet. Kriget i Ukraina har visat att tillgängliga och säkra skyddsrum är av mycket stor vikt för att civilbefolkningen ska vara så trygg det bara går om bomberna faller.

För att kommunerna ska ha möjlighet att genomföra den ambitionshöjning och den upprustning av det civila försvaret som omvärlden kräver anser Centerpartiet att ytterligare 50 miljoner kronor behöver tillföras kommunernas arbete. Då kan de anställa fler med beredskapskompetens och genomföra fler övningar och utbildningar med tjänstemän, politiker och andra aktörer. Centerpartiet gör också bedömningen att ytterligare 50 miljoner kronor behövs 2024 för att säkra medborgarnas trygghet i ett civilt försvar genom ytterligare förstärkningar av befolkningsskyddet och skyddsrummen.

Vi kan dock inte få ett starkare civilt försvar om inte fler samhällsområden stärker sin beredskapsplanering, sin motståndskraft och sin robusthet. I det pågående kriget i Ukraina har Ryssland vid upprepade tillfällen genomfört såväl cyberattacker som fysiska attacker mot till exempel energisektorn. Den behöver nu stärkas upp i Sverige, bland annat genom MSB. Motståndskraften måste stärkas rejält, och diskrepansen mellan hotbild och vår verkliga förmåga måste minska.

Det är också viktigt att regeringen i sitt fokus på att ge FRA ansvaret tar med den oro man kan känna och som kommer oss alla till del när det gäller att FRA:s förmåga att informera brett tidigare har visat sig vara begränsad.

Jag vill också lyfta fram de gröna näringarna som en viktig del av totalförsvaret. Sveriges bönder och deras möjligheter att verka också i ett civilt försvar är otroligt viktiga under störda förhållanden och behöver stärkas.

Fru talman! Försvarsberedningen jobbar nu med sin rapport om det civila försvaret. Det kommer att vara en viktig rapport för att stärka totalförsvaret. Även den rapport om det militära försvaret som kommer i april kommer att vara viktig för försvaret av Sverige. Centerpartiet är aktiva i beredningen och kommer att vara det även framåt.

Fru talman! Avslutningsvis: I betänkandet finns ett särskilt yttrande från Centerpartiet. Därför avstår vi från ställningstagande i omröstningen.

Slutligen vill jag önska god jul och gott nytt år.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 13 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop.
2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 71 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Kulturpolitiken har blivit alltmer aktuell av flera skäl. Troligen beror det på att sättet som kulturpolitiken tidigare bedrivits på inte har varit särskilt ifrågasatt. För mig som sverigedemokrat är det dock ett mycket viktigt politiskt område, inte minst eftersom det är kulturen som formar vår gemenskap som nation och den sammanhållning som vi menar är fundamental för ett tryggt samhälle.

Oavsett om vi pratar om det humanistiska kulturbegreppet, som omfattar det synliga uttrycket av kulturen, exempelvis dans, sång och konst, eller det samhällsvetenskapliga och mer antropologiska kulturbegreppet, som innebär våra levnadsmönster, vårt språk och våra seder, är båda delarna viktiga. De går in i varandra på ett påtagligt sätt.

Den budget som nu ligger på bordet för debatt är vi sverigedemokrater väldigt nöjda med. Som ett parti av fyra måste man jämkä. Det finns såklart saker som vi skulle vilja göra lite annorlunda. Men på det stora hela är vi nöjda, inte minst när det gäller de satsningar som just nu sker på kulturarvet.

För oss sverigedemokrater är kulturarvet och vår svenska historia central i kulturpolitiken. Både det materiella och det immateriella kulturarvet är det som levandegör vår historia och som knyter oss samman med generationer svenskar före oss.

Vår förståelse för kulturarvet och dess innebörd återspeglas nu också i budgeten. Det är tragiskt att tidigare regeringar alltför länge har negligerat kulturarvet till förmån för andra prioriteringar. Nu satsar vi till exempel, trots ett ekonomiskt ansträngt läge, över 100 miljoner kronor på att rusta upp bidragsfastigheterna runt om i landet. Det är byggnader och miljöer som hyser ett stort kulturhistoriskt värde.

Vi genomför även digitaliseringssatsningar riktat mot kulturarvet. Det är oerhört viktigt, inte minst ur ett beredskapsperspektiv. Rysslands vidriga anfallskrig mot Ukraina fick nog de flesta av oss kulturpolitiker att yrkavaket vakna upp och inse hur eftersatt beredskapsfrågan är. Mer konkret tilldelas statliga institutioner, som arkiv och museer, 20 miljoner i syfte att stärka arbetet med att digitalisera kulturarvet, för att säkerställa att det bevaras genom digitalisering av arkiv och samlingar som tillhör statliga museer.

Behoven när det gäller att vårda och bevara det fysiska kulturarvet är avsevärda. Därför föreslår regeringen att Riksantikvarieämbetet tilldelas en årlig tillskottsbudget på 30 miljoner kronor för att främja vård och utveckling av kulturmiljöer i hela landet.

Utöver det är läsfrämjande och läsförståelse högprioriterade områden för regeringen och Sverigedemokraterna. Därför inkluderas en årlig satsning på 40 miljoner kronor till folkbiblioteken.

Frågan om folkbildningen har varit het den senaste tiden. Vi sverigedemokrater är naturligtvis glada över att stöden till studieförbunden nu dras ned. Min kollega Jonas Andersson kommer strax att utveckla vår syn i den frågan i sitt anförande.

Jag vill passa på att lyfta fram några punkter som regeringen och vi just nu arbetar med och som kanske ligger något utanför det som är budgetdrivande. Jag vill först nämna att en svensk kulturkanon äntligen ska arbetas fram inom de kulturella områdena litteratur, film, bildkonst, arkitektur, design, industridesign, musik, teater och scenkonst. Frågan har varit viktig för oss i Sverigedemokraterna och är något som vi har lyckats få igenom i Tidöavtalet.

Även om anledningarna är flera till att en kulturkanon är viktig är också diskussionen om den svenska kulturen ett viktigt syfte. Vi menar nämligen att resan fram till målet också har ett värde. Lika viktigt som det är att en kulturkanon arbetas fram är det att det finns en bra struktur för distributionen av kanon, när den väl är klar. Det arbetet bereds just nu på departementet.

Men det är också viktigt att understryka att kunskapen, inte minst ungas kunskap, om svensk kulturhistoria är mycket låg. Att förstå vår historia är grundläggande för den nationella identiteten, som vi menar är viktig, inte minst ur ett integrerande och assimilerande perspektiv. Vår majoritetskultur måste vara det som bygger sammanhållning och gemenskap. Det mångkulturella experiment som ledande politiker ägnat sig åt under flera decennier har nämligen varit förödande för vårt land.

En annan sak som ligger utanför budgeten är den översyn av lotterilagen som ska genomföras. Syftet är att stoppa partilotterierna. Socialdemokraterna har sedan slutet av 50-talet i skydd av föreningslivets lotterier skott sig på de undantag som finns. Man har också sett till att deras lotterier har varit undantagna från spelskatten och andra lagar som handlar om konsumentskydd, till exempel förbudet att sälja lotter på kredit. Men de har även återkommande använt sig av aggressiva försäljningsmetoder över telefon för att lura fattigpensionärer. Det är något som vi i Sverigedemokraterna har påtalat som mycket omoraliskt.

Mediestödet är också på plats och ska börja gälla från och med den 1 januari nästa år. Vi är glada och positiva till den proposition som har beslutats. Vi menar att det är bra att journalistiken runt om i landet går från opinionsjournalistik till nyhetsjournalistik samt att den lokala och regionala journalistiken värnas och premieras.

Ett annat område är idrotten. Där kommer jag att lämna över till min kollega Angelika Bengtsson som kommer att föredra våra satsningar på det området.

En ytterligare sak är att vi till slut fick bort det mycket märkliga kravet på danstillstånd, som Socialdemokraterna införde på 50-talet. Det var ett danstillstånd som regeringen skulle avskaffa redan 2016 eftersom alla partierna i riksdagen, förutom Socialdemokraterna, ville avskaffa det genom ett tillkännagivande. Vi är glada för att vi har fått igenom detta, men nu är nästa steg för oss att arbeta för att harmonisera den så kallade dansbandsmossen för att göra det mer lönsamt för våra dansband att driva sina företag.

Dansband, andra musiker, författare och övriga konstskapare agerar till största delen som egna företagare inom de kreativa näringarna. Och det är

viktigt att vara medveten om det. Småföretagarnas perspektiv är helt grundläggande för vår tillväxt.

Jag är själv uppvuxen i en familj som har försörjt sig som småföretagare inom scenkonsten, och jag menar att de kreativa näringarnas villkor måste bli bättre. Till stor del handlar det om regelförenkling, förenklingar i bokföring och hur kulturmyndigheternas bidrag till de kulturella och kreativa näringarna kan stärkas.

Som en del av den vision som Sverigedemokraterna har för kulturpolitiken vill vi arbeta för att frigöra kulturen från ett beroende av det offentliga. En stor del av vårt kulturliv kräver offentliga bidrag. Så är det, och det är helt uppenbart. Det är också helt avgörande, inte minst för barn och unga, kulturarvet och ett flertal kulturinstitutioner som vi alla ser som viktiga för vår kultur.

Min kollega Anna-Lena Hedberg kommer strax att gå igenom scenkonstens villkor under sitt anförande.

Däremot står de kommersiella kreativa näringarna utan stöd i dag, och det är näringar som inte ens identifierades som kulturskapare. Det är faktiskt sant, och det blev uppenbart under pandemin. Där stod man helt utan stöd och identifierades mer som småföretagare än som kulturskapare. Det vittnar till stor del om den kulturpolitik som har bedrivits de senaste 50 åren. Det var en politik som uttryckligen skulle motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet, som Socialdemokraterna kallade den proposition som lades fram på riksdagens bord 1974.

Jag menar att det är skadligt att man medvetet har försökt att tvinga in kulturskapare i ett beroende av offentliga medel. Om vi vill ha en fri kultur är det hög tid att arbeta för att skapa bättre förutsättningar för de kreativa näringarna så att de kan stå på egna ben. Det finns gott om goda exempel på länder i vår närhet som har betydligt bättre förutsättningar för sina kulturskapare än vi har. Och det är ett enträget arbete som kräver tid, men vi sverigedemokrater är beredda att kavla upp ärmarna.

Sverigedemokraternas ambition är helt enkelt att motverka socialismens negativa verkningar inom kulturområdet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Runar Filper (SD).

Anf. 72 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet. Du är här och debatterar i dag.

Anledningen till att jag begärde ordet var att jag hörde ledamoten säga att han var glad över att folkbildningen och studieförbunden får minskade anslag. Det gjorde att jag fick en klump i magen och blev orolig. Jag skulle vilja samtala lite grann om detta.

När vi tittar ut i världen var det finns diktaturer och demokratier kan vi tydligt se – och det visar också forskningen – att där det finns ett civilt samhälle, en studieförbundsverksamhet som är livsgnistan, finns en stark demokrati. Många demokratiforskare säger att ju starkare det civila samhället är, desto starkare är demokratin. Vi kan titta på andra sidan Östersjön i Ryssland där det civila samhället tyvärr är slaget i spillror. Det lilla som ändå byggdes upp efter murens fall har i dag helt slagits i spillror av diktaturen.

Där drömmer man om ett civilt samhälle. Man drömmer om folkbildning och studieförbund, så att man kan ha en livskraftig demokrati som står emot fake news och auktoritära strömningar. När ledamoten säger att han är glad för nedskärningar på folkbildningen och studieförbunden i Sverige blir jag ledsen, och jag undrar hur ledamoten tänker. Finns det en vilja att försvaga demokratin? Jag kan inte tänka mig det, och jag hoppas att det inte är så. Vad är tanken?

Jag har jobbat nära studieförbund i dessa frågor. Precis som många nämner har det skett fusk, men de har i dag ett otroligt bra system för att stävja fusk. Det har hänt mycket bra som snarare borde premieras, och man borde satsa mer på folkbildning nu när demokratin på många sätt är i fara i världen.

Jag vill gärna ställa frågan och föra ett samtal.

Anf. 73 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Magnus Manhammar för frågorna. Samtal är sunt och bra.

Jag vill inledningsvis försäkra Magnus Manhammar om att han inte behöver vara ledsen. Vi delar uppfattning om att ett starkt civilt samhälle och stark bildning är viktigt. Jag har själv lång erfarenhet av det civila samhället. Men vi ser problem i studieförbunden, och det är där jag ibland blir lite förvånad över Socialdemokraternas oförmåga att själva erkänna detta. Man kan erkänna att det har varit problem och fusk, precis som Magnus Manhammar sa nyss, men säga att man har åtgärdat det. Den bilden delar jag inte. Jag delar inte heller bilden av att studieförbundens problematiska kopplingar till diverse organisationer inte skulle finnas kvar längre. Så är det inte.

Rapporten från Riksrevisionen är tydlig. Riksrevisionens granskningar visar att ungefär 44 procent av studieförbunden fuskade med medlemslistor för att sko sig och få bidrag. Då skulle man logiskt tänka att vi drar ned 44 procent på anslagen till studieförbunden, så borde de kunna bedriva samma verksamhet som i dag utan fusk. Det är en logisk ekonomisk tanke. Men nu drar vi inte ned 44 procent. Om alla stöd till studieförbunden slås ihop, från kommun, region och riksdagen, drar vi ned 4–5 procent. Det är en liten neddragning med tanke på hur mycket fusk som har försiggått i studieförbunden.

Därför är vi nöjda med att Folkbildningsrådet inte längre ska ta hand om frågan om styrningen av medlen, utan det gör vi från riksdagens håll i stället. Så får vi se hur det blir senare, om vi kan få myndigheterna att i stället sköta granskningen av studieförbunden. Då kan vi få rena studieförbund i Sverige med en sund och bra bildning. Det är jag för.

(Applåder)

Anf. 74 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Fru talman! Jag blir trots allt orolig när jag får höra att Sverigedemokraterna tydligt driver att Folkbildningsrådet ska bort. Folkbildningsrådet garanterar frihet – fritt och frivilligt – det vill säga att det finns ett oberoende i folkbildningen, att den inte styrs av staten, så som det historiskt har varit i fascistiska stater och i auktoritära stater där regeringen bestämmer över folkbildningen. Det är ej demokratiskt. Det är problematiskt med det synsättet. Folkbildningen ska vara oberoende, inte vara på nåder av

Sverigedemokraterna som ska bestämma vilka studieförbund eller vilken verksamhet som får finnas. Det är inte demokrati, och det oroar mig att höra detta.

Det oroar mig också att höra att man inte följer det framgångsrika arbete som studieförbunden har gjort gemensamt så att fusk inte ska förekomma. Det har varit ett jättebra arbete.

Jag hade önskat att samma sak skedde inom alla partier i Sverige. Jag har själv jobbat på Stiftelsen Expo tidigare och sett hur många oegentligheter som sker hos Sverigedemokraterna på alla nivåer. Det handlar inte minst om ekonomi, och det sker också i många andra partier i Sverige.

Vi socialdemokrater har för det inte sagt att vi ska skära ned på alla partibidrag för alla partier, att partierna borde läggas ned eller att vi borde skära ned 44 procent av dem. Nej, för då skulle vi inte ha någon demokrati i Sverige.

Om man skär ned studieförbunden och slaktar det civila samhället kommer vi inte heller att ha någon demokrati i Sverige på sikt. Det är det som gör mig orolig. Jag vet inte om det är okunskap – det verkar vara okunskap från Sverigedemokraternas sida – eller ovilja, men jag hoppas att ni förändrar er syn på detta och att ni också tycker att det är viktigt med oberoende studieförbund, med mänskliga rättigheter och med demokrati i Sverige. Jag tror att alla människor innerst inne vill ha det. Jag tror att vi på sikt kanske kommer överens om det också. Men just nu är utvecklingen i Sverige en som påminner om att vi går i en alltmer auktoritär riktning, och det är inte det samhället jag vill att mina barn och barnbarn ska leva i.

Tack för samtalet! Jag hoppas att ni ändrar er syn.

Anf. 75 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi kommer att ändra vår syn på detta, för vi kommer alltid att reagera kraftfullt.

Nyligen, för bara några veckor sedan, var det en av ABF:s lokala organisationer som lånade ut lokaler till någon Palestinagrupp som delvis förnekar Förintelsen. Man gjorde en granskning av det. Jag tycker att det är problematiskt. Jag tycker att kopplingarna är problematiska. Jag tycker att det luktar illa när sådana här saker uppdagas. Då är det vårt ansvar som politiker att faktiskt se till att de här sakerna inte får fortgå.

Det var också därför jag nämnde Folkbildningsrådets mandat. I motsats till vad Magnus Manhammar säger tycker jag att det blir en sluten bubbla. Det blir nästan ett korrupt system, där man granskar sig själv. Det är ett problem, för vi måste kunna ta ansvar för de pengar som människor här ute går upp tidigt på morgonen för att dra in till vår statskassa och som vi som politiker har ansvar för att fördela. Det är där Sverigedemokraterna skiljer sig från Socialdemokraterna.

Men ärligt talat – jag skulle genuint vilja veta. Allt detta prat om bildning och så vidare – jag tror faktiskt att det finns ett korn av sanning i det ni säger. Men jag tror också att det finns en rädsla över att ABF, som är Socialdemokraternas studieförbund, kommer att få lägre anslag. Det är det största studieförbundet, och det är också det som har en rad olika kopplingar som är problematiska.

Man pratar om demokrati och hur viktigt det är. Man har haft en policy att alla partier inte får bjudas in när man har debatter för skattebetalarnas

pengar. Det är ett problem, och det kommer jag att motverka så länge jag finns med i den här riksdagen.

(Applåder)

Anf. 76 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för ett intressant anförande om bland annat kulturarvet och vikten av att unga tar del av det svenska kulturarvet och bildar sig i detta.

Det finns många viktiga insatser som olika kulturinstitutioner har gjort genom att se till att skolklasser kommer och besöker olika museiverksamheter. Studieförbunden har gjort en oerhörd insats i detta arbete. Vi kan också se att till och med public service nu har ett program om Sveriges historia.

I motion efter motion har Sverigedemokraterna föreslagit ett stort kulturarvslyft för Sverige. I någon motion tror jag att det var över 1 ½ miljard kronor specifikt riktade till kulturarvet. Men nu när man är stödparti till regeringen och det största partiet i det samarbetet visar det sig att utvecklingen går i rakt motsatt riktning.

Det byggs kassor och kostnadshinder på de statliga museerna. Den regionala ekonomin gör att läns museerna har det väldigt svårt just nu. Nationalmuseum håller för första gången stängt två dagar i veckan på grund av den ekonomiska krisen. Förr var det en dag i veckan.

Alla löften som man tidigare har slagits för och talat om under så lång tid visade sig vara osanna, för man har inte satsat på kulturarvet. Min fråga till ledamoten är vad det är jag missar. Vad är egentligen regeringens initiativ för att stärka det svenska kulturarvet, och vad är det Sverigedemokraterna har föreslagit som samarbetsparti?

Anf. 77 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Lawen Redar, för helt rimliga frågor!

Vad ni kanske har missat stavas inflation. Det stavas att vi är på väg in i en lågkonjunktur. Det stavas prioriteringar. Visst, man kan göra som vissa andra partier och bara öka statskassan och statsskulden och allt möjligt för att bara dunka in grejer. Det funkar inte så när vi har en inflation att ta hänsyn till.

När det gäller kulturarvsfrågorna, ja, låt mig använda en metafor! Jag ska sälja mitt hus. Innan jag säljer huset sätter jag på vattenslangarna i källaren så att det blir förruttelse och börjar ruttna i grunden på huset. Sedan säljer jag huset, och när den nya ägaren kommer skyller jag som säljare på den som har köpt huset.

Så funkar det inte i verkligheten. Vi har fått ärva en enorm brist när det gäller de här institutionernas underhåll. Jag tror inte att Lawen Redar kan säga att man riktigt lyckades prioritera de här frågorna när man satt åtta år i regeringsställning. Nu måste vi hantera dem i ett ekonomiskt tajt läge. Då krävs förhandlingar och överenskommelser, och vi måste prioritera. Så funkar ekonomin och samhället, och där är vi i dag.

Vi hade gärna gjort mer. Men det kan vi inte göra, för vi behöver ta hänsyn till de finansiella förhållanden vi har. Så ligger det till.

Anf. 78 LAWEN REDAR (S) replik:

Fru talman! Jag är inte helt med på svaret, för Nationalmuseum är renoverat. De har problem med kostnaden och utvecklingen av den kostnaden, som regeringen och Sverigedemokraterna har en skyldighet att sörja för. De har inga problem med sitt fastighetsbestånd över huvud taget.

Sedan är det helt riktigt att det finns andra fastighetsbestånd som vi gemensamt måste ta partiöverskridande ansvar för och som är eftersatta av Statens fastighetsverk. Vi behöver definitivt samtala närmare om det, men det var inte min fråga. Den handlade om hur man ska rikta insatser för att fler barn och unga ska ta del av och bilda sig i det svenska kulturarvet.

Allt skyls på inflationen, men den här regeringens politik har ju lett till att en inflation har blivit en kostnadskris för regioner och kommuner. Våra läns museer har problem att få sin ekonomi att gå runt. Våra statliga museer bygger kassor som hindrar familjer från att besöka verksamheterna.

Vad tänker man göra för att stärka kulturarvet i Sverige så att fler får ta del av innehållet? Allt kan väl inte förklaras med inflation?

Anf. 79 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jo, till stor del kan det dessvärre det. Vi har haft den värsta inflationen på väldigt länge, och vi går in i en ännu djupare lågkonjunktur om vi pumpar in ännu mer skattemedel och gör satsningar som ökar på inflationen. Men det här vet Lawen Redar om. Vi behöver ta hänsyn till det; så enkelt är det.

Läsfrämjandet är, som jag också nämnde i mitt anförande, något som regeringen satsar på. Men det är inte bara det här utgiftsområdet som berör läsfrämjandet. Det är en viktig del för oss i kulturutskottet. Men det finns också en bristande läsförståelse, vilket vi såg inte minst i Pisaresultaten som kom nu. Det är på riktigt ett allvarligt problem för Sverige och vår kommande generation. Jag har själv fyra söner, och det är inte helt lätt att få dem att sätta sig med en bok när de har andra saker som de kanske upplever som roligare. Ett föräldraansvar behöver alltså finnas, och skolan behöver komma in. Vi som kulturpolitiker har definitivt ett ansvar, men tänk om vi satsar jättemycket på biblioteken och barnen inte kommer till biblioteken. Det är en väldigt stor fråga.

Jag tror att Lawen Redar är inne på något när det gäller dialog över partigränserna, för ska vi bemöta det här på riktigt behöver vi ha en långsiktig plan. Det samtalet tar jag jättegärna med Lawen Redar, som jag också vet har stor kunskap i frågan. Absolut!

Anf. 80 AMANDA LIND (MP) replik:

Fru talman! Ledamoten Alexander Christiansson lyfte i sitt anförande fram satsningar han är stolt över. Han nämner folkbiblioteken, digitaliseringen och satsningen på kulturarvet.

Då vill jag passa på att upplysa kammaren om att satsningen på folkbiblioteken i regeringens budget, som är på 40 miljoner, de facto är i princip en halvering av det stöd till folkbildningen som låg i den förra budgeten och ännu mindre än vad som låg i den rödgröna regeringens budget.

Det är bra att ni fortsätter med digitaliseringsatsningen, men er satsning är lägre än den som vi sjösatte förra mandatperioden.

Sverigedemokraterna och regeringen lyfter ofta fram att de tar ansvar för kulturarvet. Ledamoten nämnde i sitt tidigare inlägg att de har ärvt en skuld som de nu behöver hantera. Men de hanterar ju inte den skulden!

Fru talman! Nationalmuseum äskar 40 miljoner kronor för att kunna hålla öppet mer än fem dagar i veckan. Er regering har gett museet 5 miljoner, Alexander Christiansson. Det finns flera statliga museer som äskar medel för att hantera avskrivningar som nu börjar rulla ut på grund av tidigare gjorda investeringar, exempelvis Botanhuset vid Naturhistoriska riksmuseet. Det är ett exempel på insatser som vi under vår tid i regering gjorde – vi tog ansvar för att vårda de kulturfastigheter som i vissa fall mycket riktigt har ett stort underhållsbehov. Nu tickar kostnaderna för detta ut, och regeringen väljer att inte kompensera för det.

Jag vill därför ställa frågan till Alexander Christiansson på vilket sätt man de facto hanterar denna tunga skuld i sin driftsbudget. Jag undrar också om ledamoten är nöjd med de försämrade förutsättningar man ger de regionala museerna i den här budgeten.

Anf. 81 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det kommer att bli samma svar som det jag precis gav till Lawen Redar, för det är där vi står. Vi står i en situation där vi behöver ta ansvar för enormt många samhällsproblem som under lång tid har vuxit sig väldigt starka i Sverige. Vi har en integrationsskuld och en enorm brottsutveckling i det här landet. Regeringen har gått till val på att prioritera dessa frågor. Det handlar om sådant som trygghet och välbefinnande. De sakerna måste komma på plats.

När det gäller de andra frågorna blir jag ändå förvånad, för det låter lite på Amanda Lind som att den förra regeringen tog fullt ansvar för dessa saker. Det låter som att man ligger i fas när det gäller de investeringarna, och det är inte min uppfattning alls. Det krävs i stället ganska mycket resurser för att klara av de skulder som faktiskt finns, inte minst inom kulturområdet men även i samhället i stort.

Där har vi i Sverigedemokraterna varit tydliga med hur vi kommer att prioritera. Detta är en viktig fråga för oss, men vi prioriterar först och främst att unga flickor ska kunna gå ute på gatorna i trygghet. Vi prioriterar att judar ska kunna leva i trygghet i det här landet. Den typen av frågor menar vi är viktiga att ta tag i här och nu. Ovanpå detta har vi en inflation och är på väg in i en lågkonjunktur. Därför måste vi ta ansvar för dessa frågor först.

Anf. 82 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! I så fall är nog min uppfattning att ledamoten och regeringen bör ändra retorik i fråga om kulturarvet. Man hänvisar gång på gång till att man har ärvt en underhållsskuld som man nu tar itu med – men man gör de facto inte det.

I den tidigare, rödgröna regeringens budget stärkte vi anslagen till de regionala museerna. Vi permanentade anslag på 250 miljoner till kultur-samverkansmodellen och det regionala kulturarvet. Vi satsade på och påbörjade arbetet med digitaliseringen. Vi permanentade anslaget till Judiska museet och avsatte riktade medel till Skansen så att de kunde påbörja ett nödvändigt renoveringsarbete. Vi förstärkte även anslagen till stiftelsemuseerna.

Vi tog också itu med flera av de underhållsfrågor som nu börjar ticka in i den driftsbudget som Sverigedemokraterna har att hantera – och som man i denna budget fullständigt struntar i. Man satsar 15 miljoner på digitalisering till de statliga kulturarvsmyndigheterna och skär bort 15 miljoner kronor i en generell besparing. Hur rimmar det med att ta ansvar för kulturarvet?

Om det nu är som ledamoten säger, det vill säga att man inte prioriterar dessa frågor, vill jag upplysa kammaren och åhörarna om att det går att göra andra prioriteringar. Vi satsar i vår kulturbudget stora summor på ett kulturarvslyft. Det är en satsning både på digitaliseringen, som vi vill utöka, och på vård av kulturmiljöerna. Vi skjuter till medel till Nationalmuseum så att man får förutsättningar att hålla öppet mer än fem dagar i veckan. Jag menar att något annat är skamligt.

Jag vill återigen rikta frågan till ledamoten: Även om man prioriterar annorlunda i år, hur rimmar det med Sverigedemokraternas syn på behovet av kultur i hela landet att man drar bort PLO-uppräkningsen för den regionala kulturen?

Anf. 83 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Samtidigt som Amanda Linds regering gjorde dessa satsningar ökade brottsligheten i Sverige. Islamiseringen ökade, och det finns stora problem i samhället. Detta är vi mycket väl medvetna om och väljer att prioritera.

Vi väljer att renovera källaren först, för att återgå till den metafor jag använde i replikskiftet med Lawen Redar. Löftet från oss är fortfarande att vi ska renovera köket, men om vi inte renoverar källaren nu har vi inget hus att renovera ett kök i. Vi måste därför prioritera i någon form av tågordning här, och där väljer vi trygghet och att bekämpa brottsligheten. I ett ekonomiskt ansträngt läge väljer vi den sortens prioriteringar först, och det kommer vi att fortsätta göra.

Frågorna du tar upp är dock viktiga, Amanda Lind. Det är inte så att de är oviktiga för Sverigedemokraterna, och att vi har lyckats få till ens några satsningar inom kulturbudgeten för att prioritera kulturarvet är för oss en vinst. Det står jag för, och jag kommer att fortsätta kämpa för det – i alla fall så länge jag sitter i underlaget för regeringen.

(Applåder)

Anf. 84 CATARINA DEREMAR (C) replik:

Herr talman! Många saker som Alexander Christiansson säger kan jag hålla med om. Det gäller till exempel det han säger om danstillståndet och om att eftersträva en harmonisering av dansbandsmomsen.

Det var dock inte därför jag begärde ordet, herr talman, utan det berodde på ledamotens tal om folkbildningen. Jag ser nämligen vikten av folkbildningen för det demokratiska samtalet. Ledamoten har i tidigare replikskiftet själv varit inne på just hur debattklimatet har hårdnat och att man inte är trygg om man tillhör en judisk församling eller vad det nu kan vara.

Min fråga till ledamoten Alexander Christiansson blir därför: Var vill Sverigedemokraterna utveckla och ge plats åt det demokratiska samtalet i samhället?

Anf. 85 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för en jättebra fråga, Catarina Deremar! Som jag tidigare nämnde för Magnus Manhammar är bildning – vilket Magnus också redogjorde för – ett fundament för en demokratisk utveckling.

Det görs jättemycket bra saker inom studieförbunden; det är ingen diskussion om det. Däremot har vi problem, och det är just det: Vi kan inte blunda för problemen och trots att vi har kunskap om dem bara fortsätta ge samma anslag – samma volym pengar – hela tiden. Att Folkbildningsrådet sent omsider vaknade upp och sa ”Oj, vi kanske behöver börja granska oss själva lite, för nu kanske det blir regeringsskifte. Då kanske det händer någonting!” håller inte. Det vittnar om en oförståelse och en ovilja att göra något åt detta i grunden.

För Sverigedemokraterna är detta viktiga frågor. Vart skattebetalarnas pengar går och att det ska gynna det demokratiska samhället – att det ska gynna de mål man har med medlen – är centralt. Vi har dock många hål i hinken i samhället i dag, och det finns det många forskare inom dessa områden som vittnar om. Jag har själv haft samtal med dem. Man pumpar ned pengar i hinken, men de bara försvinner. Vart tar alla pengar vägen? Det är ibland svårt att få reda på det, för de försvinner ut i en massa hål som ingen vet något om.

Det där är ett problem, för det skapar en välfärds kriminalitet och en brottslighet. Vi menar att man måste strypa den. Då är just granskningen av studieförbunden extremt viktig, och baserat på Riksrevisionens rapport behöver de inte så mycket pengar. Det är så. Det står svart på vitt och är helt uppenbart i rapporten.

Anf. 86 CATARINA DEREMAR (C) replik:

Herr talman! Det var mer ett resonemang om fusket än ett svar på frågan vilken plats det demokratiska samtalet ska ha. Det var det jag ville att ledamoten skulle utveckla.

Jag vill dock fortsätta att tala om studieförbunden. Studieförbunden vidtog ju själva, långt innan Riksrevisionen pekade på problemen, åtgärder för att komma åt fusket. Även här är vi ju överens: Det ska inte fuskas med skattebetalarnas pengar, utan de ska gå till det de är avsedda för. Det finns dock en annan del där studieförbunden också spelar en väldigt stor roll, och det är i det viktiga ekosystemet för kulturverksamhet i hela landet. Studieförbunden finns nämligen i varje kommun och arrangerar varje år ett flertal kulturverksamheter.

Min enkla fråga är därför: Tror Alexander Christiansson att det blir enklare eller svårare för kulturskapare att bjuda hela landet på kultur genom att göra dessa neddragningar på studieverksamheten?

Anf. 87 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag inte gav något fullt svar på frågan. Jag fastnade i fusktänket igen.

Det är en helt relevant fråga vilken plattform som ska finnas för det demokratiska samtalet. Som jag sa tycker jag att studieförbunden medför en sådan dialog på ett bra sätt mer än sällan – ofta. Men det är också så att vi ser en förändring i samhället. Vi lever i en digitaliserad värld. För mig som sverigedemokrat är det ett ganska nyktert beteende att se över den här sortens institutioner och former, för det är ändå statliga skattemedel som

går till den här typen av verksamheter. Det är inte fråga om Sverigedemokraternas ord när vi kommer in på de här frågorna. Jag ska inte fastna i fusket igen; jag lovar. Jag menar bara att de resurser som i dag går till studieförbunden behöver ses över. Det är också det vi gör nu.

När det gäller bildningen prioriterar nu den här regeringen folkhögskolorna. Jag kan vara lite skeptisk till det på ett sätt. Vi sverigedemokrater har tidigare varit för en neddragning även inom folkhögskolorna. Vi menar att det måste leda någonstans. Det kan inte bara vara mysklubbar där man har lunchdisko för kvinnor. Det måste finnas ett syfte med det man håller på med. Det måste finnas ett mål och en poäng. Det ska leda någonstans. Utbildning och bildning hör ihop. Jag har själv inom min släkt haft folk som gått på folkhögskolor, och det har varit bra. Men det finns också en hel del saker där som inte funkar. Vi måste se över helheten, och det är ett arbete som pågår hela tiden. Att vi drar ned med de här få procenten i det totala på studieförbunden kallar man från vänstersidan för en slakt. Då har man inte riktigt förstått vad ordet slakt betyder.

Jag hoppas att jag svarade på frågan nu, så att det inte blev ett politikersvar. Jag gjorde mitt bästa.
(Applåder)

Anf. 88 AMANDA LIND (MP):

Herr talman! För en tid sedan fick jag möjlighet att lyssna på Ukrainas tidigare kulturminister. Han berättade om sitt arbete som kulturminister i ett land i krig som invaderats av en främmande makt och lyfte fram kulturens stora betydelse. Han lyfte såklart fram hur viktigt det var att skydda och värna kulturarvet. Vi har alla sett statyerna inlindade i plast och hört berättelserna om hur man bar ned skyddsvärda föremål från museer och gömde i skyddsrummen. Diskussionen om hur kulturarvet i Ukraina ska byggas upp förs både i Ukraina och runt om i världen, så även i Sverige.

Men den ukrainska kulturministern lyfte också fram värdet och vikten av den samtida kulturen – av konst, litteratur, musik och gemenskap. I krig handlar det ju inte enbart om att överleva, utan det handlar också om att påminnas om vad det är vi lever för och vad det är för värden som finns att försvara.

Herr talman! Den fria konsten spelar här en oerhört viktig roll: att väcka förtröstan och hopp, att fungera som distraktion, inte minst för barnen i en svår situation, och att stimulera reflektion, kritik och samtal. Det är helt enkelt något som bringar ljus i mörkret.

Herr talman! Vi lever onekligen i en tung tid, med krig i vår omvärld. Även i Sverige har vi stora utmaningar. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina har kastat Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbar hushållen, företagen och välfärden. Gångvåld, klimatkris och segregation river i samhällskroppen. Inflationen och lågkonjunkturen frestar på kommers, regioners och privatpersoners ekonomi.

Det här är en tid som kräver en kraftfull ekonomisk politik, ett tydligt ledarskap och en politik som inger hopp. Då, herr talman, är kulturen, idrotten, föreningslivet och folkbildningen kanske viktigare än någonsin. Men i det här läget väljer regeringen och Sverigedemokraterna att lägga fram en kulturbudget som de facto innebär nedskärningar på de allra flesta områden.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet vill någonting annat. Vi lägger i stället fram en stark kulturbudget, med totalt 2,6 miljarder mer än regeringen till hela utgiftsområde 17. Det här är en budget som gör att fler barn får tillgång till kulturskolan och folkbiblioteken, inte färre, och att våra kulturarvsinstitutioner och nationalscener inte ska behöva spara för att kompensera för tidigare gjorda investeringar i byggnaderna. Det är en budget som tar kulturlivets behov på allvar efter en svår pandemi och som betonar värdet av kultur även i svåra tider. Det är en budget där vi ger civilsamhället, föreningslivet och inte minst idrottsrörelsen förutsättningar att både ta sig igenom lågkonjunkturen och möta fler med sin viktiga verksamhet och där vi bestämt tar avstånd från regeringens skadliga nedskärningar på folkbildningen.

Herr talman! Häromveckan var jag i Malmö. Jag träffade då en lokal företrädare för studieförbundet Kulturens Bildningsverksamhet, det studieförbund som efter regeringens budgetchock nu har meddelat att man tvingas lägga ned sin verksamhet. I Malmö har man under flera års tid planerat för och byggt upp ett eget kulturhus med plats för replokaler, studior, instrumentverkstad och möteslokaler för det lokala förenings- och musiklivet. Planen var att inviga kulturhuset i december, men nu tvingas man i stället låsa dörrarna.

Jag vet att det på plats här i rummet finns personer som engagerar sig starkt för folkbildningen, för studieförbunden och för folkhögskolorna runt om i vårt land. Till er vill jag rikta ett stort tack – ni är viktiga.

Herr talman! Med 250 miljoner kronor mindre i nästa års budget till folkbildningen och sedan ytterligare 250 miljoner kommande år handlar det om nära en tredjedel av det statliga anslaget till folkbildningen. Det här är inget mindre än en katastrof.

Vi som bryr oss om den här frågan och träffar studieförbund och folkhögskolor runt om i landet får höra vittnesmål om hur man nu planerar att lägga ned lokaler som man vet är essentiella för det lokala musiklivet och föreningslivet och hur replokaler nu riskerar att försvinna för de ungdomsband som behöver dem. Man drar in studiecirkel som är viktiga för personer med funktionsnedsättning och för pensionärer. Vi vet vilka viktiga insatser studieförbund och folkhögskolor gör för att människor ska rustas för att komma närmare anställning. Vi vet också hur viktiga studieförbunden är som kulturarrangörer i hela landet.

Med de här drakoniska nedskärningarna påverkas kulturlivet, bildningen, integrationen och demokratin. Sverige blir ett fattigare land, herr talman, och det beklagar jag starkt. Till detta ska läggas att de tillfälliga medel som har funnits både under pandemin och under flyktingkrisen och som har byggt upp och möjliggjort viktig verksamhet runt om i landet helt drogs in i förra årets budget.

Herr talman! Vi vill annorlunda. Vi i Miljöpartiet ser värdet och vikten av folkbildningen och dess roll för kultur, bildning och demokrati i Sverige. Vi stärker folkbildningen i vår budget. Vi går inte med på regeringens nedskärningar. Vi avstyrker naturligtvis lagförslaget om att det är staten som ska fördela anslaget mellan studieförbund och folkhögskolor. Vi tycker att det är anmärkningsvärt att man inte väntar med denna typ av stora reformer tills den stora folkbildningsutredningen ledd av Christer Nylander presenterar sina förslag, som kommer att komma nästa år.

Herr talman! Jag ska också säga några ord om övriga delar av kulturbudgeten. Som jag nämnde tidigare innebär budgeten de facto en nedskärning på de allra flesta områden. Förutom urholkade anslag med anledning av inflationen går man fram med osthyveln på viktiga verksamheter. Samtidigt talar man om satsningar. Statens musikverk får 1 miljon i en digitaliseringssatsning men även 1 miljon i en generell besparing. Detsamma gäller de statliga museerna: 15 miljoner för digitalisering, 15 miljoner i generella besparingar. Man tar med en hand och ger med den andra och kallar det att man satsar på kulturarvet.

Vissa av regeringens förslag på kulturområdet är välkomna, men de är alldeles otillräckliga för en kultursektor som går på knäna. Man drar ned på litteratur- och kulturtidskrifter och på bild- och formområdet. Kulturskolans anslag hade man behövt satsa mer på i tider då kulturskolorna runt om i landet larmar om nedskärningar och att man måste minska antalet platser för elever.

Vad gäller den regionala kulturen har det i regeringens budget lite i det fördolda smugit sig in en sak som kommer att få allvarliga konsekvenser. Man har avskaffat den så kallade PLO:n, pris- och löneomräkningen, det vill säga den årliga automatiska uppräkningsavslaget till den regionala kulturen. Det här kanske låter tekniskt och krångligt, men det innebär att man varje år behöver förhandla för att få ens en liten smula till viktiga regionala kulturverksamheter från den statliga budgeten.

Detta, herr talman, är anmärkningsvärt. Vi vet att statens stöd till regional kultur såsom regionala scener, läns museer och musik – kultur nära människor i hela vårt land – i många år har legat på en för låg nivå. Under vår tid i regering tog vi ansvar. Vi genomförde flera permanenta nivåökningar. Med en avskaffad uppräkningsavslaget blir framtiden djupt osäker för de regionala kulturverksamheterna. Det är också ännu ett slag mot regionernas hårt pressade ekonomi.

Och vad kommer att hända med kultursamverkansmodellen, överenskommelsen mellan stat och region om en gemensam finansiering av den regionala kulturen, när staten betar sig på detta sätt? Här, herr talman, är regeringen svaret skyldig.

Det är naturligtvis också illa att de nationella scenerna blir av med sin uppräkningsavslaget. Unga Klara, Dramaten, Operan och Riksteatern tvingas spara. Man har inga medel till det fria kulturlivet. Det är uppenbart att man har skrotat återstartsutredningens förslag. Så var det med orden om att värna kultur i hela vårt land.

Herr talman! Jag vill säga något kort om friluftslivet, idrottsrörelsen och det övriga civilsamhället, som bidrar med mycket för att skapa mötesplatser, gemenskap och inspiration för människor i en svår tid i hela vårt land. Föreningslivet och civilsamhället bygger vårt samhälle starkt.

I Miljöpartiets budgetförslag vill vi förstärka det stöd till idrottsrörelsen som regeringen har påbörjat, så att idrottsrörelsen får ännu bättre möjligheter att verka i de så kallade utsatta områdena. Vi tror att idrott har en stor betydelse för individens möjlighet att växa och för möjligheten att se hopp om en annan framtid.

Herr talman! När det gäller kulturskolan vill jag påminna om något. Det är förvisso en kommunal verksamhet – det är något som kulturministern ofta påpekar i debatter. Men det är också så att vi har en nationell politik för kulturskolan, som vi har beslutat om här i kammaren. Där finns

det nationella utvecklingsanslaget för kulturskolan. Där har vi utbildning av kulturskollärare, och där har vi ett kulturskoleråd som syftar till att stärka samordningen av kulturskoleverksamheter runt om i landet.

Herr talman! Eftersom det är just en nationell politik för kulturskolan innebär det att vi absolut har ett ansvar att göra mer i en situation där kulturskolan är hårt pressad runt om i vårt land. Därför tycker jag att det är anmärkningsvärt att regeringen så lättvindigt slår ifrån sig frågan i debatter samtidigt som det kommer vittnesmål om behov av nedskärningar kommunalt och därmed på den kommunala kulturskolan.

Herr talman! Jag vill citera poeten Faysa Idle. Hon återkommer i sin bok till just boken och ordet som en viktig räddningsplanka. Faysa Idle växte upp i Bergsjön och Tensta, omgiven av hederskultur och gängkriminalitet. Hon beskriver hur läsningen och litteraturen har blivit en möjlighet för henne att göra resor. Det handlar om att lära sig att uttrycka sig i ord och skrift och om att fly till andra världar. Detta har gett henne hopp i en annars väldigt tung uppväxt.

I fråga om detta vill jag särskilt betona att jag tycker att det är beklagligt att regeringen i denna budget väljer att avsluta den statliga satsningen Stärkta bibliotek. Den har varit oerhört viktig för att just biblioteksverksamhet, boken och litteraturen ska nå ut till fler barn och unga i hela vårt land.

Herr talman! Jag avrundar här. Jag kommer inte att yrka bifall till budgetförslaget, utan jag hänvisar till vårt särskilda yttrande när det gäller själva budgeten. Och jag ser fram emot en fortsatt debatt.

Anf. 89 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Amanda Lind, för anförandet! Amanda Lind höll ett brandtal. Jag har en fråga som är kopplad till detta med PLO. Jag kanske har missförstått det, men vad jag förstår gjordes det inte heller jättemycket på den punkten under den tid som Amanda Lind var minister. Men jag kan ha fel. Amanda Lind får gärna utveckla detta lite.

Miljöpartiet satsar friskt på kulturen i sin budget – det hör vi här. Det är guld och gröna skogar. Jag tror att det närmare bestämt är 2,6 miljarder kronor mer på utgiftsområde 17. I den totala budgeten för hela riket satsar man 130 miljarder kronor mer än regeringen och SD gör. Ungefär hälften av detta ska finansieras med skattehöjningar, och hälften ska finansieras med en ökad statsskuld.

De flesta experter är överens om att detta inte är en jättesmart grej att göra i ett läge med en hög inflation och när vi är på väg in i en lågkonjunktur. Det skulle vara intressant att höra Amanda Lind resonera lite kring riskerna med en sådan otroligt expansiv budget, där man naturligtvis kan lova alltihop och där man kan renovera köket, källaren och vinden på samma gång.

Anf. 90 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag ska börja med de anslag där man från regeringens sida nu har tagit bort den PLO-uppräknings som har funnits tidigare. Det rör anslaget 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner och anslaget till den regionala kulturen, alltså kultursamverkansmodellen. Det är en PLO-uppräknings som har funnits tidigare, under vår tid i regering, som regeringen avskaffar i nästa års budget.

Detta är väldigt beklagligt. Regionala kulturpolitiska företrädare har naturligtvis reagerat på det, inte minst nu när kultursamverkansmodellen är under bearbetning och under utredning. Vad innebär detta för det långsiktiga gemensamma åtagandet framåt?

Där kan jag ställa en fråga till Alexander Christiansson. När Alexander Christiansson nu får klart för sig hur det ligger till undrar jag: Är detta något som man från Sverigedemokraternas sida kommer att verka för att förändra?

Detta är en debatt om kulturbudgeten, men vi har naturligtvis en annan ekonomisk politik än Sverigedemokraterna och regeringen. Det är tydligt. Däremot är det inte alls så att alla experter talar om att man måste bedriva en så åtstramande politik som regeringen gör. Alla från Svenskt Näringsliv till LO menar att regeringen borde satsa mer. Vi har en lågkonjunktur. Vi ser hur inflationen börjar vika nedåt. Nu skulle det vara läge att investera i stället, och det väljer den här regeringen beklagligt nog inte att göra.

Anf. 91 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur länge man får säga att man är ny på ett politiskt område. Men jag har inte suttit här i ett år än. Just detta med PLO har jag faktiskt inte helt koll på. Det vill jag verkligen medge att jag inte har. Jag ska titta närmare på det – jätteintressant.

Det finns experter – och Svenskt Näringsliv och LO, som Amanda Lind nämner – som uttrycker just den här åsikten kopplat till om vi ska gasa eller bromsa oss ur detta. Här har regeringen valt att hålla lite mer på bromsen tills vi ser vad som händer. Jag tror att det är mer realistiskt och mer rimligt att göra så. Det är också därför vi ställer oss bakom budgeten – den är ju framförhandlad med oss.

Det finns absolut risker med att gasa så mycket som Miljöpartiet väljer att göra i sin budget. En risk är att vi får en fördjupad lågkonjunktur, och då går det verkligen inte att göra alla de satsningar som man vill göra i kulturbudgeten. Någonstans måste vi hitta en balans. Vi måste kunna hitta en balans på gungbrädan när det gäller vår finansiella ekonomi. Där tycker jag nog att den konservativa vägen är bättre att gå. Det handlar om försiktighet tills man har alla fakta på bordet och om att gasa när det är tid för det. Så ser vi på det.

Jag tackar jättemycket för svaren på frågorna.

Anf. 92 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Alexander Christiansson, för att du ska ta med dig frågan om PLO-uppräkningsen! Här är jag nämligen genuint orolig. Detta skapar en väldig otrygghet för de regionala kulturpolitikerna och inte minst för de verksamheter som inte vet om det kommer någon uppräkningsen alls från statens sida kommande år. Det blir svårplanerat. Jag tycker också att det rimmar illa med just tanken om kultursamverkan, som ju den regionala kulturen bygger på.

Det går att satsa betydligt mer än vad Sverigedemokraterna och regeringen gör. I andra länder bedriver man en mer ambitiös finanspolitik. Det går också att göra investeringar som minskar inflationen. Vi har sådana förslag i vår statsbudget.

När det gäller budgeten för utgiftsområde 17, som vi nu diskuterar, beklagar jag att regeringen inte gör mer för att värna och vårda kulturarvet samt för att stötta kultursektorn, idrottsrörelsen och föreningslivet genom en tuff period. Jag beklagar att man i detta fall väljer att göra på det här sättet.

Prot. 2023/24:43

6 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 93 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Jag blir lite fascinerad när Amanda Lind talar sig så varm för kulturarvet och menar att vi lägger för lite pengar på att skydda kulturarvet. Vi lägger 100 miljoner på beredskapsfastigheterna, vi lägger pengar på digitisering eller digitalisering av museiföremål och vi ger Riksantikvarieämbetet ännu större uppdrag.

Då måste jag fundera, herr talman: Vad gjorde Amanda Lind under alla år som hon var kulturminister? Vad gjorde man för att förhindra att Operan fortsatte att rasa sönder och samman så att det nu nästintill är risk för stängning? Vad har man gjort åt Naturhistoriska riksmuseet? Där har taket ramlat ned så att man har varit tvungen att stänga minst till sportlovet. Vad gjorde Amanda Lind som kulturminister för att skydda vårt kulturarv?

Riksantikvarieämbetet har gjort en inventering av hur många av våra museer som har en lista över vilka föremål man ska prioritera i händelse av krig eller invasion, alltså vilka föremål man ska bära ut först eller linda in i plast, som Amanda Lind talar om. Det är 30 procent av våra museer som har gjort en sådan lista och har en sådan beredskap.

Herr talman! Jag undrar om Amanda Lind kan svara på dessa frågor?

Anf. 94 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag var i ett tidigare replikskifte inne på vad vi gjorde under mina år som kulturminister när det gäller kulturarvet. Vi drog igång en stor digitaliseringssatsning, större än den som regeringen nu fortsätter med. Vi investerade i att satsa på stiftelsemuseerna, på Skansen.

När det gäller larm som kom till oss då om fastigheter som behövde renoveras, till exempel Botanhuset, tog vi initiativ och genomförde den typen av investeringar – investeringar som nu tickar ut i ökade kostnader i form av avskrivningar och som regeringen beklagligt nog väljer att inte hantera.

Vi såg till att Judiska museet fick permanenta anslag. Vi höjde stöd och bidrag till kulturmiljövård. Vi tillförde både Riksantikvarieämbetet och Riksarkivet permanenta anslagsmedel. Inte minst satsade vi på den regionala kulturen, som också är viktig för kulturarvet.

När det gäller Operan är det kanske ändå en separat fråga som flera regeringar har hanterat och genomfört utredningar kring. Regeringen har nu gått vidare med ett spår som jag beklagar och snävar kanske in inriktningen för kommande renovering väl mycket.

Vi har stått här i en tidigare debatt och diskuterat Operan. Då uppfattade jag att det finns vissa öppningar för att inte bara göra en enkel renovering utan också se hur Operan kan få goda möjligheter att verka framåt. Jag hoppas, herr talman, att Moderaterna kvarstår vid den öppningen.

Anf. 95 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Det är intressant hur mycket pengar man har när man är i opposition som man inte har när man sitter vid regeringsmakten eller är kulturminister själv.

Herr talman! Den borgerliga regeringen med en moderat kulturminister har fått ta över ett eftersatt politikområde med kulturfastigheter som förfaller och med en rad andra behjärtansvärda och otroligt viktiga ändamål där det inte fungerar.

Det är en svår tid med krig i vår närhet som innebär att vi måste rusta upp vårt försvar. Vi har en kriminalitet som är förfärlig. Vi har dessutom barn som den socialdemokratiska regeringen har ställt till det för så att de inte kan läsa, och därför måste vi nu satsa extra pengar på läsning i skolan och på våra bibliotek.

Den här regeringen har prioriterat att göra det som är nödvändigt: Man satsar på vårt kulturarv, man satsar på att digitalisera våra museer och man satsar på Riksantikvarieämbetet. För att kunna göra dessa satsningar på kulturarvet, herr talman, tar vi i praktiken 250 miljoner från studieförbunden, som har en budget på över 4 miljarder. 4 miljarder! Jag kan jämföra det med idrottsrörelsen i Sverige, som av våra statliga skattepengar får 2 miljarder. Uppenbarligen är folkbildningen dubbelt så viktig som idrotten i Amanda Linds värld.

Vi tar alltså 250 miljoner från studieförbunden. Av dem lägger vi 100 miljoner på folkhögskolorna, som vi tycker har en viktig uppgift att fylla. Övriga pengar tar vi för att använda till andra saker som vi tycker är viktiga, där Amanda Linds regering och Socialdemokraterna inte har gjort det man borde ha gjort för många år sedan.

Herr talman! Jag måste höra vad Amanda Lind säger när det gäller folkbildningen. Är den dubbelt så viktig som idrotten i Sverige? Är den dubbelt så viktig som våra kulturarvslokaler? Eller hur kan det komma sig att man pratar om nedskärningar och slakt för att vi tar 250 miljoner från ett område som har över 4 miljarder kronor?

(Applåder)

Anf. 96 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant med vilken emfas Kristina Axén Olin pratar om nedskärningarna på folkbildningen. Jag undrar om ledamoten har varit i kontakt med studieförbundsverksamheter runt om i landet som nu tvingas stänga ned kulturlokaler, dra in studieförbund och skära ned på personal och viktig verksamhet.

Herr talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man pratar om den här nedskärningen med en sådan entusiasm.

Nu diskuterar vi regeringens budget. Tvärtemot det som kulturministern ofta lyfter fram i debatter, att man har ärvt en stor påse som man måste hantera, är det inte så att regeringen tar ansvar för kulturarvet.

Frågan om Naturhistoriska riksmuseet var aldrig uppe på mitt bord under min tid i regering. Frågan om Operan har hanterats av många regeringar. Vi gjorde stora investeringar i kulturarvet – investeringar som nu tickar ut i avskrivningar och som regeringen väljer att inte hantera. I stället sätter man starkare press på hårt pressade kulturarvsinstitutioner.

Herr talman! Jag tycker att ledamoten Kristina Axén Olin ska ta ansvar för kulturbudgeten. Den är för låg. Jag skulle i stället ha velat höra en ambition om att förstärka kulturbudgeten framåt. Man kan med fördel titta på Miljöpartiets förslag. Vi har några bra!
(Applåder)

Anf. 97 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! I torsdags i förra veckan var jag på en fantastisk konsert med Rosa Kvartetten i Eric Ericsonhallen. I söndags var jag på en annan otroligt bra konsert i Ersta kyrka med Bengt Olléns Lunae Kammarkör. Vi är många som njuter av att åka till Junibacken för att leva oss in i Astrid Lindgrens värld och åka sagotåget. Jag vet inte hur många gånger jag har gjort det, men jag tycker att det är lika fantastiskt varje gång.

Vi har så mycket god och underbar kultur i Sverige, och vi svenskar tycker verkligen om vår kultur. De flesta har faktiskt sett en film eller läst en bok den senaste veckan, och i princip alla svenskar lyssnar på musik dagligen.

Ibland får man intrycket, herr talman, att kultur är likställt med statliga, regionala eller kommunala bidrag. Men så är det verkligen inte. Inget av de exempel som jag berättade om i början – Eric Ericsonhallen, Rosa Kvartetten, Junibacken eller för den delen Ersta kyrka – har några statliga, regionala eller kommunala bidrag. Ändå är det fantastiska exempel på bra kultur.

Den kreativa näringen och kulturbranschen i Sverige går väldigt bra med 190 000 anställda och en omsättning på över 400 miljarder. Bara exporten står för 20 miljarder, vilket är mer än bilbranschens och trävaruindustrins export. Det är 3 procent av vår bnp.

I dataspelsbranschen i Sverige jobbar nu över 8 000 personer. Förra året var all time high med en omsättning på 32 ½ miljard.

Men trots kulturbranschens och den kreativa näringens framgångar finns det skäl för en statlig kulturpolitik, och det finns särskilda satsningar som vi måste göra och ta ansvar för. Dit hör till exempel vårt kulturarv och våra kulturfastigheter, som aldrig kommer att kunna bära sig själva i en marknadsekonomi.

Därför är vi moderater stolta över den moderatledda regeringen, som, trots den tuffa tid vi har nu när vi måste prioritera satsningar på både försvar, kriminalpolitik, energikris och andra frågor, har lyckats göra satsningar som just har med vårt kulturarv och digitalisering av våra museiföremål att göra. Vi tar nu även fram en plan för renovering av ett operahus, denna otroligt eftersatta historia.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till och är stolt över kulturutskottets förslag till budget.
(Applåder)

Anf. 98 LAWEN REDAR (S):

Herr talman! Det är en mörk vinter, och mörkare kommer den att bli. Svensk ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur, och landets bnp sjunker. Sverige har näst intill sämst tillväxtutsikter i hela Europa och högre inflation än många jämförbara länder. Matpriserna har stigit med 26 procent på två år. Hushållen har förlorat tio års reallöneökningar, och andelen hushåll som kämpar med att få ekonomin att gå ihop har ökat till 30 procent.

Vad gör då regeringen och Sverigedemokraterna? Jo, de tycker att en ekonomisk kris som drabbar alla ska hanteras av den enskilde. Byt bank om räntan är för hög! Se över ditt elavtal! Ibland undrar man om det är konsumentupplysare som styr det här landet.

Problemet är att konsumentupplysning inte funkar för dem med de minsta marginalerna, för de har redan gjort vad de kan för att minska sina kostnader. Hushåll med små ekonomiska marginaler handlar redan billigt och kan därför inte byta ut dyra varor mot mindre dyra varor. Utan stöd och hjälp från regeringen och Sverigedemokraterna kommer vintern inte bara att vara kall, utan den kommer också att bli förknippad med hur man fick vända och vrida på kronorna inför jul.

På Tidö slott såg man kanske inte den här verkligheten komma. Men inte heller i Rosenbad tycks man begripa det som hela övriga Europas regeringar gör för att stötta sina folk ekonomiskt. Varför måste vår regering vara sist med att kalla in matjättarna eller införa skatt på bankernas övervinster? Spanien, Lettland, Litauen, Italien och Tjeckien har redan infört skatt på bankernas övervinster mot bakgrund av höjda räntor, och flera regeringar är redan igång.

Förra året tyckte regeringen och Sverigedemokraterna att det var viktigare att inflationsskydda landets mest högavlönade. En stor andel undgick att betala statlig inkomstskatt. I år tycker regeringen och Sverigedemokraterna att vården, skolan, omsorgen och kulturen ska få bära krisen. Våren kommer att präglas av varsel, uppsägningar och anställningsstopp i region efter region och kommun efter kommun.

Men i stället för att handla om allt detta verkar den politiska debatten vara en helt annan. I stället handlar det om makabra uttalanden från Sverigedemokraterna, som kräver regeringens konstanta stöd. Jag måste medge att det är rätt skickligt. Varför prata om arbetslöshet, bostadsbyggande, sjukvård och hushållens ekonomi när man i stället kan ägna sig åt makabra uttalanden och slippa ta ansvar för det man utlovade i valrörelsen, som lågt pris på falukorv, tidigt elstöd och 10 kronor lägre bränslepriser? Då var det möjligt, men nu när det faktiskt behövs till exempel omfördelning och insatser är det plötsligt inte möjligt längre.

Det här året kan summeras på många sätt. För mig har det blivit alltmer tydligt att vårt land är ekonomiskt och socialt tudelat och att våra livsvillkor skiljer sig åt. Medan vissa barn utövar kultur och idrott för att det är kul och självförverkligande riskerar andra barn att bli rekryterade av kriminella gäng utanför fotbollsplanen.

Gårdagens Pisaundersökning påminner om de systemfel som råder, som gör att eleverna med svagast socioekonomisk bakgrund får sämst utbildning i hela landet. Det är just dessa barn som troligen aldrig kommer att få uppleva kultur eller scenkonst under skoltid och vars bristande läskunskaper kommer att utgöra hinder hela livet eftersom läskunskap är grunden för allt annat lärande.

Kulturen ska vara den verkliga möjligheten att bryta med de hinder som kommer av uppväxtvillkor, klassbakgrund eller föräldrars förutsättningar. Nu kommer kostnadsökningarna och bristen på nationella insatser att sätta avtryck hos tusentals unga i vårt land. Vad innebär det att 94 procent av landets kulturskolor tvingas banta ned eller att i denna kostnadskris behöva betala den genomsnittliga avgiften på 1 300–1 400 kronor? Vilka kommer att lämna fotbollsklubben, basketlaget eller danslektionerna när

avgifterna höjs? Och hur stora är de dolda kostnaderna för sådant som utrustning, turneringar, instrument, kollektivtrafikkort och resor? Det är klart att detta också har en inverkan på barns delaktighet i kultur och meningsfull fritid. Vad vi vet är att allt man exkluderas från under den korta, formativa barndomen faktiskt har bäring på hela livet.

Herr talman! Jag tror inte på högerns kulturpolitik. Vi kan gott debatera de intressanta förslag som finns på bordet, men som ett sätt att öka den sociala sammanhållningen duger de inte. Det handlar om uppbyggda kassor och entréavgift på våra statliga museer, hutlösa besparingar på Sveriges kulturskoleverksamheter, höjda avgifter på idrottsverksamhet och mindre satsningar i utsatta områden, där idrotten har en enorm inverkan.

Jag tror inte heller på den omstöpning av den demokratiska kulturen som nu sker, när man vill genomföra en historisk nedskärning på studieförbunden. Det handlar inte bara om 250 miljoner nästa år. Det man aviserar är 350 miljoner året därefter och en halv miljard 2026. Det har visat sig att man inte kommer åt fusk med detta, utan det leder till nedläggningar av kulturens studieförbund, det vill säga de som ordnar med replokaler för de unga och fortbildar våra konst- och kulturskapare.

Jag undrar varför man tog tillbaka en utredning som skulle se över hur samhället kan kvalitetssäkra fritidsgårdsverksamheterna och varför vi inte har en demokrativillkorsproposition på plats, som säkerställer att statliga medel inte utbetalas till civilsamhällesorganisationer eller trossamfund som inte uppfyller krav på demokratiska fri- och rättigheter.

Avslutningsvis ser jag också att sammanslagningen av Konstnärsnämnden och Kulturrådet kan innefatta många stora utmaningar, för de har helt skilda uppdrag.

Den skuggbudget som vi socialdemokrater föreslår innebär 10 miljarder mer till kommuner och regioner. Totalt vill vi öka tillskotten till välfärden med 26 miljarder kronor nästa år. Självklart hade detta haft en inverkan på finansieringen av kulturskolan, folkbiblioteken, läns museerna, länsteatrarna, kulturhusen, lokala mötesplatser, folkbildning och ideella krafter.

Vi har även 100 miljoner mer i utvecklingsbidrag till kulturskolan och 100 miljoner mer till idrott i socioekonomiskt utsatta områden. Vi vill bibehålla den fria entrén och stärka studieförbunden i deras arbete med att bedriva aktiv kultur- och bildningsverksamhet i Sveriges alla kommuner.

Vi vill även fortsätta våra insatser mot antisemitism. Under den S-ledda regeringen sjösatte vi flera initiativ, och det är tacksamt att regeringen nu också har avsatt ytterligare 10 miljoner för säkerhetsarbete i de judiska församlingarna i Sverige. Jag är tveksam till om detta är tillräckligt, men de initiativ som nu har kommit är bra och helt nödvändiga.

Herr talman! Vi socialdemokrater har ett särskilt yttrande och deltar därmed inte i beslutet. Men vi menar att dagens svåra ekonomiska läge ställer höga krav på politiskt ledarskap. Social sammanhållning betyder att man ser över hela befolkningens sociala och ekonomiska villkor. Jag hoppas att regeringen och Sverigedemokraterna framför allt ser barnen och det höga pris de nu får betala för deras politik. Det blir tre långa år om det fortsätter i den här riktningen.

(Applåder)

Anf. 99 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Lawen Redar för ett spänstigt anförande.

Det här med hushållens ekonomiska situation fick vi lära oss redan innan Rysslands vidriga anfallskrig mot Ukraina. Jag minns att SVT fick hålla kurser i vilka tider man skulle dammsuga för att hålla nere elkostnaden – detta på grund av bland annat nedlagd kärnkraft. Denna utveckling har alltså S själva en hel del att göra med. Det gäller även inflationsutvecklingen med mera.

Jag tänkte dock inte uppehålla mig vid det, utan jag tänkte fråga Lawen Redar och Socialdemokraterna om den berömda principen om armlängds avstånd, som debatterades mycket under våren. Socialdemokraterna är tydliga med att man inte vill ha en ideologisk och politisk styrning av kulturen. Men i kulturpropositionen från 1974 sa man sig vilja motverka kommersialismens negativa verkningar på kulturområdet. Jag har jättesvårt att se hur detta går ihop med principen om armlängds avstånd och kulturell frihet. Kan Lawen Redar utveckla sin tanke kopplat till detta?

Anf. 100 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Åh, vad glad jag blir över att få diskutera den världsberömda kulturpolitiska proposition som alla partier i Sveriges riksdag ställde sig bakom under Bengt Göranssons tid som kulturminister. Han var faktiskt min personliga mentor i kulturpolitiska frågor, och jag beklagar hans bortgång. Det han motiverade och debatterade under sin tid var kulturens absoluta frihet och att kulturen måste ha både kommersiellt och offentligt stöd för att vara fri.

Begreppet armlängds avstånd debatterades också under framtagandet av propositionen i syfte att verkställa det som hade gjorts i många andra länder, nämligen idén om att politiken ska hålla armlängds avstånd från det kulturella skapandet och att de beställningar som görs av det allmänna ska utvecklas i egen takt utan styrning från politiken. Det här handlar om demokrati. Utan yttrandefrihet, fritt skapande och armlängds avstånd är det svårt att upprätthålla den demokratiska frihet som kulturen ska utgöra.

Än en gång: Jag är tacksam över frågan, och jag debatterar gärna 1974 års kulturpolitiska proposition. Men den senaste kulturpolitiska propositionen och de nationella målen togs fram av en borgerlig regering 2009, så nyfikenheten på den tidigare propositionen gäller dessvärre inte i dag.

Anf. 101 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har givetvis en följdfråga, som Lawen Redar säkert förstår.

Jag höll på att trilla av stolen när jag läste Socialdemokraternas kulturpolitiska principprogram: ”Vi socialdemokrater utgår från att människans fantasi är större än vad som ryms i det nuvarande samhället och ser kulturen som en källa till och ett redskap för samhällsförändring. En kraft som kan visa på och kritisera klassamhället och avslöja olika maktstrukturer – totalitära, kapitalistiska, patriarkala och koloniala – som kan peka på kommersialismens avarter och ifrågasätta alla försök att behärska och låsa in människors tankar.”

För mig är detta snudd på marxism och något jag menar är definitionen av att ideologiskt och politiskt styra kulturen, vilket man också uppenbart har gjort. Ser Lawen Redar detta, eller tror hon att man har avpolitiserat

kulturen sedan 1974? Har de experter och kulturskapare som menar att kulturen har styrts av Socialdemokraternas tänk, inte minst utifrån ännu gällande principprogram där man pratar om kommersialismens avarter, fel? För mig är detta hårresande. Lawen Redar får gärna utveckla detta.

Prot. 2023/24:43

6 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 102 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! I en budgetdebatt tänker jag inte gå in på socialdemokratisk ideologi, men jag tar gärna det samtalet i ett annat sammanhang.

När det handlar om att styra kulturens innehåll tänker jag inte bli uppläxad av en sverigedemokrat. De behöver nog hålla ordning på sina egna regionala och kommunala företrädare. Det är inte socialdemokrater som har strypt den stora satsningen på att folkbiblioteken ska köpa in böcker på andra språk än svenska, och det är inte en socialdemokrat som har suttit som ordförande för Länsmuseet Gävleborg och uttryckt att man vill göra sig av med hela avdelningen för fri konst, vilket är en fantastisk utställning.

Det handlar om armlängds avstånd på riktigt. När det gäller hur väl Sverigedemokraterna lever upp till detta är det definitivt upp till bevis. Jag är inte så värst imponerad.

(Applåder)

(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU5 Kommissionens arbetsprogram 2024

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (SD)
3. motiveringen i res. 2 (V)
4. motiveringen i res. 3 (MP)

Förberedande votering 1:

19 för res. 2

15 för res. 3

259 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Juno Blom (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Förberedande votering 2:

63 för res. 1

20 för res. 2

211 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

200 för utskottet

63 för res. 1

31 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 58 M, 20 C, 15 KD, 3 MP, 13 L

För res. 1: 62 SD, 1 -

Avstod: 20 V, 11 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 10 M, 4 V, 4 C, 4 KD, 4 MP, 3 L

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Punkt 3 (Övriga mål för utgiftsområde 6)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

91 för res. 2

20 för res. 4

183 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

119 för utskottet

91 för res. 2

84 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 58 M, 19 C, 15 KD, 14 MP, 13 L

För res. 2: 91 S

Avstod: 62 SD, 20 V, 1 C, 1 -

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 10 M, 4 V, 4 C, 4 KD, 4 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 103 TALMANNEN:

Jag vill lämna ett meddelande om morgondagens votering: Eftersom de ärenden som det ska fattas beslut om vid morgondagens votering endast innehåller förslag om bifall till utskottets förslag kommer voteringen att ersättas med ett beslutstillfälle efter debattens slut.

§ 15 (forts. från § 13) **Kultur, medier, trossamfund och fritid** (forts. KrU1)

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 104 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag ställer mig bakom utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Kultur uppstår i mötet mellan människor och skapas av oss alla gemensamt. Vi kristdemokrater ser kulturen som bärare av viktiga värden som ger betydelse för såväl lokalsamhället som samhället i stort. Den ger mening och inspiration i en orolig tid och kan bidra till bildning, skapa förståelse för vår historia och bidra till engagemang och glädje. Den skapar viktiga gemenskaper. Samtidigt ökar ensamheten, och vi behöver mer gemenskap med värme och inkluderande.

När jag förberedde mig för denna debatt kom jag att tänka på den fruktansvärda terrorattacken 2017 på Drottninggatan. Jag besökte platsen där det hände alldeles efteråt, ganska nära riksdagen. Där fanns en andäktig och respektfull stämning, ungefär som efter en begravning. Folk hade svarat på terrorn med ett blomsterhav till minne av de drabbade. Polisbilar var beklädda med blommor. Där var inga vassa armbågar utan mer varma blickar och eftertanke om livets skörhet. Vad är livet värt, och hur går man vidare?

När vi ser oss omkring ser det mörkt ut. Det är skjutningar, gängbråk, ökad psykisk ohälsa, krig i omvärlden, fattigdom och elände. Och vi frågar oss: Hur hamnade vi här? Eller kanske ännu viktigare: Hur kommer vi ur det här? Finns det framtid och hopp? Kulturen kan vara en viktig del i att skapa ett varmare och mer inkluderande sammanhang.

Herr talman! Vi har under hösten haft en fortsatt hög inflation som har drabbat och som fortsätter att drabba hushållen, företagen, kommunerna och regionerna kraftfullt. Det är verkligheten, och vi behöver därför rikta resurserna för att stärka välfärden, skolan, vården och omsorgen och dämpa inflationen och på så sätt stötta hushållen.

Att under en tuff tid göra ekonomiska prioriteringar är naturligt. För oss kristdemokrater är kulturen viktig, och därför gör regeringen i budgeten för 2024 viktiga satsningar på området. Regeringen förlänger bidragen till kulturskolan med 100 miljoner kronor per år 2024–2026.

Kulturskolorna i Sverige är unika i världen eftersom tanken är att alla ska ha råd att låta sina barn få lära sig att spela ett instrument eller utöva annan kulturell verksamhet, utan tanke på bakgrund eller ekonomiska förutsättningar. Vi ser det som oerhört värdefullt att värna denna verksamhet.

Jag har själv erfarenhet av kulturskolan och har sett vad den betyder för min familj och för andra, men det finns fortfarande många barn som inte kommer i åtnjutande av kulturskolan med dess skickliga och engagerade lärare. Detta är sorgligt när man vet vad det kan betyda att lära sig hantera ett musikinstrument.

Herr talman! Regeringen ger också ett nytt permanent stöd till civilsamhällsorganisationerna på 100 miljoner kronor per år 2024–2026. Det civila samhället utgör både en omistlig förutsättning för ett levande samhällsliv och ett uttryck för ett öppet, demokratiskt samhälle som är större än staten. Det civila samhället gör värdefulla insatser för människor i olika situationer av utsatthet. Detta kan jag skriva under på efter att ha jobbat i tio år inom Göteborgs Räddningsmission med hemlöshet.

Fältarbetarna var mina hjältar, som lyfte människor ur fattigdom och elände när de sökte upp dem och gav dem härbärge. Dessutom fanns volontärerna – de frivilliga insatserna – som med stark medkänsla satsade fritid och kraft för de hemlösa. Jag mötte också barn och unga som drabbades i utsatta familjer. Detta har för alltid satt en prägel i mitt liv.

Utän civilsamhället stannar Sverige, och nu vill regeringen långsiktigt stärka det civila samhällets förutsättningar att verka för utsatta människor.

Vi förstärker också folkhögskolorna med 100 miljoner kronor per år 2024–2026. Kristdemokraterna är varma förespråkare av den svenska folkbildningen, som innefattar såväl folkhögskolor som studieförbund. Därför är statsbidraget till folkbildningen fortsatt starkt i regeringens budget, men regeringen har i högre grad prioriterat kopplingen till arbetsmarknaden genom satsning på folkhögskolorna.

Det ansträngda ekonomiska läget kräver prioriteringar. Regeringen har valt att omfördela pengar till folkhögskolorna och vuxenutbildningen därför att de har en tydlig koppling till ökad sysselsättning som är viktig att stötta just nu. Vi kristdemokrater kommer att fortsätta se den betydelse som studieförbunden har i samhället och bevaka huruvida stödet kan ökas när utrymmet finns i budgeten.

Folkbildningen ska fortsätta att vara ett sätt för människor att bilda gemenskap och bygga kunskap. Detta är oerhört viktigt, och därför kommer vi i Kristdemokraterna att fortsätta att arbeta för mer folkbildning.

Herr talman! För oss kristdemokrater är barnfamiljerna några som bör prioriteras i tuffare tider. Barn ska inte behöva känna ekonomisk stress eller betala priset för att föräldrarna har svårt att betala räkningarna. Därför har vi kämpat hårt i regeringen för att vid sidan om andra riktade reformer införa ett fritidskort.

Fritidskortet ska innehålla ett värde som kan användas som betalning för barn och unga i åldrarna åtta till sexton år för fritidsaktiviteter inom till exempel idrottsrörelsen, friluftorganisationer eller andra organisationer inom civilsamhället och kulturområdet. Beloppets storlek kommer att ha en differentierad utformning för att särskilt stötta barn och unga från socioekonomiskt utsatta hushåll i att ta del av fritidsaktiviteter. Vi gläds åt att det som vi kristdemokrater har kämpat för så länge kommer på plats nästa år.

Jag har envist i flera år propagerat för fritidskortet här. Det är, som någon sa, en av de frågor som vi har debatterat mest här. Först hette det fritidspeng och riktade sig egentligen enbart till barn i utsatta familjer. Det bemöttes ganska kyligt av oppositionen, som sa att de ville satsa på så

kallad generell välfärd, alltså att alla skulle få del av det. Vi lyssnade, och nu är vi här: Alla barn i åldrarna åtta till sexton år får ta del av fritidskortet.

Jag anar en, ska vi säga, viss påklistrad tveksamhet. Man kan ju inte köpa Kristdemokraternas idé utan vidare. Lite uppvisat motstånd skadar inte, men samtidigt tror jag att de flesta inser att fritidskortet kan bli en stor hjälp för många barn att komma in i olika fritidsaktiviteter inom idrott, fritid och kultur av olika slag. Det ska bli möjligt även om mamma och pappa har det tufft ekonomiskt för tillfället. Det är en viktig lindring i en tuff tid.

Jag tror att vi kommer att mötas politiskt nästa år – när tiden är inne.

Anf. 105 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Tack, Roland Utbult, för inlägget. Jag tycker att det på många sätt lyfter fram vikten av kultur och bildning i vårt samhälle, och det gläder mig.

Jag noterar att Roland Utbult både i sitt anförande och i en debattartikel i dag i tidningen Dagen resonerar om neddragningen på folkbildningen, och jag tycker mig ana en viss kluvenhet här från Kristdemokraterna.

Det är klart att ledamoten hävdar att man gör denna prioritering för att man vill satsa på andra typer av utbildningsformer. Men samtidigt lyfter man fram att man ser betydelsen av studieförbunden i samhället, att man är en varm anhängare av studieförbunden och att man också kommer att fortsätta att bevaka huruvida stödet kan ökas när det finns utrymme i budgeten.

Herr talman! Det kan inte vara roligt för Kristdemokraterna att höra dessa tongångar från samarbetspartierna, där man är stolt och glad över att kunna skära ned på studieförbunden konkret. Det är inte det som jag hör ledamoten Utbult säga. Och det gör mig glad.

Jag vet att många är oroliga för konsekvenserna av den nuvarande neddragningen i nästa års budget på 250 miljoner kronor, men de är också oroliga för de två kommande åren och den aviserade ytterligare nedskärningen på 250 miljoner kronor.

Min konkreta fråga är: Kommer Kristdemokraterna att aktivt verka för att stoppa de fortsatta nedskärningarna på folkbildningen? Det vore ett viktigt besked.

Anf. 106 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Amanda Lind för frågan. Jag lyfter fram Kristdemokraternas politik här i debatten, egentligen utan någon hänsyn tagen till vad andra lyfter fram. Jag fokuserar på vad Kristdemokraterna har för vision och syn på samhället här.

Jag har sett vad det betyder med studieförbund och med folkhögskolor. Det går inte att komma ifrån att det är helt grundläggande i vårt samhälle att människor får mötas i gemenskap i grupper. Därför ser jag ett enormt värde i studieförbunden och i folkhögskolorna.

Men jag måste säga att jag ställer mig bakom neddragningen på 250 miljoner kronor. Det beror på att det har varit så pass mycket fusk att Riksrevisionen har reagerat. Därför har man från Studieförbunden i samverkan varit tvungen att sätta igång med ett reformarbete med 18 punkter. Man har alltså vidtagit åtgärder och på det sättet talat om att man håller med om att det inte har fungerat fullt ut. Denna neddragning på 250 miljoner kronor

och en överflyttning på 100 miljoner kronor av dem till folkhögskolorna ställer jag mig bakom.

Jag tycker inte att detta står emot att vi tycker att det är viktigt med studieförbund. Vi kan inte acceptera fusk, och detta är en konsekvens av det.

Anf. 107 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är tråkigt att Kristdemokraterna och Roland Utbult lyfter in fusket som ett skäl till att göra denna drakoniska nedskärning.

Ja, det har förekommit både problem och fusk inom studieförbundens verksamhet, och det har skett ett reformarbete under flera år. Efter årsskiftet sätts en helt ny modell för utbetalning av detta stöd till studieförbunden. Man har från studieförbundens sida tagit initiativ till flera förändringsarbeten, och dessutom lyssnar man nu på Riksrevisionens kritik. Men ingenstans finns det någonting som talar för att det finns fusk som är i paritet med den halva miljard som man från Tidöpartiernas sida planerar att skära ned.

Jag återkommer till min fråga till ledamoten Utbult eftersom jag hör att det finns ett stråk av att man ändå vill säga att man värdesätter studieförbundens verksamhet, tvärt emot vad till exempel Sverigedemokraterna lyfter fram i sitt anförande.

Jag vet att det är folk som lyssnar på denna debatt och som gärna vill ha besked, inte om nästa års budget utan om budgeten för år två och tre – om de fortsatta besparingarna.

När Kristdemokraterna säger att de kommer att följa frågan och se om det finns ekonomiskt utrymme att tänka annorlunda framåt, innebär det konkret att Kristdemokraterna aktivt kommer att jobba för att stoppa de fortsatta nedskärningarna till studieförbunden? Jag tror att vi är många som vill ha detta besked här i dag.

Anf. 108 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det låter som att vi nu gör en drakonisk neddragning. Det var det uttryck som användes. Just studieförbunden får 1,7 miljarder kronor nästa år, året därpå 1,6 miljarder kronor och året efter det 1,5 miljarder kronor. Och det är riktigt att det är en neddragning.

Jag vill säga att det är omöjligt för mig att här utlova någonting när det gäller hur vi kommer att ställa oss framöver. Detta ligger fast. Sedan är det fråga om kompensation och så vidare.

Senast i förrgår träffade jag en ledande person från studieförbunden. Jag hör att man tror på Kristdemokraterna och på den vilja som vi har. Vad det kommer att resultera i får vi se. Det är inte bara jag som driver detta. Men partiet står bakom studieförbunden och folkhögskolorna.

Anf. 109 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Jag får inleda detta replikskifte med vissa korrigeringar. Jag har nämligen sagt i fel i talarstolen i ett tidigare replikskifte. Jag sa nämligen att den som var kulturminister under framtagandet av 1974 års kulturproposition var Bengt Göransson. Så var det inte alls. Det var dåvarande utbildningsministern Bertil Zachrisson. Det var senare som man fick

ett eget kulturdepartement. Det gäller att lämna riktiga uppgifter i talarstolen, och jag beklagar denna felsägning.

Men jag ska nu ställa en fråga till ledamoten Utbult. Jag fnissar lite när vi alltid talar om detta fritidskort, eftersom det har varit en evig debatt mellan oss. Men jag fnissar inte åt det engagemang som ledamoten Roland Utbult har för att stärka barns och ungas möjligheter att få ta del av ett aktivt kultur- och idrottsutövande.

Vi följer med stort intresse framtagandet av detta fritidskort. I år lade regeringen 50 miljoner kronor för att få detta på plats. Det kommande året ska förslaget om fritidskortet genomföras. Min fråga är: Kommer detta att komma på plats med tanke på att det är många myndigheter som uttrycker en hel del farhågor?

I denna väldigt akuta tid för Sveriges hushåll när det gäller att få ökade resurser för att kunna sörja för att barn och unga ska få delta i kultur- och fritidslivet menar jag att man är väldigt senfärdig med denna reform. I den första delrapporten som Statens kulturråd och MUCF har lämnat lyfts också en del risker fram, inte minst kommersialiseringen av barns och ungas fritid. Hur ser ledamoten på denna delrapport?

Anf. 110 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Lawen Redar för frågan. Det är naturligtvis alltid lite knepigt att ge garantier för saker och ting, speciellt när det gäller tidsperspektiv. Men under 2024 kommer fritidskortet att vara på plats. Det är ett antal myndigheter som nu håller på och utformar det – Folkhälsomyndigheten, Kulturrådet och flera andra. Det är ganska komplicerat.

Jag tycker att ledamoten och jag är väldigt eniga när det gäller barns och ungas situation och hur viktigt det är att de får möjlighet att ta del av idrott och kultur av olika slag. Där tror jag att vi gemensamt ändå finner varandra. Vi är överens om att det är så viktigt för vårt samhälle att barn och unga får en bra start.

Vi har lyssnat när det gäller detta med generell välfärd och att alla ska få del av detta. Jag vet att Socialdemokraterna är mycket för att alla ska få del av det. En tid var fritidspengen enbart för utsatta familjer. Men nu är detta för alla som har det hyggligt. Och de som kämpar med ekonomin ska få möjlighet att få en högre summa. Om fritidskortet blir på 500 kronor, så blir det kanske på 2 500 kronor för ett barn som lever i en familj i utsatthet. Detta klappar hjärtat för.

Anf. 111 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Vi följer reformens framtagande med intresse. För oss socialdemokrater är det viktigt att reformen bidrar till att alla barn och unga får tillgång till idrott och kulturliv, inte bara redan aktiva barn. Det är hela tanken med en generell välfärdspolitik. Även om vissa grupper kanske inte behöver det, eftersom familjen redan har goda ekonomiska förutsättningar, har generell välfärdspolitik inneburit att både de fattigaste och de som har det bättre ekonomiskt ställt får ta del av det gemensamma. Men allra mest gynnar det de familjer som har det svårast ekonomiskt.

Ledamotens reflektion gör att det här låter mer som ett barnbidrag. Man skulle ju kunna ägna tid åt att utöka det, men nu väljer man att ta fram det här fritidskortet. Frågan är hur det ska göras utan att det blir alltför

administrativt tungt och så att det inte blir en reform som möjliggör fusk från aktörer som kanske vill skapa aktiviteter för unga. Återigen handlar det för oss om att den kultur som bygger på frihet, frivillighet och ideella krafter engagemang och den idrottsrörelse som bygger på ett starkt föreningsliv inte ersätts med någon form av kommersialisering.

Kan ledamoten lova att ambitionen handlar om barn och unga och inte om att förändra dagens kulturliv som bygger på föreningsdemokrati så att det ersätts med kommersialisering?

Anf. 112 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag känner mig trygg i att det inte kommer att bli någonting kommersialiserat av detta. Grundtanken är i alla fall inte det. Men frågan är, som ledamoten säger, hur man konstruerar det här kortet – om det nu blir ett kort eller något annat. Det finns naturligtvis kriminella element som ser möjligheter även här, och de ska motverkas.

Jag tror att ungefär fem myndigheter håller på med att ta fram det här och att bara det kostar 50 miljoner. Sedan är det en satsning på 780 miljoner per år – jag kanske inte har siffrorna alldeles rätt här – och det är mycket pengar för att skapa den här möjligheten.

Nu när vi samtalat upplever jag ändå att vi är enade om att det är viktigt för barn att komma i rörelse och att det här kan vara en möjlighet. Det finns kanske fortfarande en liten tveksamhet som måste övervinnas, men jag räknar med att Socialdemokraterna och övriga partier kommer att vara med på detta 2024 när det väl gäller.

Anf. 113 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Ska man förstå vilken effekt regeringens budget får för svenskt föreningsliv och svensk kultursektor nästa år räcker det inte med att läsa utgiftsområde 17, som ska debatteras här i dag. Därför tänker jag delvis uppehålla mig vid problemen med regeringens hela budgetförslag och samtidigt beröra en del av Vänsterpartiets förslag som ryms inom det här utgiftsområdet. Vi lägger närmare 2,2 miljarder mer på det än vad regeringen gör.

Herr talman! En stor del av dagens kultur-, idrotts- och föreningsliv bärs upp av kommuner och regioner. De har till exempel hand om bibliotek, kulturskolor, länsteatrar, museer, orkestrar, idrottshallar, simhallar, fritidsgårdar och föreningsbidrag.

Redan i år har det ekonomiska läget varit väldigt tufft, och nästa år ser det ut att bli ännu tuffare. Alla eventuella reserver är tömda. Det saknas alltså stora summor. Runt om i landet sitter kommun- och regionpolitiker och sliter sitt hår.

Hur ska man kunna göra någonting åt skolresultaten? Det är många elever som inte får det stöd de behöver.

Hur ska man kunna göra någonting åt köerna i vården? Sjuka människor har rätt att få den vård de behöver.

En del känner sig tvingade att höja skatten, men i många delar av landet är kommunalskatten redan hög, och det känns tufft när man vet att många hushåll har en svår ekonomisk situation.

I det här läget får många verksamheter inom kultur och idrott neddragningar. I går släppte Kulturskolerådet en rapport byggd på svar från 200 kommuner. Närmare hälften av kulturskolorna räknar med mindre resurser

kommande år. Den andra hälften räknar med att ligga kvar på samma bidragsnivå trots ökade utgifter för hyror, löner och så vidare. Pengarna kommer inte att räcka till lika många pedagoger. De långa köerna till kulturskolorna kommer att bli ännu längre.

Det är bra att regeringen bestämt sig för att lägga tillbaka de 100 miljonerna i det statliga stödet. Det ger kulturskolorna möjlighet att utveckla delar av sin verksamhet. Men när det saknas pengar till grunderna, det vill säga lokaler, pedagogernas löner och så vidare, blir det i slutändan mindre kulturverksamhet för barn runt om i vårt land.

Herr talman! I Vänsterpartiets budget finns medel till kommuner och regioner så att de kan upprätthålla en bra välfärd för landets invånare. Inför höstbudgetarbetet framförde Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, att det behövdes 28 miljarder bara för att behålla nuvarande servicenivå – och det är en nivå som många invånare tycker är alldeles för låg. Man vill ha en starkare välfärd. Vänsterpartiet har därför avsatt 30 miljarder i generella stöd och ett stort antal riktade stöd till exempelvis socialtjänst, skola och förebyggande insatser.

Vi måste ge alla barn en bra start i livet och ha snabba insatser redo för dem som är på väg åt fel håll, in i kriminalitet eller missbruk. Det behövs även snabba insatser för den som halkar efter i skolan.

Vi menar att kulturen också är en viktig del av en stark välfärd. Utöver de generella statsbidragen lägger vi därför till exempel 100 miljoner extra på kulturskolorna för att stärka utvecklingen och 300 miljoner för att man ska kunna ta bort avgifter. Vi vet att avgifterna i många kommuner i dag är så höga att de utestänger barn från ekonomiskt utsatta familjer. Vi lägger också riktade medel på folkbibliotek och satsar på skolbiblioteken.

Förr sa många stolt att Sverige ska vara en kunskapsnation, men det begreppet urholkas alltmer. Vi måste tillgängliggöra kunskap på många sätt. Folkbildningen och biblioteken ska ha en självklar plats på fler ställen i landet, inte färre. De senaste decennierna har kommunerna tvingats stänga hundratals biblioteksfilialer, och det skapar höga trösklar för till exempel stressade småbarnsfamiljer som får ta sig till en helt annan del av kommunen för att låna böcker. Behöver de dessutom göra resan med kollektivtrafik, som kan vara både dyr och ha dålig turtäthet, blir det återigen en klassfråga vem som tar del av kulturen – i det här fallet bibliotekens utbud.

Regeringen vill satsa på läsningen och skolbiblioteken, säger man. Men även i det här fallet gör man bara en liten riktad insats. Man lägger ett fint tak på ett ruttet hus. Här återkommer alltså husparallellerna.

I går lyssnade jag på Åsa Fahlén, som är ordförande för fackförbundet Sveriges Lärare, som beskrev hur förskolepedagogerna – som faktiskt är de som har möjlighet att introducera böcker och läsning i barns liv – jobbar i alldeles för stora barngrupper. Skolverkets rekommendation för storleken på barngrupper överskrids i 10 000 fall i dag. Mellan 85 och 90 procent av personalen jobbar i för stora barngrupper.

Lärarna på lågstadiet har svårt att hinna hjälpa alla som inte har knäckt läskoden och som skulle behöva extra stöd. Det är först i årskurs 9, när det är dags för slutbetygen, som man sätter in den största andelen specialpedagogiska insatser. Det är ju när barnen har år av skolmisslyckanden bakom sig! Jag blir fruktansvärt provocerad när jag ser liberala och moderata ministrar vifta med böcker, prata om pärmar i stället för skärmar och slå

sig för bröstet för att man ska införa läslistor och kulturkanon för lärare att använda sig av. De ska få tips om vilka böcker man ska köpa in och låta eleverna läsa. Jag tycker att det är alldeles för långt från den verklighet som dagens elever och lärare vistas i. Man blir faktiskt lite mörkrädd.

Vi behöver mer resurser till landets skolor och förskolor, och lärarna behöver få nya kollegor, bland annat i form av skolbibliotekarier och kulturpedagoger. Det behövs en lagstiftning om alla elevers rätt till bemanade skolbibliotek. Det behövs också fler platser på högskolan för att utbilda skolbibliotekarier och stöd till kommunerna för att få till de fysiska bibliotek som saknas runt om i landets skolor. Om sedan barnen som lär sig ska läsa på en lärplatta, lyssna på en ljudbok eller läsa i en fysisk bok tycker jag inte att klåfingriga ministrar ska bestämma.

Herr talman! Låt mig närmare analysera ett annat område vi behandlar i dagens budget: idrotten. Även här vill regeringen gärna lyfta sina satsningar på idrott i utsatta områden. Vi pratade nyligen här om fritidskortet. Jag tycker att detta är bra insatser, men de är inte tillräckliga. Det är bra att man nu tar ett nytt grepp för att fler barn ska kunna vara aktiva i en idrottsförening. Jag vet att det är Roland Utbult och Kristdemokraterna som har drivit på för detta. För många familjer är det inte möjligt att låta barnen idrotta organiserat på grund av höga avgifter och kostnader för utrustning och resor.

Men det som också saknas på många håll i landet är utrymme för träning och tävling. Föreningar får redan i dag säga nej till många barn som vill vara med eftersom det saknas plats att hålla till på. Risken är nu stor att fritidskortet bara blir en subventionering för dem som redan är inne i föreningslivet, som redan har råd och som är med i ett lag eller pysslar med idrott eller kultur. Det kanske inte blir så många nya aktiva som man tänkt sig. Det här skulle jag vilja att man tar ett nytt tag kring.

Från Vänsterpartiet har vi under många år väckt motioner och lagt fram budgetförslag som skulle innebära att man ger föreningar och kommuner stöd att skapa fler platser för idrottande, till exempel genom en statlig investeringsfond och en nationell stödfunktion som kan hjälpa till med att utforma framtidens aktivitetsytor. Många av oss har varit i Danmark och sett fina exempel på hur de med hjälp av experter och arkitekter kunnat tänka nytt kring aktivitetshallar. I vårt förslag finns det 425 miljoner mer för idrottssatsningar, plus de här investeringspengarna. Vi vill rikta en del av dessa medel direkt till parasporten för att personer med funktionsnedsättning ska kunna hitta en idrott de gillar.

Herr talman! Nu har jag pratat länge om de problem som finns i den offentliga kultursektorn och i idrotten och måste få fokusera en stund på det som görs inom civilsamhället. De ideella organisationerna erbjuder människor möjlighet till ett aktivt och rikare liv genom kultur, bildning, idrott, friluftsliv, hantverk, miljöarbete eller engagemang inom social verksamhet. Det är i föreningslivet som alla kan hitta ett socialt sammanhang och bryta ensamheten, lära sig ett nytt språk eller utöva någon annan aktivitet som gör att man får ett starkt självförtroende. Miljoner invånare är aktiva i en eller flera föreningar, och det här rika engagemanget är en väsentlig ingrediens i vår demokrati. Det är där människor i praktiken får utöva föreningsdemokrati, argumentera och ta plats. De här organisationerna fungerar också som röstbärare för dem som annars inte skulle kunna

göra sig hörda och som experter när vi ska stifta nya lagar eller göra förändringar på lokal och regional nivå.

Förutom de här nedskärningarna på studieförbunden är jag nu orolig för att även en rad andra organisationer blir av med sina bidrag, såsom konsumentföreningar och etniska organisationer. Man försvårar också, som tidigare talare har varit inne på, för lotterierna. Det är redan i dag väldigt krångliga regelverk och dyra certifieringsprocesser för de allmännyttiga lotterierna. Man vill nu försvåra för partier att delta i lotteriverksamhet. Det är flera olika delar som vi ser kommer att slå hårt mot civilsamhället. Jag tycker att det är mycket olyckligt.

Herr talman! Jag har dragit över min talartid lite grann, men jag tror ändå att jag behöver lägga lite tid på att prata om det här med fusket inom studieförbunden. Vi som sitter här i kammaren har haft den här debatten väldigt många gånger, men inför dem som lyssnar för första gången behöver jag motsäga en del av det som framförts som fakta i talarstolen. Det blir som något slags modern vandrings sägen med de här fusksiffrorna.

Det började med att Alexander Christiansson här i talarstolen hävdade att studieförbunden skulle fuska i 44 procent av verksamheten. Detta finns det ingen granskning som visar. Antingen har han inte läst Riksrevisionens rapport eller så läser han den som fan läser Bibeln, som man brukar säga.

För några år sedan var det så att studieförbunden blev utsatta för fusk. Människor registrerade studiecirklar hos flera studieförbund för att på oriktigt sätt få ut ersättning. Det är en typ av bedrägerier som studieförbunden blivit utsatta för. Man hade inte tillräckligt bra kontrollsystem. Sedan dess har man upprättat det it-system som Amanda Lind berättade om, där registren kan samköras. Man har infört kontroller och krav på inloggning med bank-id. Man har alltså gjort en rad saker för att komma till rätta med de luckor som funnits och täppa till hålen. Det här är en typ av samkörning som jag vet att många myndigheter gärna skulle vilja ha för att kunna hitta människor som försöker utnyttja systemet och fuska.

Jag återgår till vad Riksrevisionen skriver i sin rapport. Det man bland annat har gjort är att titta på en särskild typ av arrangemang där folkbildning anordnas tillsammans med en annan organisation. Den delen rör runt 3–5 procent av den totala budgeten för folkbildningen inom studieförbunden. Man har tittat på en specifik månad när man gjort sin granskning. Under den månaden handlar det om ett hundratal arrangemang, och för 44 procent av dem fanns det inte tillräckligt underlag – kvitton, verifierationer och så vidare.

Det är alltså därifrån siffran 44 procent kommer. Man har tittat på 3 procent av verksamheten under en månad. Det är en väldigt liten del. Det handlar alltså inte om att den här verksamheten inte har genomförts, utan om att det inte har funnits ordentligt med underlag för att kunna betala ut pengarna. Det är fel; så ska man inte göra. Men det betyder inte att 44 procent av studieförbundens verksamhet är fusk och kan skäras ned och att man på något vis ska straffa de här organisationerna när det är människor som har utsatt systemet för bedrägerier.

Herr talman! Nu får jag kanske nöja mig. Jag antar att jag kommer att få några repliker, så att vi får chansen att fortsätta prata om det här.

Anf. 114 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet pratar oroande om kulturskolans befarade neddragningar. Jag tror att vi är många, herr talman, som vurmar för våra kära kulturskola och tycker att den är en otroligt viktig verksamhet för våra barn och unga. Den är säkerligen en av anledningarna till att vi har en så fantastisk musikbransch som vi har.

Det som Vasiliki hänvisar till är den rapport som Kulturrådet har presenterat. Ungefär hälften av dem som svarat på enkäten är rädda för att det ska bli nedskärningar på kulturskolan. Nu har vi, herr talman, inte sett dessa nedskärningar ännu, utan det här är vad en del kommuner har sagt – ungefär hälften av dem som svarade i kommunerna befarar en neddragning. Vi får vänta och se. Förra året, herr talman, lade kommunerna 2,9 miljarder på kulturskolan. Det är mer än någonsin. Även om man också tidigare har befarat neddragningar har det inte blivit så. Vi tycker från Moderaterna att kulturskolan är viktig.

Sedan ska man komma ihåg att det trots allt bara är 11 procent av barnen som går på kulturskolan i Sverige. Ibland när vi diskuterar kulturskolan får man för sig att det är 100 procent. Det skulle jag som musiklärare ha önskat att det var, men så är det faktiskt inte.

Herr talman! Jag begärde framför allt ordet för att Vänsterpartiet och Vasiliki talar så varmt om det här med fler idrottsytor och hur viktigt det är. Man befarar att de ska bli färre. Då undrar jag: Hur kan det då komma sig att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet på stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stad i torsdags bestämde sig för att bygga ett fyrvåningshus och därmed stänga en ridskola med 740 medlemmar, varav 400 flickor som rider varje vecka? Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har bestämt att det är viktigare att bygga ett fyrvåningshus än att 400 flickor får fortsätta med ridverksamheten. Är det, herr talman, att värna idrott för barn och unga?

Anf. 115 TALMANNEN:

Jag vill göra ett stillsamt påpekande om att vi använder både för- och efternamn när vi talar om varandra i kammaren och om att detta är en debatt i riksdagen och inte i fullmäktige.

Anf. 116 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Herr talman! Det blir jättesvårt för mig att svara på vad som har hänt i Stockholms stad. Jag vet att många kommunpolitiker har det väldigt tufft när det gäller bostadsbristen men också bristen på kulturlokaler och idrottsytor.

Det är därför som vi föreslår att staten ska gå in och hjälpa till med både investeringsstöd för bostadsbyggande och investeringsfonden för idrottsytor. Vi vet också att många kommuner har idrottshallar som är i väldigt dåligt skick. Man skulle behöva tillgänglighetsanpassa dem och renovera dem. Det tycker vi också att staten i det här läget skulle kunna stötta med. Det är några av de förslag som vi har lagt fram.

Vi har också tittat på skrivningarna i plan- och bygglagen där ordet idrott i dag inte finns med. Skulle man ändra så att det inte bara handlar om att man till exempel tvingas anlägga cykelbanor utan skriver att idrott ska finnas med i checklistorna när kommunerna ska planera områden kan man få in idrottsytor på ett naturligt sätt redan på planeringsstadiet.

Jag vet att många storstadsregioner har det svårt när det är bostadsbrist och man samtidigt försöker att få till utrymmen för rekreation. Vi tror att det skulle vara bra att man i plan- och bygglagen tydliggör att idrott ska finnas med på planeringsstadiet.

När det gäller kulturskolan är det ett bekymmer att det är så få barn som har tillträde, och köerna är väldigt långa. Det är beklagligt att det var en sväng förra mandatperioden när regeringens budget inte gick igenom, utan det var oppositionens budget som gick igenom. Då försvann satsningen på Kulturskolelivet. Det blev bara halva kvar.

Den satsningen skulle möjliggöra för fler att bli kulturskolepedagoger. Det finns en lärarbrist. Man kan inte ta emot alla de elever som i dag finns i kö. Finns det några planer från regeringen att titta på att utöka antalet platser för kulturskolepedagoger?

Anf. 117 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Vasiliki Tsouplaki så väldigt mycket för svaret. Det är glädjande om Vänsterpartiet i riksdagen inte stöder beslut som man har fattat i Stockholms stad som minskar antalet idrottsarenor och i synnerhet för flickor.

När det gäller att få till fler platser i och fler barn som går i kulturskolor tror jag att vi är överens om att det är en hel kedja av saker som man måste göra. Precis som Vasiliki Tsouplaki själv säger har kommunerna en väldigt ansträngd ekonomi.

Det är klart att det är svårt för oss i riksdagen att besluta om kulturskolan som är en kommunal verksamhet och säga hur kommunerna ska göra. Vi måste utgå från att kommunerna fattar de klokaste besluten.

Regeringen tillför nu 10 miljarder nästa år till kommunsektorn. Förhoppningsvis väljer många kommuner att inte göra några neddragningar av kulturskolan utan försöker att hitta olika kreativa lösningar för att behålla kulturskolan, som är en viktig verksamhet.

Anf. 118 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag fick svar på min fråga. Men nu är jag kanske här för att svara på Kristina Axén Olins frågor, så jag ska i varje fall göra mitt bästa.

Sedan till frågan om att flytta på verksamhet. Jag hoppas att man i Stockholms stad har tänkt på att man ska hitta en ny plats för ridhuset. Det är väldigt viktigt att det finns plats för ridsporten. Jag har själv som kommunpolitiker fattat den typen av beslut om att flytta ridverksamhet för bostadsbyggande.

Det är viktigt att man gör det i dialog med den förening det berör. Det är alltid tufft att hitta nya platser. Men ibland kan man behöva fatta den typen av beslut. Jag vill inte säga att någon har gjort rätt eller fel när jag inte har läst underlag eller satt mig in i den verksamheten.

När det gäller kommunernas ekonomi var min grundkritik i mitt anförande att man från regeringen och Sverigedemokraterna inte tillskjuter tillräckligt mycket medel. SKR har beskrivit att det behövs 28 miljarder till kommuner och regioner för att bara ligga kvar på dagens nivå.

Vill man till exempel ha en ambitionshöjning för kulturskolan behöver man tillföra extra medel. Jag vet att kommunerna föredrar generella statsbidrag. Vi har försökt att göra en liten kombination. Vi föreslår en hög

andel generella stöd i vår budget men också en del riktade stöd just för det nationella uppdraget.

Det handlar också om att stötta kommuner som vill ta bort avgiften till kulturskolan. Vi vet att den är ett hinder. Många barn tar inte ens med sig blanketten till sina föräldrar när det finns möjlighet att anmäla sig till kulturskolan för att de vet att föräldrarna inte har råd. Det är bara jobbigt att se besvikelsen hos föräldrarna när de behöver säga nej.

Det är den realiteten som många barn har i dag. Där behöver vi från staten stötta kommunerna med de generella statsstöden men också stöd riktat för barns och ungas kultur- och idrottsverksamhet.

Anf. 119 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Vi har en läskris i Sverige. Det framgår tydligt i den internationella studie om läsförmåga som heter Pirls. Även Pisastudien som kom i veckan pekar på en kunskapskollaps i svensk skola. Så här kan vi inte ha det. Sverige är en kunskapsnation. Vår rikedom som nation bygger på att vi har haft en skola där alla barn, oavsett bakgrund, har lärt sig läsa, skriva och räkna.

Det har framför allt skett en markant ökning av unga som ligger på en mycket låg nivå i läsningen. Antalet elever på denna låga nivå har ökat med 60 procent i Sverige sedan 2016. Om trenden skulle fortsätta kommer vi att ha en ganska stor andel unga svenskar som är funktionella analfabeter. Väldigt många i den här gruppen är som jag andra generationens svenskar.

Utanförskapet i Sverige handlar inte bara om socioekonomi. Det handlar framför allt om ett känslomässigt och kulturellt utanförskap som vi måste adressera som politiker. Alltför många ungdomar med utländsk bakgrund känner sig inte som svenskar. De upplever sig inte vara delaktiga i samhällsbygget här.

De deltar inte i idrottsföreningar i någon stor utsträckning. De går inte heller i stor utsträckning i kulturskolor – sådana finns oftast inte i utsatta områden. De går inte på teater och konstliv om inte skolan tar dem dit. De badas inte i våra klassiska böcker från barnsben. De är sällan medlemmar i Scouterna, Friluftsrådet eller någon av våra andra fantastiska civilsamhällsorganisationer.

Herr talman! Alla barn som växer upp i Sverige måste få tillgång till den svenska kulturen och det svenska språket. Många inom kulturvärlden har uttryckt sig kraftigt negativt till en kulturkanon sedan förslaget presenterades i Tidöavtalet. Det är lätt att raljera över en kulturkanon när man själv tillhör kultureliten. Men i stället menar jag, herr talman, att det avslöjar en form av snålhet.

Kultureliten besitter ett massivt kulturkapital som den med självklarhet förmedlar till sina egna barn, som därigenom får ett försprång i att framgångsrikt kunna navigera i det svenska samhället. Varför missunna förortens ungdomar kulturens makt, herr talman? Det är min fråga.

Den borgerliga regeringen lägger nu fram förslag om insatser för att få bukt med läskrisen. Det behövs både insatser för att öka läsandet för barn och insatser för att integrera vuxna som i dag inte har lyckats komma in i samhället.

Sammanlagt 1,8 miljarder kronor läggs under mandatperioden för att få barn att börja läsa och att gå från skärm till pärm. Jag vill ge några ex-

empel på Liberalernas satsningar för ett ökat läsande och för att minska läsgapet mellan utsatta områden och Sveriges villamattor.

Prot. 2023/24:43

6 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

- Det har varit för mycket skärmar och för lite böcker för små barn. Den här regeringen med Liberalerna lägger om den förra regeringens helt okritiska digitalisering. Vi lägger en halv miljard kronor varje år på läroböcker, riktiga läroböcker. Jag ser fram emot att se barn bära läroböckerna hem från skolan.
- Vi har gett ett uppdrag till Skolverket att ta fram läslistor som ska vara ett stöd till lärare, och vi kommer att ta fram en kulturkanon under mandatperioden oavsett vad kultureliten säger.
- Alla elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek. Väl fungerande skolbibliotek kan ha en enorm effekt för läsningen i skolan. Satsningen rullas fram under mandatperioden.
- Det görs en ökad satsning på folkbibliotekens arbete med läsfrämjande för barn. 40 miljoner läggs de kommande åren.
- Vi ger ett förstärkt bidrag till Svenska barnboksinstitutet.
- Vi fortsätter den nationella satsningen med bokstart för mindre barn.
- Vi förlänger satsningen på resursbiblioteken för våra nationella minoriteter. Det är viktigt att få dem med.

Dessutom är vi liberaler stolta över satsningen på idrott i utsatta områden. Nu rullas de 100 miljonerna ut. I vartenda ett av våra 61 utsatta områden finns det i dag idrottsföreningar som får ta del av de pengarna. De är på riktigt, och de kommer att göra skillnad. Dessutom kommer fritidskortet för unga att bli verklighet under nästa år.

Vartenda barn och varje ung människa i Sverige kommer själva att kunna välja ett fritidsintresse att delta i, och föräldrarna kommer inte att kunna använda pengarna till någonting annat. Vi minskar med de här satsningarna gapet mellan de barn som har råd och de barn som avstår för att deras föräldrar inte kan betala för fritidsaktiviteter.

Herr talman! Svensk kultur finansieras faktiskt inte främst av skattebetalarna utan genom ideella krafter, genom företagare som sponsrar och genom privatpersoner som betalar för kultur, idrott eller fritidsaktiviteter. Vuxna behöver ha inkomster för att kunna betala för sitt eget och för sina barns deltagande. Regeringen gör därför ett antal satsningar för vuxna för att minska utanförskapet och få fler att bli en del av samhället.

Först och främst har folkhögskolan fått ett generellt ökat stöd med 100 miljoner kronor. Den spelar en viktig roll i det svenska utbildningssystemet, framför allt för att ge möjligheter för dem som inte riktigt kom till sin rätt i den vanliga svenska skolan. På ett innovativt och annorlunda sätt får de i folkhögskolan en starkare självkänsla och motivation till utbildning. Det handlar inte minst om möjligheten att läsa upp allmän kurs, som gör att de sedan kan få behörighet att läsa vidare i någon form av eftergymnasial utbildning, högskola och så vidare.

I budgeten föreslås också att mer än 1,3 miljarder kronor ska tillföras för att förstärka regionalt yrkesvux och att närmare 400 miljoner kronor ska tillföras för yrkeshögskoleutbildningar.

Herr talman! När man gör satsningar på ungas läsande, ungas idrottande och ungas fritidsaktiviteter och på folkhögskolor, yrkesvux och yrkeshögskolor måste man som politiker även välja att minska stödet till annat.

Studieförbunden, som fick 2,5 miljarder av staten, regioner och kommuner 2023, får ett minskat stöd med 250 miljoner det kommande året. Men studieförbunden tar också del av andra bidrag och har egna intäkter. Totalt cirka 3,5 miljarder fick studieförbunden 2021, när man senast räknade på det. Det är alltså en besparing som sker men knappast någon slakt, som har påståtts i medierna. Och då har jag inte ens räknat in Sisu, som är idrottarnas bildningsförbund, i dessa pengar.

Folkbildningen ligger väldigt nära Liberalernas dna. Den kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad, som drevs av liberala kvinnorrättskämpar, var ett av skälen till att vi gjorde enorma framsteg för jämställdhet och demokrati i Sverige. Tyvärr har dock folkbildningen varit en källa till skandaler på senare år. Riksrevisionens rapporter visar att nära hälften av de stöd som de har granskat har saknat kostnadsunderlag. Detta är helt oacceptabelt. Det är fusk med skattededel, som ingen i den här kammaren borde kunna ställa sig bakom.

Sverige ska fortsättningsvis ha en stark folkbildning. Men demokratins infrastruktur ska inte i framtiden kunna utnyttjas av icke-demokrater eller kriminella element. Vi ska stoppa det bidragsfusk som har funnits inom folkbildningen. Med det sagt: Detta är inte skälet till att Liberalerna har varit med om att göra denna besparing. Det är satsningarna på allt annat som är skälet till att Liberalerna är med och gör besparingen på folkbildningen.

Avslutningsvis vill jag även betona vikten av judiskt liv i Sverige. Den antisemitism som finns i Sverige har förvärrats efter Hamas terrorattack mot Israel. Det är avskyvärt att svenska judar ska behöva vara rädda för att bära sin davidsstjärna eller behöva gömma sin identitet för andra. För att bekämpa antisemitismen behöver åtgärder vidtas på många olika fronter. Regeringen har avsatt medel för folkhögskoleinsatser som stärker kunskaperna om judiskt liv och judisk kultur i Sverige, och vi har ökat medlen för att skydda judiska församlingar och skolor. Vi kommer att göra mer om det krävs.

Herr talman! Liberalerna yrkar bifall till den borgerliga regeringens och Sverigedemokraternas budgetförslag inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

(Applåder)

Anf. 120 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Tack, Robert Hannah, för engagemanget för de barn och unga som växer upp i Sveriges 59 utsatta områden! Dessa har blivit färre, men det är helt riktigt att de är alldeles för många. Den utveckling vi har sett är inte bara att de utsatta områdena är många utan att andelen riskområden och särskilt utsatta områden har blivit fler.

Det som beskrivs här med en kulturkanon tror jag är en övertro på dess möjligheter att skapa kulturell gemenskap och språkligt stärkande progression för barn och unga. Läskrisen har väl ändå att göra med en misslyckad skolmarknad som sorterar ut barnen med de största kompensatoriska behoven? I Sverige har vi en omvänd kompensatorisk insats, det vill säga att

de barn som har minst behov av skolans jämlikhetsagenda tvärtom får mer insatser, och de som behöver betydligt mer insatser får allt mindre.

Jag tyckte att det var befriande att höra skolministern i går våga uttrycka att man vill göra någonting åt det här och att man ser de marknadsmisslyckanden som den förda politiken har inneburit.

Min fråga till ledamoten är dock hur en kulturkanon ska kunna kompensera för barns bristande läsning. Är det inte en övertro på denna reform som man presenterar här när man tror att den ska kunna leda till någon form av kulturell och språklig sammanhållning? Jag tror betydligt mer på den generella välfärdens insatser för att stärka språket i tidig ålder för barn och unga, och jag tror på gedigna satsningar på svensk skola.

Anf. 121 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Tack, Lawen Redar, för din fråga! Det stämmer att det har blivit 59 områden, och det innefattar tre kategorier: riskområden, utsatta områden och särskilt utsatta områden. Alla dessa tillsammans är alltså utsatta områden.

Den satsning som vi nu gör med pengar till idrott i utsatta områden gäller alla områden som är utsatta och har varit utsatta de senaste åren. Den gäller alltså fler än 61, om man ska vara uppriktig. Ett antal som har tagits bort får stanna kvar i satsningen. Dessutom gäller den angränsande områden om polisen och länsstyrelsen – tror jag att det är – tycker att det är befogat. Oftast är det ju dessa områden som riskerar att sedan bli utsatta.

Vad gäller kulturkanonen är det en del av ett väldigt stort paket; jag nämnde sju olika saker där vi satsar på läsande. Men jag tror de facto att det är en stor kulturell skillnad om man får växa upp med Alfons Åberg och Pippi Långstrump eller inte. Genom att ha läslistor, genom att ha en kulturkanon, genom att satsa på bättre och tidigare insatser i förskolan när det gäller läsande och genom att satsa på specialister i läsande i förskolan kommer vi att få se en mycket större skillnad.

Jag delar Lawen Redars åsikt att det inte räcker med en kulturkanon. Det handlar om vad man gör med den, och det handlar om vilka övriga insatser man gör. Vi kommer att göra stora insatser. Det handlar om allting från att använda Socialdemokraternas gamla insats Bokstart till att använda fler pedagoger tidigt.

Vad gäller skolsegregationen kan jag säga att jag kommer från Tynnered i Göteborg. 70 procent av svensk segregation beror på var man bor. Oavsett om det skulle finnas friskolor eller inte är det de facto så att i skolan i Tynnered är nästan alla andra generationens svenskar. Oavsett vad man tycker om friskolorna – som vi ska reformera – behövs andra insatser i de här skolorna specifikt för att lyfta skolresultaten och läsförmågan. Det behöver göras i vilket fall som helst.

Anf. 122 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Tack, Robert Hannah, för svaret och engagemanget! Läslistor tas i dag fram av Skolverket, och det finns få kulturella aktörer i samhället som tycker att det här verkar vara någonting klokt att lägga resurser, engagemang och tid på.

Det närliggande exempel vi har på en kulturkanon är Danmarks. Den tidigare – för decennier sedan – kulturministern berättade hur processen

gick till och hur man involverade hela landet i den. I dag kan man inte ens finna den danska kulturkanonen på kulturdepartementets hemsida.

I denna tid då egentligen hela borgerligheten beskriver hur ansträngt det ekonomiska läget är och att man måste prioritera sina insatser är jag förundrad över att det är detta man fäster stor vikt vid.

Jag menar att läslistor är helt centrala. Barnens integration i det svenska samhället är oerhört viktig – därav vikten av att satsa på meningsfulla fritidsaktiviteter, läsning i skolan och kulturella aktiviteter i skolan som stärker likvärdigheten. Men att lägga tid och resurser på en kulturkanon ställer jag mig ytterst frågande till. Då kan man lika gärna använda de resurserna till förskolearbetet och öppna förskolan. Man kan lägga dem på grundskolan med mera och stärka de sociala insatserna där.

En kulturkanon är egentligen någonting som är av makten framtvingat. Det kommer att definieras av makten vad det är barn och unga ska läsa. Jag menar att det är stimulansen man ska ägna tid åt, bland annat genom satsningar som nu görs på skolbibliotek. Även det är en reform som man kan förstärka när det gäller sociala insatser för barn och unga och för läsförmågans skull.

Anf. 123 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att de insatser som Lawen Redar föreslår är bra. Jag tror dock att vi måste adressera ett annat grundproblem, och det är den normförskjutning som sker i våra utsatta områden där andra människor än staten eller de laglydiga medborgarna sätter agendan.

Vi kan titta på några av Göteborgs utsatta områden. Det kom precis en undersökning därifrån som tittade på exempelvis oskuldsnormer. Det visade sig att en stor andel av de flickor som bor och växer upp i Göteborgs utsatta områden har en oskuldsnorm. De förväntas vara oskulder. De förväntas ha en annan typ av framtid när det gäller vad de får göra, hur de får leva och vad de får plugga. Det är klart att det blir befriande om de får läsa vissa gemensamma texter som resten av landet läser, som handlar om Pippi Långstrump som slår sig fri.

Det finns en makt i att känna till våra viktigaste texter. Sedan kommer det inte att räcka att ha en kulturkanon; det visar till exempel Danmark. Den måste följas upp bättre, man måste uppdatera den och man måste jobba mer aktivt med den. I grund och botten är det en av väldigt många komponenter. Jag säger inte att det är lösningen, men jag säger att det behövs som en del av en lösning.

Om vi får läslistor som fungerar så att alla barn läser ett antal av de mest klassiska böckerna, oavsett om de är från Sverige eller från något annat land, om vi har en satsning på bibliotekarier och skolbibliotek, om vi har en satsning på att man faktiskt har böcker hemma och inte skärmar, tror jag att vi i framtiden kommer att lyckas höja skolornas resultat och barnens läsförmåga.

Jag tror egentligen inte att vi tycker olika om vad som behöver göras. Jag tror att vi tycker olika om vad som därutöver behöver göras. Vi vill göra mer från Liberalernas sida.

Anf. 124 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! Min ursprungstanke med att begära replik var att kommentera Robert Hannahs anförande när det gällde läsning och folkbild-

ning. Jag kan börja med det. En bra sak i regeringens budget som inte finns med i utgiftsområde 17 är satsningen på bemannade skolbibliotek. Jag tycker att det är på sin plats att uttala det. Jag vet att Robert Hannah och Liberalerna har jobbat hårt för det. Det var en reform vi drev tillsammans under tiden med januariavtalet, och jag är väldigt glad att den nu äntligen kommer på plats och kommer naturligtvis att följa implementeringen noggrant. Den är väldigt viktig för alla barns tillgång till böcker och läsande.

Min fråga till ledamoten rör folkbildningen. Det ska hedra Robert Hannah att han säger att det inte är fusket inom folkbildningen som är anledning till nedskärningen – ledamoten Vasiliki Tsouplaki har också tydligt påtalat att de siffror som används i den debatten är felaktiga – utan att det är andra saker som gör att Liberalerna ändå står bakom detta.

Som Robert Hannah säger ligger folkbildningen nära Liberalernas hjärta. Min fråga rör att man nu väljer att fördela det statliga stödet på ett annat sätt genom den nya lagändringen. Varför inväntar man inte den stora folkbildningsutredning som liberalen Christer Nylander nu faktiskt gör? Jag skulle vilja höra hur Liberalerna ställer sig till det.

Men sedan måste jag också kommentera den retorik som Robert Hannah använder i talarstolen. När man talar om en kulturelit är det en retorik som det förvånar mig att Liberalernas kulturpolitiska talesperson använder. Det är en polariserande och föraktfull retorik som jag trodde att Liberalerna höll sig för goda för. Jag undrar om det är en retorik som Liberalerna som parti verkligen står bakom.

Anf. 125 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! När det gäller folkbildningsutredningen och folkbildningen är det närmast omöjligt för en regering att vänta i två eller tre år på att införa reformer när det kommer den typ av granskningar som Riksrevisionen kom med. Vi har genomfört ett antal förordningsförändringar. Vi har i regleringsbrevet krävt att de tydligare ska ta tag i de uppkomna saker som Riksrevisionen pekar på. Det är de åtgärder vi har vidtagit på grund av att det har saknats kostnadsunderlag i 40 procent av ärendena, så jag känner ändå att jag beskrev Riksrevisionens rapport korrekt. Det kanske var andra som inte gjorde det. Vi har vidtagit de åtgärder på grund av Riksrevisionens rapport som vi behövde vidta här och nu.

För vår del handlar ändringen i budgeten om en prioritering av läsande och av yrkeshögskolor, yrkesutbildningar och folkhögskolor. Det är egentligen en flytt från utbildning och folkbildning till utbildning och folkbildning som vi genomför i mina ögon – en annan prioritering, helt enkelt, från vår sida.

Sedan gällde det frågan om att använda begreppet kulturelit eller inte. Det är ett faktum att det finns många barn och ungdomar i Sverige som inte får tillgång till den svenska kulturen. De deltar inte i kulturskolan. Jag visste inte ens vad kulturskolan var när jag växte upp. I vuxen ålder, när jag kom in i riksdagen, lärde jag känna någonting som hette kulturskolan. Jag läste inte de mest klassiska böckerna när jag växte upp. Dem har jag läst som vuxen. Jag deltog i idrott men inte alls i samma omfattning och sammanhang som andra.

När man ser hur många debattörer – jag pratar inte om någon här i kammaren – är emot alla insatser som borgerligheten föreslår för att se till att dessa ungdomar får tillgång till den kultur de har rätt till tycker jag att

de är någon form av kulturelit som inte vill öppna upp för att se det här problemet och göra något åt saken.

Anf. 126 AMANDA LIND (MP) replik:

Herr talman! För att börja med folkbildningen kan jag bara beklaga att man inte väljer att invänta den stora folkbildningsutredningen, ledd av liberalen Christer Nylander, just när det handlar om den typ av strukturförändringar som lagändringen faktiskt innebär. Det har kommit massiv kritik från remissinstanser om att man nu är inne och petar i den fria och frivilliga folkbildningen. Att i alla fall invänta ett helhetsgrepp hade varit klädsamt.

I kulturdebatten tidigare denna höst har Norrköpings moderata kommunalråd Sophia Jarl talat om en bortskämd kulturelit och använt en typ av retorik som har kritiserats starkt, inte minst av Moderaternas egen kulturminister. Nu närmar sig Robert Hannah den retoriken, och det beklagar jag. Man måste rimligen kunna ha en diskussion om en kulturkanons eventuella värde för läsförmedling utan att få epitet av den typen påklustrade.

Jag vill också påminna om att personer som engagerar sig för kultur i dag, oavsett om det är en ledare för en myndighet eller en enskild kulturskapare, ofta är de som sedan jobbar dag och natt för att nå ut till fler med kulturen, inte minst barn och unga. Det är personer som dedikerar sitt liv åt att få kulturen att nå fram till fler. Jag tycker att vi i vår talarstol ska avhålla oss från att uttala oss förringande om den typen av personer.

Anf. 127 ROBERT HANNAH (L) replik:

Herr talman! När det gäller folkbildningsutredningen tycker jag att den är jätteviktig. Den har fått nya direktiv av den nya borgerliga regeringen. Det skiljer sig vad regeringen och vad Socialdemokraterna tycker i fråga om budgetunderlaget, men jag vore väldigt förvånad om inte även Socialdemokraterna själva hade ändrat i exempelvis regleringsbrevet och krävt en bättre uppföljning. Jag tror att alla regeringar som är ansvarsfulla hade tvingats göra ändringar i regleringsbrevet.

Nu har vi tyckt olika i fråga om hur mycket vi ska göra. Vi har ändrat i förordningarna och delat dem i två olika. Det tyckte folkhögskolornas riksförbund – jag minns inte namnet; förlåt, herr talman – var helt okej att göra. Vänsterregeringen – din regering, Amanda Lind – hade ju tidigare gett särskilda stöd riktade till folkhögskolor. Jag ser inte riktigt ändringen här som någon form av superstor reformändring. Ni gjorde ju likadant, men ni gjorde det på ett annat sätt. Ni gav extra insatser till den ena eller den andra.

Sedan var det frågan om att använda begreppet kulturelit. Jag har inte kallat några för bortskämd kulturelit, men jag tycker att det är problematiskt när man inte ser de enorma utmaningar som så många ungdomar i dag har med att ta del av det svenska språket, det svenska samhället och kulturen i Sverige. Det finns inga kulturskolor i de flesta utsatta områden. Idrottsdeltagandet är enormt lågt, deltagandet i fritidsaktiviteter likaså. Deltagandet i teater och kultur är också väldigt lågt. Då tycker jag inte att det är så problematiskt att ta fram en kulturkanon där man beskriver: Detta är den kultur och de texter som andra i stor utsträckning deltar i och använder i det här landet. De är viktiga för vår gemenskap. Det är därför jag framför den typen av åsikter.

(Applåder)

Herr talman! Kulturdebatten fortsätter. Det är höstens enda, och den långa talarlistan visar att vi i utskottet verkligen känner oss kallade. Vi behandlar många områden, alltifrån spelfrågor till kyrkoantikvarisk ersättning. Däremellan hittar vi kultur av alla de slag och färger, folkbildning och inte minst idrott.

Att kulturen är viktig anser vi som deltar i debatten i dag. Men hur är det utanför? Tar man kulturen för given? Behövs ens en kulturpolitisk debatt? Mitt svar på den sista frågan är: Ja, nu kanske mer än någonsin.

För mig handlar kultur om att tänja på gränser, att lära sig mer, att se världen genom andras ögon, att möta det främmande, att få tid att reflektera och att lära sig något nytt – oavsett om det handlar om besök på teater där vi ser ett klassiskt stycke eller på en konstutställning med modern konst.

Konsten är viktig i gaturummet. Den kan göra en plats tryggare. Den är något man känner igen, något att vara rädd om och något som skapar gemenskap.

Centerpartiet har liksom flera andra partier lagt fram ett särskilt yttrande inom utgiftsområde 17. Där har vi ett tydligt fokus på folkbildningen och civilsamhället. I fråga om folkbildningen har regeringen trampat helt fel. Det är förvånande med tanke på att samtliga regeringspartier borde värna den fria och frivilliga folkbildningen.

Varför är den så viktig? Samhället blir alltmer komplext. Uppgifterna vi har att lösa gemensamt blir allt svårare. Och vi har en alltmer polariserande debatt. Dessutom ska man som enskild sortera i ett ständigt pågående informationsflöde. Vi ser att några har kraft att höja sina röster, men allt fler känner inte gemenskap med det som är vårt gemensamma samhälle.

En stark, levande demokrati bygger på det demokratiska samtalet. Om det ska kunna föras måste vi ha en bildad befolkning. Jag ska erkänna att det gör ont när jag hör ansvarig minister nonchalant avfärda folkbildningens viktiga roll för det demokratiska samtalet.

I regeringens budget finns också lagförslag kring folkbildningen. Nu delar regeringen upp budgeten för området i två delar. På Regeringskansliet ska man bestämma hur mycket pengar som ska gå till folkhögskolorna respektive studieförbunden och studerandeorganisationerna. Det är fel väg att gå om man vill utveckla och ta vara på folkbildningen. Det är ett sätt att bygga in incitament som inte främjar det ekosystem som finns för de olika slagen inom folkbildningen. Det är ett första steg mot att styra den fria och frivilliga folkbildningen. Det avfärdar vi i Centerpartiet starkt.

Häromdagen besökte jag Uppsala Senioruniversitet. Det går inte att låta bli att imponeras av deras verksamhet. Med deras föreläsningar av mycket hög kvalitet berikar de vardagen för den enskilda, men de ser också till att det finns just en mötesplats för kunskap, samtal och utveckling av det demokratiska samhället. Att få kunskap om och att kunna ställa relevanta frågor om det senaste inom forskningen bygger ett tryggt samhälle. Det bidrar volontärerna på Uppsala Senioruniversitet med i allra högsta grad. Att de får fortsätta utveckla sin verksamhet tillsammans med andra studieförbund har stor betydelse.

Herr talman! En läskris i bildningslandet Sverige, sa arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson i går på presskonferensen där han tillsammans med skolminister Lotta Edholm kommenterade Pisaunders-

sökningen och de djupt oroande vikande siffrorna för Sveriges del. Jag delar den oron. Men om vi vill vara ett bildningsland måste vi få lära hela livet. Därav kommer mitt stora och varma engagemang för folkbildningen. Fler borde se det.

Att ha tillgång till kultur i hela landet är av stor vikt för kulturskapare och för publik. Om det ska vara möjligt går det inte att förbise föreningslivets och civilsamhällets viktiga roll. Om man förbiser dem finns inte bygdegården där. Då finns det ingen som låser upp dörren när såväl artister som publik knacker på. Artisterna har inte sällan startat sina karriärer just genom studieförbundens och folkhögskolornas utbildningar och fått sina första gig på studieförbundens kulturarrangemang. Såga inte av den grenen! Låt den växa och få nya knoppar!

Att lära hela livet och att vara nyfiken på det senaste är bra inte bara för folkbildningen; det är även bra för folkhälsan.

Herr talman! Ett annat område som vi i Centerpartiet vill trycka lite extra på är digitaliseringen. Därför har Centerpartiet i sin budget lagt fram förslag om ökade insatser för digitalisering på flera områden inom kulturen, exempelvis teater, dans, musik, Institutet för språk och folkminnen och de centrala museerna – för att nämna några. Vi ser och måste lära av det som nu pågår i och med kriget i Ukraina. Där ser man verkligen vikten av digitaliseringen för att man ska kunna bevara sitt kulturarv och bygga upp det på nytt.

Herr talman! I övrigt önskar jag att vi snarast får en hållbar lösning för vår nationalscen Operan. Jag önskar att man får en byggnad som gör vår fina opera tillgänglig, fungerande och öppen för både gammal och ny publik.

Anf. 129 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Frågan om armlängds avstånd har debatterats flitigt i kulturpolitiken på senare år, inte minst här i kammaren. Det tycker jag är bra. Begreppet är betydelsefullt i kulturpolitiken. Samtidigt är partierna uppenbarligen inte helt överens om vad det ska innebära i praktiken.

Centerpartiet skriver i sin budgetmotion att uppdelningen av budgetanslaget för folkbildningen i två delar – dels för studieförbund, dels för folkhögskolor – bör avslås för att säkra principen om armlängds avstånd. Jag menar att Centerpartiet missbrukar begreppet armlängds avstånd. Det är anmärkningsvärt hur man använder det i sin budgetmotion.

Herr talman! Vad menar Centerpartiet egentligen? Varför skulle en uppdelning av två stora budgetanslag i miljardklassen i statsbudgeten för två olika typer av verksamheter hota principen om armlängds avstånd?

Anf. 130 CATARINA DEREMAR (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Jonas Andersson!

Den främsta anledningen är att folkbildningen ska vara fri och frivillig. Då bör inte Regeringskansliet peka ut att de här pengarna ska gå till den här delen av folkbildningen, och de här pengarna ska gå till en annan del av folkbildningen.

Vi har ett system, som har fungerat väl, där vi stärker folkbildningen genom att inte ha det incitamentet. Man kommer nämligen att hamna i en situation där man vurmar för sin egen del. Det kan förgöra den ena eller den andra.

Jag menar att båda delarna verkligen behövs för att vi ska ha en stark, fri och frivillig folkbildning.

Prot. 2023/24:43
6 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid*

Anf. 131 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Man får ju konstatera att systemet verkligen inte har fungerat väl. Flera talare i debatten har tagit upp de enorma problem vi tyvärr har sett i folkbildningspolitiken.

I budgeten utgör anslagen till studieförbunden och folkhögskolan väldigt stora andelar av det totala anslaget till utgiftsområdet, även om Sverigedemokraterna och regeringen mycket riktigt går fram med en sänkning av anslaget för de kommande åren. Att dela upp budgetanslag på detta sätt är väldigt långt ifrån inskränkande detaljstyrning, så jag förstår faktiskt inte varför Centerpartiet kommer dragande med armlängds avstånd-kortet i det här fallet. Centerpartiet har uppenbarligen börjat använda begreppet armlängds avstånd som en typ av politiskt korrekt floskel utan att tänka över vad det är man skriver i de dokument man lämnar in i Sveriges riksdag.

Herr talman! Ser Centerpartiet inte att man riskerar att totalt urvattna kulturpolitiska begrepp som principen om armlängds avstånd om de missbrukas på detta sätt? Tycker Centerpartiet att folkets valda företrädare i riksdagen inte bör ha åsikter om anslag i statens budget på kulturområdet?

Anf. 132 CATARINA DEREMAR (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att Jonas Andersson blandar begreppen armlängds avstånd och fri och frivillig ganska friskt. Det är två olika delar. Att vi ska hålla armlängds avstånd till kulturen är en sak – det ska vi verkligen fortsätta med, och vi måste ständigt diskutera vad det faktiskt innebär. Den fria och frivilliga folkbildningen är en annan del.

Detta är dock ett sluttande plan. Vad blir nästa steg när det gäller att styra folkbildningen? Vilka planer har man från regeringens och Sverigedemokraternas håll? Det gäller att stämma i bäcken här, och jag vill inte se den här uppdelningen. Jag vill att den fria och frivilliga folkbildningen ska få vara intakt i den roll den har i dag.

Anf. 133 JONAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi alltså kulturutskottets betänkande om utgiftsområde 17 i statens budget, det vill säga kultur, medier, trossamfund och fritid.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

Folkbildningsväsendet i form av studieförbund och folkhögskolor är betydelsefullt för Sverige. Till exempel för dem som känner att de inte passar in i det reguljära utbildningsväsendet kan folkhögskolorna vara meningsfulla. Med tanke på de olika utbildningar de erbjuder kan folkhögskolorna naturligtvis även vara ett förstahandsval.

Studieförbunden kan bidra till att stärka och utveckla människor på många olika sätt. Det kan exempelvis handla om att genom studiecirklar lära sig ett nytt språk eller ta jägarexamen. Det är kunskap man sedan kan bära med sig hela livet, och det är självklart att det är värdefullt. Det råder ingen tvekan om att folkbildningen kan göra mycket för att bilda och utbilda svenska folket.

Herr talman! Den som har följt den mediala rapporteringen och samhällsdebatten om folkbildningen på senare år kan dock konstatera att mycket kretsar kring de problem som finns på området – stora problem som framträdde tydligt och tog fart under de år då Socialdemokraterna styrde Sverige.

År 2020 briserade en enorm skandal bland studieförbunden på Järvafältet i Stockholm, vilket gjorde att debatten fick ytterligare fart. Efter granskningar framkom ett enormt och systematiskt fuskande bland studieförbunden. Det handlar om hyror som har betalats ut två tre gånger, och det handlar om bidrag som delats ut till kurser som aldrig har ägt rum och för deltagare som inte ens existerar. De senaste åren har vi kunnat ta del av otaliga rubriker i medierna om fusk och andra problem på studieförbunden samtidigt som frågan har hamnat högre upp på dagordningen här i riksdagen och i politiken i övrigt.

Fusk med skattepengar är dock inte det enda problemet bland studieförbunden. Vi har faktiskt även problem med att islamister och gängkriminella har infiltrerat svensk folkbildning på sina håll. Häromåret uppmärksammades att ABF, det största statsbidragsberättigade studieförbundet med starka kopplingar till Socialdemokraterna, hade grova brottslingar arbetande på fritidsgårdar i Botkyrka. Det var skyddsvästar, narkotika och vapen på dessa fritidsgårdar. Vårbynätverket satt och spelade tv-spel i sofforna. Av detta följde dessutom att kommunstyrelsens ordförande i Botkyrka kuppades bort med stöd av krafter från ABF och de gängkriminella.

Ett annat stort problem bland studieförbunden är tyvärr, som jag nämnde, islamism. Vi har i Sverige dessvärre ett statsbidragsberättigat studieförbund vid namn Ibn Rushd, med kopplingar till det islamistiska nätverket Muslimska brödrskapet. Man mottar tiotals miljoner kronor om året från staten, och även i många kommuner och regioner får man bidrag. Sverigedemokraterna arbetar hårt för att sätta stopp för bidrag till islamister. Det är en självklarhet.

Herr talman! Efter valet 2022 slöts som bekant Tidöavtalet, och i det finns det en punkt om folkbildningen – något som Sverigedemokraterna ser som viktigt efter alla de problem vi har haft bland studieförbunden. Det finns nu en majoritet i Sveriges riksdag för att städa upp i det kaos som den rödgröna röran lämnade efter sig i folkbildningspolitiken. Med avstamp i punkten om folkbildning i Tidöavtalet och inom ramen för Sverigedemokraternas samarbete med regeringen har mycket hänt på folkbildningsområdet under det senaste året.

När det kommer till folkbildningen är demokrativillkor vid statsbidrag till civilsamhället avgörande. En proposition på området kommer att hamna på riksdagens bord under denna mandatperiod, och Sverigedemokraterna driver självklart på gentemot regeringen för att det ska bli skarpa skrivningar i denna proposition än i den ursprungliga från den socialdemokratiska regeringen. Det gör vi för att inte en enda skattekrona ska hamna i fickorna på farliga krafter som till exempel gängkriminella, bedragare eller islamister.

Sverigedemokraterna och regeringen har sedan valet skärpt riktlinjerna till Folkbildningsrådet. Kraven som ställs från regeringens sida på kontroll och uppföljning blir mycket tuffare. Sverigedemokraterna och regeringen

har sedan valet även tagit fram tilläggsdirektiv till den pågående folkbildningsutredningen.

För oss sverigedemokrater har det varit viktigt att se till att vi får förslag på bordet om att frånta Folkbildningsrådet ansvaret att fördela statsbidrag och i stället överföra det till en riktig myndighet. Detta är något som vi sedan många år tillbaka har motionerat om i riksdagen. Det handlar om att sätta stopp för fusket och andra problem.

Sverigedemokraterna står helt bakom förslaget att sänka anslaget till studieförbunden i statsbudgeten. Nästa år sänker vi budgetanslaget med 250 miljoner kronor, en sänkning som år tre uppgår till en halv miljard kronor. Det handlar om prioriteringar i tuffa ekonomiska tider. Sverigedemokraterna menar även att studieförbunden har mycket att bevisa när det gäller om de klarar av att hantera de stora ekonomiska belopp som de historiskt har mottagit.

Samtidigt innehåller statsbudgeten en satsning på folkhögskolorna med 100 miljoner kronor nästa år. Förhoppningen är att detta ska bidra positivt till kompetensförsörjningen på svensk arbetsmarknad.

Herr talman! Sverigedemokraterna och regeringspartierna är på rätt kurs i arbetet med att återställa ordning och reda i folkbildningspolitiken. (Applåder)

Anf. 134 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Jonas Andersson för anförandet. Det är bra att vi pratar om folkbildning och att ämnet får mycket tid här i dag.

Alla kanske inte vet det, men rent historiskt vet i alla fall många av oss att folkbildningen är det som ligger till grund för vår demokrati i Sverige. Utan folkbildningen hade vi förmodligen aldrig fått allmän och lika rösträtt i Sverige.

Jag hade önskat att det fantastiska tv-programmet *Historien om Sverige* hade hunnit fram till 1800-talet och 1900-talet, för då kanske fler i denna kammare hade känt till vad folkbildningen har inneburit för vår demokrati och hur den är anledningen till att vi i dag står här i ett fritt och demokratiskt samhälle. Om alla partier hade känt till det kanske dessa nedskärningar på folkbildningen inte hade gjorts. Låt oss alltså hoppas att de partier som nu skär ned på folkbildningen kommer att titta på *Historien om Sverige* och förändra sin syn, så att dessa anslag kan återställas nästa år!

Jag kanske inte ska säga att jag roade mig med det, men jag tittade på hur det ser ut om man googlar ordet "förskingring" i kombination med olika studieförbund. Jag googlade "förskingring" och "vuxenskolan" och fick 2 030 träffar. Jag googlade sedan "Ibn Rushd" och "förskingring" och fick bara 262 träffar. Sedan googlade jag "ABF" och "förskingring" och fick 3 860 träffar. Sist googlade jag "Sverigedemokraterna" och "förskingring" och fick 25 400 träffar.

Jag tycker att det är ganska slående och visar vad detta handlar om. Det handlar om en svartmålning från Sverigedemokraternas sida. Det handlar om saker som inte är korrekta. Jag har skärmdumpat fall efter fall av Sverigedemokraternas olika förskingringshistorier, och det finns till och med sverigedemokratiska riksdagsledamöter som har fått avgå på grund av förskingring. Skulle vi därmed kräva att Sverigedemokraterna inte ska ha någon ersättning alls? Nej, Sverigedemokraterna är ett parti som har fått röster av det svenska folket. Därför ska ni också finnas här, Jonas Andersson.

Anf. 135 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Det var en spännande replik från Magnus Manhammar, måste jag säga.

Om det är framgooglad politik som Socialdemokraterna lägger på riksdagens bord skulle det förvåna mig mycket. Jag skulle nog säga att som oppositionsparti är det nog bättre att använda Riksdagens utredningstjänst som grund för sin politik i stället för att googla. Det tror jag gör att man kan lägga fram en mer seriös och välgrundad politik här i kammaren.

Oaktat vad Magnus Manhammar säger har vi haft enorma problem när det gäller folkbildningen. Vi har tidigare här hört om siffrorna från Riksrevisionen, som har granskat 370 arrangemang. Man kom fram till att i 44 procent av de granskade fallen saknades det underlag för att betala ut pengar. Det är alltså i en enorm skala. Det var nästan i vartannat fall som det saknades underlag för att betala ut pengar.

Det förvånar mig att Socialdemokraterna inte tar det på större allvar. Man regerade i årtal och hade ju alla chanser att styra upp det här, och det gäller alla studieförbund. Det gäller ABF, som Socialdemokraterna har nära kopplingar till, men det gäller också Ibn Rushd och alla de andra statsbidragsberättigade studieförbunden.

Då är min fråga till Magnus Manhammar: Varför gjorde inte Socialdemokraterna i regeringsställning mer för att sätta stopp för fusket? Om ni hade skött era kort hade vi inte behövt vidta de åtgärder och anta de förslag som vi gör nu här i riksdagen.

Anf. 136 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Sanningen är att det redan gjorts en ordentlig genomgång av studieförbundens verksamhet för att ha alla möjligheter att komma åt förskingring. Jag har här en 18-punktslista över allt det som studieförbunden har gjort, och det var före valet 2022. Det var alltså på den tiden då vi styrde.

Det finns krav på registersamkörning, och det pågår numera en verksamhet som jag hade önskat att Sverigedemokraterna själva hade. Då hade man kanske inte haft samma typ av förskingring inom sitt parti. Man har krav på digitala närvarolistor och digital signering samt ett effektivt åtgärdspaket för musikverksamheten – det är punkt efter punkt. Det är en av de mest organiserade och noga genomgångna verksamheter som finns i dag.

Jag blir ledsen av att höra Sverigedemokraterna, och jag blir ännu mer ledsen av att se den politik som Sverigedemokraterna har fått igenom i Sveriges riksdag.

Studieförbunden och folkbildningen är ryggraden i svensk demokrati. De svenska partierna är en del av det civila samhället och bör vara och är också en del av folkbildningen. Att skära ned på folkbildningen är att skada och undergräva den svenska demokratin. Det smärtar mig på många sätt att det just nu sker. Man pratar om en slakt. När det gäller hur nedskärningen kommer att slå mot deras verksamheter runt om i hela landet är det ungefär en tredjedel av verksamheten som kommer att försvinna de närmaste åren.

För ungefär en månad sedan meddelade ett av Sveriges tio studieförbund att de kommer att lägga ned sin verksamhet. Det är ett väldigt hårt

slag mot det civila samhället och mot demokratin i Sverige. Jag beklagar att det händer.

Jag hade hoppats att vi skulle kunna ha en seriös diskussion om det som händer, inte en svartmålning utan snarare en diskussion om hur viktig folkbildningen är för Sverige.

(Applåder)

Anf. 137 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Socialdemokraterna sa här från talarstolen att studieförbunden skulle vara ryggraden i svensk demokrati. Jag känner till vilken roll folkbildningen spelade för framväxten av demokrati och för införandet av allmän och lika rösträtt i Sverige. Visst gjorde man en viktig insats då. Det är en självklarhet. Men jag tror att det är farligt att vara så naiva som Socialdemokraterna och Magnus Manhammar verkar vara i frågan och tro att det som gällde för 100 år sedan också gäller i dag. Socialdemokraterna har för övrigt varit naiva också på många andra politikområden. Det har vi ju hört.

Statsbidrag till folkbildning går till gängkriminella på ABF:s fritidsgårdar i Botkyrka, statsbidrag till folkbildning går till islamism och studieförbundet Ibn Rushd. Det går till fejkade studiecirklar, till verksamheter som aldrig har ägt rum samt till annat fusk och bedrägerier.

Herr talman! När det ser så illa ut bland studieförbunden är det då inte ett hot mot våra demokratiska värden i Sverige snarare än något som stärker de demokratiska värdena? Det tycker jag att Socialdemokraterna borde ta med sig hem till sitt riksdagskansli och fundera lite på.

(Applåder)

Anf. 138 MAGNUS MANHAMMAR (S):

Herr talman! Jag är glad att den här debatten om kulturen sker i dag, och jag blir glad ju fler gånger vi kan prata om kultur och inte minst om folkbildning, som jag tänker fördjupa mig lite ytterligare i här just nu.

Vi hade precis ett replikskifte som bland annat handlade om hur viktig folkbildningen har varit för Sverige som land. Utan folkbildning hade vi förmodligen inte haft några politiska partier i Sverige, i alla fall inte några demokratiska politiska partier, och utan folkbildning hade vi inte haft fri och allmän rösträtt i Sverige.

Det är med stolthet jag talar om folkbildning. Det är med stolthet jag besöker studieförbunden och folkhögskolorna runt om i Sverige och ser allt det engagemang som finns. Det är med stolthet jag ser den studieform som folkhögskolan är. Den kan verkligen hjälpa människor som har mötts av stängda dörrar i hela sitt liv men som plötsligt möts av öppna dörrar och en möjlighet att förverkliga sig själva och hitta vägen till ett yrke.

Det är också med stolthet jag ser hur studieförbundens verksamhet från norr till söder till och med räddar liv. Man har verksamhet som handlar om hjärt- och lungrehabilitering för äldre. Man har verksamhet, inte minst i mitt eget län Blekinge, som handlar om sjömanskap och navigering, som också faktiskt räddar liv. Man har en fantastisk verksamhet för funktionsnedsatta runt om i Sverige som spelar roll.

Jag älskar folkbildningen, och jag älskar Sverige. Jag älskar det som vi gör tillsammans och vill inte att någon förstör det. Jag återkommer till det.

Det som jag tycker är så fint när jag är ute och träffar människor på folkhögskolor är att det är väldigt många som har fått en andra, tredje eller fjärde chans. Jag tycker att alla människor i Sverige är värda alla chanser i livet. Livet är ett kort ögonblick. Låt oss göra det bästa av det. Ge oss alla möjliga chanser att förverkliga oss själva och vara vårt bästa jag.

När jag senast besökte en folkhögskola träffade jag några personer som till och med var några år äldre än jag. De höll på att omskola sig till studiepedagoger och var otroligt engagerade i det. En annan person skulle bli socialpedagog och ville jobba med hemlösa. Han hade varit en framgångsrik företagare i hela sitt liv men ville nu äntligen skola om sig för att än mer följa sitt hjärta. Han var nästan klar och kunde inte vänta. Han hade redan börjat volontärarbete för ett härbärke. Jag träffade människor som precis hade kommit till Sverige. På folkhögskolan fick de äntligen lära sig svenska, och de gjorde det tillsammans med ett studieförbund på just folkhögskolan. Det var Svenska från dag ett.

Det finns massor av verksamheter runt om i Sverige som är just folkbildning och det kitt som gör Sverige starkt.

När Sverige nu träffar representanter från Nato berättar många av Natoföreträdarna att Sverige är ett land som man verkligen vill ha som medlem i Nato. Det finns många anledningar till det, men en av de stora anledningarna säger de är att Sverige har en stark motståndskraft mot auktoritära strömningar och fake news. När man tittar närmare på vad det är för motståndskraft är det just att vi har ett starkt civilt samhälle. Och ett civilt samhälle är ju ett föreningsliv. Det kan vara alltifrån schackklubbar till idrottsföreningar och sjöräddning. Det är många fantastiska verksamheter i vårt civila samhälle. Och det civila samhället hade inte kunnat leva utan det blod som pumpas i deras ådror. Syret får man genom just folkbildningen. Det är folkbildningen som gör att det civila samhället är så livskraftigt och egentligen över huvud taget finns i Sverige.

Om man skulle dra undan en tredjedel av studieförbundens verksamhet, som tyvärr har presenterats i budgeten och till stor del redan har beslutats, skulle det civila samhället i Sverige bli väldigt försvagat. Den svenska demokratin skulle bli väldigt försvagad och vårt samhälle väldigt mycket fattigare.

Det är precis den typen av saker som jag själv har sett när jag har jobbat med bistånd tidigare. Jag var i Ryssland, till exempel, när de försökte utveckla demokratin efter kalla kriget. Då fanns det stora möjligheter trots allt. Det var många människor som brann för demokrati i Ryssland och verkligen kämpade och ibland till och med riskerade sina liv genom det de gjorde. Man ville bygga upp just den folkbildning som vi har i Sverige. Man ville bygga upp ett civilt samhälle, så att man kunde få motståndskraft mot en auktoritär syn på samhället.

Jag hade önskat att vi var fler som jobbade där på den tiden, och jag önskar att vi framöver är fler som kan jobba med det civila samhället i Ryssland. Det är egentligen den enda långsiktiga vägen till fred. Vi måste få demokrati i Ryssland och världen över, och det får vi genom ett starkt civilt samhälle, som blir starkt genom just folkbildning.

Hur ser vi då på folkbildningens framtid? Det har jag funderat mycket på. Jag tycker att vi tillsammans borde se väldigt positivt på den. Det är just nu lågkonjunktur i Sverige och världen, och då är det folkbildningen, studieförbunden och folkhögskolorna som kan ställa om samhället och göra så att människor kan hitta ett nytt yrke, byta bana eller vidareutvecklas inom det yrke man redan har.

Vi ser också ett hot mot demokratin i Sverige och världen, och folkbildningen är lösningen även där. Vi behöver snarare satsa mer på folkbildningen just nu. Det är folkbildningen som är nyckeln framåt och kan göra Sverige ännu klokare, starkare och rikare.

Jag vill därför yrka bifall till de förslag som vi lägger fram från Socialdemokraternas sida och till vår syn på detta. Jag hoppas att vi här i riksdagen kan få ett stöd för detta framöver och få en majoritet som brinner för folkbildning, precis som vi och, vet jag, väldigt många andra i denna kammar och faktiskt hela Sverige gör. Folkbildning är fantastiskt!

(Applåder)

Anf. 139 CARL NORDBLOM (M) replik:

Herr talman! Det är lätt att lova mer pengar när man inte sitter i regeringen och behöver ta ansvar för ekonomin. Nedskärningar och slakt är ord vi har hört från oppositionen angående regeringens budget, och jag vill börja med att ställa en fråga till ledamoten Manhammar. Har ledamoten någon förståelse för att det kanske även inom kulturområdet och folkbildningen behöver göras prioriteringar i tuffa ekonomiska tider?

Anf. 140 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Tack för frågan, riksdagsledamoten Carl Nordblom! Jag har såklart förståelse för detta. Jag har varit kommunpolitiker och även riksdagsledamot ett tag nu och vet precis att man måste göra prioriteringar.

Men när man ser hot mot demokratin och även när man ser möjligheter för människor att omskola sig nu när det är lågkonjunktur är det just satsningar på studieförbundsverksamhet, folkhögskolor och folkbildning som är nyckeln. Att skära ned på det som är nyckeln framåt är fel enligt mig, och jag skulle säga att det är fel enligt de flesta professionella och forskare som tittar på detta. Det är folkbildningen som är vägen framåt, så jag önskar att man kanske kan ändra sig till nästa år och inte fortsätta med nedskärningen av folkbildningen.

Anf. 141 CARL NORDBLOM (M) replik:

Herr talman! Den här regeringen tar verkligen ansvar för ekonomin i tuffa tider. Återigen: Man talar om slakt och nedskärningar, och vi har till och med hört ett fattigare Sverige beskrivas här. Det är inte bara hårda utan också osanna ord från oppositionen. Jag undrar om ledamoten är lika hård mot sina egna som han är mot regeringen.

Herr talman! Jag är från Stockholm, och här ser vi riktiga nedskärningar, på kollektivtrafiken och på sjukvården. Busslinjer dras in, och ätstörningskliniker läggs ned. Detta görs av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Jag hoppas att ledamoten Manhammar och socialdemokraterna i kulturutskottet är lika hårda internt, mot sina egna kollegor i Region Stockholm, som man är mot regeringen.

Anf. 142 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Den politik som Socialdemokraterna står för handlar också om att skjuta till rätt mycket mer medel till kommunerna och regionerna – 10 miljarder mer. Med de pengarna hade man inte behövt göra dessa nedskärningar i exempelvis Region Stockholm. Det är dessa pengar som behövs.

Det är tuffa tider. Det är klart att alla behöver vända på kronorna. Men vår regering hade en lösning för detta. Det är vår politiska övertygelse att man i lågkonjunktur såklart ska hålla i pengarna, men man måste också satsa sig ur lågkonjunkturen. Man måste skapa nya arbetstillfällen. Man kan inte stå med händerna i fickorna och hoppas på att världen ska bli bättre; man måste också göra något.

Folkbildning är vägen framåt – det vet alla. Alla som har varit arbetslösa vet att man måste läsa vidare, förkovra sig och hitta en ny väg framåt – för sig själv men också för samhället.

Tack för frågan och för diskussionen, Carl!

Anf. 143 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Tack, Magnus Manhammar, för ditt tal! Du sjunger civilsamhällets lov, kan man säga. Det var vackert; det var nästan musikaliskt.

Men jag saknade något i ditt anförande. Trossamfunden är en del av vårt arbete i kulturutskottet. Jag hörde inte ett enda ord om vad trossamfunden betyder. Du sjöng civilsamhällets lov men sa inte ett ord om trossamfunden.

Jag läste en samhällsanalys i tidningen Dagen. Socialdemokraterna, under ledning av bland andra ledamoten Lawen Redar, har denna riktning för Sverige, som det heter. Magnus Manhammar är också del av en rörelse som verkligen har präglat vårt land i decennier. Därför uttrycker man förvåning. Ni idkar en viss självkritik, och det är bra och nyttigt; det ska vi alla göra. Ett av de fokusområden som nämns handlar om kultur, idrott och föreningsliv. Men trossamfundens roll nämns inte i den här rapporten. De nämns bara vid något enstaka tillfälle och då som varnande exempel på extremism. Man har åkt runt i landet för att träffa företrädare för olika grenar av civilsamhället men i princip inte träffat några från trossamfunden.

Hur ser ledamoten på det uteblivna engagemanget för trossamfunden? Är det bara ett misstag att de inte är med i ledamotens tal?

Anf. 144 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag vill tacka riksdagsledamoten Utbult för frågan. Jag är mycket glad för den. För mig är trossamfunden otroligt viktiga, och det är de också för Socialdemokraterna. De är en del av det civila samhället och folkbildningen. För mig personligen har trossamfunden betytt jättemycket.

De har också betytt mycket för staden där jag bor, där jag själv många gånger gått i armkrok med trossamfunden lokalt för att hjälpa samhällets mest utsatta. Jag är väldigt stolt över det arbete de har gjort för hemlösa, inte minst i Karlskrona, där jag själv bor. Vi gjorde också stora insatser tillsammans för de EU-migranter som höll på att frysa ihjäl på gatan. Det var trossamfunden som tillsammans med en del av oss andra folkrörelsemänniskor såg till att det inte hände utan såg till att de fick mat för dagen

och även hjälpte många ur fattigdomen och tiggeriet. De fick arbete och det egenvärde de hela tiden sökte.

Jag tror alltså på trossamfundens fantastiska möjligheter, och jag tror att jag och ledamoten Utbult är överens där.

Anf. 145 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Det är gott att höra. Jag vill gärna, för information, referera till tidningen Dagen, som tar upp detta. Det beskrivs i rapporten att det saknas fysiska platser att mötas på. Då vill man informera om att det finns 6 000 kyrkolokaler i Sverige. Varje vecka samlas 500 000 människor i kyrkorna. Det är 6 miljoner människor som är medlemmar i olika trossamfund.

Man undrar hur detta kan missas. Säger det något om socialdemokratien? Jag tror inte riktigt det eftersom du uttrycker dig som du gör.

Men vi är världens mest sekulära land, och socialdemokratien har bidragit till detta. Du får säga emot, men att man missar detta är, som det står i tidningen Dagen, okunnigt och upprörande. Min sista fråga blir: Vart är ni på väg?

Anf. 146 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Roland Utbult för samtalet. Jag uppskattar det verkligen.

Vi är på väg i den riktningen att vi vill stärka även trossamfund. Vi vill stärka hela det civila samhället och folkbildningen. Ett samhälle utan trossamfund skulle vara ett fattigare samhälle. De betyder jättemycket och är en del av det civila samhällets ryggrad. Det sägs att Sverige är världens mest sekulära samhälle, men jag tror att alla människor tror på något. Jag tror inte att någon är helt sekulär utan att alla har någon tro, inte minst på människans godhet. Det är ju därför vi är här nu. Trossamfundet samlar många av oss men inte alla oss som tror. Vi tror på olika sätt, tillhör olika religioner och tror på olika sätt på att göra samhället och världen bättre. Jag håller med dig om trossamfundet. Vi tror på det tillsammans. Utan dem skulle vårt samhälle vara mycket svagare.

När det gäller folkbildning, som jag tog upp och som jag jobbar särskilt med i utskottet, är trossamfundet en viktig del. De folkbildar i mycket, inte minst i sådant som är viktigt för människor såsom språk, hur man tar hand om varandra och hur man utvecklas som människa. Tyvärr skärs det ned avsevärt på folkbildningen i budgeten, vilket även slår mot trossamfundet. Jag vet att även ledamoten Utbult brinner för folkbildning, så jag hoppas att regeringen ändrar sin syn så att vi alla här i salen tillsammans kan sjunga folkbildningens lov.

Anf. 147 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Herr talman! Vi lever i en helt unik tid. Den tekniska utvecklingen går oerhört snabbt, och just nu växer den första skärmgenerationen upp, den generation som alltid har haft tillgång till datorer, skärmar och smarta telefoner. Tekniken har gett denna generation möjligheter och fördelar som ingen annan generation före har haft, men parallellt uppstår nya problem och nya utmaningar.

Ett mer stillasittande digitalt liv påverkar vår fysiska och vår psykiska hälsa. Det förändrar vårt sätt att se på oss själva och förändrar och påverkar

våra förväntningar och vårt sätt att arbeta och kommunicera med varandra. Men oavsett hur digitala vi blir är vi fortfarande fysiska varelser som även fortsatt behöver använda och utmana våra kroppar. Vi behöver se solens ljus, och vi mår bra av att uppleva fysiska platser med alla våra sinnen.

Att hitta en balans mellan skärmtid, fysisk aktivitet och riktiga interaktioner är vårt individuella ansvar. Men självklart bör politiken med information och satsningar hjälpa oss att landa rätt i denna balans. Det är därför oerhört glädjande att regeringen trots tuffa och helt unika tider väljer att prioritera barn och unga i särskilt utsatta områden och deras möjlighet till ökad fysisk aktivitet. Det visar att barns och ungas hälsa är en prioriterad fråga för regeringen och att man ser att det finns grupper inom gruppen där en del står längre från att ta del av en meningsfull fritid och aktivitet.

Herr talman! Under pandemin blev vi mer medvetna om hur sårbart samhället är. Vi har lärt oss att vi inte längre kan ta saker och ting för givet. Att träffas, att umgås fysiskt med varandra och att resa kan vara omöjligt i en del kriser.

Isoleringen var främst negativ, men den bidrog till att vi sökte oss mer till naturen i en längtan efter stimulans och miljöombyte. Det fick den i grunden positiva effekter att vi återupptäckte naturupplevelsen. Aldrig tidigare har så många klättrat upp för Kebnekaise, vandrat längs den fantastiska Kungsleden eller skaffat sällskapsdjur. Pandemin innebar helt enkelt återupptäckten av hemester med friluftsliv och äventyr i den svenska naturen i fokus.

Även efter pandemin vill vi alltmer vara ute i naturen, och fler vill stanna hemma i Sverige på den efterlängtda semestern. Friluftsliv i form av fysisk aktivitet utomhus har positiva hälsoeffekter på både kropp och själ. Men också mer stillsamma, enskilda möten med naturen ger möjlighet till avkoppling, rekreation och återhämtning. Att vara ute i naturen kan bidra till minskad stress, stärkt kognitiv förmåga och förbättrad psykisk hälsa. Det stärker oss och ger oss mer kunskap och förmåga att vistas i skog, mark och fjäll, vilket bidrar till ett mer självständigt liv.

Även om fler är ute i skog och mark och har insett och upplevt fördelarna med att vistas ute i det fria kvarstår en del utmaningar. Det finns fortfarande många människor som inte har en relation till skog och hav. Alla känner inte till att allemansrätten innebär både rättigheter och skyldigheter, och det finns barn och unga som inte får uppleva friluftsliv under sin uppväxt.

Just för att friluftsliv är så viktigt, inte minst för barn och unga som behöver få möjlighet att lära sig att vistas i naturen med allt vad det innebär, har jag tagit initiativ till ett friluftspolitiskt nätverk i Sveriges riksdag där politiken och relevanta organisationer kan träffas regelbundet. Målet är att vi tillsammans ska formulera politiska förslag som bidrar till att fler hittar till ett aktivt och rikt friluftsliv.

Herr talman! Jag ska också ta upp värdet av svensk parasport. Jag tycker att idrott för personer med funktionsnedsättning kan sammanfattas i Nelson Mandela-citatet som ligger till grund för målen och arbetet i Agenda 2030: Idrott kan förändra världen. Värdet av parasporten i samhället är enormt. Barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning som deltar i organiserad idrott uppger att de har bättre självkänsla, fler kamrater,

bättre självförtroende, högre livskvalitet och större självständighet än de som inte deltar i organiserad idrott.

För att skapa goda förutsättningar för idrott behövs löpande insatser på flera områden och nivåer. För många människor med funktionsnedsättning är en hälsosam livsstil svår att uppnå på egen hand då de kan vara beroende av andra i sin närhet eller särskilda hjälpmedel. Kanske känner de inte ens till vilka möjligheter som finns i närområdet. Här måste vi fortsätta att skapa förutsättningar.

Herr talman! Idrottande handlar om att stärka individers identitet, självförtroende och förmåga att bygga en hälsosam kondition och livsstil. Även om resan ofta är viktigare än målet blir jag oerhört stolt när vi når idrottsliga framgångar, och jag tror att ni känner likadant. Förebilder inom idrotten inspirerar oss alla. Ta paralandslagets medaljskörd i längdskidor i Norge i helgen, vilken glädje! De inspirerar och engagerar ett helt land. Jag är därför stolt, nöjd och glad över att jag tillsammans med många av er har initierat ett nätverk för just parasporten så att vi under hela mandatperioden och längre kan arbeta med viktiga hälsofrågor och funktionshinder inom idrotten.

Det är bevisat att regelbunden fysisk aktivitet leder till ökad självkänsla, allmänt välbefinnande, ökad stresshanterings- och koncentrationsförmåga och förbättrat minne. Fysisk aktivitet kan även fungera som en motvikt mot depression, aggression och ilska. Det minskar även dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar. Ökad fysisk aktivitet, särskilt i tidig ålder, ses därför som en potential för ökat välmående under hela livet.

I regeringens budget står idrott och fritidsaktiviteter i särskilt fokus. Vi tror inte att det är hela lösningen på den polarisering som råder när det gäller barns och ungas fritidsaktiviteter och möjlighet till idrott. Men vi ser verkligheten och menar att de pengar som nu går till att möta detta stora behov är ett steg i rätt riktning.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 148 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Herr talman! Civilsamhället bygger hela landet och är ryggraden i vårt demokratiska samhälle. Föreningar, nätverk och sammanslutningar som vilar på frivillighet är viktigare än på mycket länge.

Vi behöver ta till vara och säkra utvecklingsmöjligheterna för det civila samhället. Inom idrotten, friluftslivet och folkbildningen finns kraften att skapa en grogrund där människor kan utvecklas. Att människor möts och skapar förståelse för varandra får det vanliga vardagslivet att fungera bättre. Det blir närmare mellan människor, och det är en styrka i sig.

Att säga att idrotten och friluftslivet bidrar till en levande landsbygd, ökad trygghet i socioekonomiskt utsatta områden, minskad ofrivillig ensamhet bland äldre och bättre integration och folkhälsa med mera är att sparka in öppna dörrar. Alla vet detta. Det politiken behöver göra är att riva hinder och röja väg för utvecklingskraften – helt enkelt att underlätta och skapa möjligheter.

När statistiken visar att barn och ungdomar rör sig allt mindre behöver vi ta det på allvar. På sikt är det oroväckande. När familjer inte har råd med utrustning och träningsavgifter eller när det kostar för mycket att ta

sig till träningen sätts käppar i hjulen på flera plan. Det drabbar barnen, familjerna och föreningarna, och det är inte bra för någon. Lägg därtill krånglet med bristande tillgänglighet för många med funktionsnedsättning så är det helt uppenbart att vi kan göra saker bättre.

För många idrotter är det dessutom svårare att behålla tjejer och kvinnor, och vi behöver göra mer för att idrotten ska vara en trygg och inkluderande arena för alla. Bristerna får konsekvenser för jämlikhet i hälsa och välmående.

Att föreningar också tvingas tacka nej till nya medlemmar på grund av tidsbrist eller brist på utrymme är ytterligare ett hinder. Dessutom ställs naturligtvis särskilda krav på tillgänglighet och anpassningar av idrottsanläggningar för personer med funktionsnedsättning.

Detta är självklarheter, och det är i grund och botten en fråga om demokrati och rättvisa.

Herr talman! En grundläggande förutsättning för ett starkt föreningsliv är att ha tillgång till idrottsplatser. Trots historiskt god tillgång till idrottsanläggningar har förutsättningarna förändrats över tid. Många av dagens lite större idrottsanläggningar byggdes på 60- och 70-talen. De investeringar som gjordes då har varit en viktig grund för idrottsrörelsens positiva utveckling, men nu står vi inför utmaningen att behöva renovera anläggningar för att till sist förhindra nedstängning.

Det mesta av detta vet vi redan. Det är att slå in öppna dörrar, återigen. Det som behövs från politiken är att vi skapar dessa självklara förutsättningar.

Centerpartiet föreslår en civilsamhällessatsning där vi vill se en högre andel grundstöd i statens bidrag. Det behövs ökade fria resurser så att pengarna kan användas på bästa och mest effektiva sätt.

Idrott är bra för både det fysiska och det psykiska välbefinnandet. Det är därför viktigt att ta reda på orsakerna till att flickor slutar att idrotta tidigare så att effektiva åtgärder kan sättas in. Centerpartiet anser att en utredning av vad som hindrar jämställd idrott bör tillsättas så att Riksidrottsförbundet utifrån det kan få ett tydligare uppdrag för att uppnå jämställdhet inom svensk idrott.

Personer med funktionsnedsättning idrottar i lägre utsträckning än andra. Därför bör en utredning tillsättas vars syfte ska vara att identifiera hinder för personer med funktionsnedsättning och åtgärder som i stället underlättar utövandet och tävlandet inom parasport.

Utformningen av statens idrottsanslag bör ses över för att göra resultaten mer klara i fråga om tillgänglighet till idrott för barn och ungdomar ur bland annat jämställdhets-, jämlikhets- och funktionsnedsättningsperspektiv.

Till sist: Nu försvann möjligheten till ett OS och Paralympics i Sverige 2030. Sverige behöver fortsätta att söka sportevenemang där hela världen kommer till oss. Stora sportevenemang på hemmaplan ger spänning och glädje till publiken och kan med hållbar finansiering och lokal förankring också ge stora värden till platserna där de genomförs. Det skulle stärka idrottsrörelsen, sammanhållningen och samhället i övrigt i hela landet.

Avslutningsvis hänvisar jag till vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 149 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I dag debatterar vi kulturutskottets betänkande – kulturbudgeten, helt enkelt. Jag kommer att uppehålla mig en del kring det immateriella kulturarvet och läsfrämjande insatser.

Ordet kulturarv används inte bara för föremål, byggnader och fornlämningar utan också för berättelser, normer, traditioner och andra immateriella värden som vi övertar från tidigare generationer. Det är litteratur, konst, minnesmärken, kunskaper och berättelser som vi lär oss av våra förfäder, mat som vi tycker om och mycket mer.

Vi sverigedemokrater förespråkar alltså en bred kulturarvspolitik där vi sätter det svenska kulturarvets bevarande och utveckling i fokus. Det handlar om att vi ställer oss bakom bevarande insatser som syftar till att bevara kulturarvet för framtida generationer men även digitaliseringssatser för att tillgängliggöra kulturarvet inför framtiden.

Sverigedemokraterna värderar det immateriella kulturarvet högt. Språk- och folkminnen, ortnamn och melodier, måltider och högtider är bara några immateriella kulturmarkörer som ofta är vitala delar av vår svenska identitet. Det arbete som enskilda, civilsamhället och till exempel Riksantikvarieämbetet, Institutet för språk och folkminnen och Nordiska museet gör för insamlandet, bevarandet och tillgängliggörandet av vårt immateriella kulturarv i Sverige är ovärderligt i samtiden och för kommande generationer. Det gäller för det svenska kulturarvet, men även för andra kulturer som har en historia och förankring i vårt land, såsom det estlands-svenska, finlandssvenska, tornedalska och samiska kulturarvet.

Regeringens och Sverigedemokraternas prioritering att stärka barns och ungas läsning är behövlig och efterlängtd. Läsfrämjande verksamhet är oerhört viktigt för våra barn och unga. Genom kulturen får barn och unga band till vår historia och våra rötter, mening i nuet och visioner för framtiden. I böckernas värld kan de stärkas och finna kulturell identitet.

Biblioteken utgör en unik plats för bokläsning, kunskapsökning och folkbildning. Läsande främjar tidig språkinläring gemensamt i familjer där denna viktiga grund läggs på ett positivt sätt.

Barnen ska ha de bästa förutsättningar att ta del av kulturens värld och den källa till glädje, närhet och förmåga till fantasi som bokläsningen medför. När barn tidigt får möta det rika kulturliv som barnlitteraturen utgör kan de även skaffa sig kunskaper som underlättar deras deltagande i samhällslivet.

Det är viktigt att förmedla det fina kulturarv vi har, där läsning av till exempel Astrid Lindgren och Elsa Beskow kan berika barnens uppväxt och känsla av sammanhang.

Tänk vilken betydelse läsning har haft för generationer av barn genom bokserien *Läseböcker för Sveriges barndomsskolor* med *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige*, *Sörgården*, *I Önnemo* och *Vill du läsa* av Elsa Beskow, som påverkade en hel generation svenska skolbarn med sin rika sagovärld med färgglada, spännande bilder som skapade nyfikenhet och läsintresse. De är högst gångbara än i dag hos många barn.

Vi lever i en tid med ökad digitalisering vilket är en viktig anledning till att satsa ännu mer på och möjliggöra bokläsning för barn och unga, i

en tid när barn och unga mer fascinerar av paddor, Iphoner och allt vad det heter.

Gemensam högläsning mellan förälder och barn fördjupar den viktiga samhörigheten dem emellan. Lässtunden möjliggör tid för eftertanke där barnet får dela sina tankar och funderingar över den bok som läses. Denna stund kan även öppna porten till fina och lärorika samtal mellan barn och förälder, mellan syskon och tillsammans med mormor, morfar, farmor eller farfar. Ordförråd, fantasi och föreställningsförmåga stimuleras och utvecklas. När barn får ta del av olika berättelser kan det hjälpa dem att lättare förstå livet och sin omvärld.

Att som regeringen och Sverigedemokraterna satsa på läsfrämjande verksamhet för barn är en efterlängtd och behövlig satsning som jag hoppas har kommit för att stanna. När vi uppmuntrar till bokläsning för barnen vet vi att vi ger dem en fin och bra grund för livet.

(Applåder)

Anf. 150 EWA PIHL KRABBE (S):

Herr talman! Det har väl inte undgått någon i denna kammare att intresset för barns och ungas läsning är stort och har debatterats flitigt, så också i dag. I går fick vi se resultaten av Pisaundersökningen 2022, så diskussionen lär fortgå.

Att stimulera barns intresse för läsning är en nationell angelägenhet, inte bara för skolan utan också för mödravårdscentraler, barnavårdscentraler, förskola, bibliotek och, inte minst, de vuxna som finns i barnens närhet. Många barn har för få vuxna förebilder som läser fysiska böcker. Statistiska centralbyrån redovisade för några år sedan att var tredje vuxen person aldrig läser en bok på fritiden.

Det visar sig också att varannan man aldrig läser en bok. Barns läsande hänger samman med vuxnas läsande. I synnerhet tror jag att manliga förebilder i familjen – pappa, farfar eller morfar – kan spela en viktig roll för en pojke genom att läsa med och för denne. Vi vet att pojkar halkar efter i skolan. Om vi ska skapa en läskultur måste vi få med både barn och vuxna. Barn gör ju som vuxna gör.

Det finns också geografiska skillnader mellan barns och ungas läsvanor. Det är till exempel en större andel oftaläsare i storstäderna än i mindre städer och på landsbygden. Sedan finns det helt klart ett samband mellan bristande läsning och vår digitala samtid.

Barn och unga i mer resursstarka hushåll har bättre tillgång till läsande förebilder och fler böcker samt läser mer själva.

Ett läsvänligt land kräver en förstklassig infrastruktur för läsning. Bibliotek är grundbulten i den strukturen. Bibliotek ger inte bara gratis tillgång till böcker och informationssökning utan är också levande samlingsplatser för kunskap och bildning.

Under de senaste tio åren har det försvunnit cirka tio bibliotek per år, och denna biblioteksdöd är ett hot mot visionen om ett läsvänligt land.

Skolbibliotek är en pedagogisk resurs för hela skolan och förbättrar och fördjupar studieresultaten för våra elever. Därför är det glädjande att det nu föreslås att bemannade skolbibliotek ska införas under de närmaste åren.

Bemannade skolbibliotek kommer att innebära ett lyft för läsandet och bildningen, men jag bekymrar mig för hur landet ska kunna förses med det

stora antalet nya bibliotekarier. Planeras nya utbildningsplatser? Jag är orolig för att många lärare som nu upplever en tung situation i skolan kommer att gå över till bibliotekarietjänster. Detta är inte ovanligt redan nu, och det vore inte bra för skolorna, som redan har det mycket tufft.

Herr talman! Jag ska nu tala om friluftspolitiken. Friluftslivet i Sverige är unikt, med allemansrätten som innebär att man kan gå i stort sett var som helst i skogen, åka skridskor på vintern, bada i alla sjöar som går att bada i och njuta av havsstränder utan att hindras av avgränsningar. Vi ska vara rädda om detta. Det betyder jättemycket för folkhälsan.

Anslagen för skötsel av värdefull natur har minskat kraftigt, och vi ser hur naturreservat och nationalparker runt om i landet börjar stänga ned delar av verksamheten på grund av att pengar saknas för skötseln. Låt mig ge några exempel.

Bygget av en rullstolsled till Njupesjär i Dalafjällen stoppas efter nedskärningar. Virket finns och ligger klart utmed hela leden, men pengar fattas för att ta in en entreprenör för att göra jobbet, säger man från Länsstyrelsen Dalarna. Det är såklart väldigt tråkigt för de personer som är beroende av rullstol för att komma ut till vattenfallet.

Skuleskogens nationalpark i Västernorrland har under de senaste åren haft sina entréer öppna, till stor glädje för alla besökare. För en månad sedan stängdes den norra entrén därför att det inte finns medel för att sköta plogningen. Likaså har ett besökscenter tvingats stänga. Allt detta slår mot människors tillgång till naturupplevelser.

I Skåne, som jag kommer ifrån, har det försämrade anslaget lett till stora konsekvenser för friluftslivet med stängda toaletter och trasiga vindskydd, bland annat i Söderåsens nationalpark. Jag är djupt oroad för denna utveckling, och med mig 65 000 medlemmar i Svenska Turistföreningen som skrivit under en protest mot regeringens nedskärningar på detta område.

Herr talman! Statens stöd till idrotten är till för att ge alla möjlighet att motionera och idrotta, främja en god folkhälsa, stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt ge befolkningen positiva upplevelser av idrott som underhållning.

I vårt avlånga land har barn, ungdomar och vuxna väldigt olika förutsättningar att utöva sin idrott. Det fattas idrottsanläggningar för att alla barn och ungdomar ska kunna få plats för att utöva sin idrott. Många idrottsanläggningar börjar bli gamla och slitna och går inte att reparera. Detta gäller i synnerhet simhallar, idrottshallar och ishallar. Jag har sett det i närheten av där jag bor i norra Skåne. Det blir barn och ungdomar som inte kan transportera sig som drabbas.

För att stimulera byggande genomförde den socialdemokratiskt ledda regeringen en samordningssatsning på 80 miljoner kronor och utökade uppdraget för Centrum för idrottsforskning. Detta räcker dock inte. Kommunerna efterfrågar möjlighet till delfinansiering för nybyggnation och renovering av anläggningar. Därför behöver det utredas om en statlig idrottsanläggningsfond kan etableras.

Herr talman! Fritidskortet har redan debatterats av ledamöterna Roland Utbult och Lawen Redar, men jag vill ändå säga att det också är av stor vikt att de synpunkter som lämnas in av bland andra Statens kulturråd och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor beaktas och att en

kontrollstation införs ett år efter införandet för att säkerställa att reformen kommer alla barn till del på ett likvärdigt sätt.

Därmed, herr talman, ställer vi socialdemokrater oss bakom vårt särskilda yttrande.
(Applåder)

Anf. 151 ANNA-LENA HEDBERG (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Mina partikollegor och företrädarna för Tidösamarbetet har redan förtjänstfullt redogjort i sina anföranden för vår budget. Som helt ny ledamot i detta fantastiska utskott har jag fått en helt annan inblick i det svåra arbetet att balansera mellan kultur, politik och ekonomi.

Under min gymnasietid på Kristinegymnasiet i Falun hade vi en fantastisk svensklärare som tillsammans med vår bibliotekarie var engagerad i Dalateatern. De såg till att vi fick besöka teatern flera gånger, bland annat för att se uppsättningar som Selma Lagerlöfs *Jerusalem*, Samuel Becketts *I väntan på Godot* och Molières *Den inbillade sjuke*. Det är några av alla de teaterbesök som vi gjorde med skolan, och de har alla satt sina spår i mig och skapat en förståelse och en önskan om att få se och uppleva mer.

Men det var först förra veckan som jag insåg hur viktigt detta hade varit och vilka spår det verkligen hade satt. Vi satt då i ett möte med en intresseorganisation, och personen vi mötte talade om hur viktigt det är att man som ung får förståelse för hela teaterupplevelsen och hur det fungerar praktiskt att gå på teater. Hur ska man sitta? Hur fungerar det med pauser? Hur köper man en biljett?

Men det som slog mig mest där och då när jag mindes tillbaka var hur viktig själva upplevelsen hade varit för mig, vilken enorm lärdom upplevelsen av teater hade varit och av att få vara med om något som jag ville uppleva igen. För dessa besök med skolan har gjort att jag har en längtan efter att få sitta där i mörkret i teatersalongen, trollbindas av musiken, skådespelare, ljuset och ljudet och framför allt känslan av att vara en i publiken som skrattar, gråter och lever sig in i känslan tillsammans.

Herr talman! Att jag nu 30 år senare får arbeta med dessa frågor är fantastiskt. Men samtidigt har jag insett det komplicerade bakom teater-scenen. Vilka ska prioriteras? Hur ser arbetsvillkoren ut för scenarbetare och skådespelare? Det handlar om lokalfrågor, statligt ägda teatrar och privatägda teatrar. Det är så mycket mer som jag inte har tänkt på.

Scenkonsten i Sverige i dag håller en extremt hög kvalitet, och vi har en fantastisk spännvidd av olika former av scenkonst, från enkla teateruppsättningar på små privata eller kommunala teatrar till stora teaterproduktioner i världsklass av Broadwaykvalitet. Allt detta gör att vi i dag når en väldigt bred publik i Sverige.

Men, herr talman, pandemiåren gjorde att många av våra unga helt missade chansen att få uppleva scenkonsten live, vilket är en enorm skillnad jämfört med att se den digitalt. Man missar helt de känslor som jag talade om tidigare och som jag upplevde där i mörkret på Dalateatern.

Barns och ungas möte och framtida möten med Sveriges professionella scenkonstscener och hur de konsumerar dessa är av oerhört stor vikt. Dessa ungdomar är vår framtida publik. Och det är viktigt att vi nu ser över och följer detta, vilket regeringen och Tidöpartierna kommer att göra.

Men samtidigt brottas vi med stora problem, där besparingar tyvärr har varit ett måste. Och här gäller det att vi arbetar tillsammans. Vi måste alla dra vårt strå till stacken och ta oss igenom detta tillsammans.

Svensk scenkonst är fantastisk, och vi ska värna om att den får utvecklas och leva vidare för en bred publik. Vi i Sverigedemokraterna har en vilja att arbeta för att stärka förutsättningarna och att arbeta för att vi ska kunna tillgängliggöra teater för barn och ungdomar – ja för både gamla och unga egentligen, då scenkonsten och kulturlivet är en skatt som ska delas med så många som möjligt. Men vi måste ta oss an den utmaningen tillsammans.

(Applåder)

Anf. 152 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis ställa mig bakom Socialdemokraternas särskilda yttrande.

Kulturskolan har en otroligt viktig roll i att ge barn och unga möjlighet till kulturutövande.

I budgetpropositionen inför detta år sänktes det statliga utvecklingsbidraget till kommuner som bedriver kulturskola från 200 miljoner kronor till 100 miljoner kronor. Vi socialdemokrater föreslår att nivån ska ligga kvar på 200 miljoner kronor. Det är en väldigt liten del av finansieringen av kulturskolan som ju är kommunal, men det är viktiga pengar. Kulturskolorna har sällan någon stor budget. Resurserna är ofta uppboundna i lokaler och personal. I ett sådant läge gör det stor skillnad att kunna få resurser som kan användas för utveckling.

Uppföljningar som Statens kulturråd har genomfört visar att bidraget har använts för att utveckla kulturskoleverksamheten med nya former av kulturuttryck och nya undervisningsformer för att nå barn och unga som vanligtvis inte söker sig till kulturskolan. Det tycker vi är positivt, och det vill vi se mer av.

Herr talman! Med anledning av kommunernas ansträngda ekonomi råder det stor skillnad i kulturskolans utbud och förutsättningar, vilket leder till ojämlika förutsättningar för barn och unga i olika delar av Sverige. Vissa kommuner har infört en omfattande och avgiftsfri verksamhet. I andra kommuner kan kulturskolan i stället vara helt beroende av en ensam eldsjäl. I ett fåtal kommuner finns det ingen kulturskola alls. Och vissa kommuner har valt att höja terminsavgiften, vilket främst drabbar de barn och unga som växer upp under svåra ekonomiska villkor.

Under veckan har vi också kunnat ta del av rapporteringen om att över 90 procent av kommunerna nu flaggar för att de tvingas till neddragningar på sina kulturskolor.

Jag hade i förra veckan glädjen att få träffa Kulturskolerådet tillsammans med några andra av er här i kammaren. Vi samtalade om kulturskolans betydelse och utmaningar framåt. Det framkom i dessa samtal att 40 000–50 000 barn står i kö för att få delta i kulturskolans verksamhet. Det är en siffra som jag tycker att vi ska bära med oss, och även det ojämlika deltagandet. 81 procent av eleverna i kulturskolan har minst en förälder med eftergymnasial utbildning. Det finns också en underrepresentation i deltagandet av elever med utländsk bakgrund. Socialdemokraterna vill utöka förutsättningarna för att fler barn och unga ska hitta kulturskolans fantastiska verksamhet och för att bredda deltagandet.

Herr talman! Behovet av nationell samordning, lagstiftning eller inte lagstiftning och kompetensförsörjning har varit en ständigt återkommande diskussion när det gäller kulturskolan. Även om kulturskolan är ett kommunalt ansvar är den också en nationell angelägenhet. Vi vill därför att regeringen utreder frågan om hur staten kan bidra till att stärka kulturskolan i Sverige, bland annat vad gäller kompetensförsörjningsfrågan. Behovet av kulturskolelärare är på många håll mycket stort. Är Kulturskoleklivet tillräckligt för att möta den utmaning man står inför i fråga om kompetensförsörjningen?

Men vi vill också att regeringen utreder frågan om vi på ett bättre sätt än i dag kan trygga alla barns möjlighet att delta i kulturskolans verksamhet, oavsett var i landet de bor och oavsett deras familjs ekonomiska förutsättningar. Vi tror att en sådan utredning skulle kunna ligga till grund för en medveten och långsiktig politik som skapar förutsättningar för att kulturen ska bli en naturlig del av fler barns och ungas vardag.

Den kommunala kulturskolan når barn och unga i hela landet – långt ifrån alla barn, men många. Men den har också potential att nå fler och bidra till fler barns och ungas utveckling och möjlighet att utforska sin kreativitet.

(Applåder)

Anf. 153 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Herr talman! När jag var i tonåren, sådär 16–17 år, ganska vilsen, oerhört provokativ och identitetssökande, som man ofta är under dessa år, fick jag en uppmaning av en av mina lärare. Han ville att jag skulle förkovra mig i persisk kultur och litteratur. Jag blev då ännu mer provokativ och upprörd, protesterade och kunde inte alls förstå vad det skulle vara för mening med det.

Men då sa min kloka lärare att för att kunna flyga behöver man både rötter och vingar. Och det är precis så det är. Det är när man har kunskap om och känner stolthet över sina rötter och sitt arv som man kan och också vill ta till sig en ny kultur och nya traditioner.

Under denna höst och vinter följer jag med nöje SVT:s serie *Historien om Sverige*. Det är en programserie som har gjorts i samarbete med experter inom många olika fält och med hjälp av mängder av historiska dokument och föremål.

Att koka ned 15 000 års historia till 10 timmar tv-tid är naturligtvis ingen lätt uppgift, men serien har blivit den mest strömmande på SVT Play sedan man började göra onlinemätningar. Tittarna har dessutom börjat intressera sig mer för historia överlag som ett resultat av programmet.

Det är jättespännande att enskilda händelser och filmer kan öka människors intresse för kultur och historia. Det är inte första gången vi ser det hända. Jan Guillous romaner och filmerna om Arn lockade massor av besökare till Skaraborg, och besöksantalet för The American Museum of Natural History i New York ökade kraftigt när familjekomedin *Natt på museet* gick på bio.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill återinföra den fria entrén på statliga museer. Vi tycker att museerna, våra gemensamt ägda kunskapsinstitutioner, ska vara öppna och inbjudande verksamheter för oss alla. Fri entré möjliggör för fler att ta del av kulturarvet, och det är särskilt viktigt i en ekonomiskt tuff tid då museibesök inte prioriteras av landets barnfamil-

jer och pensionärer. Det är också viktigt i en tid då tillgänglig kultur och museernas roll som samhällsbärare blir allt viktigare.

Vi socialdemokrater anser också att det är viktigt att fler grupper än de redan museivana kommer till museerna. Måluppfyllelsen när det kommer till delaktighet är för låg. Det är fortfarande så att kultur i större utsträckning är tillgänglig för dem med hög utbildning och god ekonomi. Fri entré löser inte hela frågan om deltagande, men det är i alla fall en bra och viktig utgångspunkt. Att aktivt sänka trösklar och tillgängliggöra kultur för fler är politiska prioriteringar för oss socialdemokrater.

Herr talman! Jag vill också tala om våra världsarv. Sverige har 15 världsarv. De är landets, och en del av världens, mest unika natur- och kulturarv. De har alla utsetts för att de har ett omistligt universellt värde.

Svenska staten gör ansökan till Unesco om att det ska utses ett nytt svenskt världsarv. Det sker utifrån den världsarvskonvention som Sverige var med och skrev under 1985. Med den underskriften följer en mängd åtaganden. Världsarven i Sverige är inte 15 monument som ska bevaras, underhållas och skyddas från slitage. De är på alla sätt levande, engagerande världsarv som bidrar till samhällsutveckling, kunskap, samarbete, skatteintäkter, hållbarhet och sist men inte minst glädje och stolthet.

I dag saknas långsiktig, hållbar förvaltning och samordning av våra världsarv. Det finns helt enkelt inga resurser till att bedriva verksamhet. Den verksamhet som ändå sker drivs med projektmedel, en del regionala medel, en del kommunala medel och ett stort mått ideellt arbete som utförs av eldsjälarna runt omkring i vårt land.

Herr talman! Man behöver ta tag i samordningen och finansieringen av våra världsarv. Sverige kan inte förlita sig på ideellt arbete för att ta hand om de 15 världsarv som de facto utifrån världsarvskonventionen är landets och en del av världens mest unika kultur- och naturarv. De är statens ansvar.

Världsarvsstrategin är bra. Handlingsplanen är också bra. Men allt blir tandlöst utan ekonomi. Och utan verksamhet blir världsarven utan liv.

Före Rysslands invasionskrig i Ukraina har diskussionerna om skydd av kulturarv tenderat att handla om områden utanför Europa. Tyvärr, med det omvärldsläge vi har i dag, behöver vi med ökad kraft arbeta med planer för att skydda vårt kulturarv här i Sverige. Riksantikvarieämbetet fick i våras uppdraget av regeringen att utreda förutsättningarna för ett nationellt kulturskyddsråd. Det föreslås nu placeras under Riksantikvarieämbetet.

Utredningen visar att en stor uppgift är att fysiskt skydda kulturföremål genom både undanförsel, alltså att de flyttas, och andra skyddsåtgärder av föremål som inte undanförs. Regeringen tycks ännu inte ha fattat beslut om och i så fall när ett nytt nationellt kulturskyddsråd ska inrättas. Vi vill att regeringen skyndsamt löser den frågan.

Vi ska heller inte tappa bort att kulturens betydelse för samhället i kris och krig omfattar hela kulturområdet. I samband med höjd beredskap och krig kan det exempelvis handla om kulturen som möjliggörare för fri åsiktsbildning, demokrati, hälsa och välbefinnande. Ett arbete behöver därför göras för inkludering av hela kultursektorn. En möjlighet kan vara att en eller flera myndigheter ges i uppdrag att utreda behoven av och formerna för detta.

Herr talman! Det säkerhetspolitiska läget sätter också ljuset på vikten av att säkra data och definiera vad som är samhällsviktig information. Sve-

rige behöver en ny, moderniserad arkivlagstiftning. Nuvarande lagstiftning är över 30 år gammal och skapad i en helt annan tid. Den är inte anpassad till digitaliseringen av förvaltning och samhälle. I en digital värld är det mer komplicerat vem som äger och tar ansvar för data. Vi socialdemokrater uppmanar därför regeringen att utifrån arkivutredningens betänkande komma fram med en proposition på det här området.

Herr talman! I dagens samhälle står vi inför en rad utmaningar som kräver en progressiv syn på kulturarvet. Kulturarvet är inte bara en fråga om byggnader utan också levande och framför allt föränderliga berättelser om människor och deras erfarenheter. Vi får inte glömma att tavlorna på Nationalmuseum en gång var provocerande samtidskonst. Jag efterlyser en mer dynamisk förståelse av kulturarvet.

Vi socialdemokrater ser kulturarvet som en resurs för samhällsutvecklingen. Det innebär att vi inte bara bevarar kulturarvet för dess egen skull utan också för att det kan vara en motor för tillväxt och sysselsättning och en kraft för samhällsbyggande.

(Applåder)

I detta anförande instämde Kristoffer Lindberg och Lawen Redar (båda S).

Anf. 154 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Jag hade sett fram emot ett samtal med kulturministern om bildkonstens framtid i hela landet, men tyvärr är hon inte här. Jag vill ändå vara frikostig och dela med mig av en upplevelse jag hade i somras. Det var en vandring på en vidsträckt sommaräng genom en skogsduge där tio paviljonger med svenska och utländska konstnärer låg utspridda i naturen.

Tänk dig överraskning på överraskning med färgglada installationer som berör eller provocerar! Gravstenar åker runt för egen maskin samtidigt som de håller gräsmattan fin. Utställningen fortsätter inomhus med naturens närvaro i konsten, nu i ladan Paleis Oranjestraat med sina tre våningar fyllda av konstnärliga upplevelser.

I år var det totalt 14 konstnärer från sex olika länder som satte sitt avtryck. En indisk elefant i naturlig storlek och video-, foto-, bild- och textilkonst, för att nämna något. Alla med det gemensamma budskapet att belysa en av våra största ödesfrågor: klimatförändringen.

Många sitter nu och undrar var jag var. Jag var i Värmland, herr talman, utanför Sunne. Ett stenkast från Selma Lagerlöfs Märbacka ligger Alma Löv Museum, som visar samtidskonst. Museet är sprunget ur ett konstprojekt skapat av Marc och Karin Broos. Det drivs numera av Stella. I år kan museet prisas med Stora turismpriset för sina insatser för att locka turister att besöka Värmland och för att sprida kulturen i landet.

Det är dock en bitterljuv upplevelse, då konsthallarnas framtid på landsbygden är oviss. Redan i januari i år visade en rapport från branschorganisationen Bildkonst Sverige att läget ser illa ut. Det är tufft för fria utställare som sysslar med samtidskonst, då tidigare stöd från Kulturrådet, kommuner och regioner riskerar att falla bort.

Små fria utställare bidrar med ett viktigt arbete för att det ska finnas tillgång till samtidskonst i hela landet. I kristider, som vi befinner oss i nu,

är det viktigt att inte skära ned utan hellre satsa på kulturen. Det är den som förenar oss och håller oss samman.

Herr talman! Kommun- och regionpolitiker ställs inför orimliga val när vi har en regering som satt region efter region i en sjukvårdskris. Sent i går kväll vittnade Kommunals ordförande Malin Ragnegård om att stålbadet nu verkställs och varslen inom välfärden ökar. Man tvingas prioritera. Regeringens nedskärningar på regionerna kommer speciellt att påverka kulturen.

Alma Löv Museum är inte ensamt om att brottas med en ansträngd ekonomisk situation. Det här drabbar allihop. Framtidens Kultursverige begär att vi politiker tar vårt ansvar. När ska vi förstå betydelsen av kulturen och inse att den är en tillväxtmotor för hela vårt land om bara förutsättningar ges?

God jul, herr talman!

(Applåder)

Anf. 155 CARL NORDBLOM (M):

Herr talman! Jag skulle vilja nämna några ord angående situationen kring den kraftigt ökande antisemitism vi ser i dag i Sverige. De nivåer vi ser av judehat och hot mot vår judiska minoritet är de allvarligaste på mycket länge.

Att denna situation ens kunnat uppstå i Sverige är ett misslyckande och en skam för politiken och alla politiska partier. Det går att politisera denna situation. Det går att peka finger och lyfta exempel för att trycka till en politisk motståndare. Men, herr talman, det tycker jag inte är värdigt i den allvarliga situation vi nu har haft och är i ett akut behov av att hantera.

Förra veckan rapporterades det om att hälften av Sveriges judar har diskuterat eller funderat på att lämna Sverige. I Göteborg har synagogan stängt sin verksamhet för att man inte kan garantera sina medlemmars säkerhet. Situationen i Malmö tror jag inte ens att jag behöver kommentera. I Danmark sätts militären in för att skydda judiska institutioner.

Herr talman! Återigen: Situationen för Sveriges judar är den allvarligaste på mycket länge.

Vi vet också i dag varifrån antisemitismen kommer. Den kommer från högerextrema och vänsterextrema. Den kommer från radikala islamister. Men den finns också hos vanligt folk. Den finns hos personer som kommer från länder och kulturer där antisemitismen är en normaliserad del av samhället. Det kan aldrig accepteras att man kommer hit till Sverige och tar med sig dessa värderingar. Men vi vet också att antisemitismen finns i Sverige hos personer vars familjer bott här i generationers generationer. Den finns i skolor och inte minst på internet. Den måste bekämpas lika hårt, herr talman, i skolorna och på arbetsplatserna som i de sociala medierna.

Jag kan känna en stor trygghet i att vår regering tar denna fråga på största möjliga allvar, exempelvis genom ökat miljonstöd till Forum för levande historia men också de 10 miljoner extra som regeringen i höstas gav till Judiska Centralrådet för säkerhetshöjande arbete, utöver alla andra processer som nu pågår i Regeringskansliet och på departementen.

Men jag tror samtidigt att vi alla måste inse att detta är en kris som kräver full enighet och politisk samling från alla partier – regering som opposition. Ibland uppstår det händelser som kräver att man lägger det

partipolitiska åt sidan för att gemensamt lösa uppgiften. Detta behövs just nu. Det behövs för Sveriges alla judar, som nu går runt med oro och klumpar i magen. Men det behövs också för Sverige. Ett Sverige utan sina judar är ett fattigare Sverige. Ett Sverige utan judisk kultur, närvaro och historia är inte ett komplett Sverige.

Jag hoppas att Sverige i framtiden inte bara är ett land som är omtalat för ökad antisemitism och utflyttning av judar. Jag hoppas att Sverige i framtiden också är ett land känt för sin starka och växande judiska närvaro och ett land där judisk kultur frodas och är en självklar, prioriterad och naturlig del av samhället.

(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Resare (M).

Anf. 156 LAWEN REDAR (S) replik:

Herr talman! Detta blir nog inte en replik i replikens mening utan snarare ett uttryck för djup uppskattning av ledamoten Carl Nordblom, som bland annat genom riksdagens nätverk mot antisemitism bjöd in till en kippavandring och en ceremoniell reflektion som vi fick ta del av i Bankhallen i dag.

Det är alarmerande hur det ser ut. Vi hör i samtal med Judiska Centralrådet Sverige och olika andra aktörer – World Jewish Congress ledamot i Sverige med flera – att man behöver vidta kraftfulla åtgärder för att trycka tillbaka den rasism som växer i vårt land och de hatbrott som vi ser verkligen har växt efter terrorattentatet den 7 oktober. De siffror jag har tagit del av är alarmerande. Bara i oktober månad ökade anmälningarna om hets mot folkgrupp med antisemitiska motiv med 46 procent.

Jag tror att det som ledamoten ger uttryck för här i dag är klokt: att vi inte ska pajkasta i de här frågorna, som är så alarmerande. Rasism ska pressas tillbaka från alla politiska partier. Jag tycker att det som ledamoten gör här i dag är välkommet, det vill säga att sträcka ut en hand för att vi ska jobba med de här frågorna partiöverskridande, intensifiera arbetet och ta nödvändiga initiativ.

Till de saker vi ställer oss bakom hör de 10 miljoner extra som man riktar till säkerhetsåtgärder för judiska församlingar. Men vi ser betydligt fler behov, inte minst vad gäller barn och unga i skolan och det forskningsunderlag som behöver förstärkas för att vi ska kunna rikta insatserna rätt och riktigt. Framöver kommer vi även att behöva rikta oss mot andra grupper som utsätts för rasism i samhället, inte minst muslimska grupper som också känner ett ökat hot. Men mot bakgrund av det som har lyfts fram här i dag vill jag tacka för det anförande som hölls i talarstolen av Carl Nordblom.

Anf. 157 CARL NORDBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag har inte så mycket att tillägga, ska jag vara ärlig och säga, förutom att jag instämmer i ledamoten Redars inlägg. Jag tror att vi har mycket att tjäna på att samarbeta här och inte splittra.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 7 december.)

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU1

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution (prop. 2023/24:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 158 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! I kväll ska vi debattera utgiftsområde 3 och de förutsättningar vi ska ge de myndigheter som ligger under detsamma: Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten.

Jag vill inleda med att konstatera att vi tyvärr under lång tid har sett samhällsutvecklingen gå åt fel håll. Visst har många i Sverige fått det materiellt bättre, men vi har också sett hur otrygghet och brottslighet snabbt breder ut sig i landet. Det är nu inte enbart i de så kallade utanförskapsområdena som den organiserade kriminaliteten håller till, utan den kryper allt närmare i människors vardag på gator, torg, skolor och arbetsplatser. Det går knappt en dag utan att vi kan läsa i tidningarna om avrättningar på öppen gata, om bombdåd och om hur även blåljuspersonal blir oskyldiga offer i de kriminella gängens jakt på status och våldskapital.

De myndigheter som ligger under utgiftsområde 3 kanske vid en första anblick inte tycks ha så mycket med brottsbekämpningen att göra. Jag vill belysa att det är tvärtom. Alla dessa tre myndigheter har som huvuduppgift att säkra finansieringen av den offentliga sektorn, bidra till ett väl fungerande samhälle för allmänhet och företag samt motverka brottslighet. De ska alltså, förutom att se till att rätt skatt, tull, avgifter och skulder betalas, också vara en viktig kugge i samhällets brottsbekämpning och arbetet med att förhindra brott och kriminalitet.

Herr talman! I 2024 års budget föreslår regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna ett anslag för det aktuella utgiftsområdet på drygt 16,8 miljarder kronor. Det innebär för de aktuella myndigheterna en förstärkning med drygt 750 miljoner kronor.

Utöver detta kompenserar vi även de födda 1957 med 3,2 miljarder kronor för det förhöjda grundavdraget som den tidigare rödgröna regeringen lyckades att missa för den gruppen.

Beträffande myndigheterna inom utgiftsområde 3 har de som sagt en övergripande målsättning att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn. Skatteverket fastställer och redovisar merparten av de skatter som betalas i Sverige. Tullverket fastställer och tar ut tull, skatter och avgifter i samband med export och import. Kronofogden ska driva in skulder såväl åt det offentliga som åt privata borgenärer.

Herr talman! Skatteverket har förutom sin uppgift att fastställa och redovisa skatter även flera viktiga och brottsbekämpande funktioner. Man ska självklart granska och tillse att rätt skatt betalas in. Skattefusk och skatteundandragande är en företeelse som ska bekämpas på alla nivåer såväl internationellt som nationellt. Men då måste man även se till att utbetalningar ur välfärdssystemet är korrekta, då fusk med välfärdssystemet är minst lika allvarligt som skattefusk.

Skatteverket har i dag flera system som antingen automatiskt eller på begäran delar information med utländska skattemyndigheter i syfte att komma åt skatteundandragande och gränsöverskridande skattefusk. Men då kan man också fråga sig, när man byter integritetskänsliga uppgifter

med utländska myndigheter, varför man inte ens får utbyta uppgifter mellan andra svenska myndigheter eller ens mellan olika avdelningar på Skatteverket.

Självklart måste sekretessen mellan svenska myndigheter luckras upp för att förhindra brottslig verksamhet som hotar vårt välfärdssystem. Detta är något som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna håller på att se över.

En annan viktig uppgift som åligger Skatteverket är att sköta folkbokföringen. Ordning och reda i folkbokföringen är en förutsättning för ett välfungerande samhälle. Det är för att intjänad skatt ska betalas i rätt kommun men också för att förhindra ett otillbörligt nyttjande av välfärdssystemet.

Vi behöver inte bara veta vilka som bor i Sverige, var de bor, utan också så vilka som inte ska vara i Sverige. Det kan vara personer som befinner sig här illegalt, antingen för att jobba utan tillstånd eller för att de fått avslag på sin asylansökan och ska utvisas.

Men vi behöver också veta vilka som är folkbokförda i Sverige men som egentligen inte bor här. Vi har väl alla läst om de kända exemplen Iraks tidigare försvarsminister och även en tjänsteman i den tidigare afghanska regeringen, vilka båda var folkbokförda i Sverige och lyfte ersättningar ur välfärdssystemet men som i själva verket bodde och arbetade i sina respektive hemländer.

Vi har också kunnat läsa om personer som lyckats få flera identiteter, vilket kan vara synnerligen praktiskt om man vill begå brott eller maximera bidragsutbetalningar.

Skatteverket självt uppskattar att cirka 200 000 personer är felaktigt folkbokförda i Sverige. Många är det visserligen av rent misstag. Men tyvärr är felaktigheterna även uppsåtliga, många gånger med syfte att få ut mer bidrag ur välfärdssystemet eller att leva i ett skuggsamhälle där människor riskerar att utnyttjas för svartarbete eller annan brottslighet.

Att ha kontroll på vilka som bor i Sverige och vilka som inte bor i Sverige borde ligga i vår nations intresse. I Tidöavtalet finns det en punkt om en nationell folkräkning. Vi skjuter till ytterligare 95 miljoner kronor till detta, och satsningen omfattar nu totalt 170 miljoner kronor.

Redan nu har Skatteverket aviserat en uppskalning av antalet bosättningskontroller, och man bygger en kapacitet för cirka 100 kontrollbesök i veckan nästa år. Att det förra månaden fanns 733 lägenheter i Sverige där det var fler än tio personer folkbokförda är ett tydligt tecken på att detta är en helt nödvändig åtgärd.

Herr talman! Tullverket har som primär uppgift att se till att rätt uppbörd och tull betalas vid gränsöverskridande handel med varor. Men tullen är den myndighet som står längst ut vid Sveriges gränsovergångar och som vi förlitar oss på ska stoppa försök till narkotikasmuggling och illegal införsel av vapen, vilka göder de gängkriminellas kassar och ökar deras våldskapital.

Vi har senaste tiden i medierna sett ett utbrett missnöje hos Tullverkets personal. Primärt handlar det om att låta tulltjänstemän i yttre tjänst få vara beväpnade på samma sätt som en polisman. Det är inget orimligt krav, kan man tycka, då de inte vet vilka som sitter i bilarna de stoppar för kontroll och att våldet generellt i samhället har blivit allt rårare.

Det har nu gått så långt att de av arbetsmiljösäl ej längre kommer att stoppa fordon där de misstänker att passagerarna är farliga, utan de kommer att överlåta detta till en redan överbelastad polismyndighet. Det pågår just nu en utredning om tulltjänstemännen och deras utrustning och befogenheter, så vi får säkert anledning att återkomma till denna fråga i utskottet.

Om vi tittar på Tullverket ser vi att det finns ett annat problem som Sverigedemokraterna under lång tid har lyft fram, nämligen myndighetens begränsade möjligheter att stoppa stöldgods i det utgående flödet. Tullverket har fått utökade befogenheter beträffande detta, men uppenbarligen är det inte tillräckligt.

Enligt tullen själv har denna möjlighet en förhållandevis liten inverkan på trafiken av stöldgods, då den varken fått ett utökat uppdrag att söka efter stöldgods eller fått mer resurser för att utföra detta. Vi har från Tullverket självt fått reda på att endast 2 procent av kontrolltiden läggs på kontroll av utgående gods, vilket ofta landsbygdsbor i södra Sverige fått betala priset för i form av stulna båtmotorer, fyrhjulingar, gräsklippare, motorsågar och hästtillbehör.

Nu är det så att i Tidöavtalet finns det en punkt om att utförelse av stöldgods ska kriminaliseras, vilket kommer att ge Tullverket de befogenheter som behövs för att aktivt kunna eftersöka stöldgods på väg ut ur landet. Det kommer dessutom att ha en brottspreventiv effekt genom att risken att åka fast ökar.

Herr talman! När det gäller Kronofogdemyndigheten har den en uppgift att arbeta så att alla betalar och ingen blir överskuldssatt. Men den har också en viktig uppgift i brottsbekämpningen. När man arbetar tillsammans med andra myndigheter i så kallad myndighetssamverkan har vi sett ett framgångsrikt arbete.

Kronofogden har med sin utökade möjlighet till distansutmätning framgångsrikt kunnat beslagta exklusiva kläder, dyrbara accessoarer och bilar från personer som på papperet inte har några tillgångar men som har skulder och inte sällan till brottsoffer.

Detta är dessutom ett effektivt sätt att minska incitamenten för de kriminella att visa sig med liknande lyxiga produkter och därmed även minska den attraktionskraft det kan ha för att locka in nya yngre personer i kriminalitet och för rekrytering till gängen.

Fru talman! Sammanfattningsvis är myndigheterna under utgiftsområde 3 förhållandevis små, men ack så viktiga för att samhället ska fungera. Allmänhetens förtroende för dessa myndigheter är i undersökningar högt, och alla tre presterade över snittet i Kantar Publics anseendeindex för myndigheter 2023. Nu tar vi steg framåt för att än mer höja nivån och förmågan i dessa myndigheters viktiga arbete.

Härmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet i sin helhet.

Anf. 159 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag vill bara inledningsvis klargöra att vi socialdemokrater avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället våra överväganden i vårt särskilda yttrande. Men så lätt slipper ni inte undan. Jag tänker också från talarstolen ge vår syn på utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution.

Vi lever i dag i en tuff tid. Den ekonomiska nedgången och krisen slår med full kraft mot hushåll, välfärd och sysselsättning. Bostadsbyggandet tvärbromsar, arbetslösheten ökar och tillväxten är negativ. Samtidigt fortsätter det brutala gängvåldet och otryggheten att breda ut sig i vårt land. Sverige blir både fattigare och farligare.

I Sverige finansierar vi vår välfärd och trygghet gemensamt. En grundläggande förutsättning för detta är att de myndigheter som har till uppgift att säkerställa finansieringen av det offentliga präglas av effektivitet och noggrannhet och att de åtnjuter ett högt förtroende bland allmänheten och företag.

Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten utför centrala uppgifter för staten. Socialdemokraterna vill därför stärka myndigheternas arbete med att skapa ordning och reda, med att motverka fusk och kriminalitet och med att värna en stabil och solidarisk finansiering av våra gemensamma åtaganden.

Att allmänhet och företag känner ett högt förtroende för skattesystemet är centralt för den svenska välfärdsmodellen. Det är viktigt att myndigheterna tydligt styrs mot att fortsätta förenklingsarbetet. Skattefusk och skattebrott hotar vår samhällsgemenskap och urholkar finansieringen av vår gemensamma välfärd och trygghet. Det riskerar också att utmana legitimiteten i hela skattesystemet.

Fru talman! Hela samhället behöver mobilisera för att bekämpa den organiserade brottsligheten. Den kriminella ekonomin och flödet av pengar till den organiserade brottsligheten måste strypas. Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten har en mycket viktig roll i detta arbete. Myndigheterna behöver samverka mer med varandra och med andra myndigheter för att bekämpa alla typer av brottslighet.

Socialdemokraterna vill därför förbättra informationsutbytet mellan myndigheter för att underlätta arbetet. Vi vill genomföra nödvändiga reformer för att detta ska kunna genomföras med full effektivitet.

Skatteverkets och flera andra berörda myndigheters arbete med att bekämpa arbetslivskriminalitet behöver förstärkas. Arbetslivskriminaliteten drabbar den enskilda arbetstagaren, som utnyttjas under fruktansvärda villkor. Den drabbar hela arbetsmarknaden, och den snedvrider konkurrensen till nackdel för seriösa företag. Arbetslivskriminaliteten är en del av den organiserade brottsligheten.

Tullverket har en avgörande roll i att stoppa narkotika och skjutvapen från att föras in i landet. Det är mycket viktigt att Tullverket kan fortsätta att förstärka det brottsbekämpande arbetet.

För att på allvar komma åt de kriminella gängen behöver flödet av narkotika, vapen och andra illegala varor strypas. Tullverket behöver få nödvändiga resurser för arbetet. Vi socialdemokrater anser därför att Tullverkets anslag bör förstärkas och att förslagen i tullbefogenhetsutredningen skyndsamt bör underställas riksdagen för beslut så att Tullverket får alla nödvändiga befogenheter för att fullgöra sitt viktiga uppdrag.

Det är anmärkningsvärt, fru talman, att regeringen inte håller en högre takt i detta mycket angelägna arbete.

Det ska vara ordning och reda i våra register. Felaktigheter i folkbokföringen skapar stora problem för hela samhället. Uppgifterna i folkbokföringen ligger till grund för andra myndigheters beslut. De socialdemokratiska regeringarna genomförde en kursändring i arbetet med folkbok-

föringen. Den tog sin början med återinförandet av folkbokföringsbrottet, som togs bort av den tidigare moderatledda regeringen.

Detta arbete, fru talman, fortsatte sedan med nya verktyg och befogenheter till Skatteverket för att kunna skapa ordning och reda. Vi socialdemokrater tog ansvar i regeringsställning, till skillnad mot den SD-ledda regeringen som helt saknar politik på området.

Kronofogdemyndigheten har likaledes viktig kompetens och viktiga uppgifter för att tidigt hitta tecken på överskuldssättning. Detta arbete är särskilt prioriterat i tider av ekonomisk kris, när många hushåll riskerar att hamna i skuld som skapar långvariga problem för den egna individen och för samhället. Arbetet måste fortsätta.

Socialdemokraterna välkomnar att regeringen har lagt fram ett förslag till lösning för dem som är födda 1957 och 1959 och som har drabbats av skatterättsliga förändringar i pensionssystemet.

Detta var vad jag ville säga om själva budgetdelen. Men jag vill också påpeka, fru talman, att det naturligtvis är viktigt i en budgetdebatt att diskutera resurser och att redovisa hur man finansierar de förslag och reformer som läggs fram. Men det är lika viktigt att förstå att även om pengar är viktiga är regeringsduglighet helt avgörande för att man ska lyckas genomföra sin politik.

Fru talman! Jag har två exempel. Vi lägger 100 miljoner mer än regeringen på att förstärka tullens viktiga arbete, men vi är också beredda att ge tullen befogenheter och verktyg för att kunna göra ett bättre jobb. Regeringen gör varken eller.

Tidöpartierna gick till val på att genomföra en fullskalig folkräkning. Det är ett vallöfte som de efter valet har glömt. Det är i och för sig så med alla vallöften utställda av Tidöpartierna; de glömmet dem när valet är över. Det har de också gjort när det gäller att genomföra en folkräkning.

I våras gick regeringen så ut med ett förslag om att man skulle genomföra något slags förstärkning av folkbokföringen – oklart hur. Nu visar det sig att den SD-ledda regeringen i själva verket drar ned på arbetet med att motverka folkbokföringsfusk. Mer än 100 personer på Skatteverket som jobbar med att motverka fusk i folkbokföringen sägs upp på grund av Tidöpartiernas oförmåga att regera landet.

Fru talman! Pengar är viktiga – det är det en budgetdebatt handlar om. Men vi måste också konstatera att utan regeringsduglighet blir ingenting gjort.

(Applåder)

Anf. 160 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men jag vill ändå reflektera lite grann över vad Patrik Björck säger när han talar om regeringsduglighet.

Under Socialdemokraternas två senaste mandatperioder i regeringsställning har de lagt fram sju budgetar som har gått igenom. Där har de i genomsnitt lagt 4,5 procent extra på Tullverket. Nu, när de sitter i opposition, vill de lägga hela 14 procent på Tullverket. Så mycket har Socialdemokraterna aldrig lagt på Tullverket när de har suttit i regeringsställning.

Jag skulle därför bara vilja fråga Patrik Björck om han anser att Socialdemokraterna bedriver en bättre politik för Tullverket i opposition än i

regeringsställning. Då har de ju inte med sig sina övriga regeringskollegor i förslagen när de tillskjuter medel till Tullverket.

Anf. 161 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater excellerar i regeringsduglighet. Det är det som har byggt det här landet så starkt som det är. De problem som har uppstått i Sverige har uppstått när vi inte har haft möjlighet att regera. Det är den korta sammanfattningen av 100 års historia.

När det gäller olika budgetposter varierar de naturligtvis under åren i olika budgetar. Men, fru talman, att vi har förstärkt tullen under den tid vi har regerat har Eric Westroth från Sverigedemokraterna redan berättat, så det behöver jag inte berätta för publiken.

När jag ändå har Eric Westroth framför mig vill jag säga något om folkbokföringen. Han tog upp den i sitt anförande. Nu verkar det som att detta arbete håller på att försvinna totalt från myndigheternas bord under den tid som den SD-ledda regeringen agerar. Och den agerar med budgetar som Eric Westroth har haft en möjlighet att påverka.

Hur kommer det sig att vallöftet att genomföra en fullskalig folkräkning är fullständigt bortsopat från jordens yta? Det, fru talman, skulle vara intressant att höra.

(Applåder)

Anf. 162 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Jag har inte haft tid att regera, höll jag på att säga. Av de senaste 40 åren har 27 styrts av Socialdemokraterna i olika konstellationer.

När det gäller folkbokföringen är det ett arbete som pågår i Regeringskansliet. Som jag sa i mitt anförande skjuter vi till 95 miljoner kronor i ytterligare resurser till den folkräkning som ska genomföras. Den utredning som gjordes av Skatteverket om åtgärder för att säkra folkbokföringen bereds inom Regeringskansliet. Där föreslås bland annat att man ska kunna bekräfta sin folkbokföringsadress genom sin deklaration. Det är en räkning av folket.

Tvärt emot vad Patrik Björck säger pågår det alltså ett arbete. Vi skjuter till resurser, och det pågår ett arbete med att utreda vad man ska göra på bästa sätt. Arbetet måste naturligtvis göras där man får bäst utväxling av det. Som jag sa kommer antalet bosättningskontroller att öka med upp till 100 i veckan nästa år.

Det pågår alltså ett arbete, och Skatteverket kommer att få de resurser som behövs för att slutföra en nationell folkräkning. Det är inget sviket vallöfte, och detta kommer att genomföras. Det kan jag lova Patrik Björck.

(Applåder)

Anf. 163 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! När vi hade makten genomförde vi dramatiska skärpningar av folkbokföringslagen. Vi återinförde folkbokföringsbrottet, och vi gav Skatteverket kraftfullt utökade möjligheter att göra kontrollbesök.

För att komma till rätta med problemet att folk skriver sig där någon annan redan bor gav vi Skatteverket möjlighet att tvångsomskriva någon redan under den tid man utreder frågan. Vi genomförde också historiska skärpningar av identitetskontrollerna i folkbokföringen. Om en person

flyttar till Sverige måste den personligen inställa sig hos Skatteverket för identitetskontroll och kontroll av biometriska data.

Det är verkstad. Det är socialdemokrati. Det som Eric Westroth pratar om, fru talman, är någon sorts drömmar och fantasier.

I själva verket har Eric Westroths politik lett till att Skatteverket precis i dagarna varslar hundra personer som ska syssla med att stärka folkbokföringen. Det finns väl ingen som tror att hundra tjänstemän som lämnar sina uppgifter stärker arbetet med folkbokföringen.

Vi gjorde verkstad. Ni pratar och pratar, men det hjälper inte om ingenting blir gjort. Man behöver pengar, och man behöver regeringsduglighet. Vi är beredda att tillföra båda delarna.

När Magdalena Andersson var finansminister ökade resurserna till tullen, precis som Eric Westroth här har bekräftat. Men det räcker inte. Vi står inför en ny situation som kräver nya och skarpare åtgärder. Tullen måste bli starkare. Svensk gräns måste bevakas hårdare så att svenska folket blir tryggare. Varje vapen som stoppas vid gränsen kan betyda ett räddat liv. Varje gram narkotika som beslagtogs är en tappad intäkt i den kriminella ekonomin.

Vi kommer att föreslå ytterligare förstärkningar i vårt fortsatta budgetarbete. I år lägger vi 100 miljoner mer än Eric Westroth och Tidöpartierna. Vi är också beredda att skyndsamt se till att tullen får större befogenheter. Det är socialdemokrati. Det är verkstad. Det är på riktigt.

(Applåder)

Anf. 164 MARIE NICHOLSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Jag vill också börja med att konstatera att vi i utgiftsområde 3 hittar myndigheter med högt anseende och gott förtroende hos allmänheten. Det är myndigheter som både regeringen och Riksrevisionen anser ha en tillfredsställande målpuppfyllelse.

Jag började här eftersom det är viktigt med ordning och reda – kanske framför allt i det här utgiftsområdet, vars främsta mål är att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn. Och om vi håller oss kvar vid just ordning och reda en stund är det i skattefelet vi bör stanna upp, alltså skillnaden mellan vad som är teoretiskt möjligt och verkligheten.

Beräkning av skattefelet är inte någon exakt vetenskap utan den bygger mycket på uppskattningar, men vi kan ändå på goda grunder säga att skattefelet i Sverige förmodligen inte är på någon anmärkningsvärd nivå. Attitydundersökningar bland privatpersoner visar att allt färre känner till personer som arbetar svart eller anlitar svart arbetskraft. Företagares upplevelse av illojal konkurrens eller skattefusk bland andra företagare minskar också. Det är en bra utveckling.

Likväl måste arbetet med att både förenkla och kontrollera fortgå. Det ska vara lätt att göra rätt. Regelbördan och de administrativa kostnaderna för våra företag måste minska. Goda villkor för företagande är ett måste och viktigt för vår ekonomiska tillväxt.

Digitala tjänster används alltmer, och fler digitala tjänster behöver också bli tillgängliga. 92 procent av svenskarna tar till exempel emot deklARATIONEN via digitala brevlådor. Det har gjort hanteringen lättare och snabbare, och uppgifterna är oftare korrekta. Behovet av manuell hantering av inkomstskatter, moms och arbetsgivaravgifter har inte ökat trots att antalet

ärenden ökar. Sverige är helt enkelt bra på att få in skatt. Däremot finns det arbete att göra inom kontrollverksamheten, både på inkomstsidan för att upptäcka skattefusk och på utbetalningssidan.

År 2024 startar Utbetalningsmyndigheten sin verksamhet. Skatteverket och Kronofogdemyndigheten kommer att behöva anpassa sin verksamhet för att bidra till arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Med anledning av det höjs anslagen till de här två myndigheterna med 6 miljoner respektive 1 miljon.

Fru talman! Bakom en felaktig utbetalning ligger inte alltid ett ont uppsåt. Men tyvärr har vi alltför länge varit alltför naiva, och brottslingar utnyttjar svenska välfärdssystem. De stjälar från svenska staten och från svenska skattebetalare. Det här måste och ska stoppas.

Organiserad brottslighet är ett allvarligt hot mot vårt öppna samhälle. Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Tullverket är viktiga aktörer i arbetet med att motverka och stoppa brottslighet. I samverkan med andra myndigheter behöver detta arbete intensifieras. Skatteverket har möjlighet att öka kontrollerna, sätta stopp för företag som används som brottsverktyg och med hjälp av fler digitala verktyg upptäcka och stoppa skattebedrägerier. Tullverket behöver öka sitt brottsbekämpande arbete för att stoppa illegala skjutvapen och narkotika redan vid gränsen och stoppa systematisk utförsel av stöldgods ur landet. Kronofogden är länken som kan se till att förebygga och stoppa ekonomisk brottslighet.

Jag har sagt ”stoppa” många gånger nu. Jag tror att det är precis så alla känner inför den organiserade och grova brottsligheten i Sverige: Stopp! Det räcker nu!

För att motverka och bekämpa brottsligheten föreslås anslaget till Skatteverket öka med 100 miljoner. Det är 100 miljoner utöver de sedan tidigare beslutade ökningarna, med bland annat 170 miljoner för att förbättra folkbokföringen genom folkräkning samt ytterligare 9 miljoner för utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel.

100 miljoner föreslås anslaget ökas med även till Tullverket. Sedan tidigare har 200 miljoner beslutats för förstärkning av Tullverkets brottsbekämpande arbete. 65 miljoner har tidigare anslagits för utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel och 105 miljoner för att förstärka det operativa arbetet, it-utveckling och bekämpning av avfallsbrottslighet.

67,5 miljoner föreslås anslaget för Kronofogdemyndigheten ökas med, med ytterligare 100 miljoner i plan för 2025.

Slutligen får även Skatteverket uppdraget att ersätta dem som är födda 1957 och som inte omfattades av det förhöjda grundavdraget. Här hittar vi många som nog haft ett extra tungt år och vars ekonomiska förutsättningar inte kunde planeras ordentligt på grund av brist på information. Jag är glad att vi i denna budget har kunnat prioritera kompensationen till dem.

(Applåder)

Anf. 165 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Knarket flödar över våra gränser, trots stora beslag, och Sverige har blivit Europas nya transitland för narkotika. Antalet personer med skyddade personuppgifter ökar kraftigt, samtidigt som tre av fyra gömda kvinnor uppger att de fått sina uppgifter röjda. Fler och fler hamnar hos kronofogden för obetalda skulder, och aldrig någonsin har det samlade

skuldbeloppet varit så högt. Antalet ansökningar om skuldsanering är också rekordhögt, och det är åldersgruppen 18–30 som ökar mest.

I det läget väljer riksdagens majoritet att lägga ett effektiviseringskrav på Tullverket, Kronofogdemyndigheten och Skatteverket på sammanlagt över 135 miljoner kronor. Skatteverket har redan aviserat att 180 av de provanställda får lämna myndigheten i år.

Det är uppenbart att majoriteten ger med ena handen och tar med den andra. För att ytterligare öka ambitionen i det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet gav man förstärkningar till Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. I Göteborgs hamn berättade statsministern och finansministern nyligen hur mycket bättre det skulle bli med regeringens satsning – utan att nämna att effektiviseringarna och kostnadsökningarna innebär att myndigheterna snarare måste avskeda än anställa. De tre generaldirektörerna har alla varit tydliga med att pengarna inte räcker till.

När jag besökt Tullverkets verksamheter i olika delar av landet är den samstämmiga bilden att de inte räcker till. De är för få för att kunna göra de kontroller som de skulle behöva göra. Samtidigt smugglas knark, vapen och mycket annat över gränsen i en omfattning som fått även EU att reagera på hur Sverige sköter sin yttre gräns, det vill säga våra hamnar. Det är inte tullarnas eller Tullverkets fel, utan det är regeringen och riksdagens majoritet som kan beskyllas när tullen inte får de resurser som man behöver för att kunna utföra sitt arbete.

Vänsterpartiet föreslog i budgeten för 2023 ett stort tillskott till Tullverket, och i vårt budgetförslag för 2024 föreslog vi 28 miljoner mer till Tullverket än majoriteten.

Fru talman! Vi kan se hur hushållen pressas av fallande realinkomster, höga matpriser och kraftigt stigande bolåneräntor, samtidigt som bank- och matjättar gör rekordvinster på konsumenternas bekostnad. Det är regeringens och Sverigedemokraternas ansvar att se till att vi som samhälle tillsammans tar oss igenom krisen, att fördela krisens bördor rättvist. I stället bidrar de till att hushållen går på knäna genom sin chockerande passivitet och att fler och fler människor hamnar hos kronofogden.

När antalet skuldsatta hos kronofogden ökar ökar också risken för självmord. En ganska ny forskningsrapport visar att självmord är mer än dubbelt så vanligt bland personer som har obetalda skulder hos kronofogden. Hushållen pressas nu alltmer och hamnar hos kronofogden för små belopp, för obetalda hyror och elräkningar. När de väl hamnat där ökar skulderna snabbt och ekonomin blir ännu sämre. Med fler och fler skuldsatta hos kronofogden finns det också en uppenbar risk för fler självmord. Vad är majoritetens åtgärder för att minska skulderna och självmordsrisken, förutom en utredning som inte ens nämner de skuldsatta?

Var är åtgärderna för att barn till skuldsatta inte ska få fira jul utan julmat och utan julkappar? De har kanske dessutom blivit hemlösa för att de blivit vräkt från sin bostad? Var är åtgärderna?

Vi kunde se hur väntetiderna för handläggning för skuldsanering i början av hösten hade ökat med 25 procent från 75 dagar till 96 dagar i genomsnitt. Med regeringens budget kommer inte handläggningsdagarna att minska. Fler kommer att få vänta på skuldsanering, om de ens kommer att få någon.

Kronofogdens arbete är alltså viktigt för att förhindra överskuldssättning, men det är också en viktig instans i det brottsmotverkande och brottsförebyggande arbetet. Var är åtgärderna för att Kronofogden ska kunna utföra sitt viktiga arbete med att beslagta kriminellas ägodelar? Precis som för övriga myndigheter försvinner regeringens så kallade satsning i generella besparingar och kostnadsökningar. I Vänsterpartiets förslag till budget har vi inte några generella besparingar. Det innebär att Kronofogdemyndigheten skulle få ungefär 21,5 miljoner extra för det viktiga brottsförebyggande arbetet.

Slutligen har vi Skattemyndigheten. När tre av fyra gömda kvinnor upplever att deras personuppgifter röjs tyder det på att Skatteverket behöver arbeta med sekretessen. Det vet jag att myndigheten gör, men när man arbetar under stress och är underbemannad ökar risken för att göra fel. Regeringens effektiviseringskrav kommer att öka stressmisstagen och handläggningstiderna för redan utsatta.

Skatteverket är också den myndighet av de tre myndigheterna som har högst effektiviseringskrav, så regeringens så kallade satsning för att motverka och förebygga brottslighet äts upp av nedskärningar och kostnadsökningar, vilket även drabbar arbetet mot skattefusk och skatteflykt. Med Vänsterpartiets förslag till budget hade Skatteverket fått närmare 86 miljoner mer samt ytterligare 10 miljoner för ett nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomster. Från Vänsterpartiets sida anser vi inte att regeringens tänkta folkräkning är rätt prioritering. Men vi tycker att det är viktigt med förbättrad kontroll av folkbokföring och skydd av personuppgifter. Därför låter vi pengarna för detta ligga kvar hos myndigheten.

Fru talman! Riksdagen har fattat beslut om ramarna för utgiftsområdet och väljer nedskärningar på dessa tre viktiga myndigheter. Vänsterpartiet avstår därför från att delta i beslutet om utgiftsområde 3 och hänvisar till vårt särskilda yttrande i utskottet.

(Applåder)

Anf. 166 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Vi debatterar som sagt anslagen till Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. De är alla tre myndigheter som har stort förtroende hos våra invånare. De ska säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn och välfärden, bidra till ett välfungerande samhälle för allmänhet och företag och motverka brottslighet.

För oss kristdemokrater är Sveriges företag viktiga. För dem behöver regelbördan och de administrativa kostnaderna minska. De regelverk och rutiner som myndigheterna själva förfogar över ska därför vara så enkla som möjligt och gärna digitala för att vara lättillgängliga för många.

Skattefusk och skatteundandragande skadar en fri och rättvis konkurrens och undandrar samhället stora inkomster. Det minskar resurserna till vår gemensamma välfärd.

Fru talman! Myndigheternas arbete med att minska de felaktiga utbetalningarna från offentliga bidrag och motverka skattefusk ska stärkas. Den nya Utbetalningsmyndigheten kommer att starta under 2024. Skatteverket och Kronofogdemyndigheten har i uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och arbeta tillsammans med den nya myndigheten när den är på plats.

Fru talman! Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten har ett viktigt uppdrag att motverka brottslighet, särskilt den organiserade brottsligheten. Den är ett allvarligt hot mot det öppna samhället, rättvisa konkurrensförhållanden för företag, den enskilda människans frihet och grunderna för vår rättsstat. Det är positivt hur dessa myndigheter har bidragit till arbetet inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet som genomförts för att knäcka gängens ekonomi.

Fru talman! Skatteverket har utrett och lagfört flera brott med koppling till organiserad brottslighet. Tullverket har stoppat stora mängder narkotika och vapen vid vår gräns, och Kronofogden utmäter tillgångar från dem som har samröre med organiserad brottslighet. Det är alla viktiga insatser som förebygger och motverkar brott.

Svartarbete, smuggling, skatteundandragande och penningtvätt är allvarliga brott som måste stoppas. Regeringen har fortsatt en hög ambition i det brottsbekämpande arbetet. Därför får myndigheterna förstärkning i sina budgetar just för detta arbete.

Fru talman! Uppgifterna i folkbokföringen ska spegla befolkningens bosättning, identitet och familjerättsliga förhållande. Det är en förutsättning för att samhällsfunktioner ska ha ett korrekt underlag för beslut och åtgärder. Felaktigheter i folkbokföringen skapar problem för hela samhället. En stärkt folkbokföring ger staten bättre förutsättningar att bekämpa brott.

Skatteverket har genomfört många insatser för att få bättre kontroll över vilka som befinner sig olagligt i Sverige och för att bekämpa välfärdsbrottsligheten och den organiserade kriminaliteten. Många regelförändringar har genomförts som har hjälpt till att skapa ordning och reda i folkbokföringen. Men arbetet behöver fortsätta, och därför får de fortsatt höjt anslag för det. Sedan gör Skatteverket egna bedömningar av hur de bäst gör detta arbete. Där går inte regeringen in och styr just hur det ska utföras.

Fru talman! Flera före mig har pratat om anslagen till de olika myndigheterna. Skatteverket får ökade anslag, bland annat för att motverka och förebygga brottslighet.

Vi kristdemokrater är också särskilt glada för ett tillskott till Skatteverket för att kompensera dem som är födda 1957 och som fick för hög skatt när åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget höjdes. Det är ett fel som vi har påtalat många gånger och som nu kommer att rättas till.

Tullverkets anslag ökas för att öka ambitionen i det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet. De får också ökat anslag för utökade möjligheter att använda hemliga och preventiva tvångsmedel och på så sätt komma åt brottsligheten.

Kronofogdemyndigheten får även de ökade anslag för att öka ambitionen i det brottsförebyggande arbetet, samtidigt som de får del av den generella besparing som också andra myndigheter får. Det är på något sätt rätt att även de får spara när hushåll i vårt land tvingas göra det.

Fru talman! Sverige står inför flera utmaningar. Hög inflation och räntor pressar fortsatt hushåll och företag. Det är därför viktigt att statens budget inte ökar på inflationen, som minskar värdet av löner och sparande för våra invånare.

Kronofogdemyndigheten har väldigt god kompetens att tidigt identifiera dem som kan hamna i överskuldssättning. De vidtar de förebyggande

åtgärder som kan stödja parterna när det gäller att lösa konflikter och mellanhavanden på frivillig väg.

Men de kan också hjälpa dem som riskerar att hamna i ohälsa när ekonomin rasar. Därför är det förebyggande arbetet väldigt viktigt, och där har myndigheten god kompetens. Kristdemokraterna ser gärna att vi jobbar vidare med detta och att man också har kontakt med vården, där suicid kan förebyggas – något som ofta förekommer när människor hamnar i en ekonomisk kris.

Fru talman! Vi kristdemokrater är glada att vi i budgeten också har lyckats göra satsningar på dem som har det svårast i dag. Förlängningen av höjningen av bostadsbidraget genom ett tilläggsbidrag som går till ensamstående med barn är en prioritering som vi ser att det är viktigt att göra i dessa tider.

Dessutom kommer fritidskortet att införas under nästa år, vilket innebär pengar till barns och ungas fritidsaktiviteter. De ska kunna fortsätta med sina aktiviteter trots att familjens ekonomi är tuff. Barnen ska inte behöva sluta med fotboll eller piano när familjen måste prioritera annat.

Fru talman! Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten har viktiga uppdrag. De ska säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn, bidra till ett väl fungerande samhälle och motverka brottslighet. Dessa uppdrag förstärks genom denna budget.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 167 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Jag gör som några av mina kollegor och börjar med det jag brukar glömma på slutet. Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi i Centerpartiet önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 3 och hänvisar till vårt särskilda yttrande.

I Centerpartiets skuggbudget skulle vi vilja lägga nästan 37 miljoner extra till Tullverket eftersom vi ser att myndigheten behöver stärkas upp, inte minst med fler arbetande personer i hela landet och fler verktyg som AI och andra digitala verktyg.

Tullverket gör ett otroligt viktigt arbete när det gäller att kontrollera att inte vapen, narkotika och andra förbjudna varor förs in i landet. Tyvärr ökar införseln till Sverige av inte minst narkotika ganska kraftigt. Under första halvåret i år har tullen beslagt tagit lika mycket kokain och cannabis som under hela förra året. Dessutom har beslagen av amfetamin och heroin ökat väldigt kraftigt.

Detta visar två saker: att Tullverket gör ett väldigt bra arbete och att handeln med och införseln av snark i vårt land är enorm, kanske större än vi någonsin anat.

Fru talman! Narkotikahandeln finns i dag inte bara i städerna utan i hela landet. Nyligen beslagt tog Tullverkets tjänstemän i Haparanda två kilo amfetamin, inslaget som en julklapp, från en man som hade åkt tåg från Örebro. Detta var upprinnelsen till att ett kriminellt nätverk avslöjades i norra Sverige. I mannens telefon och dator fann tulltjänstemännen information, foton och ljudfiler som har lett till att fler nu misstänks ingå i nät-

verket. Fem personer åtalas nu dessutom i ärendet vid Haparanda tingsrätt. Det är väldigt bra.

Vidare vill jag även nämna att det finns önskemål från tullpersonal om bättre beväpning, som några av mina kollegor här har varit inne på. Fler i personalen behöver beväpnas, helt enkelt, något som jag vet att regeringen också ser över just nu; det är bra. I dag får tulltjänstemän bära pistol vid målinriktad spaning mot grov brottslighet, men inte på platser som färjeterminaler, flygplatser och liknande. Om tulltjänstemän exempelvis ska bevaka ett stort narkotikaparti, som kanske har försetts med gps av kriminella som vill veta var sändningen är, är det inte så konstigt om man känner otroligt stor osäkerhet och ett stort obehag om man vid ett sådant tillfälle är helt obehärdad som tulltjänstemän. Så ska det absolut inte vara.

Tyvärr, fru talman, går ganska mycket av vissa myndigheters, inte minst Skatteverkets, tid åt till att försöka stävja välfärdsbrott, skattefusk och annan kriminalitet. En del försöker dölja sin identitet, och andra har flera olika identiteter och även adresser. Detta fusk och denna brottslighet urholkar vår gemensamma välfärd.

För att få bukt med detta finns det olika sätt för myndigheterna att arbeta på. Ett förslag som har kommit från Skatteverket och som ni säkert alla har hört talas om är att man ska göra mer noggranna kontroller av adressändringar, som hittills har fått göras ganska lättvindigt och utan uppföljning. Förslaget innebär att den som bor på en adress som berörs av en olovlig adressändring ska få en upplysning om detta från Skatteverket och sedan möjlighet att reagera innan Skatteverket fattar beslut om ändrad folkbokföring för den som har anmält flytten.

Det är en bra början, men jag tror att detta är något som bara skulle kunna användas i det kortare perspektivet, innan man har hittat bättre sätt än att lägga problemet på den enskilde, som ska återrapportera till Skatteverket. Ni förstår ju också vad det innebär, särskilt om den person som anmäler flytt är kriminell och olovligen vill skriva sig på din adress. Det sätter den enskilde i ett läge där man i värsta fall kan råka ut för vedergällningar, om det vill sig illa. Det bästa vore att hitta ett sätt för boende att själva, i förväg, blockera främmande personer från att skriva sig på adressen.

Det finns som sagt massor av tråkiga exempel på missbruket av den i dag enkla adressändringen. Om detta vittnar till exempel alla sprängningar som gjorts på adresser där kriminella är skrivna men inte bor.

Fru talman! Ni kanske har sett att Centerpartiet föreslår att vi ska minska anslaget till Skatteverket ganska kraftigt, närmare bestämt med ungefär 184 miljoner kronor 2024. Varför, kan man undra.

Den största neddragningen handlar egentligen om folkräkningsdelen, som ni förmodligen har listat ut. Det beror inte på att vi inte tycker att det finns problem med folkbokföringen och brotten och skuggsamhället i dess kölvatten, men vi funderar på hur en folkräkning ska gå till. Självklart ska vi stävja de här brotten, men hur ska det genomföras i praktiken?

En folkräkning av alla som befinner sig i Sverige kommer nog tyvärr att vara ett slöseri med skattepengar och inte ge några egentliga svar. Kriminella kommer ju knappast, fru talman, att fylla i blanketter, öppna dörren när myndigheten knackar på eller ens vara på plats. Tiotusentals studenter bor inte på sin ursprungliga adress. Många papperslösa har inte ens något boende.

Alla de som saknar uppehållstillstånd, har fått utvisningsbeslut, har smugglats in i landet av skrupelfria människohandlare för prostitution eller används som svart arbetskraft i restaurangkök, i städfirmor eller på byggen kommer inte att svara på någon folkräkning. Och de som har flera personnummer och håller på med bidragsfusk kommer att svara flera gånger, en gång per personnummer.

Ingen vet riktigt hur denna folkräkning ska gå till. Till och med Skatteverket själva säger att de har svårt att se hur detta ska göras i praktiken. I stället efterfrågar man större lagutrymme, exempelvis rätt att slå på eller leta efter kriminella i befintliga register.

Avslutningsvis: En folkräkning skulle kosta väldigt mycket pengar men skulle kanske inte tala om mycket mer än vad personer med personnummer har för levnadsomständigheter. Centerpartiet tror att problem med bidragsfusk och personer som vistas illegalt i Sverige etcetera kan lösas bättre genom ökade anslag till rättsväsen och berörda myndigheter.

Anf. 168 MARTIN MELIN (L):

Fru talman! Ärendet för dagen är utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, det vill säga budgetanslagen till Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten och hur pengarna ska fördelas mellan dessa myndigheter.

Vi har i kväll hört många kloka saker, och jag tänker inte upprepa vad som tidigare har sagts utan i stället lägga några minuter på att tala om tullen, en verksamhet som när det kommer till brottsbekämpning får alldeles för lite utrymme i det offentliga rummet.

Brottsbekämpning kan bedrivas på många olika sätt, och det är viktigt att hela rättskedjan fungerar och håller ihop. Tullen är en del i denna kedja. Om våra gränser inte bevakas och kontrolleras kan vapen och droger fritt komma in i landet. Tullens stora bidrag till att bekämpa den organiserade brottsligheten är bland annat att beslagta narkotika. Bara i år har man vid 26 olika tillslag beslagtagit över 100 kilo narkotiska preparat.

Tullen bidrar även effektivt, inte sällan ihop med Skatteverket, till att försvåra för den organiserade brottsligheten att begå brott genom företag, till exempel momsbedrägerier. En stor del av de kriminella nätverkens ekonomi kommer genom brottslighet begången via företag.

Jag har under hösten besökt tullare i Göteborg och Stockholm, och så mycket kan jag säga att Sveriges tullare kan sträcka på sig och vara stolta över att de är tullare. Sällan har jag träffat på så många hängivna och hungliga tjänstemän som inom tullen. Detta gäller på alla positioner, från dem som spanar och dem som utreder de grova brotten till gränsskyddet och dem som kontrollerar den legala införseln. Det har varit en fröjd att få se och uppleva detta.

Men precis som om vi hade diskuterat sjukvården, polisen, skolan eller socialtjänsten saknas det resurser. När det kommer till tullen har det tyvärr inte gjorts några större satsningar de senaste 20 åren. Ingen företrädare för något parti kan alltså slå sig för bröstet eller skylla ifrån sig. Vi bär alla den skulden. I dag står vi här med lågkonjunktur, hög inflation, höga räntor, svag krona och en befolkning som har det tufft, så även om jag skulle vilja kan vi inte ge tullen mer pengar. Jag är ändå glad över att anslagen till tullen ökar och inte minskar i dessa tuffa tider.

Genom att lyssna till ledamöterna i skatteutskottet har jag förstått att det finns en samsyn om att tullen har en viktig uppgift i brottsbekämpningen och att det behöver satsas mer på den. Det är ju ett bra första steg, men låt oss inte stanna där.

Att låta Kronofogden vara en alltmer aktiv part i bekämpandet av de kriminella nätverken vet vi ger resultat. Vill man dra paralleller kan man nämna att Al Capone till slut hamnade bakom lås och bom för skattebrott. De flesta som arbetar med brottsbekämpning vet att om man tar pengar och statusprylar som bilar, smycken och klockor från de kriminella gör det rätt ont i dem. Då träffar man rätt. Kan man dessutom beslagta kontanter försvårar man för gängen att investera i narkotika eller köpa in sig i företag. Här har Kronofogden en stor och viktig funktion, och jag tror att Kronofogdens del i det brottsbekämpande arbetet kommer få en allt större betydelse framöver. Jag hoppas att vi framtiden, när ekonomin blir bättre, kan ge dem mer resurser. Jag tror att det kommer att betala tillbaka sig.

I skatteutskottet verkar det också finnas en någorlunda stor samsyn i frågan om tullens beväpning. Denna fråga brukar aktualiseras någon gång om året för att sedan rinna ut i sanden; det händer ingenting. Men nu har regeringen gjort slag i saken och gett Tullmyndigheten i uppdrag att till den 15 januari presentera sin syn på saken, och myndigheten utreder nu sin utrustning. Det är i slutändan Tullmyndigheten som avgör frågan om det ska bli en beväpning eller inte, men undersökningar bland tullpersonal visar att majoriteten vill se en beväpning.

Fru talman! Jag ser det som en självklarhet att tulltjänstemän ska vara beväpnade så att de kan göra ett bra jobb och att arbetsmiljön kan tryggas. I dag är det endast de tulltjänstemän som arbetar direkt eller indirekt mot den grova organiserade brottsligheten som får bära vapen. Det gäller såväl civil som uniformerad personal. Jag anser att tulltjänstemän som jobbar i uniform med gränsskydd också ska vara beväpnade. Jag säger inte bör vara beväpnade, utan jag säger ska vara beväpnade. För tulltjänstemän som arbetar med den legala införseln bör bärandet av vapen avgöras av plats, funktion och arbetsuppgift. Finns inte behovet ska det inte heller vara tvingande. Det är ett liknande upplägg som polisen har.

Det är viktigt att ha i åtanke att beväpningen finns där för att man ska kunna försvara sig. Tullpersonal får med dagens lagstiftning endast använda tjänstevapnet i nödvärn, till skillnad från polisen som även får skjuta i laga befogenhet. I dag arbetar obehäpnade tullare med att stoppa och kontrollera fordon i vilka det kan färdas tungt kriminella individer med vapen. Med tanke på straffskärpningen för grovt olaga vapeninnehav där minimi- straffet kommer att öka från två till fyra år är det inte otänkbart att en individ inte drar sig för att använda vapen mot en tulltjänsteman.

Jag är medveten om att en full beväpning av tullens personal kräver pengar. Det krävs vapen, vapenskåp, skyddsvästar, möjlighet till övnings- skjutning och utbildningsdagar. Men en trygg arbetsmiljö måste få kosta pengar. Vill vi verkligen vänta tills det värsta händer? Jag vill inte det, utan jag vill se att tullen får adekvat utrustning så att den kan genomföra sitt uppdrag på bästa och säkraste sätt.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag understryka att jag är glad över att regeringen ser nyttan hos dessa tre myndigheter, inte minst i det brottsbe- kämpande arbetet, och att man inte skär ned på anslagen utan ökar dem.

(Applåder)

Anf. 169 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Miljöpartiet har inget ställningstagande med tanke på det budgetbeslut som har fattats, utan jag hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Det är viktigt att allmänheten har högt förtroende för våra myndigheter och för hur vi finansierar våra gemensamma åtaganden. Att staten klarar av dem och att beskattning sker på ett effektivt och rättssäkert sätt är en förutsättning. Skattefusk och skatteundandragande skadar förtroendet för vårt system och urholkar vår gemensamma välfärd. Därför gör Miljöpartiet inte några generella besparingar på området.

Tillit är ett vackert ord och centralt för att en demokrati ska fungera väl. Hela statens budget bygger på att människor på olika sätt betalar skatt. Att skatt samlas in på ett effektivt och rättssäkert sätt möjliggör att vi i denna kammare kan fatta beslut om landets inriktning, göra livet bättre för våra medmänniskor och vårda den natur vi är beroende av. Vi måste dock se till att fokusera på rätt saker.

Vi ska alltid motarbeta bidragsfusk för att försäkra oss om att inget bidrag ges oberättigat. Det finns olika uppfattningar om storleksordningen på det, men det handlar om 15–18 miljarder om året. Det är en rejäl summa, men den är liten i förhållande till de uppskatningar som finns när det gäller skatteundandragande. Det hamnar på runt 130 miljarder, om man ska tro Skatteverkets bedömning.

Vi anser att Skatteverket har en viktig uppgift i att löpande se till att människor är korrekt folkbokförda, men vi menar att det ska ske i den ordinarie verksamheten och inte genom en kostsam folkräkning.

Tullen och Skatteverket spelar en viktig roll i kampen mot organiserad brottslighet. Brottsbekämpande byråkrater är helt avgörande för att sätta dit de kriminella gängen. Kan vi komma åt de ekonomiska flödena och de pengar som lockar in folk i kriminalitet och som möjliggör kriminell verksamhet kommer det att göra stor skillnad. När Skatteverket senast gjorde en särskild insats fick de nästan 30 gånger pengarna tillbaka i arbetet med att stoppa skattefusk. Det är av allra största vikt att samarbetet mellan våra olika myndigheter fortsätter att utvecklas.

Fru talman! Tullverket får mer pengar i Miljöpartiets budget. Att stoppa kriminalitet och införsel vid Sveriges gränser är samhällsekonomiskt effektivt.

Tullverket har en viktig roll vad gäller smuggling av droger, vapen och farligt gods, men även en viktig roll när det gäller att upprätthålla Cites, som alla givetvis vet vad det är: konventionen om internationell handel av hotade arter av djur och växter. Det lär vara den fjärde största illegala internationella handeln globalt sett. Man granskar dock bara införseln från utomeuropeiska länder. Inte sällan går dessa ekonomiska flöden till de stora kriminella nätverken. Det är mycket pengar, och det är viktigt att vi arbetar med detta.

Den tredje myndigheten under skatteutskottet är Kronofogdemyndigheten, som även den får ökade anslag i Miljöpartiets budget. Myndigheten deltar i samordningsfunktionen mot penningtvätt tillsammans med bland annat polisen. Kronofogden spelar en viktig roll i att göra det svårare för hänsynslösa människor att tjäna pengar på brottslig verksamhet.

När dessa myndigheter fungerar väl blir det lättare för oss politiker att genomföra de förändringar vi vill se och att stärka tilliten.

Miljöpartiet föreslår alltså en minskning av anslaget till Skatteverket och ökning av anslagen till Tullverket och Kronofogdemyndigheten.

Jag önskar alla här i kammaren en riktigt trevlig fortsättning på kvällen. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 7 december.)

Prot. 2023/24:43

6 december

Skatt, tull och
exekution

§ 17 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Redogörelse

2023/24:RR6 Riksbankens tillgångsköp – dyrköpta erfarenheter

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående redogörelse skulle förlängas till och med *fredagen den 19 januari 2024*.

§ 18 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 5 december

2023/24:282 Apotek på landsbygden

av *Anders W Jonsson* (C)

till statsrådet *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 december

2023/24:340 Ytterligare åtgärder för en terrorlistning av IRGC

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:341 Fast läkarkontakt för äldre i särskilt boende

av *Nadja Awad* (V)

till statsrådet *Anna Tenje* (M)

2023/24:342 Sveriges roll i att motverka effekterna av klimatförändringen globalt

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till statsrådet *Johan Forssell* (M)

Prot. 2023/24:43
6 december

2023/24:343 Laddplatser på Trafikverkets rastplatser
av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:344 Länsväg 611 mellan Kilafors och Hällbo
av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 5 december

2023/24:303 Hushållens ekonomi i Sverige

av *Lena Bäckelin* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 20.02.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 3 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 18 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 10 anf. 32 (delvis),

av tjänstgörande ålderspresidenten Gunilla Carlsson därefter till och med

§ 11 anf. 45 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 81 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 15 anf. 119 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 158 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om ersättare.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Anmälan om fördröjt svar på intepellation.....	2
§ 6 Anmälan om granskningsrapport.....	2
§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 8 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 9 Kommissionens arbetsprogram 2024.....	3
Utrikesutskottets utlåtande 2023/24:UU5.....	3
Anf. 1 LINNÉA WICKMAN (S).....	3
Anf. 2 RASMUS GIERTZ (SD).....	5
Anf. 3 JOHN E WEINERHALL (M).....	7
Anf. 4 HÅKAN SVENNELING (V).....	9
Anf. 5 ANNA LASSES (C).....	11
Anf. 6 JACOB RISBERG (MP).....	12
Anf. 7 YUSUF AYDIN (KD).....	13
Anf. 8 JOAR FORSSELL (L).....	14
Anf. 9 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	16
Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	19
Anf. 11 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	19
Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	20
Anf. 13 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	20
Anf. 14 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	20
Anf. 15 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	21
Anf. 16 LINNÉA WICKMAN (S) replik.....	21
Anf. 17 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M) replik.....	21
(Beslut fattades under § 14.).....	21
§ 10 Internationell samverkan.....	22
Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU1.....	22
Anf. 18 MARKUS WIECHEL (SD).....	22
Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	23
Anf. 20 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	23
Anf. 21 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	23
Anf. 22 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	24
Anf. 23 MORGAN JOHANSSON (S).....	24
Anf. 24 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	27
Anf. 25 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	28
Anf. 26 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	28
Anf. 27 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	29
Anf. 28 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	30
Anf. 29 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	30
Anf. 30 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	31
Anf. 31 MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	31
Anf. 32 MARGARETA CEDERFELT (M).....	32
Anf. 33 HÅKAN SVENNELING (V).....	35
Anf. 34 YUSUF AYDIN (KD).....	38

Anf. 35 ANNA LASSES (C)	40
Anf. 36 JOAR FORSSELL (L)	41
Anf. 37 JACOB RISBERG (MP)	42
(Beslut fattades under § 14.)	45
§ 11 Rikets styrelse	45
Konstitutionsutskottets betänkande 2023/24:KU1	45
Anf. 38 VICTORIA TIBLOM (SD)	45
Anf. 39 IDA KARKIAINEN (S)	46
Anf. 40 ULRIK NILSSON (M)	48
Anf. 41 JESSICA WETTERLING (V)	50
Anf. 42 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	52
Anf. 43 MALIN BJÖRK (C)	54
Anf. 44 MALIN DANIELSSON (L)	56
Anf. 45 JAN RIISE (MP)	58
(Beslut fattades under § 14.)	60
§ 12 Försvar och samhällets krisberedskap	60
Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU1	60
Anf. 46 JÖRGEN BERGLUND (M)	60
Anf. 47 HELÉNE BJÖRKLUND (S)	62
Anf. 48 ANNA STARBRINK (L) replik	64
Anf. 49 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	65
Anf. 50 ANNA STARBRINK (L) replik	65
Anf. 51 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	66
Anf. 52 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	66
Anf. 53 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	66
Anf. 54 JÖRGEN BERGLUND (M) replik	66
Anf. 55 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	67
Anf. 56 LARS WISTEDT (SD) replik	67
Anf. 57 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	68
Anf. 58 LARS WISTEDT (SD) replik	68
Anf. 59 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	68
Anf. 60 MIKAEL OSCARSSON (KD)	69
Anf. 61 LARS WISTEDT (SD)	70
Anf. 62 ANNA STARBRINK (L)	73
Anf. 63 EMMA BERGINGER (MP)	75
Anf. 64 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD)	77
Anf. 65 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	78
Anf. 66 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik	79
Anf. 67 HELÉNE BJÖRKLUND (S) replik	79
Anf. 68 SARA-LENA BJÄLKÖ (SD) replik	79
Anf. 69 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	79
Anf. 70 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	80
(Beslut fattades under § 14.)	81
§ 13 Kultur, medier, trossamfund och fritid	82
Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU1	82
Anf. 71 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	82
Anf. 72 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	84
Anf. 73 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	85
Anf. 74 MAGNUS MANHAMMAR (S) replik	85
Anf. 75 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	86

Anf. 76	LAWEN REDAR (S) replik.....	87
Anf. 77	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	87
Anf. 78	LAWEN REDAR (S) replik.....	88
Anf. 79	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	88
Anf. 80	AMANDA LIND (MP) replik.....	88
Anf. 81	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	89
Anf. 82	AMANDA LIND (MP) replik.....	89
Anf. 83	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	90
Anf. 84	CATARINA DEREMAR (C) replik	90
Anf. 85	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	91
Anf. 86	CATARINA DEREMAR (C) replik	91
Anf. 87	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	91
Anf. 88	AMANDA LIND (MP).....	92
Anf. 89	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	95
Anf. 90	AMANDA LIND (MP) replik.....	95
Anf. 91	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	96
Anf. 92	AMANDA LIND (MP) replik.....	96
Anf. 93	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	97
Anf. 94	AMANDA LIND (MP) replik.....	97
Anf. 95	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	98
Anf. 96	AMANDA LIND (MP) replik.....	98
Anf. 97	KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	99
Anf. 98	LAWEN REDAR (S)	99
Anf. 99	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	102
Anf. 100	LAWEN REDAR (S) replik.....	102
Anf. 101	ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD) replik	102
Anf. 102	LAWEN REDAR (S) replik.....	103
	(forts. § 15).....	103
	Ajournering.....	103
	Återupptaget sammanträde.....	103
	§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
	 sammanträde.....	103
	UU5 Kommissionens arbetsprogram 2024.....	103
	UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan.....	104
	KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	104
	FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets	
	krisberedskap.....	104
	Meddelande om inställd votering	105
	Anf. 103 TALMANNEN.....	105
	§ 15 (forts. från § 13) Kultur, medier, trossamfund och fritid	
	(forts. KrU1)	105
	Anf. 104 ROLAND UTBULT (KD)	105
	Anf. 105 AMANDA LIND (MP) replik.....	107
	Anf. 106 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	107
	Anf. 107 AMANDA LIND (MP) replik.....	108
	Anf. 108 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	108
	Anf. 109 LAWEN REDAR (S) replik.....	108
	Anf. 110 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	109
	Anf. 111 LAWEN REDAR (S) replik.....	109
	Anf. 112 ROLAND UTBULT (KD) replik.....	110

Anf. 113	VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	110
Anf. 114	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	114
Anf. 115	TALMANNEN	114
Anf. 116	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	114
Anf. 117	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	115
Anf. 118	VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	115
Anf. 119	ROBERT HANNAH (L).....	116
Anf. 120	LAWEN REDAR (S) replik.....	118
Anf. 121	ROBERT HANNAH (L) replik	119
Anf. 122	LAWEN REDAR (S) replik.....	119
Anf. 123	ROBERT HANNAH (L) replik	120
Anf. 124	AMANDA LIND (MP) replik.....	120
Anf. 125	ROBERT HANNAH (L) replik	121
Anf. 126	AMANDA LIND (MP) replik.....	122
Anf. 127	ROBERT HANNAH (L) replik	122
Anf. 128	CATARINA DEREMAR (C)	123
Anf. 129	JONAS ANDERSSON (SD) replik	124
Anf. 130	CATARINA DEREMAR (C) replik	124
Anf. 131	JONAS ANDERSSON (SD) replik	125
Anf. 132	CATARINA DEREMAR (C) replik	125
Anf. 133	JONAS ANDERSSON (SD).....	125
Anf. 134	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	127
Anf. 135	JONAS ANDERSSON (SD) replik.....	128
Anf. 136	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	128
Anf. 137	JONAS ANDERSSON (SD) replik	129
Anf. 138	MAGNUS MANHAMMAR (S).....	129
Anf. 139	CARL NORDBLOM (M) replik.....	131
Anf. 140	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	131
Anf. 141	CARL NORDBLOM (M) replik.....	131
Anf. 142	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	132
Anf. 143	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	132
Anf. 144	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	132
Anf. 145	ROLAND UTBULT (KD) replik.....	133
Anf. 146	MAGNUS MANHAMMAR (S) replik.....	133
Anf. 147	EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M).....	133
Anf. 148	ANNE-LI SJÖLUND (C)	135
Anf. 149	RUNAR FILPER (SD).....	137
Anf. 150	EWA PIHL KRABBE (S).....	138
Anf. 151	ANNA-LENA HEDBERG (SD).....	140
Anf. 152	KRISTOFFER LINDBERG (S).....	141
Anf. 153	LOUISE THUNSTRÖM (S).....	142
Anf. 154	LARS MEJERN LARSSON (S).....	144
Anf. 155	CARL NORDBLOM (M).....	145
Anf. 156	LAWEN REDAR (S) replik.....	146
Anf. 157	CARL NORDBLOM (M) replik.....	146
	(Beslut skulle fattas den 7 december.).....	146
§ 16	Skatt, tull och exekution.....	147
	Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU1	147
Anf. 158	ERIC WESTROTH (SD)	147
Anf. 159	PATRIK BJÖRCK (S).....	149
Anf. 160	ERIC WESTROTH (SD) replik.....	151

Anf. 161	PATRIK BJÖRCK (S) replik	152	Prot. 2023/24:43
Anf. 162	ERIC WESTROTH (SD) replik	152	6 december
Anf. 163	PATRIK BJÖRCK (S) replik	152	-----
Anf. 164	MARIE NICHOLSON (M)	153	
Anf. 165	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	154	
Anf. 166	CECILIA ENGSTRÖM (KD)	156	
Anf. 167	HELENA LINDAHL (C)	158	
Anf. 168	MARTIN MELIN (L)	160	
Anf. 169	JAN RIISE (MP)	162	
	(Beslut skulle fattas den 7 december.)	163	
§ 17	Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	163	
§ 18	Anmälan om interpellation	163	
§ 19	Anmälan om frågor för skriftliga svar	163	
§ 20	Anmälan om skriftligt svar på fråga	164	
§ 21	Kammaren åtskildes kl. 20.02.	164	